145. Tiistaina 19 päivänä marraskuuta 1996

kello 15

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Valtioneuvoston elinkeinopoliittinen selonteko 4556

Valtioneuvoston selonteko 5/1996 vp
Keskustelu

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta 4642

Hallituksen esitys 193/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 22/1996 vp

2) Hallituksen esitys laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 194/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 23/1996 vp

Ainoa käsittely

3) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1994..... „

Kertomus 7/1995 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 6/1996 vp

Lähetekeskustelu

4) Hallituksen esitys Moldovan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 4643

Hallituksen esitys 222/1996 vp

5) Hallituksen esitys laeiksi Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta ja ulkoilulain 2 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 223/1996 vp

6) Hallituksen esitys laiksi omaisuuden lunastuksesta puolustustarkoituksiin ..... „

Hallituksen esitys 224/1996 vp

7) Hallituksen esitys laeiksi liikennevakuutuslain, potilasvahinkolain, tapaturmavakuutuslain, vakuutusyhtiölain ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 33 ja 49 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 226/1996 vp

8) Hallituksen esitys laiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

Hallituksen esitys 227/1996 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysis-

tuntoon, sekä edustajat Kankaanniemi ja Vehviläinen.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuu ed. Pehkonen.

Ilmoitusasiat:

Erikoisvaliokuntien jäsenet

Puhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytävät vapautusta
ed. Karjula perustuslakivaliokunnan varajäsenyydestä,
ed. Alaranta hallintovaliokunnan jäsenyydestä,
ed. Pesälä puolustusvaliokunnan jäsenyydestä,
ed. Huuhtanen sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenyydestä ja
ed. Kiviniemi tulevaisuusvaliokunnan jäsenyydestä.
Puhemiesneuvosto puoltaa anomuksia.

Anomuksiin suostutaan.

Puhemies: Ilmoitetaan, että erikoisvaliokuntien täydennysvaalit toimitetaan huomenna keskiviikkona pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaaleja varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään huomenna keskiviikkona kello 11.

Valtioneuvoston elinkeinopoliittinen selonteko

Valtioneuvoston selonteko 5/1996 vp
Keskustelu

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään tämän päivän ensimmäisessä istunnossa tähän istuntoon pöydälle pantu valtioneuvoston elinkeinopoliittinen selonteko (VNS 5/1996 vp).

Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 3 momenttiin viitaten puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Arvoisa puhemies! Hallituksen tärkein tavoite on työttömyyden puolittaminen tämän vaalikauden aikana. Tästä tavoitteesta pidetään myös kiinni. Käsillä oleva selontekokin liittyy läheisesti työllisyystavoitteeseen. Elinkeinopolitiikallahan pyritään nimenomaan työllisyyden pysyvään parantamiseen ja olemassa olevien työpaikkojen turvaamiseen. Elinkeinopolitiikka muodostuu niiden toimenpiteiden kokonaisuudesta, joilla julkinen valta muokkaa elinkeinoelämän toimintaympäristöä ja edellytyksiä. Selonteko sisältää tämän vuoksi runsaasti yksityiskohtia, vaikka siinä keskitytäänkin pääasiassa vain valtion harjoittamaan elinkeinopolitiikkaan. Kullakin politiikan lohkolla tehtävien päätösten vaikutuksista voitaisiin käydä pitkäkin keskustelu. Itse asiassa toivon, että eduskunta ja myöhemmin valiokunnat niin tekevätkin. Juuri nyt Suomi kuitenkin tarvitsee elinkeinopoliittista linjakeskustelua. Tämän keskustelun vauhdittamiseksi selonteko on annettu eduskunnalle nimenomaan tässä vaiheessa eikä esimerkiksi vuoden kuluttua.

Euroopan Talous- ja rahaliiton alkaminen vuonna 99 näyttää varsin mahdolliselta. Liittyykö Suomi siihen ensimmäisten joukossa, on kysymys sinänsä. Hallitus kuitenkin toteuttaa elinkeinopolitiikkaansa siinä odotuksessa, että eduskunta tekee asiassa myönteisen päätöksen. Emun johdosta EU:n sisämarkkinat täydellistyvät ja elinkeinoelämän kansainvälistyminen jatkuu muutoinkin. Tästä seuraa kilpailun kiristyminen sekä vienti- että kotimarkkinoilla. Siihen on valmistauduttava myös valtion elinkeinopoliittisin päätöksin. On arvioitava muun muassa kilpailusääntöjen riittävyyttä, valtiontukipolitiikan linjaa, rahoitusmarkkinoita ja energiapolitiikkaa, mainitakseni vain muutamia keskeisiä kysymyksiä.

Arvoisa puhemies! Tarkastelen nyt lähemmin kolmea elinkeinopolitiikan keskeistä ja ajankohtaista kysymystä: Ensinnäkin ja ehkä tärkeimpänä valtion muuttuva elinkeinopoliittinen rooli, toiseksi valtion omistajapolitiikka ja valtionyhtiöiden osakkeiden myynnistä saatavien tulojen käyttö sekä kolmanneksi palvelusektorin kehittäminen.

Kuluneen puolentoista vuoden aikana valtiontalous on vakautettu, valuuttaolot on pidetty rauhallisina ja korkotaso on jatkuvasti alentunut. Hallituksen talouspolitiikka on siis ollut menestyksellistä. Ilman tätä eduskunnan tuella toteutettua talouden tervehdyttämiskuuria ja vakaata talouspolitiikkaa olisi mahdotonta suunnitella, saati toteuttaa, pitkäjänteistä elinkeinopolitiikkaa. Tervehdyttämistoimilla on luotu vank-

ka pohja aktiiviselle talouspolitiikan yleislinjaa tukevalle elinkeinopolitiikalle.

Onko siis kaikki nyt hyvin? Voiko valtiovalta nyt talouden tervehtymisen alettua ryhtyä vetämään lonkkaa odottaen, että yksityinen sektori hoitaa homman ja että markkinoiden näkymätön käsi tulee ja työllistää työttömät? Vastaus on tietenkin "ei". Nyt ei todellakaan ole lonkanvedon aika, ei valtiolla, ei kunnilla, ei hallituksella eikä eduskunnallakaan, ei vaikka viime vuosien suuret ratkaisut, erityisesti EU-jäsenyys, ovatkin korostaneet markkinatalouden ja yksityisen sektorin merkitystä kasvun, työllisyyden ja hyvinvoinnin luojina, ei vaikka avautuneiden markkinoiden voima ja vaatimukset onkin täydellä painollaan otettava huomioon myös elinkeinopolitiikassa. Yövartijavaltion luominen, hyvät edustajakollegat, olisi suurimpia virheitä, mitä juuri nyt voisimme elinkeinopolitiikassa tehdä.

Eräs tämän selonteon lähtökohdista on, että toimiakseen tehokkaasti nykyaikainen osaamis- ja teknologiaintensiivinen, pitkälle erikoistunut, kansainvälistynyt ja rakennemuutoksen keskellä toimiva kansantalous edellyttää myös julkisen sektorin aktiivista myötävaikuttamista. Tätä edellyttää myös työllisyystavoitteen saavuttaminen. Kansainvälisen kilpailun ja markkinoiden avautumisen vuoksi teollisuuteen ja muihin kansantalouden avoimiin sektoreihin syntyy uusia pysyviä työpaikkoja vain, jos yritykset kykenevät aidosti kilpailemaan muiden maiden yritysten kanssa. Valtion on osaltaan myötävaikutettava aktiivisesti siihen, että yksityinen sektori on kilpailukykyinen ja pystyy työllistämään kansalaisia pysyvästi.

Kun tahdotaan turvataan suomalaisen yritystoiminnan pitkän aikavälin kilpailukyky, on panostettava yritysten toimintaedellytyksiin. Tämä on paljolti valtion tehtävä. Valtion vastuulla on kehittää elinkeinoelämää palvelevaa infrastruktuuria. Valtion on osoitettava linjaviitat ja reunaehdot energiamarkkinoiden toiminnalle ja siellä näin syntyville tulevaisuuden energiaratkaisuille. Valtion on turvattava kilpailun vapaus kotimarkkinoilla, valtion on koulutuspolitiikallaan luotava perusta myös ammattitaitoisen työvoiman saatavuudelle, ja valtion on vaikutettava yritystoiminnan edellytyksiin myös aluepolitiikan näkökulmasta. Mikään "pöytä on jo katettu, antaa mennä" -politiikka ei siis tule kysymykseen, kun kasvu ja työllisyyden paraneminen aiotaan turvata myös pidemmällä tähtäimellä.

Tämän ajattelun ero aiemmin harjoitettuun elinkeinopolitiikkaan on myös siinä, että emme usko yrityksille työnnettävien suorien tukien taikavoimaan. Vallan toinen asia on sitten se, että valtion on, totta kai, ohjattava tutkimus- ja kehitysvaroja kasvualoille ja huolehdittava eräistä muistakin tukijärjestelyistä kilpailijamaihin verrattuna riittävällä tavalla ja tasolla. Yritystuet on suunnattava yritystoiminnan tehokkuutta ja uusiutumista ja kansantalouden kasvuedellytyksiä parhaalla mahdollisella tavalla edistäviin kohteisiin. Pelkkä tukeminen tukemisen vuoksi vääristää kilpailua kotimaisten yritysten välillä. Se ei voi olla kestävä lähtökohta valtion tukipolitiikalle.

Puhemies! Aktiivinen elinkeinopolitiikka tähtää paitsi elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaamiseen myös ja erityisesti elinkeino- ja tuotantorakenteemme modernisoinnin vauhdittamiseen niin, että Suomi kykenee vastaamaan maailman laajuisen rakennemuutoksen haasteeseen ja luomaan näin kipeästi tarvitsemiamme kestäviä työpaikkoja myös uusille kasvualoille. Se kuitenkin maksaa!

Valtion budjettiraamit ovat tiukat, sen tiedämme, eikä oikeastaan mitään lisämenoja voida enää lisävelalla rahoittaa. Yksi vastaus syntyneeseen rahoituspulmaan on valtion omaisuuden osittainen myynti ja tästä kertyvien varojen käyttö elinkeinotoiminnan edellytysten vahvistamiseen. Kerran näin on jo toimittukin, kun syyskuussa päätettiin valtion tutkimus- ja kehityspanostusten merkittävästä tasokorotuksesta ja sen rahoituksesta valtionyhtiöiden osakkeiden myynnistä saatavilla tuloilla. Miten jatkossa kertyvät myyntivarat käytetään, on jäljellä olevan vaalikauden keskeisimpiä elinkeinopoliittisia kysymyksiä. Se on tärkeä osatekijä taistelussa suurtyöttömyyttä vastaan.

Valtionyhtiöiden henkilöstömäärä on noin 140 000. Näistä teollisuus- ja energiayhtiöt työllistävät noin 74 000 henkilöä. Yritykset ovat enimmäkseen hyvässä kunnossa ja tuottavat valtiolle osinkotuloja hyvin tyydyttävästi. Valtionyhtiöt ovat siten edelleen keskeinen suomalaisen hyvinvoinnin lähde. Niiden myynti ei olekaan itsearvoinen tavoite. Valtion on toimittava osakkeenomistajana, kuten minkä tahansa muun omistajan. Omaisuutta on kartutettava ja yhtiöiden toimintaedellytyksiä parannettava osallistumalla tarvittaessa aktiivisesti elinkeinoelämän rakennejärjestelyihin. Tarkan harkinnan jälkeen osakkeita voidaan toki myydäkin, kuten on tehty.

Myyntitulojen käytölle on periaatteessa kaksi vaihtoehtoista pääsuuntaa: Joko ne käytetään ensisijaisesti yleiskatteisesti valtion velan vähen-

tämiseen tai hallitusohjelman osoittamalla tavalla teollisen tuotannon edellytysten vahvistamiseen ja rakenteen uudistamiseen. Tähän mennessä tehdyt päätökset tarkoittavat sitä, että myyntituloista noin puolet, 3 miljardia markkaa, sijoitetaan vuosina 97—99 tutkimus- ja kehityspanostuksiin ja toinen puoli valtion menojen kattamiseen.

Hallituksen elinkeinopoliittinen selonteko sisältää sitoumuksen kohdentaa varoja elinkeinoelämän edellytysten vahvistamiseen ja rakenteen uudistamiseen. Kauppa- ja teollisuusministerinä tulen osaltani pitämään tästä yhteisymmärryksestä kiinni, kun uusia myyntioperaatioita ja niistä saatavien varojen kohdennuksia suunnitellaan.

Tässä yhteydessä, arvoisa puhemies, haluan erikseen vielä painottaa aktiivisen elinkeinopolitiikan tarvetta Emu-oloihin valmistauduttaessa. Vahvan valtiontalouden kanssa se muodostaa kombinaation tai sanoisinko, peruspuskurin, jolla kansantalous voi joustavasti ottaa vastaan edessä mahdollisesti odottavia lama- tai laskusuhdanneiskuja.

Hyvistä ja työllistävistä myyntitulojen käyttökohteista ei ole pulaa. Teollisuuden kuljetusten kannalta elintärkeät rataosuudet kaipaavat pikaista korjausta. Itämeren alueen uudet liiketoimintamahdollisuudet voidaan hyödyntää täysimääräisesti vain, jos kuljetusinfrastruktuuri kokonaisuudessaan, mukaan lukien satamat, on kunnossa. Emme myöskään vielä tiedä, vaatiiko kestävän energialinjauksen toteuttaminen jo tällä vaalikaudella valtionkin panostuksia. Myös ammattitaitoisen työvoiman saannista voitaisiin huolehtia nykyistä paremmin suuntaamalla lisäpanostuksia ammatillisen koulutuksen laadun parantamiseen.

Puhemies! Palvelusektori muodostaa Suomessa nykyisin noin kaksi kolmannesta sekä bruttokansantuotteesta että työllisyydestä ja sen osuus kasvaa jatkuvasti. Sektorin vienti kasvaa teollisuutta nopeammin, samoin työllisten määrä. Tämä on pysyvä suuntaus, joka on syytä ottaa huomioon myös elinkeinopolitiikassa, mikäli työllisyysongelma aiotaan ratkaista ennen suurten ikäluokkien siirtymistä eläkkeelle, ja näinhän aiomme.

Selonteossa sitoudutaan siihen, että elinkeinopolitiikassa kiinnitetään jatkossa tasaveroisesti huomiota teollisuuden ja palveluelinkeinojen toimintamahdollisuuksiin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita teollisuuden toimintaedellytysten kehittämisen laiminlyöntiä, kuten selonteostakin selkeästi käy ilmi. Palvelusektorin kehittämistä koskeva linjaus on tehty tarkan harkinnan jälkeen ja se tulee myös näkymään hallituksen politiikassa.

Elinkeinopoliittisilla toimenpiteillä on erityisen suuri vaikutus niin sanottujen osaamisintensiivisten palvelujen kehitysmahdollisuuksiin. Näitä ovat muun muassa tekninen suunnittelu, tietotekniikkapalvelut ja hyvinvointipalvelut sekä matkailu. Osaamisintensiiviset palvelut suuntautuvat paljolti yrityksille ja niiden vientimarkkinat ovat maailmanlaajuiset.

Hallituksen johtopäätös on, että muun muassa tutkimus- ja kehitystoiminnassa ja kansainvälistämisvaroja kohdennettaessa osaamispainotteiset palvelut on otettava entistä paremmin huomioon. Tähän on myös edellytykset hallituksen hiljakkoin tekemien t&k-päätösten johdosta. Valtion ja elinkeinoelämän yhteistyönä on lisäksi laadittava aikaisempaa systemaattisemmat toimintaohjelmat, joissa otetaan huomioon myös EU:n sisämarkkinakehityksen asettamat uudet vaatimukset.

Elinkeinopolitiikan kannalta osaamisintensiivisiä palveluja ongelmallisemman ryhmän muodostavat ns. hinta- ja kustannusherkät palvelut. Näiden alojen verrattain alhainen työllisyys johtuu tehtyjen selvitysten mukaan paljolti Suomen korkeasta verotuksesta ja välillisistä työvoimakustannuksista, jotka eivät luo yrityksille ja kotitalouksille riittäviä kannustimia työllistämiseen tai työttömille työn vastaanottamiseen. Olemme siis tekemisissä verokiilaongelman kanssa. Sen ratkaisulle kireä valtiontalous asettaa valitettavan tiukat rajat.

Arvoisa puhemies! Hallitus on pyrkinyt tässä selonteossaan osoittamaan sekä elinkeinopolitiikkaamme kohdistuvat suuret haasteet että keskeiset toiminta-alueet ja elinkeinopolitiikan linjat, joilla haasteisiin voidaan menestyksellä vastata. Hallitus odottaa suurella mielenkiinnolla eduskunnan panosta asiaan. Uskon, että selonteon käsittely tässä talossa tuo arvokkaan lisän elinkeinopolitiikan kokonaisuuteen ja tukee myös yksityiskohtiin menevää päätöksentekoa, joka hallituksessa eduskunnan antamaa palautetta hyödyntäen tulee tapahtumaan.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäen puhe on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

Regeringens viktigaste mål är att halvera arbetslösheten till utgången av valperioden. Detta mål står fast. Också denna redogörelse har ett nära samband med sysselsättningsmålet. Med

näringspolitiken eftersträvas ju uttryckligen att sysselsättningen varaktigt skall förbättras och befintliga arbetsplatser tryggas. Näringspolitiken utgör en helhet som består av de åtgärder genom vilka det allmänna bearbetar näringslivets verksamhetsmiljö och -betingelser. Redogörelsen innehåller därför mycket detaljer, fastän den huvudsakligen handlar endast om den näringspolitik som staten driver. En lång debatt kunde föras om effekterna av de beslut som skall fattas inom varje sektor av politiken. I själva verket hoppas jag att riksdagen och senare utskotten också kommer att göra detta. Just nu behöver Finland emellertid en linjedebatt om näringspolitiken. För att få fart på denna diskussion har redogörelsen getts riksdagen just nu och inte först om t.ex. ett år.

Det verkar ganska sannolikt att den europeiska ekonomiska och monetära unionen kommer att realiseras år 1999. Om Finland kommer att vara med i det första ledet som ansluter sig till unionen är en fråga i sig. Regeringen driver dock sin näringspolitik med det antagandet att riksdagen kommer att fatta ett positivt beslut i saken. Som en följd av Emu blir EU:s inre marknad fullständigare och näringslivets internationalisering fortgår också annars. Av detta följer en hårdare konkurrens både på exportmarknaden och på den inhemska marknaden. Detta måste man förbereda sig inför också med näringspolitiska beslut av staten. Bland annat måste konkurrensreglernas tillräcklighet, statsstödspolitikens linje, finansmarknaden och energipolitiken utvärderas, bara för att nu nämna några frågor.

Jag kommer nu att närmare granska tre centrala och aktuella frågor inom näringspolitiken. De är för det första, och det viktigaste, statens föränderliga näringspolitiska roll, för det andra statens ägarpolitik och användningen av inkomsterna från försäljningen av statsbolagens aktier samt för det tredje utvecklandet av servicesektorn.

Under de ett och ett halvt år som gått har statsekonomin stabiliserats, valutaförhållandena hållits lugna och räntenivån kontinuerligt sjunkit. Regeringens ekonomiska politik har således varit framgångsrik. Utan den saneringskur för ekonomin och den stabila ekonomiska politik som har genomförts med stöd av riksdagen, vore det omöjligt att planera för att inte tala om att driva näringspolitiken på lång sikt. Genom saneringsåtgärderna har en stabil grund skapats för en aktiv näringspolitik, som stöder den ekonomiska politikens allmänna linje.

Är alltså allt väl nu? Kan statsmakten nu, sedan saneringen av ekonomin har påbörjats, slå sig till ro och förvänta sig att den privata sektorn "sköter resten" och att en osynlig hand från marknaden kommer och sysselsätter de arbetslösa? Mitt svar är naturligtvis nej. Nu är det definitivt inte rätt tid att slå sig till ro, inte för staten, inte för kommunerna, inte för regeringen, inte ens för riksdagen. Det är det verkligen inte, fastän de stora avgörandena under de senaste åren, särskilt EU-medlemskapet, har accentuerat marknadsekonomins och den privata sektorns betydelse som skapare av tillväxt, sysselsättning och välfärd. Svaret är nej, fastän krafterna hos och kraven från de fria marknaderna fullt ut måste beaktas också i näringspolitiken. Ett av de största felen som vi, bästa riksdagsmannakollegor, just nu kan göra inom näringspolitiken är att skapa en nattvaktsstat.

En av utgångspunkterna för redogörelsen är att det också krävs aktiv medverkan av den offentliga sektorn "för att den moderna samhällsekonomin, som är kunskaps- och teknikintensiv, långt specialiserad, internationaliserad och verksam mitt i en strukturomvandling, skall kunna agera effektivt". Detta förutsätts också för att sysselsättningsmålet skall nås. Som en följd av att den internationella konkkurrensen och marknaderna liberaliseras, uppkommer nya, varaktiga arbetsplatser inom industrin och andra öppna sektorer inom samhällsekonomin endast, om företagen genuint kan konkurrera med företag i andra länder. Staten måste för sin del aktivt medverka till att den privata sektorn är konkurrenskraftig och kan sysselsätta medborgarna varaktigt.

När man vill säkerställa konkurrenskraften på lång sikt för den finska företagsverksamheten måste man satsa på företagens verksamhetsbetingelser. Detta är i stor utsträckning statens uppgift. Staten har ansvaret för att utveckla en infrastruktur som betjänar näringslivet. Den skall anvisa linjeetapperna och villkoren för energimarknadens verksamhet och för de framtida energilösningar som uppkommer på den. Staten skall trygga fri konkurrens på den inhemska marknaden. Med sin utbildningspolitik skall den skapa en grund också för tillgången på yrkesskicklig arbetskraft och påverka företagsverksamhetens förutsättningar också ur ett regionpolitiskt perspektiv. Någon "det är serverat, låt gå" -politik kommer således inte på fråga, när tillväxten och en förbättrad sysselsättning skall tryggas också på längre sikt.

Skillnaden mellan detta tankesätt och den näringspolitik som drevs tidigare ligger också i det att vi inte tror på magin hos direkta stöd som trugas på företagen. En helt annan sak är det sedan att staten, naturligtvis, måste styra forsknings- och utvecklingsresurser till tillväxtområdena och sörja för också vissa andra stödarrangemang i tillräcklig mån och på en tillräcklig nivå i jämförelse med konkurrentländerna. Företagsstöden måste inriktas på objekt som på bästa möjliga sätt främjar effektivitet och förnyelse inom företagsverksamheten och samhällsekonomins tillväxtförutsättningar. Att stöda enbart för stödandets skull snedvrider konkurrensen mellan de inhemska företagen. Detta kan inte vara en hållbar utgångspunkt för stödpolitiken.

Den aktiva näringspolitiken strävar förutom efter att trygga verksamhetsbetingelserna för näringslivet också, och i synnerhet, att påskynda moderniseringen av vår närings- och produktionsstruktur så att vi kan möta den utmaning som den globala strukturomvandlingen medför och på detta sätt skapa de hållbara arbetsplatser som vi så väl behöver också på nya tillväxtområden. Detta kostar emellertid.

Statens budgetramar är snäva och egentligen kan inga tilläggsutgifter längre finansieras med ökad skuldsättning. Ett svar på finansproblemet är att delvis sälja ut statlig egendom och att använda de medel som erhålls av detta för att förstärka näringsverksamhetens förutsättningar. Detta har vi ju redan gjort en gång, när vi i september beslöt att nivån på satsningarna på forskning och utveckling skulle höjas betydligt och att detta skulle finansieras med de medel som erhölls från försäljningen av aktier i statsbolagen. Hur de medel som i fortsättningen flyter in från försäljningen kommer att användas är en av de viktigaste näringspolitiska frågorna under den resterande valperioden. Detta är en viktig delfaktor i kampen mot den höga arbetslösheten.

Statsbolagen har totalt cirka 140 000 anställda. Av dessa sysselsätter industri- och energibolagen cirka 74 000 personer. Företagen är för det mesta i gott skick och ger staten tillfredsställande dividendinkomster. Statsbolagen är därmed fortsättningsvis en central källa till den finska välfärden. Försäljningen av dem är inte heller något självändamål. Staten måste i egenskap av aktieägare agera som vilken annan ägare som helst. Förmögenheten skall ökas och bolagens verksamhetsbetingelser förbättras genom att man vid behov aktivt deltar i strukturarrangemangen i näringslivet. Efter en noggrann prövning kan aktier förstås säljas, vilket man också har gjort.

För användningen av inkomsterna från aktieförsäljningen finns det två alternativa huvudinriktningar. Antingen kan de i första hand användas som allmän täckning för att minska statens skuld eller också på det sätt som anvisas i regeringsprogrammet, dvs. för att förstärka förutsättningarna för den industriella produktionen och för förnyande av dess uppbyggnad. De beslut som fattats hittills innebär att cirka hälften av inkomsterna från försäljningen (tre miljarder mark) placeras i satsningar på forskning och utveckling under åren 1997—1999 och med den andra hälften täcks statens utgifter.

Regeringens näringspolitiska redogörelse innehåller en förbindelse om att resurser skall allokeras till en förstärkning av näringslivets förutsättningar och förnyande av dess uppbyggnad. Som handels- och industriminister kommer jag för min del att hålla fast vid detta samförstånd när nya försäljningsoperationer och allokeringen av de medel som erhålls från dem planeras.

I detta sammanhang vill jag ännu särskilt betona behovet av en aktiv näringspolitik när vi förbereder oss inför Emu-förhållandena. Tillsammans med en stark statlig ekonomi bildar denna en kombination, eller skall jag hellre säga en basbuffert, med vilken samhällsekonomin smidigt kan ta emot de stötar från en depression eller lågkonjunktur som eventuellt möter oss i framtiden.

Vi lider inte brist på lämpliga sysselsättande objekt att använda inkomsterna från aktieförsäljningen på. De för industrins transporter livsviktiga banavsnitten kräver snabb reparering. De nya möjligheter till affärsverksamheten som östersjöområdet erbjuder kan utnyttjas fullt ut endast om transportinfrastrukturen i sin helhet, inklusive hamnarna, är i skick. Vi vet inte heller ännu om genomförandet av en hållbar linje i fråga om energin redan under denna valperiod kommer att kräva satsningar också från statens sida. Också tillgången på yrkesskicklig arbetskraft kunde ombesörjas bättre än i dagens läge genom att tilläggssatsningar inriktades på att förbättra kvaliteten på yrkesutbildningen.

Servicesektorn bildar i dagens läge cirka två tredjedelar både av bnp och sysselsättningen i landet och dess andel ökar kontinuerligt. Inom denna sektor ökar exporten snabbare än inom industrin, och detsamma gäller antalet sysselsatta. Det är en bestående trend som det är skäl att beakta också i näringspolitiken, ifall avsikten är

att sysselsättningsproblemet skall lösas innan de stora åldersklasserna går i pension, och det avser vi ju.

I redogörelsen binder man sig vid att i näringspolitiken i fortsättningen fästa lika stor uppmärksamhet vid industrins och servicenäringarnas verksamhetsbetingelser. Detta innebär emellertid inte att utvecklandet av industrins verksamhetsbetingelser kommer att försummas, vilket också klart framgår av redogörelsen. Linjen för hur servicesektorn skall utvecklas har utstakats efter noggrann prövning och detta kommer också att kunna ses i regeringens politik.

De näringspolitiska åtgärderna har särskilt stor effekt på utvecklingsmöjligheterna för de s.k. kunskapsintensiva tjänsterna. Sådana är bl.a. teknisk planering, informationstekniktjänster och välfärdstjänsteer samt turismen. De kunskapsintensiva tjänsterna inriktar sig i stor utsträckning på företag och deras exportmarknader är globala.

Regeringens slutsats är att bl.a. i FoU-verksamheten och vid allokeringen av medel för internationalisering måste de kunskapsintensiva tjänsterna beaktas bättre än tidigare. För detta finns också förutsättningar till följd av de FoU-beslut som regeringen nyligen fattade. I samarbete mellan staten och näringslivet skall dessutom utarbetas mera systematiska handlingsprogram än tidigare. I dem kommer också de nya krav som utvecklandet av EU:s inre marknad ställer att beaktas.

Med tanke på näringspolitiken är en mera problematisk grupp än de kunskapsintensiva tjänsterna de s.k. pris- och kostnadskänsliga serviceområdena. Den jämförelsevis låga sysselsättningen på dessa områden beror enligt gjorda utredningar i hög grad på den höga beskattningen och de indirekta arbetskraftskostnaderna i vårt land, vilka inte skapar tillräckliga sporrar för företagen och hushållen att sysselsätta eller för arbetslösa att ta emot arbete. Vi har således att göra med skattekilsproblemet. För en lösning av detta problem ställer statsekonomin beklagligt snäva gränser.

Regeringen har i sin redogörelse försökt peka både på de stora utmaningarna för näringspolitiken och på de centrala verksamhetsområden och näringspolitiska linjer med vilka utmamingarna framgångsrikt kan besvaras. Regeringen emotser med stort intresse riksdagens inlägg i debatten. Jag tror att behandlingen av redogörelsen i detta hus ger ett värdefullt tillägg till den näringspolitiska helheten och stöder beslut som även gäller detaljer och som kommer att fattas i regeringen och då beaktas också riksdagens åsikter.

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Suomeen on saatava valtakunnallisesti voitontahtoinen yhteisen yrittämisen ilmapiiri. Tarvitaan kunnianhimoisia tavoitteita kussakin maakunnassa Helsingistä Utsjoelle. Tarvitaan uusia snellmaneja, einoleinoja, alvaraaltoja, gallenkalleloita, sibeliuksia, paavonurmia, miinasillanpäitä ja uusia yrittäjäsukuja. Erityisesti suomalaisella sivistyneistöllä, elinkeinoelämän johdolla, maan hallituksella ja eduskunnalla on vastuu voittaa henkiset ja taloudelliset esteet työttömyyden selvältä ja nopealta laskulta. Näille tavoitteille on saatava kansan laaja tuki. Tämä on yhteisen tahdon asia.

Hallituksen elinkeinopoliittinen selonteko osuu erittäin hyvään ajankohtaan. Se on muutenkin tarpeellinen nykyisessä työttömyystilanteessa. Osaltaan se selkeyttää ja tukee hallituksen ja meidän kaikkien yhteisiä toimia taistelussa työttömyyttä vastaan. Samaa voi sanoa ministerin äskeisestä puheenvuorosta.

Elinkeinopoliittisessa selonteossa hallitus jatkaa sosialidemokraattien mielestä oikealla linjalla, kun verokiilaongelmaa pyritään ratkaisemaan usein eri keinoin. Tässä yhteydessä tavoitteeksi asetetaan pienyritysten aseman parantaminen ja uusien työpaikkojen luominen. Toimet kohdennetaan kaikkein vaikeimmille eli palvelualoille. Palveluyritysten verotusta pyritään yksinkertaistamaan ja joustavoittamaan. Lisäksi hallituksen tavoitteena on EU-säädösten muuttaminen siten, että arvonlisäverotuksen porrastaminen käy mahdolliseksi työvoimavaltaisilla palvelualoilla. Tässäkin asiassa Lipposen hallitus joutuu korjaamaan edellisen hallituksen laiminlyönnin.

Erityisen tärkeää on, että nyt noin 200 000 työpaikkaa menettäneiden palvelualojen merkitys koko taloudellemme työllistäjänä tuodaan selkeästi esille. Noin 100 000 työpaikkaa menettäneen teollisuuden piiriin tai sijaan tarvitaan uusia työpaikkoja. Olemassa olevan teollisuutemme ja elinkeinoelämämme perustaa on laajennettava ja vahvistettava. Näistä syntyvillä varoilla, mutta myös esimerkiksi EU:n rahastojen turvin on luotava uusia, monipuolisempia elinkeinoja. On arvioitu, että yksi teollisuustyöpaikka työllistää liikenteessä sekä julkisissa ja yksityisissä palveluissa 3—5 henkeä. Tarvitaan elinkeinorakenteen muutos valtakunnallisesti, mutta

myös talousmaakunnittain. Olemmeko tähän todella valmiit?

Samaan aikaan, kun EU-jäsenyys on kilpailumielessä tosiasia, Suomessa tapahtuu keskittymistä monilla eri aloilla. Ei ole kilpailua. Onneksi EU puuttui viimeisimpään eli kaupan keskittämisyritykseen. Esimerkiksi audiovisuaalinen tuotanto, radio- ja tv-toiminnan digitalisoiminen sekä uudet tv- ja radiokanavat ovat suuri kansainvälinen bisnes. Toivottavasti tämän alan rakennemuutos on syvällisempi kuin että Kolmostelevision toimitusjohtaja siirtyi uuden tv-kanavan, Ruutunelosen toimitusjohtajaksi.

Palvelualojen merkitys tulevaisuudessa perinteisten alojen ja tuotteiden rinnalla on selonteossa oikein painotettu. Suomen vienti on rakentunut liiaksi paperin ja metallin varaan. Paperi- ja metallialan yritykset ovat useimmiten kooltaan isoja yrityksiä, jotka pystyvät hoitamaan tuotteiden markkinoinnin itse.

Tilanne on kuitenkin toinen uusien tuotteiden ja nimenomaan uusien palvelualojen osalta. Viennissä erityisesti pk-yritykset ja niiden tuotteiden markkinointi on erittäin vaativaa ja pitkäjännitteistä työtä. Pk-yrittäjillä ei ole yksinkertaisesti aikaa ja mahdollisuuksia hoitaa vientitehtäviä sen edellyttämällä vakavuudella. Olemassa olevat viralliset organisaatiot on perustettu tätä varten. Niiden tulee kyetä täyttämään tätä tiedon ja taidon puutetta. Uudet elinkeinokeskukset ovat tässä erittäin tärkeässä asemassa.

Suomalaista kulttuuria ei ole hyödynnetty riittävästi viennissä. Voisiko Suomi kansainvälisessä musiikkibisneksessä menestyä niin, että Irlannin, Ruotsin ja Norjan tavoin voittaisimme Eurovision laulukilpailun? Mitä sanoisivat markkinavoimat, jos Suomi saavuttaisi maailman suosituimmassa urheilulajissa, jalkapallossa, Euroopan mestaruuden kukistamalla Saksan loppuottelussa 3—0?

Nykyaikainen viestintätekniikka mahdollistaa aiempaa yrityslähelsemmän lähtökohdan. Me suomalaiset olemme huonoja markkinoimaan hyviäkin tuotteita. Parhaimmat tulokset on saavutettavissa eri alojen tai yritysryhmien yhteistyössä vienninedistämisessä. Kauppa se on, joka kannattaa, erityisesti vientikauppa.

Osana työttömyyden poistamista hallituksen on tehostettava järjestelmällisiä toimia ulkomaankaupassa. Ulkomaankauppaministerillä on tässä suuri vastuu. Suomen ja suomalaisten tuotteiden tunnettavuutta on parannettava. Tasavallan presidentin lukuisat valtiovierailut ja liikemiesvaltuuskunnat ovat saaneet arvostelun lisäksi erityisesti vierailumaiden suomalaisilta ja suomalaisyrittäjiltä kiitosta. Kun Berliinistä tulee Saksan pääkaupunki, Suomi on entistä lähempänä Euroopan sydäntä. Erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten vientiedellytyksiä on edelleen parannettava. Hallituksen selonteossa korostetaan aivan oikein Suomen perinteisiä päävientialueita, mutta myös lähialueita, Venäjää ja Itämeren aluetta.

Itämeri on EU-alueen sisämeri ja sen merkitys eurooppalaisessa bisneksessä tulee olemaan hyvin suuri. Lähialueilla, erityisesti Venäjällä, Suomella on tavattoman hyvät mahdollisuudet viennin lisäämiseen muun muassa kulutustavaroiden osalta. Toivottavasti lähialueyhteistyö tulee hallituksessa tehostumaan selonteon ja sen eri kohtien käytännön sovellutusten myötä. Tähän asti saavutetut hyödyt ovat olleet liian vähäisiä suomalaiselle elinkeinotoiminnalle ja työllisyydelle. Suomen maantieteellinen etu Venäjän kupeessa tulee käyttää rohkeasti hyödyksi.

Suomen ja Ruotsin mukaanmeno Euroopan unioniin on vaikuttanut merkittävästi koko unionin pohjoiseen ulottuvuuteen ja Itämeren alueen merkitys on kasvanut selvästi. Barentsin ja Kuolan alueen energian ja muiden luonnonvarojen tärkeys koko Euroopalle tulee kasvamaan. Suomenkin on turvattava elinkeinoelämälle tärkeä edullinen energiansaanti. Tämä aiheuttaa osaltaan kasvavat paineet maamme liikenneväylien kehittämistä kohtaan. Myös matkailulle työllistäjänä tulee suuria mahdollisuuksia, kunhan Suomi ottaa matkailun bisneksenä tosissaan. Käsite Itämeri-rauhanmeri on muuttumassa. Nyt se on myös Itämeri-kauppameri.

Jos Suomi hoitaa hyvin edellisen lisäksi Pietarin ja Baltian alueiden liikenneyhteydet eteläisen Suomen kautta, eteläisestä Suomesta tulee yksi EU-alueen keskuksia. Toimiva tieyhteys Turusta Pietariin, itäinen raideliikenne mm. Pietariin sekä lentoliikenteen jatkuva kehittäminen ovat tässä avainasemassa. Ellei Suomi kykene näitä yhteyksiä hoitamaan, paineet Pietarin alueen liikenneyhteyksien ratkaisemiseen Pietari-Varsova-Berliini-akselilla, paljon kauempana Suomesta, kasvavat.

Viimeksi Itä-Suomen kehittämisraportissa, mutta myös eduskunnan päätöksin on nostettu esiin Mäntyharjun ja Kymijoen kanavien rakentaminen koko Suomen yhdistämiseksi maailman valtameriin. Maa-alaltaan suurta Suomen aluetta on kehitettävä niin, että rautatie-, maantie-, lento-, mutta myös EU:n suosima vesiliikenne satamineen tuo koko Suomen tasavertaisesti eu-

rooppalaisen bisneksen piiriin. Liikenneratkaisuissa myös EU-parlamentilla tulee olemaan sanottavansa.

Luotaessa uusia elinkeinoja ei kannata mennä merta edemmäs kalaan. Suomessa on paljon metsiä. Suomessa on puuta. Esimerkiksi mekaanisessa metsäteollisuudessa ja rakentamisessa puun hyväksikäytössä on paljon tehtävissä. Suomen on noustava maailman kärkimaiden joukkoon. Raaka-ainetta löytyy omasta takaa ja teoreettisen koulutuksen järjestäminen ympäri Suomea on suhteellisen vaivatonta. Suuri ongelma on ideoiden ja ratkaisujen käytännön toteuttamisessa.

Puun käyttöä rakentamisessa tulee lisätä, ei vain ekologisista syistä, vaan myös työllisyyden lähtökohdasta. Puurakentamisen edistämisessä tulee keskittyä puuraaka-aineen tuotekehittelyyn sekä puu- ja hirsirakenteiden kehittämiseen. Valitettava tosiasia on, että tällä hetkellä Suomesta ei löydy riittävää perinteistä ammattitaitoa verrattuna esimerkiksi Sveitsiin ja Saksaan puukerrostalojen rakentamisessa. Puun käyttöä rajoittavia määräyksiä on vähennettävä. Jatkossa olisi tärkeää, että meneillään olevan Puun vuosi -kampanjan idea jatkuu ja syntyy tuloksia. Puulla parempiin päiviin!

Hallituksen elinkeinopoliittiseen linjaukseen kuuluvat oleellisina osina myös EU-rakennepolitiikka ja rakennerahastot. Näillä pyritään löytämään uutta teollista toimintaa alueelle, jossa vanhat tuotantohaarat ovat häviämässä. Peruslähtökohtana on luoda uusia työpaikkoja yritystoimintaa tukemalla. Suomessa tavoitellaan näin elinkeinorakenteen muuttamista. Tähän tarkoitukseen saadut EU-rahat on käytettävä näillä päätöksillä vuoden 1999 loppuun mennessä. Pystyvätkö Suomi ja sen talousmaakunnat tähän?

Vuoteen 2010 mennessä keskeisiä elinkeinoja näyttäisivät olevan erityisesti metsään, telekommunikaatioon ja audiovisuaaliseen tuotantoon, perusmetalliin, rakentamiseen, kuljetuksiin, energiaan, hyvinvointiin ja elintarvikkeisiin liittyvä tuotanto. Patentit ja tekijänoikeudet ovat iso kansainvälinen bisnes, jossa Suomella voisi olla suurempi osuus.

EU-hankkeet ovat tärkeitä Suomen talousmaakunnille. Maakunnan asiantuntemukselle on annettava suuri arvo. On tietysti tärkeää, että ministeriötasolla koordinoidaan hankkeiden mahdollisia päällekkäisyyksiä ja tarkoituksenmukaisuutta koko valtakunnan kannalta. Mutta nyt tapahtuu EU-rahojen jaossa tarpeetonta hidastelua. Hallituksen on kiirehdittävä toimenpiteitä, joilla EU-rahojen päätöksenteon byrokraattisuutta vähennetään ja päätöksentekoa nopeutetaan. Suomella on nyt vain noin kolme vuotta aikaa käyttää EU-rahat, kun mahdollisesti tuleva Emu-ratkaisu tämän rahoitusrakenteen tulee kokonaan muuttamaan.

Selonteossa on eräiltä osin viitattu myös laajempaan talouspoliittiseen yhteistyöhön koko Euroopassa ja Suomen asemaan siinä. On luonnollista, että elinkeinopolitiikkaa ei voida käsitellä irrallisena aiheena, vaan se muodostaa oleellisen osan yleisestä talouspoliittisesta suuntauksesta. Suomi on ilmaissut selvästi halunsa osallistua EU:n tiivistyvään yhteistyöhön.

Mistään lopullisesta valinnasta ei vielä ole kuitenkaan kyse, vaikka Suomen markka kytkettiin valuuttakurssimekanismiin ermiin. Kytkennän tekemisellä vain varmistettiin se, että mahdollisesti viimeinenkin vaadittava kriteeri olisi Suomen kohdalta täytetty, kun lopullista päätöstä kolmannen vaiheen alkamisesta tehdään.

Sosialidemokraatit pitävät tärkeänä, että ennen lopullista päätöstä Emun kaikki tiedossa olevat sekä myönteiset että kielteiset seikat selvitetään ja asiasta käydään perusteellinen keskustelu. Tältä osin hallituksen asettaman professorityöryhmän työ tulee hyvään aikaan ja todelliseen tarpeeseen. Mutta yksin professoreiden varaan näin tärkeää asiaa ei saa jättää. Tarvitaan selkeitä, kansanedustajan ja kansalaisen ymmärrettävissä olevia vastauksia moniin kysymyksiin. Yksilötason Emu-kriteeri tulee olemaan kansalaisilla "Ethän Minua Unhoita". Yksittäisen kansalaisen näkökulmasta oma rahapussi on tärkeä Emun vaikutusten ymmärtämisessä. Kun tarpeelliset selvitykset ja keskustelu on käyty, tehdään päätöksiä viimeistään vuoden 1998 alussa.

Viennistä riippuvan maan kuten Suomen on jatkuvasti pidettävä huolta riittävästä panostuksesta tutkimukseen ja koulutukseen. Elinkeinoelämän kannalta tärkeää on se, miten valtion panostukset tutkimusrahoitukseen kyetään hyödyntämään käytännön yritystoiminnassa. Oikein toimivassa järjestelmässä tulosten pitäisi näkyä yritysten ja tuotteiden kilpailukyvyn jatkuvana säilymisenä suhteessa kilpailijamaihin. Mikäli valtion panostukset tuottavat tämän tuloksen, voidaan järjestelmää pitää toimivana ja onnistuneena. Tutkimus on tärkeä pohja koulutukselle. Mihin koulutetaan, kuinka paljon? Nyt jos koskaan tarvitaan maamme yliopistoja, korkeakouluja ja yleensäkin koululaitosta.

Arvoisa puhemies! Näin pienen kansan työllistäminen näin suuren ihmismäärän ja isojen

ongelmien maailmassa ei ole ylivoimainen tehtävä. Suomen maineikkaan historian velvoittamana nyt tarvitaan rohkeita suomalaisia miehiä ja naisia, jotka ovat valmiit ottamaan vastuun teollisuuden ja palveluelinkeinojen uusista avauksista. Maan hallituksella ja eduskunnalla on oma kokonaistehtävä maan hyvinvoinnista. Valtion mahdollisuudet mm. työttömyyden ja pankkituen maksujen puristuksessa ovat rajalliset. Tarvitaan kaikkien tehokkaampia ponnistuksia. Sosialidemokraattiset kansanedustajat haluavat olla tässä tiiviisti mukana. Pysyvä muutos parempaan on yhteisen tahdon asia.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Elinkeinopoliittiseen selontekoon on latautunut suuria odotuksia. Valitettavasti se kuitenkin osoittautuu pelkäksi tilannekatsaukseksi elinkeinopolitiikan tilasta, ei linjanvedoksi tarvittavista toimenpiteistä elinkeinopolitiikan vauhdittamiseksi. Erityisesti suomalaisen talouden nousun ja työttömyyden ratkaisun kulmakivi — pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytysten parantaminen — on selonteossa jäänyt hämmästyttävän vähälle huomiolle.

Viime keväänä hallitus toki hyväksyi valtioneuvoston periaatepäätöksenä hyvinkin kelvollisen pk-yrityspoliittisen ohjelman. Mutta miksi selonteossa ei kerrota mitään siihen sisältyvien toimenpiteiden etenemisestä? Siksikö, että se olisi liian lyhyt kertomus?

Tänään käytävän keskustelun kannalta on perin valitettavaa, että selonteko annettiin eduskunnalle niin myöhään, että useat edustajat ovat saaneet sen vasta tänään luettavakseen. Mistä johtuu tällainen eduskunnan aliarvioiminen?

Kotimarkkinatuotannon nopeaa elpymistä on vauhditettava. Yrittämisen kynnystä on alennettava muun muassa luomalla paremmat toimintamahdollisuudet pienyhtiöille ja henkilöyrityksille. Suomen Yrittäjien tänä vuonna tekemässä yrittäjäkyselyssä selvästi korkeimmaksi työllistämiskynnykseksi osoittautui työnantajan sosiaaliturvamaksujen ja muiden palkan sivukulujen vaikutus työn hintaan. Vuosi sitten keskusta esitti eduskunnassa välillisten työvoimakustannusten alentamista 5,5 miljardilla markalla. Tämä olisi ollut melkoinen piristysruiske uusien työpaikkojen synnyttämiseksi.

Valitettavasti hallituspuolueet eivät kallistaneet korvaansa yrittäjien hätähuudolle. Näin kävi myös tänä syksynä, kun hallitus suuntasi syntyneen veronkevennysvaran epäsosiaalisesti ja työllisyyden kannalta epäedullisesti. Markkaakaan hallitus ei ohjannut välillisten työvoimakustannusten alentamiseen.

Suomen Yrittäjien kyselyssä toiseksi tärkeimmäksi työllistämisen esteeksi osoittautuivat työelämän säädökset. On todella kummallista, ettei hallitus selonteossaan esitä juuri mitään näiden kahden kipeimmän esteen helpottamiseksi.

Keskustan työreformi sisältää esityksiä muun muassa kahden edellä mainitun ongelman ratkaisemiseen. Työreformin haasteellisena tavoitteena on katkaista suurtyöttömyyden, valtion velkaantumisen ja korkean verotuksen kierre. Valitettavasti hallituksen piiristä on uhrattu energiaa työreformiesityksen vääristelemiseen sen sijaan, että hallitus olisi ryhtynyt välittömiin toimenpiteisiin työllisyyden parantamiseksi keskustankin esitysten pohjalta.

Sanottakoon tässäkin selvyyden vuoksi, että keskustan puoluekokouksen työreformikannanotossa ei vaadita yleissitovuuden purkamista, vaan pidetään tärkeänä minimipalkkatason turvaamista, työntekijöiden järjestäytymisoikeutta, lakko-oikeutta, työsuojelulainsäädäntöä ja työntekijän yleistä oikeusturvaa. Näiden perusoikeuksien vallitessa työreformissa ehdotetaan pienimmille yrityksille omaa valtakunnallista sopimusmallia, jossa paikallisesti voitaisiin sopia nykyistä väljemmistä työsuhteen ehdoista. Uusien työpaikkojen synnyttämiseksi tähän pienyritysten uuteen sopimusmalliin pitäisi päästä mahdollisimman pian.

Myös Oecd on tuoreimmassa Suomen maaraportissaan esittänyt työttömyyden alentamiseksi samantyyppisiä lääkkeitä kuin keskustan työreformi. Lisäksi EU:n komission Valkoisessa kirjassa on hyviä konkreettisia ehdotuksia työttömyyden alentamiseksi rakenteellisten uudistusten kautta. Tässä komission entisen puheenjohtajan Jacques Delorsin laatimassa ohjelmassa esitetään muun muassa paikallisen sopimisen huomattavaa lisäämistä. Mihin ovat sosialisti Delorsin ajatukset hänen muuten sangen euromyönteisiltä suomalaisilta aateveljiltään unohtuneet, ministerit Kalliomäki ja Jaakonsaari?

Palvelusektori muodostaa Suomessa jo nyt noin kaksi kolmannesta bkt:sta ja työllisyydestä. Silti juuri palvelusektorilla olisi tilaa kymmenille tuhansille uusille työpaikoille nopeallakin aikataululla. Tämä edellyttäisi kuitenkin määrätietoista päätöksentekoa palveluelinkeinojen toimintaedellytysten parantamiseksi.

Kiireellisimpänä toimenpiteenä olisi työllistävien, työvoimavaltaisten, lähinnä kuluttajia palvelevien palvelualojen arvonlisäverokannan las-

keminen 12 prosenttiin. On arvioitu, että valtion budjettiin tällä ei juurikaan olisi vaikutusta. Alemman arvonlisäverokannan myötä verotuksen piiriin tulisi uusia yrityksiä, uusien työpaikkojen myötä valtion menot työttömyyden hoitoon laskisivat ja palkkaverotulot nousisivat.

Selonteossa arvioidaan, että palveluyrityksillä saattaisi olla peruste päästä yritystukien myöntämisen piiriin. Keskustan mielestä on itsestäänselvää, että yritysten toimialarajoituksia on pikaisesti väljennettävä. Askel oikeaan suuntaan oli se, että hallituksen esityksestä saatiin äskettäin aikaan kaksi uutta Keran pienyrityslainaa, joista toisen piiriin myös palveluyritykset pääsevät.

Yksi keskeisimmistä pk-yritysten toiminnan esteistä on vakuuspula. Keskusta onkin esittänyt pk-yrityksille suunnatun takauskannan radikaalia lisäämistä — vuositasolla noin 3—4 miljardilla markalla.

Ajankohtaista hallituksen esitystä yritysten siirtymävarausten purkamisesta käsiteltäessä keskusta pitää välttämättömänä, että varausten purkuaikaa porrastaen jatketaan. Ei voi kuin ihmetellä hallituksen ja erityisesti ministeri Niinistön jahkailua tässä asiassa, jossa on kysymyksessä sentään niin pk-yritysten kuin työllisyydenkin etu.

Yksi keskeinen kysymys pk-yritysten aseman parantamisessa on yrittäjyyteen liittyvän byrokratian purkaminen. Eräs pesulayrittäjä kertoi työnantajabyrokratian vievän kolmen hengen yrityksessä kaksi tuntia päivässä. Tämä siitä huolimatta, että palkanmaksun ja kirjanpidon hoitaa tilitoimisto. Työn teettäminen on tehtävä mahdollisimman yksinkertaisesti yhden luukun ja yhden lomakkeen periaatteella. Tietotekniikan keinoin olisi pienyrityksille luotava työnantajakortti, joka turvaisi työnantajamaksujen vaivattoman hoidon sekä niiden saannin.

Kotona tehtävän työn verotusta on kevennettävä. Keskustan viime perjantaina eduskunnan äänestyksessä olleen lakiesityksen hyväksyminen olisi merkinnyt sitä, että verovelvollinen saisi vähentää 30 prosenttia niistä palkkakuluista, jotka ovat aiheutuneet kotitalouden kunnostuksesta tai perheenjäsenten hoidosta. Aloitteen toteutuminen olisi tuonut arviolta 20 000—30 000 uutta työpaikkaa ja olisi vähentänyt harmaata taloutta sekä lisäksi helpottanut perheiden arkipäivää. Valtiovarainministeriössä tehtyjen laskelmien mukaan esitys ei olisi lisännyt valtion kustannuksia. Tässäkin tapauksessa hallituspuolueiden edustajien juhlapuheet osoittautuivat ontoiksi. Hallitusrintamassa ei ollut halua kotona tehtävän työn kannustamiseksi. Ei ihme, että työttömyys pysyy korkeana.

Muun muassa edellä esitettyjä asioita sisältyy keskustan työreformiin. Sitä tarvittaisiin nyt nopeasti työllisyyden parantamiseksi ja palkansaajan turvaksi.

Hallitus ilmoittaa laatineensa selonteon olettaen, että Suomi osallistuu ensimmäisten valtioiden joukossa Talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen sen käynnistyessä vuonna 99. Hallituksen tavoittelemasta Emu-aikataulusta huolimatta tässäkään selonteossa ei arvioida Emun etuja ja haittoja. Tämä ei lupaa hyvää Emu-ratkaisua silmällä pitäen. Suomi voi pärjätä Talous- ja rahaliiton jäsenenä vain nojautuen laajaan kansalliseen yhteisymmärrykseen, jossa myös oppositio ja ay-liike ovat mukana. Emuun ei pidä mennä hallituksen mahtikäskyllä, kuten äsken mentiin ermiin.

Maamme talouden erityispiirteet, vientiteollisuuden suhdanneherkkyys ja jäykkä työmarkkinarakenne, velvoittavat kysymään, onko meillä malttia elää Emun vaativissa olosuhteissa, jossa devalvaatiolla ei enää korjata talouspolitiikan virheitä tai suhdannevaihtelujen aiheuttamia vaurioita. Tämän selvittämiseksi tarvitaan laaja kansalaiskeskustelu Emun eduista, haitoista ja riskeistä.

On hyvä, että kuluneena viikonloppuna pääministerikin peräänkuulutti avointa keskustelua Euroopan talous- ja rahaliitosta ja sen vaikutuksista Suomelle. Hallituskaan ei enää voi vaieta näistä kansakunnan suurista kohtalonkysymyksistä. Hallituksen on annettava perusteellinen selonteko Emun vaikutuksista eri sektorien, teollisuudenalojen ja ennen kaikkea työllisyyden kannalta.

Elinkeinopolitiikka on keskeinen väline, jolla voidaan edesauttaa maan tasapainoista kehittymistä. Valitettavasti hallitus ei riittävästi painota alueellista tasa-arvoa. Esimerkiksi kun vuonna 1994 alueellisia yritysten kehittämis- ja investointihankkeita tuettiin yhdessä alueellisen kuljetustuen kanssa noin miljardilla markalla, niin tänä vuonna tuo summa on putoamassa noin puoleen miljardiin markkaan. Lisäksi tämän vuoden luvussa ovat jo mukana EU:lta tulevat määrärahat 140 miljoonaa markkaa.

Liittyessään Euroopan unioniin Suomi hyväksyi Maastrichtin sopimuksen artiklat 130 a, b ja c, jotka velvoittavat EU:n ja myös sen jäsenvaltiot tehostamaan alue- ja rakennepolitiikkaansa yhteisön sisäisten kehityserojen kaventamiseksi. EU:n täydentävyysperiaate sanoo, ettei koti-

maista rakenne- ja aluetukea saa yrittää korvata EU:sta tulevalla rahoituksella. Tosiasioiden valossa näin näyttää nyt kuitenkin käyneen, sillä EU:n aluepoliittisen rahoituksen kasvu ja lisäysperiaate huomioon ottaen Suomessa aluepolitiikan olisi tullut tehostua kaudella 1995—99. Miksi hallitus on lähtenyt aluepolitiikan heikentämisen tielle?

Toivottavasti edes perusteellista työtä tehneen hallituksen asettaman Itä-Suomi-työryhmän esitykset lähtisivät nopeasti liikkeelle. Etelä- ja Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Kainuun maakunnista muodostuva Itä-Somi on jo useiden vuosikymmenien ajan ollut muuta maata heikommin kehittynyt alue, jota leimaavat alhainen tuotanto, epäedullinen elinkeinorakenne ja rakenteellisesti korkea työttömyys.

Itä-Suomen erityisasema edellyttäisikin työryhmän esitysten mukaisesti valtion omaisuuden myyntitulojen kohdistamista voimakkaasti Itä-Suomeen, Itä-Suomessa vuosina 1997—2001 tehtäville investoinneille myönnettävää vapaata poisto-oikeutta sekä ulkomaisia investointeja koskevaa kokeilua, jossa alueelle sijoittuviin ulkomaisiin yrityksiin sovellettaisiin toiminnan kymmenen ensimmäisen vuoden aikana selvästi vallitsevaa tasoa alhaisempaa yritysverokantaa.

Entistä kovempia ponnisteluja tarvittaisiin myös Venäjän-kaupan vauhdittamiseksi. Etenkin Itä-Suomeen voisi syntyä tuhansia uusia työpaikkoja, jos yhteistyö itärajan yli kasvaisi. Valtiontakuukeskuksen ja muiden vientiä tukevien viranomaisten olisi lisättävä ponnistelujaan Venäjän-kaupan vauhdittamiseksi. Nykyisin keskuksen Venäjän-kauppoihin liittyvät takausvastuut ovat yhteensä vain noin 70 miljoonaa markkaa, kun kaikkien vientitakuiden kokonaisvastuu on noin 40 miljardia markkaa.

Ajankohtainen kysymys yritystoiminnan aluepoliittisen näkökulman kannalta on työvoima- ja elinkeinokeskusten perustaminen. Toisin kuin hallitus on esittänyt, tehokkaan toiminnan kannalta on välttämätöntä, että keskukset perustetaan maakuntakohtaisesti, ja tällöin elinkeinokeskusten lukumäärä on nostettava 16:een.

Maa- ja metsätaloutta elinkeinona selonteossa käsitellään kahdella ja puolella sivulla — yhtä monella kuin pk-yritysten osuutta. Suomalaisella elintarviketaloudella on huomattava työllistävä merkitys: viime vuonna ruoan valmistusprosessissa työllistettiin Suomessa 400 000 ihmistä. Alkutuotannossa työpaikkoja oli 120 000 ja teollisuudessa 40 000. Suurtyöttömyyden oloissa olisi huolehdittava elintarvikeketjumme jokaisen lenkin ja työpaikan jatkuvuudesta.

Näin ei valitettavasti ole tehty. Muun muassa EU-jäsenyyteen liittyneen elintarviketalouden kansallisen ratkaisun raju leikkaaminen on huomattavasti heikentänyt alkutuotannon toimintaedellytyksiä. Hallituksen linja uhkaakin työpaikkojen ohella uusia työmahdollisuuksia, joita on viriämässä maaseudulla. Jokainen markka ja työpaikka, joka menetetään elintarviketaloudesta, maaseudun muusta yritystoiminnasta tai palveluista, menetetään koko kansantaloudesta.

Etukäteen kerrottiin, että hallitus linjoittaa tässä selonteossa valtionyhtiöpolitiikkansa pelisäännöt. Valitettavasti näin se ei riittävällä tavalla tee. Selonteko toteaa vain, että valtionyhtiöiden omistuspohjan laajentamista jatketaan yhtiökohtaisesti ja että eduskunnalta haetaan tarvittaessa lisävaltuuksia yhtiökohtaisesti.

Yksi konkreettinen linjanveto selontekoon kuitenkin sisältyy. Hallitus ilmoittaa, että "valtionyhtiöiden omistusjärjestelyistä saatavista tuloista budjetoidaan vuosina 1997—1999 yksi miljardi markkaa vuosittain varsinaisessa talousarviossa yleiskatteisesti valtion velkaantumisen hidastamiseen".

Keskusta ei voi hyväksyä sitä, että arvokkaasta kansallisvarallisuudesta saatuja varoja upotetaan valtion pohjattomaan kaivoon. Jotta valtionyhtiöille asetettuja alkuperäisiä toimintaperiaatteita — kuten työllisyyden edistäminen ja maan alueellisen eriarvoisuuden tasoittaminen — voidaan tehokkaasti toteuttaa, on valtionyhtiöiden pääomahuolto turvattava ja niiden pääomarakennetta vahvistettava. Mielestämme valtionyhtiöiden omistuspohjaa on perusteltua laajentaa hallitusti. Valtion on kuitenkin säilytettävä ainakin energiayhtiöiden ja myös kehitysalueilla toimivien tuotannollisten valtionyhtiöiden tosiasiallinen määräysvalta.

Valtionyhtiöistä saadut myyntitulot pitäisi käyttää — kuten viime vaalikaudella täysimääräisesti tehtiin — elinkeinopolitiikan vahvistamiseen, Suomen teollisen pohjan laajentamiseen muun muassa tutkimuksen ja tuotekehitystoiminnan kautta sekä pienen ja keskisuuren yritystoiminnan toimintaedellytysten parantamiseen. Erityisesti keskeistä on tukea pk-yritysten alkuvaiheen liikkeellelähtöä innovaatio- ja kehittämistyön tukemisella sekä riskirahoituksella. Näin toimien voitaisiin parhaiten alentaa työttömyyttä ja hidastaa valtion velkaantumista.

Tässä yhteydessä talouspoliittisen ministerivaliokunnan 6.9.1996 tekemä päätös tutkimus-

ja kehittämisresurssien merkittävästä lisäämisestä ansaitsee tunnustuksen. Tämä on juuri oikeaa valtionyhtiöiden myynnistä saatujen varojen kestävää käyttöä.

Teknologian ja koulutuksen yhteyttä selonteossa käsitellään varsin perustellulla tavalla. Aivan oikein painotetaan sitä, että kaiken koulutuksen on annettava valmiuksia aloitteellisuuteen, omatoimisuuteen ja yrittäjyyteen. Lisäksi esimerkiksi esitys koulutuksen ja työelämän lähentämisestä kehittämällä oppilaitosten ja pk-yritysten välisiä palveluverkkoja on kannatettava. Korkeamman koulutuksen osalta jatkossakin on panostettava hajautettuun korkeakouluverkkoomme. Kertovathan monet esimerkit maakuntayliopistojen vahvasta roolista maakuntien yritystoiminnan kehittämisessä.

Keskusta yhtyy selonteon energiapoliittiseen kannanottoon, että "energian saatavuus Suomen elinkeinoelämälle turvataan kilpailukykyiseen hintaan" ja että "tähän tavoitteeseen pyritään välttämättömistä ympäristötavoitteista tinkimättä". Valitettavaa kuitenkin on, että hallituksen energiapolitiikka on ollut koko hallituskauden ajan ajelehtivaa ja hiilivoiman suuntaan hivuttavaa.

Tuorein esimerkki on huomenna eduskunnan käsittelyyn tuleva esitys uudeksi energiaveroksi. Hallitus on tehnyt suuren periaatteellisen muutoksen aikaisempaan, kun sähkön tuotannossa käytettävistä polttoaineista ei enää peritä hiilidioksidiveroa. Tämä heikentää merkittävästi veron ympäristöohjaavuutta ja on siten selonteon linjausta vastaan. Miten vastaa vihreä ympäristöministeri Pekka Haavisto siihen, että Rion sopimus velvoittaa Suomea hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen? Miksi hallitus on suosimassa kivihiiltä kotimaisten polttoaineiden — puun ja turpeen — kustannuksella? Miksi hallitus ei tee kuten muut maat ja suosi kotimaista energiaa, jolloin saataisiin työtä ja toimeentuloa Suomeen?

Viime vaalikaudella lähdettiin määrätietoiseen työhön teknologian ja tuotekehittelyn hyväksi. Uuden huipputekniikan osuus saatiin nostetuksi 20 prosenttiin viennistä, ja teknologiasta tuli nopeimmin kasvava vientisektori. Erityisesti verkostotaloutta ja erikoistuneita yritysryppäitä ympäristöteknologian alueella edistettiin. Elinkeinopolitiikassa olisi myös tällä vaalikaudella panostettava vihreään teollistamiseen eli uudistuvien luonnonvarojen järkevään käyttöön, raaka-aineiden kierrätykseen, luontoa likaamattomiin suljettuihin tuotantoprosesseihin ja bioenergian hyödyntämiseen.

Arvoisa puhemies! Kuten edellä on jo käynyt ilmi, suuresti odotettu elinkeinopoliittinen selonteko ei juuri tarjoa konkreettisia lääkkeitä yritysten ja työttömyyden ongelmien ratkaisemiseksi. Me tarvitsemme nyt ripeästi hallituksen lakiesityksiä yritystoiminnan edellytysten parantamiseksi. Esimerkiksi yritysten välillisten työvoimakustannusten alentamisen tai työelämän rakenteellisen uudistamisen odotteluun meillä ei ole enää varaa.

Suomi nousee vain yrittäjyyden kautta. Uudet työpaikat syntyvät yrityksiin. Yrittäjyyttä suosiva myönteinen ilmapiiri on nyt hyödynnettävä uuden yritystoiminnan synnyttämiseksi. Suomesta on vieläkin mahdollista tehdä yrittäjyyden, osaamisen ja omatoimisuuden mallimaa ja edelläkävijä, jos ja kun toimeen tartutaan.

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan pitkään odottama elinkeinopoliittinen selonteko tarkastelee elinkeinopolitiikkaa reaalisesti ja laaja-alaisesti. On myönteistä, että pelkän teollisuuspolitiikan sijaan pyritään kehittämään koko elinkeino- ja yrityselämän tarpeita. Tulevaisuudessa keskeisinä talous- ja työllisyyskehityksen vetureina toimivat aina eri palvelualoilla toimivat pienet ja keskisuuret yritykset.

Selonteko kiinnittää huomion sekä kotimarkkinoiden että lähialueiden kehitykseen. Itämeren alueen taloudelliset mahdollisuudet ovatkin erittäin huomattavat. Vaikka tämä ei korvaa päämarkkina-alueidemme merkitystä, avaa se suomalaiselle osaamiselle ja yritystoiminnalle huomattavia mahdollisuuksia. Meidän on aktiivisesti vahvistettava gateway-asemaamme, jolla on suuri merkitys koko maalle ja erityisesti Itä-Suomen elinkeinoelämälle.

Elinkeinopolitiikkaa ei voi asettaa yhteen lokeroon, sillä meidän on aina pystyttävä huomioimaan myös alueelliset ja paikalliset erikoistarpeet. Luonnonvarojen ja alueellisten vahvuuksien nykyistä parempi hyödyntäminen on tärkeää kehitettäessä uusia menestystekijöitä. Malmivarojen hyödyntäminen, maa- ja metsätalouden kehittäminen sekä matkailuelinkeinon laajentaminen ovat kaikki järkevän elinkeinopolitiikan osia, joilla voidaan luoda uusia, kansallisestikin merkittäviä yrityksiä.

Julkisen sektorin rooli kotimarkkinoilla ja elinkeinopolitiikassa on luonnollisesti muuttunut. Se ei enää voi toimia erilaisia tukia jakavana tai markkinoita rajoittavana ja säätelevänä voimana, vaan sen tehtävänä on luoda parhaat mah-

dolliset edellytykset aktiiviselle yritystoiminnalle. Julkisen sektorin toiminnan piiriin ei pidä laskea ainoastaan hallituksen toimenpiteitä, vaan niihin on sisällytettävä myös liikelaitosten ja kuntien politiikkaa koskevat päätökset.

On tärkeää ymmärtää, että elinkeinopolitiikkaan vaikuttavat lähes kaikki päätökset, osa suoraan ja osa hitaasti, välillisesti. Tehtäviä päätöksiä tulisi tarkastella aina myös niiden elinkeinopoliittisten vaikutusten kautta, koska monista päätöksistä on seurauksena yritysten välisten työvoimakustannusten ja hallinnollisten kulujen kasvu. Hallituksen on arvioitava päätöksiään mittaamalla niiden kilpailukyvylle aiheuttamia vaikutuksia sekä raportoitava tilanteesta nykyistä paremmin, tarkemmin ja useammin. Uskoisin tämän kaltaisen mittaamisen valaisevan monia niistä, jotka ihmettelevät yritysten haluttomuutta palkata uusia työntekijöitä.

Elinkeino- ja yrityspoliittisten kysymysten kietoutuessa yhä tiiviimmin yhteen on meidän tulevaisuudessakin harkittava niiden keskittämistä yhteen elinkeinoministeriöön. Elinkeinoministeriön tehtäväksi muodostuisi elinkeino-, yritys- ja työllisyyspolitiikan pitkäjänteinen kehittäminen, mikä on erityisen tärkeää uusien työpaikkojen syntymiseksi. Uudistus ja jopa ministeriöiden mahdollinen yhdistäminen, esimerkiksi kauppa- ja teollisuusministeriö ja työministeriö, edistäisi kokonaisvaltaista valmistelua ja vähentäisi turhaa päällekkäisyyttä, mikä hallinnollisten laatikkoleikkien sijaan edistäisi työpaikkojen syntymistä.

Pienet yritykset ovat avainasemassa. Vireän ja hyvän elinkeinotoiminnan perustan muodostavat aina pienet ja keskisuuret yritykset. Juuri ne pystyvät sopeutumaan muutoksiin nopeasti, luomaan uusia tuotteita ja uutta osaamista. Juuri ne voivat työllistää ja luoda edellytykset hyvinvoinnille ja juuri niille on kasattu ylimääräisiä velvoitteita. Tämä tosiasia on monien tässäkin salissa syytä muistaa.

Erityisesti työvoimaministeri on usein julkisuudessa luetellut työvoimapoliittisten toimenpiteiden määriä ja ihmetellyt, kun yritykset eivät palkkaa uusia työntekijöitä. Meidän on ymmärrettävä tarkastella päätöksiä työvoimahallinnon tai SAK:n näkökulman sijasta näiden pienten yritysten näkökulmasta. Vaikeuksiensa keskellä yritykset tekevät joka päivä elinkeinopoliittisia päätöksiä, jotka vaikuttavat talouden ja työllisyyden kehitykseen.

Pienten yritysten ongelmat ovat moninaiset. Työmarkkinoiden jäykkyydet ja työsuhteesta koituvat taloudelliset riskit ovat usein kohtuuttomat. Verokiila ja erityisesti palvelualoihin iskevä korkea arvonlisäverotus ovat rapistaneet yrittämisen kannattavuutta. Vakuus- ja rahoitusongelmat ovat olleet pk-yrityksille, erityisesti palvelualoille, vakava kasvun ja tuotekehittelyn este. On syytä myöntää, että toiminnan suunta on usein ollut väärä ja korjaamisella on erittäin kiire.

Hallinnolliset velvoitteet ja monimutkainen lainsäädäntö ovat pk-yrityksille suhteellisesti raskaampi riippa. Tämä korostuu erityisesti henkilöstökysymyksissä. Pienissä yrityksissä yhden henkilön lisäpalkkaaminen lainmukaisin velvoittein on huomattavasti suurempi riski kuin suuryrityksissä ja uuden työvoiman tarve on niissä usein lyhytkestoista ja epävarmaa. Siksi yritykset eivät nykyisellä säännöstöllä yksinkertaisesti uskalla palkata uusia työntekijöitä.

Normaalin työehtosopimuksen pitäisi olla niin yksinkertainen, että se mahtuisi yhdelle paperiarkille. On myös kokeiltava nykyistä rohkeampia keinoja työllistämisen kynnyksen alentamisessa. Eräs tällainen on valtiovarainministeri Niinistön esittämä lisätyöpaikkamalli, joka sallisi uusien työsuhteiden kohdalla nykyistä paremmat joustot. Toinen mahdollisuus on Saksan mallin mukainen uudistus, joka sallii työsuhteen päättämisen nykyistä vapaammin alle kymmenen hengen yrityksissä. Nämä uudistukset eivät suinkaan koituisi yksipuolisesti yritysten eduksi. Ne pitää toteuttaa, koska uusien työpaikkojen syntyminen on kaikkien yhteinen etu.

Joustojen ja paikallisen sopimisen tarve on korostunut. Erityisesti se koskee pk- ja palveluyrityksiä, koska normaalisti niiden tilaukset ja asiakkaat tulevat lyhyellä varoitusajalla. Tämä ongelma on selonteossa huomattu, mutta korjaavien toimenpiteiden ja joustojen esittäminen on jäänyt pahasti vajaaksi. Pidänkin tätä selonteon eräänä vakavana puutteena.

Yhteiskuntamme keskeisiä ongelmia on edelleen tuki- ja veroviidakko, joka ei kannusta työntekoon ja yrittämiseen. Se on eräs elinkeinotoimintaa vaikeuttava asia. Kannustinloukkujen purkamista onkin syytä jatkaa ripeästi. Tämä kannustavuuden lisääminen on omiaan rohkaisemaan yhä useampia kansalaisia omatoimiseen yrittämiseen. Tuet on sovitettava paremmin verotukseen ja verokiilaa on kavennettava.

Verokiilan kaventamisessa hallitus on ottanut tervetulleet ensiaskeleet. Kokoomuksen eduskuntaryhmä on erityisen tyytyväinen ensi vuodelle esitetyistä tuloveron alennuksista, jotka

ovat tärkeä piristysruiske kotimarkkinoille. Tuloveron alentaminen on erinomainen tapa lisätä kotimaista kysyntää ja kaventaa verokiilaa. Tällä rintamalla meillä riittää vielä tekemistä.

Ensisijainen tapa kaventaa verokiilaa on jatkossakin tuloverotuksen alentaminen. Tuloveron ohella on välttämätöntä alentaa myös palkan sivukustannuksia, sosiaalivakuutusmaksuja ja välillisiä palkkoja sitä mukaa, kun alentamisvaraa syntyy.

Korkea arvonlisävero on osa verokiilaongelmaa. Se on korostunut pienissä palveluyrityksissä, jotka ovat usein käsityövaltaisia yhden hengen yrityksiä. Verojärjestelmän kehittäminen on näiden yritysten kannalta ensiarvoisen tärkeää. Erityisen kiireellistä se on pienten henkilöyhtiöiden kohdalla, joita myös korkeat palkan sivukustannukset rasittavat.

Pidän hyvin tarpeellisena selonteon tavoitetta arvonlisäverotusta koskevien EU-säännösten muuttamisesta siten, että työvoimavaltaisten palveluiden arvonlisäverokantaa voidaan alentaa. Minusta tähän ei pidä vain pyrkiä, se on toteutettava.

Arvoisa rouva puhemies! Valtion rooli on lopullisesti muuttunut. Valtion rooli on varsin nopeasti muuttunut elinkeinotoiminnan itsenäisestä harjoittajasta elinkeino- ja yritystoiminnan edellytyksiä edistäväksi. Tämä on luonnollinen seuraus taloudellisen ympäristön muutoksista. Valtion ei enää tarvitse olla omistajana suuryrityksissä turvatakseen paperin tai lannoitteiden tuotantoa. Keinot elinkeinopolitiikan edistämisessä ovat muuttuneet.

Aloitettu yksityistämispolitiikka ja omistusjärjestelyt ovat olleet eduksi kaikille osapuolille. Harjoitettu politiikka on vahvistanut yhtiöitten taseita ja parantanut niitten omavaraisuutta tilanteessa, jossa valtiolla ei olisi ollut mahdollisuutta sitä tehdä. Valittu linja on ollut paras keino taata valtionyhtiöiden toiminnan jatkuminen. Virastojen liikelaitostamisella on tehostettu toimintaa ja tiukoista säästövaatimuksista huolimatta turvattu työpaikkojen säilyminen. Tällä tiellä onkin syytä jatkaa.

Omaisuuden myynnillä valtio, eli me veronmaksajat, on saanut kotiutettua huomattavia summia omistuksistaan. Nyt on tarkasti harkittava näiden kansallisten varojen uudelleenorganisointi. On tärkeää, ettei näitä suurella työllä kasattuja kansallisia voimavaroja tuhlata lyhytnäköisesti jonkin uuden etuuden muodossa, vaan että niillä torjutaan lisävelan ottamista ja rakennetaan jälleen uutta.

Valittu, tasapainoinen linja hillitä velkaantumista sekä rahastoida ja suunnata varoja yrityksille tuotekehittelyyn ja riskirahoitusjärjestelmiin on oikea.

Hallituksen on jatkossakin rahastoitava osa yksityistämisestä tulevista tuloista, jotta ne säilyvät myös tulevien sukupolvien varallisuutena. Erilaisten rahastojen kautta varoilla voidaan luoda uutta osaamista ja uutta yritystoimintaa. Hyviä mahdollisuuksia ovat muun muassa Suomen Teollisuussijoitus Oy, Kera Oy, Suomen Vientiluotto Oy ja Sitra. Kehityksen myötä eri yhtiöiden ja erikoisluottolaitosten tehtävät on syytä alistaa tarkalle arvioinnille.

Pk-yritysten kannalta on tärkeää saada markkinoita vääristävien suorien elinkeinotukien sijaan parempia riskirahoitus- ja takausmahdollisuuksia. Tällaiset tuet helpottavat yritysten perustamista, laajentumista ja vientiä. Monilla yrittäjillä on ollut ongelmana erityisesti takausten saaminen, koska heidän yrityksensä liike-idea on perustunut palvelujen tai tietotaidon myymiseen. Puute on jarruttanut yritysten kehittymistä ja uusien työpaikkojen syntymistä. Tämän vuoksi on erityisen myönteistä, että hallituksen päätöksellä Kera Oy on ryhtynyt tarjoamaan palvelualojen yrityksille pienlainoja ja takauksia. Näitä valtuuksia on asteittain kasvatettava myös tulevien vuosien budjeteissa.

Tiede ja tutkimus on pidettävä tasapainossa. Tiede, tutkimus ja tuotekehittely tuovat myös elinkeinotoiminnalle hyvin tärkeitä asioita. Ne ovat pitkäjänteistä toimintaa, jonka hedelmät kypsyvät usein vasta vuosien työn ja suurten panostusten jälkeen. Uudet työpaikat syntyvät jo tänään ja vielä suuremmassa määrin huomenna korkean osaamisen yrityksiin. Tämän vuoksi on perusteltua käyttää yhteiskunnan voimavaroja erilaiseen tieteellisen tutkimuksen ja tuotekehittelyn tukemiseen.

Hallitus on oikealla tavalla ottanut tutkimuksen painopisteekseen päättämällä nostaa tutkimus- ja kehittämisresursseja 2,5 prosentista 2,9 prosenttiin bruttokansatuotteesta vuoteen 1999 mennessä. Meidän on tavoiteltava osaamisaloillamme uusia innovaatioita ja maailman parasta tietotaitoa. Olemalla muita edellä uuden osaamisen luomisessa turvaamme parhaiten korkeatasoisen tuotannon ja viennin.

Meillä on hyvät mahdollisuudet edelleen parantaa osuuttamme ja osaamistamme esimerkiksi tietoliikenteen ja viestintäteknologian osa-alueilla, joissa kasvu ja kehitys ovat erittäin nopeaa. Tukien virtaaminen on turvattava tavalli-

sen yrityksen tasolle asti. Innovatiiviset yritykset ovat tulevaisuudessa yhä useammin pieniä, mikä on nähtävä myönteisenä mahdollisuutena myös työllisyyden kannalta.

Mielestäni on perusteltua edelleen lisätä korkeakoulujen ja yritysten välistä yhteistyötä, jotta opittaisiin luontevasti hyödyntämään kummankin osapuolen tarjoamat mahdollisuudet. Yritykset tarvitsevat tutkimusta ja innovaatioita, joita korkeakoulut tarjoavat ja tutkimuksen tekijät oppivat paremmin ymmärtämään yritysten ja elinkeinoelämän tarpeet. Erityisesti nuorten tutkijoiden ja elinkeinoelämän vuorovaikutusta on lisättävä voimakkaasti.

Energiapolitiikassa on kyse suurista valinnoista. Hallitus on luvannut taata riittävän ja kohtuuhintaisen energiansaannin. On elinkeinopoliittisesti valitettavaa, että kovin monet ovat valmiita luopumaan energian kohtuuhintaisuudesta. Energian hinta on suomalaisessa tuotantorakenteessa ja olosuhteissa eräs hyvin keskeinen tuotantotekijä. Se on yhä lisääntyvässä määrin palveluyrityksiä ja kotitalouksia rasittava tekijä.

Sähkön tuotantotehoa tarvitaan nopeasti lisää, mikäli talouden kasvutavoitteet ja työttömyyden suunniteltu alentaminen halutaan toteuttaa. Valitettavasti on todettava, että eduskunta on linjannut Suomen energiapolitiikkaa lyhytnäköisesti puhuen usein aivan epätodellisista vaihtoehdoista. Olemme itse rakennetussa energia-ansassa.

Hallituksen tuoreet energiaverolinjaukset hyödyttävät kotimaisia polttoaineita ja samalla myös paikallista elinkeinotoimintaa. Turpeella on pidetty voimassa vain nimellinen hiilidioksidivero, joka kasvattaa veroeroa kivihiileen verrattuna. Se saa verouudistuksen jälkeenkin noin 100 miljoonan markan piilosubvention, sillä hiilidioksidipäästöön verrannollinen ympäristövero olisi jopa korkeampi kuin kivihiilellä.

Puupolttoaineiden kilpailukykyä parannetaan. Puupolttoaineet ovat kokonaan verottomia, ja lisäksi pienpuuvoiman tuottaja saa sähköveron suuruisen palautuksen tuottamastaan sähköstä, vaikka veroja ei edes kanneta. Toiseksi selvitetään työllisyysmäärärahojen käyttöä energiatuotantoon sopivan harvennuspuun korjaamisessa.

Viime aikoina olemme havainneet lähinnä vihreiden ja vasemmiston suunnalta ihmettelyä uusien hiilivoimaloitten rakentamisesta. Niin metsä vastaa kuin sinne huudetaan. Kun ympäristöystävällisen ydinvoiman lisärakentaminen estettiin, päädytään nyt huonompaan vaihtoehtoon eli hiilivoiman lisärakentamiseen. Hyvänä esimerkkinä ovat vihreät, jotka vastustavat vesivoiman, hiilivoiman, ydinvoiman ja turvevoiman lisärakentamista. Ympäristöministeri Haavisto on lehtikirjoituksissa todennut lääkkeeksi lähinnä sähkön lisätuontia. Hän vain, taloudellisten tappioiden lisäksi, unohti mainita, että sähkö tuotetaan rajan takana samoin keinoin ja eväin kuin kotimaassakin. Vihreiden toiminta puhuu puolestaan.

Tähän kansallisesti keskeiseen kysymykseen on meidän palattava. Minusta eduskunnan ja talousvaliokunnan onkin nyt vakavasti pohdittava Suomen energiapolitiikkaa ja sen tulevaisuuden tarpeita ympäristön, työllisyyden ja elinkeinopolitiikan kannalta. Olemme palaamassa ydinkysymyksen äärelle. Kokoomus kannatti edellisellä kerralla viidennen ydinvoimalan rakentamista, ja jos asia tulee käsittelyyn, kannatamme ydinvoiman rakentamista edelleen.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen ja kaikkien suomalaisten keskeinen tavoite työttömyyden alentamisesta toteutuu vain onnistuneella talous- ja elinkeinopolitiikalla. Yhtä viisastenkiveä ei kuitenkaan ole olemassa. Hallituksen selonteko onkin esittänyt ansiokkaasti niitä monipuolisia toimenpiteitä, joita kansalliseen menestykseen tarvitaan.

Menestys lähtee aina liikkeelle ihmisten ja kansakunnan omasta halusta tehdä työtä, yrittää ja menestyä. Tämän tulevaisuuteen johtavan tien rakentaminen vaatii pitkäjänteisyyttä ja osaamista. Se tie on pitkä, ja se on osattava oikein asfaltoida.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. V o k k o l a i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Me olemme nyt jälleenrakennustyössä. Vuoden 1991 talousromahdus kaatoi pankkeja, vakuutusyhtiöitä, kaupan keskusliikkeitä, rakennusyhtiöitä. Nurin meni tuhansittain elinkelpoisia pk-yrityksiä. Tuhovuosien jäljiltä hallituksen perustehtävä on ollut talouden vakauttaminen.

Nyt tähän jälleenrakennustyöhön hallitus tuo elinkeinopolitiikan selonteon, jolla linjataan jälleenrakennustyötä elinkeinosektorilla. Elinkeinopolitiikka on tärkeä lohko pyrittäessä työttömyyden alentamiseen ja suomalaisten tulevaisuuden aineellisen perustan varmistamiseen. Va-

semmistoliiton eduskuntaryhmä haluaa painottaa sitä, että yleisen talouspolitiikan keinojen lisäksi onkin nimenomaan tärkeää kehittää sektorikohtaisia toimenpiteitä.

Tässä puheenvuorossa käsittelen paitsi niitä kohtia, joissa eduskuntaryhmämme voi olla yhtä mieltä hallituksen kanssa, myös eräitä kohtia, joissa näkemyksemme poikkeaa sekä hallituksen että opposition linjasta. Paikallaan on myös nostaa esille ympäristötavoitteita ja pohtia, missä ympäristö- ja elinkeinopolitiikan tavoitteista löytyy kitkakohtia.

Ensinnä on syytä tarkastella sitä, miten valtio toimii omistajana.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on halunnut käyttää valtionyhtiöitä teollisuus-, alue- ja ympäristöpolitiikan välineinä. Tämä kuitenkin edellyttäisi, että yhtiöissä ei olisi valtion ohella yksityistä omistusta, joka voisi osakeyhtiölain vähemmistösuojaa koskevien säännösten avulla estää yhtiön käyttämisen mainitun kaltaisiin tarkoituksiin.

Viime vaalikaudella meillä oli valtionyhtiöiden välinekäytön suhteen selkeä näkemysero silloisen kauppa- ja teollisuusministerin, nykyisen ed. Kääriäisen kanssa. Näyttää valitettavasti siltä, että tässä kysymyksessä me olemme suomalaisessa yhteiskunnassa jääneet yksin, kun sen enempää hallituskumppanimme kuin oppositiossa oleva keskustakaan eivät halua käyttää valtionyhtiöitä määrätietoisen elinkeinopolitiikan välineinä.

Holkerin ja Ahon hallitukset panivat alulle valtionyhtiöiden omistuspohjan laajentamisen, mikä on tehnyt valtionyhtiöistä yhä enemmän tavallisia yhtiöitä, joissa valtiolla vain sattuu historiallisista syistä olemaan osaomistusta. Selonteossa todetaankin, että "nykyään useimmat valtionyhtiöt toimivat kilpailluilla markkinoilla ilman valtion asettamia erityistehtäviä". Kun ottaa huomioon, että valtionyhtiöissä on nykyisin merkittävää ulkopuolista omistusta, tulisi kai pikemminkin puhua valtion osaksi omistamista yrityksistä.

Valtion osaomistuksellakin on silti oma merkityksensä, vaikkakin enää vain puolustuksellinen. Valtion osaomistus auttaa pitämään yhtiöt kotimaisissa käsissä, jolloin yhtiöt eivät joudu osaksi sellaista kansainvälisesti operoivaa yritystä, jonka tuotannon jatkaminen Suomessa riippuu konsernin omasta strategiasta.

Jos olemassa olevia valtionyhtiöitä ei käytetä välineinä, vaan niihin otetaan muuta omistusta, on luonnollista, että ulkopuolinen omistus näkyy myös yhtiöiden hallituksissa ja hallintoneuvostoissa. Näissä muutoksissa ei kuitenkaan pidä kiirehtiä pidemmälle kuin sen osoittamiseen, millainen omistusmuutos kussakin yhtiössä on jo toteutunut.

Yritysten tämänhetkinen varovaisuus ja haluttomuus investointeihin panee minut nyt kuitenkin muistuttamaan, että valtion Teollisuussijoitus Oy:n on tässä tilanteessa välttämätöntä aktivoitua, eikä nyt ainakaan pidä sulkea pois mahdollisuutta, että näin synnytettäisiin uusia valtionyhtiöitä. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä haluaa muistuttaa, että Suomen talouden jälleenrakennustyössä tarvitaan myös uusia valtionyhtiöitä.

Veropolitiikassa Suomi on aikaisempaa avoimempi ulkomaiselle kilpailulle. Kansainvälinen yhdentyminen on edennyt niin pitkälle, että se oleellisesti rajoittaa veropolitiikkaa. Tämä näkyy selvästi esimerkiksi pääomatulojen verotuksessa tai siinä, että meillä ei esimerkiksi arvopaperipörssissä enää peritä leimaveroa.

Selonteko toteaa, että "EU:ssa ei - - ole sovittu yritysverotuksen tasosta, mikä on osaltaan johtanut jäsenvaltioiden väliseen verokilpailuun". Kun yritysveron harmonisointi ei kuulu EU:n toimivaltaan, merkitsee tällainen verokilpailu helposti sitä, että saattaakseen oman maansa yrityksen kilpailussa tasavertaiseen asemaan maa toisensa jälkeen tarkistaa verotustaan alaspäin, jolloin kilpailupaineista tapahtuva, mutta näennäisen vapaaehtoinen harmonisoituminen tapahtuu aina alimman verokannan suuntaan. Tämä tuo paineita toisaalta ansiotulon verotukseen ja toisaalta myös vaikeuttaa pohjoismaisen hyvinvointivaltion rahoitusta. Meistä tämä on vakava ongelma, johon on välttämätöntä puuttua.

Samanlainen kilpailun kiristymisestä johtuva paine koskee tietenkin myös ympäristöveroja ja -määräyksiä tai vaikkapa työaikoja. Sen tähden ei ole yhdentekevää, millaisin asentein Suomen edustajat liikkuvat EU:ssa ja muilla kansainvälisillä foorumeilla. Siellä, missä voimme, meidän on ajettava vähimmäisnormeja ja vähimmäisveroja, tai muuten ulkoinen paine vie meitä väärään suuntaan.

Oli onnetonta, että Ahon hallitus kiristi sekä välillistä että ansiotulojen verotusta juuri silloin, kun maa syöksyi lamaan. Näin ei ainoastaan syvennetty lamaa leikkaamalla muutoinkin supistuvaa ostovoimaa, vaan vieläpä kasvatettiin työllistymiseen vaikuttavaa verokiilaa. Nyt on kuitenkin palkkaverotuksen huippu onneksi ohitettu ja hallitus on asettanut tavoitteekseen an-

siotulojen verotuksen keventämisen edelleenkin. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että myös arvonlisäverotusta voidaan keventää. Monille palveluille arvonlisävero on lisätyöllistämisen selkeä este.

Rahoitusmarkkinoista muutama sana.

Eläkeyhtiöiden osakesijoittamismahdollisuuksien laajentaminen palvelee epäilemättä suomalaisten yritysten tarpeita. Samalla on kuitenkin muistettava, että eläkeyhtiöillä on käytettävissään niin mittavat varat, että jo senkin takia niitä sijoitetaan merkittävässä määrin myös ulkomaille. Suomen osakemarkkinoille ne eivät kokonaisuudessaan edes mahtuisi. Toiseksi myös riskien hajauttamisen tarve ja paremman tuoton etsintä johtaa eläkeyhtiöiden osakesijoitusten hajauttamiseen ulkomaille. Tästä huolimatta uudistusta on pidettävä myönteisenä niin tulevien eläkkeensaajien kuin suomalaisten yhtiöidenkin kannalta.

Ponsiosassa selonteko toteaa: "Julkisten pääomasijoittajien toimintaa suunnataan alkuvaiheen innovatiivisten yritysten rahoittamiseen, joiden osalta rahoitusmarkkinat eivät toimi riittävästi." Tähän on ehkä hyvä lisätä, että pk-yritysten ja näiden uusien innovatiivisten yritysten julkista riskirahoitusta on lisättävä tutkimuksen ja tuotekehityksen jälkeiseen tuotteistamiseen ja markkinoinnin edistämiseen. Tutkimus ja tuotekehitys eivät siis saa valua hukkaan.

Koulutuksen puutteista.

Teollisuuden palkansaajat huomauttavat, että koulutuksen ja tutkimuksen voimavarojen suuntaamisessa on otettava huomioon uusteollistamisen ja työllistämisen kannalta tärkeät alat, joten panostusta tarvitaan etenkin tietotekniikan, konepajateollisuuden, mekaanisen metsäteollisuuden ja puurakentamisen aloilla.

Teollisuutta saattaa edelleenkin rasittaa vanha julkisuuskuvaongelma, joka panee koulutukseen hakeutuvat etsiytymään mieluummin aloille, joihin liittyy mielikuva siististä sisätyöstä. Toki väärää julkisuuskuvaa on pyritty viime vuosina muuttamaan paremmin todellisuutta vastaavaksi. Teollisuuden työvoiman ikääntyminen huolettaa kuitenkin myös minua henkilökohtaisesti, sillä palvelujen merkityksen kasvusta huolimatta me elämme myös teollisuudesta.

Paikallisesti ja ammateittain on jo nyt havaittavissa pulaa osaavista ihmisistä. Kun työvoimakoulutus on mittavaa ja ammatillinen koulutus laajaa, tulee herkästi mieleen, että kaikkeen tähän kouluttamiseen liittyy sellaisia jäykkyyksiä, joihin on pakko puuttua. On pakko kysyä, koulutetaanko ihmisiä ammatteihin, joissa heitä kaivattaisiin, vai ovatko keskiasteen oppilaitokset liiaksi itsetarkoitus. Viekö ammattikorkeakoulujen kehittäminen opetusministeriön voimavarat niin, että teollisuuden kaipaamien ammattimiesten koulutus jää vähemmälle huomiolle? On myös pakko kysyä, onko yli 100 000 vuodessa työvoimapoliittisessa koulutuksessa olevaa kurssittamisen ilosta kurssiputkessa. Toivon, että asianomaiset ministerit tässä keskustelussa kertoisivat, mitä suunnitelmia heillä on.

Kun työttömät lasketaan sadoissatuhansissa, ei yksinkertaisesti saa olla sellaista tilannetta, että ammattitaitoista väkeä ei löydy, jos tällainen koulutusmylly on kerran pyörimässä. Työvoimahallinnon ja yritysten on yhdessä järjestettävä räätälöityjä koulutusohjelmia pullonkaulojen poistamiseksi. Eikä minkään pitäisi estää sitä, että tässä käytettäisiin hyväksi myös paikallisen ammattiyhdistysliikkeen asiantuntemusta.

Myös työelämässä olevan väestön kunnon ylläpitämiseen ja ammattitaidon kehittämiseen kannattaa panostaa. Ikääntyvien työttömien työllistymistä vaikeuttaa paitsi ammattitaidon jääminen jälkeen myös se seikka, että työnantajamaksujen ja -velvollisuuksien porrastus syrjii viisikymppisten työllistämistä. Jos kerran työttömiltä oli pakko katkaista eläkeputki, vastapainoksi on edellytettävä myös sitä, että nykyinen ikään liittyvä porrastus on otettava uudelleen harkintaan.

Pk-yrityksissä on tarvetta nostaa osaamis- ja laatutasoa yritysten, työntekijöiden ja viranomaisten yhteistyönä. Tällainen koulutus olisi omiaan lisäämään yhteistyötä henkilöstön ja yritysten välillä. Odotankin KTM:n ja työvoimapiirien aloitteellisuutta.

Selonteko rajoittuu käsittelemään alueellisina kysymyksinä vain Euroopan unionia ja Emuongelmistoa sekä lisäksi Itämeren aluetta ja Venäjää. Intian — Tyynenmeren reuna-alueen mukaan ottaminen olisi kenties pannut miettimään myös sitä, selviämmekö niillä markkinoilla riittävän hyvin pelkästään englannin avulla vai olisiko tarvetta myös jollakin tavoin lisätä alueen kielten osaamista ja kulttuurien tuntemusta. Suomalaiset tahtovat aina väliin kiistellä pakkoruotsista, mutta miltähän maistuisi Varkauden koululaisille esimerkiksi "pakkokiina", "pakkojapani" tai "pakkokorea" ruotsin vaihtoehtona.

Mahtaako selonteossa piillä ristiriita energiapolitiikan ja ympäristöpolitiikan välillä?

Ympäristöpolitiikan jaksossa todetaan "Runsaasti energiaa ja uusiutumattomia luonnonva-

roja käyttävä teollinen yhteiskunta on vähitellen muuttumassa tietoyhteiskunnaksi - -", mikä parantaa siihen liittyvien muutosten takia maailman laajuisten ympäristöongelmien ratkaisuedellytyksiä.

Energiapolitiikan puolella taas todetaan kuitenkin Suomen erottuvan kehittyneiden teollisuusmaiden joukosta selvästi suuren energiavaltaisuutensa johdosta. Tällä perusteella sitten painotetaan halvan energian merkitystä. Halpa energia on tietysti omiaan vastaisuudessakin suuntaamaan teollisuuden rakennetta energian runsasta käyttöä suosivaksi. Energiavaltaisuus säilyisi siis myös tulevina vuosikymmeninä. Minulla ei ole tähän tilanteeseen valmista ratkaisua. Joka tapauksessa runsaaseen ja halpaan energiaan perustuvat tuotantolaitokset ovat olemassa, joten niiden kilpailukyky riippuu energian hinnasta. Sallittaneen silti esittää tällainen kerettiläinenkin kysymys.

Palvelujen esiin nostaminen selonteossa on myönteistä. Kansainvälisessä palvelukilpailussa maamme avainaloja ovat tekninen suunnittelu ja matkailu sekä telekommunikaatio- ja tietotekniikkapalvelut. Näiden alojen koulutus- ja osaamistasoon on perusteltua panostaa.

Palvelujen kehittymistä haittaa korkea verotus. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on toistuvasti huomauttanut, että arvonlisäveron nykyinen kanta on eurooppalaisittain poikkeukselisen korkea ja siten omiaan heikentämään palvelujen kehittymistä, sillä useimmat palvelut toimivat vain kotimarkkinoilla.

Vakavan iskun palvelualalle antoi se, että laman alkaessa 90-luvun alussa silloinen hallitus kuritti voimakkaasti kotimarkkinayrityksiä, ikään kuin työttömyyden aiheuttama ostovoiman lasku ja kotitalouksien säästämisasteen nousu eivät olisi riittäneet, vaan hallitus kiristi verotusta. Siinä tilanteessa valtion harkittu voimakkaampi velkaantuminen olisi kuitenkin estänyt ajautumisen velkadeflaatioon. Yliarvostetun markan arvoa ei myöskään tarkistettu harkitulla devalvaatiolla, jolloin lopuksi devalvaatio toteutui liian suurena niin, että se vahingoitti ulkomaista lainaa ottaneita kotimaisia yrityksiä.

Ammattiyhdistysliike tarvitsee uuden roolin elinkeinopolitiikassa. Euroopan unionin talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen valmistautumisen osaksi on esitetty rahastojen perustamista. On syytä tuoda selvästi esille epäilys siitä, löytyykö riittävästi tahtoa myös toteuttaa ne. Vasemmistoliitto on valmis edistämään näitä hankkeita kyllä omalta osaltaan.

Aivan riippumatta siitä, perustetaanko rahastoja tai osallistuuko Suomi Talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen, on kuitenkin työpaikoilla välttämätöntä seurata oman työpaikan, oman yrityksen kehittymistä. Onneksi koneensärkijähenki alkaa olla jo taakse jäänyttä elämää. Ammattiosastoilla pitäisikin olla aito huoli siitä, että yritys varmistaa tulevaisuutensa tutkimuksella ja tuotekehittelyllä, kehitettyjen tuotteiden myyntiin saattamisella ja yrityksen organisaation jatkuvalla ajanmukaistamisella. Ammattiosastolla pitää olla aito huoli siitä, että yritys on taloudellisesti sellaisessa kunnossa, että se myös kestää myynnin notkahdukset.

Monissa isoissa yhtiöissä omistajat ovat jääneet etäisiksi, vaikka heidän teoriakirjoissa uskotaan valvovan palkkaamiaan johtajia. Työntekijät ovat kuitenkin aina paikan päällä ja työntekijöillä on itse asiassa vain rahaa sijoittaneitakin suurempi etu valvottavana, nimittäin oma tulevaisuus. Yhteistyö on yrityksen voimavara. Yritysjohdolta tämä edellyttää sitä, että se pitää henkilöstön jatkuvasti ajan tasalla yrityksen tilasta.

Arvoisa puhemies! Laman jälkeinen kansallinen jälleenrakennus tarvitsee määrätietoista elinkeinopolitiikkaa, jossa eri hallinnonhaarat tunnistavat sektorinsa ongelmat ja poistavat ne.

Ed. Pehkonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R o s e n d a h l: Värderade fru talman! En målmedveten näringspolitik är en grundförutsättning för den tillväxt som behövs för att uppnå en förbättrad sysselsättning under valperioden. Det är givet att näringspolitiken inte kan behandlas skilt från regeringens övriga målsättningar, men detta hindrar dock inte att man eftersträvar möjligast konkreta ställningstaganden.

Enligt vår uppfattning förpliktar regeringsprogrammet till något mera konkret än vad detta papper ger vid handen.

Regeringen slår visserligen fast att företagandet utgör en central del av nationalekonomin, men underlåter att konkretisera det faktum att en trygg verksamhetsmiljö, en fungerande arbetsmarknad och en måttfull beskattning är en avgörande grund för företagandet. Om de privata företagarna och företagen känner sig otrygga i vårt politiska klimat, uppstår ingen företagsamhet och ingen förbättrad sysselsättning.

Prioriteringen av forskning och utveckling och förbättrandet av det internationella kunnandet i små och medelstora företag är en riktig tyngdpunkt för industripolitiken. Härvidlag bör man också fästa uppmärksamhet vid grundforskningen. Tyngdpunkten bör klart förskjutas från att ytterligare stöda företagen till att trygga riskfinansieringen och till att skapa förutsättningar för företagarens allmänna verksamhet.

Enligt svenska riksdagsgruppens uppfattning bör man fortsättningsvis sträva till att öka exportens andel av nationalekonomin. Vid sidan av industrin måste tjänstesektorn givetvis utvecklas, helst också så att tjänsteexporten främjas. Detta behöver inte betyda något motsättningsförhållande mellan industri- och tjänstesektorn.

Arvoisa rouva puhemies! Yhteiseen valuuttaan mahdollisesti siirryttäessä suuri vientiosuus valuutta-alueen maihin on ulkoista kauppaa turvallisempaa. Tämä koskee erityisesti suhdanneherkkiä aloja. Koska yhteinen valuutta kelluisi dollariin nähden, teollisuus itse olisi vastuussa kilpailukyvyn säilyttämisestä suhdanteiden eri vaiheissa. Tämä merkitsee, että yritysten vakavaraisuutta on parannettava huomattavasti. Jonkinlaista yrityskohtaista varausjärjestelmää tarvitaan, jotta vältyttäisiin yli-investoinneilta suhdannehuippujen aikana, kuten niin usein on tapahtunut verojärjestelmän poistomenettelyn vuoksi. Suhtaudumme kuitenkin kielteisesti budjetin ulkopuolisiin suhdannerahastoihin.

Yksi konkreettinen toimenpide tässä yhteydessä olisi ns. vanhojen varausten purkamisajan pidentäminen, minkä vuoksi ruotsalainen eduskuntaryhmä haluaa hyväksyttävissä olevan ja oikeudenmukaisen ratkaisun asiaan eikä vesitettyä kompromissia.

Erityisesti henkilöyhtiöiden, maanviljelijöiden ja muiden pienyritysten verotuksessa tulisi tehdä uudistus, jossa otettaisiin huomioon vaatimus huomattavasti paremmasta pääomapohjasta ja varausmahdollisuuksista. Selonteosta puuttuu kansainvälinen vertailu Suomen asemasta yritysverotuksessa ja työmarkkinoiden toimivuudesta. Näissä kohdin selonteko on epätyydyttävä, siis yleisen veropolitiikan ja työmarkkinoiden pelisääntöjen osalta. Tältä osin uudistustahto ratkaisee sen, tuleeko Suomesta eurooppalaisessa ja maailman laajuisessa perspektiivissä nettovoittaja vai -häviäjä uusien työpaikkojen osalta.

Kokonaistyövoimakulut ovat niin ratkaisevat elinkeinoelämän kilpailukyvylle, että asiaa ei pitäisi sivuuttaa elinkeinopoliittisessa selonteossa. Työelämän säännöksiä erityisesti pienyrityksissä käsitellään hämmästyttävän vähän asian merkityksen huomioon ottaen. Työntekijöille tulisi antaa todelliset mahdollisuudet oman työllisyytensä turvaamiseen yrityskohtaisilla sopimuksilla.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä tukee pyrkimyksiä yritysten arktisen osaamisen edistämiseen pohjoismaista ja laajempaa pohjoiseurooppalaista yhteistyötä silmällä pitäen. Erityisen tärkeää on myös irtautuminen kansallisesta energiahuollosta ratkaisuun, jossa Itämeren alueen valtiot toimisivat yhteistyössä.

Maatalouden osalta kannatamme kannanottoa, jonka mukaan Suomen subarktinen maatalous tarvitsee suojaa, joka ottaa huomioon ilmaston aiheuttaman haitan. Arktisen sijainnin tarjoamaa laatuetua on tietysti hyödynnettävä koko elintarvikealan työllisyyden turvaamisessa lisäämällä panostuksia laatuohjelmiin sekä kotimarkkinoilla että koko EU:n markkinoilla. Ratkaisevaa Suomen elintarviketeollisuuden selviämiselle on tietysti se, että keskeisiä raaka-aineita voidaan edelleenkin tuottaa täällä.

Koska on voitava perustaa kilpailukykyisiä ja erikoistuneita suomalaisia yrityksiä ja kun ne usein kuitenkin ovat pieniä EU-markkinoiden suuriin toimijoihin verrattuna, ryhmä kannattaa pyrkimyksiä toimivan kilpailulainsäädännön aikaansaamiseksi sekä EU-tasolla että kotimarkkinoilla. Kannatamme myös yrityskauppojen valvontaa EU:ssa siten, että liikevaihto voisi olla nykyistä alhaisempi. Tätä asiaa koskevaa muutosta käsitellään tällä hetkellä eduskunnassa. Suomella ei kuitenkaan ole säännöksiä yrityskeskittymien kansalliseen valvontaan, mutta asiaa selvitetään tällä hetkellä kauppa- ja teollisuusministeriössä. Hallitus ei ilmoita kantaansa tässä vaiheessa.

Pienyritysten, pienten yksittäisten puunmyyjien ja maanviljelijöiden terve yhteistoiminta tulee sallia ilman, että tätä pidettäisiin kilpailua rajoittavana. Hallituksen on lisäksi pyrittävä mahdollisimman nopeasti kumoamaan lainsäädäntö, jossa valtion kilpailua rajoittavat järjestelmät supistavat yksittäisten yrittäjien mahdollisuuksia tuotantoresurssiensa käyttämiseen. Pelottavana esimerkkinä tästä voidaan esittää äskettäin läpiajettu viehekalastusmaksu.

Värderade talman! Svenska riksdagsgruppen understöder stiftandet av en ramlag för företagsstöden med regler för att undvika snedvridande

effekter. I stället för stöd till enskilda företag bör tyngdpunkten inriktas på sådan samhällsservice som gynnar företagsamhet, såsom t.ex. stöd till enskilda vägar eller en klanderfri postservice även utanför residenshuvudstäderna. Även förbindelselederna till befintliga hamnar, såsom t.ex. Hangö och Valkom bör prioriteras.

Jämfört med redogörelsen borde ambitionsnivån i fråga om beskattningen klart höjas, så att Oecd:s medelnivå blir ett uttalat mål inom överskådlig tid. Företagsbeskattningen borde helst utformas så att valet av företagsform kan ske utgående från affärsekonomiska behov. I detta nu upplevs aktiebolagsformen som klart fördelaktigast, när utdelningen till ägaren begränsas till det fria egna kapitalet. Mot den bakgrunden har det efterlysts en särskild enklare aktiebolagstyp för småföretagare. Ingenting hindrar att frågan utreds, trots att propositionen om ändring av aktiebolagslagen samtidigt behandlas i riksdagen. Så som lagen nu utformats är den en synnerligen svår lagstiftning särskilt för småföretagare. Det är också viktigt att det finns enkla system för överföring av olika företagstyper till nästa generation utan en dräpande beskattning.

Privata småföretagare borde inte heller åläggas alltför stora offentliga skyldigheter t.ex. i form av statistik eller annan byråkrati som avskräcker företagandet.

Arvoisa puhemies! Pääomamarkkinoiden kehittäminen on keskeistä. Ehdotusta eläkerahastojen rajoitetusta sijoittamisesta myös osakkeisiin voidaan kannattaa markkinaehtoisen takaisinlainauksen ohella. Muutos vaatii vastaavaa pätevyyttä eläkeyhtiöiden johdossa ja varmaa riskien rajaamista.

Energiahuollossa hallitus pyrkii aivan oikein vapaampaan kilpailuun EU:ssa. Tällaisen politiikan puitteissa Suomen tulee energiahuollossa pitäytyä niihin muotoihin, joihin meillä on taloudellisia luonnollisia edellytyksiä ja jotka sopivat luonnollemme ja ilmastollemme. Meillä olevia raaka-aineita ja resursseja tulee hyödyntää energiapolitiikassa. Vaatimus kilpailuneutraliteetista ei saa peittää alleen perusajatusta ympäristöystävällisestä ja säteilyturvallisuuden kannalta vaarattomasta energiantuotannosta.

Tätä taustaa vasten ruotsalainen eduskuntaryhmä joutuu toteamaan, että hallituksen esitys energiaverotuksen uudistamiseksi ei tyydytä ryhmää ennen kaikkea sen vuoksi, ettei se mahdollista sähköntuotannolle asetettavaa hiilidioksidiveroa. Ryhmä tulee eduskunnassa työskentelemään perusmallin muuttamiseksi, ja ryhmän yksittäiset jäsenet ratkaisevat äänestämiskäyttäytymisensä omien arvojensa ja saavutettavien tulosten perusteella.

Ympäristöpolitiikkaa on hoidettava siten, että Suomi voi käyttää ainoaa merkittävää uudistuvaa luonnonvaraansa metsäraaka-ainetta tarkoituksenmukaisella tavalla. Metsien käyttö on suureksi osaksi markkinointiin liittyvä informaatio-ongelma, koska kaikki metsänhoitomme on ympäristöön sopeutettua. Eduskunnan valiokunnissa käsiteltävä uusi metsälaki sisältää hyväksyttävissä olevan tasapainon ympäristönäkökohtien ja tarkoituksenmukaisen metsänhoidon välillä. Yhteiskunnan suhteellisen vähäinen panostus tämän peruselinkeinon piirissä on muotoiltava siten, että metsälain tarkoitus voidaan toteuttaa.

Julkisten palvelujen ohella metsätalous, maatalous ja kalastus ovat suurimpia työllistäjiä laajoilla aloilla maassamme. Tämän vuoksi on luonnollista, että aluepolitiikka ottaa tämän tosiasian huomioon. Nämä elinkeinot muodostavat myös perustan suurimmille teollisuushaaroillemme. Hallituksen maaseutupoliittista ohjelmaa ei ole otettu huomioon selonteossa siitä huolimatta, että siihen sisältyy alueiden elinkeinoelämän kannalta monia tärkeitä kohtia. Ruotsalainen eduskuntaryhmä vaatii hallituksen huolehtivan maaseutupoliittisen ohjelman tarjoaman työllisyyden toteutumisesta. Emme myöskään voi olla palaamatta siihen, että toimiva infrastruktuuri on yksi parhaimpia tapoja edistää alueiden elinkeinoelämää.

Elinkeinohallinnon osalta selonteko henkii voimakasta uskoa siihen, että hallinnollisin keinoin voidaan korvata muut toimenpiteet yleisten toimintaedellytysten parantamiseksi. RKP:llä on asiasta toisenlainen käsitys, ja muun muassa juuri tämän vuoksi työskentelemme muiden kuin Aluehallinto 2000 -hankkeessa ehdotettujen ratkaisujen puolesta. On olemassa ratkaisuja, jotka voisivat saada laajan tuen eduskunnassa ja jotka merkitsisivät elinkeinohallinnon riittävää koordinointia kuitenkin ilman läänien suoranaista teurastamista. Ryhmällämme on edelleen valmiutta sopia tällaisesta ratkaisusta.

Fru talman! I redogörelsen om statens ägande i näringslivet frapperas man av att regeringen inte i alla skeden tycks kräva lönsamhet av statsbolagen. Förvaltningsrådens storlek har heller inget med företagets effektivitet att göra. Samhällsserviceinriktade statsbolag bör hur som helst ha

representativa förvaltningsråd även i framtiden. I de bolag där staten bara har ett placerarintresse kan förvaltningsråden med partiinflytande eller med inslag av statstjänstemän slopas och tyngdpunkten i bolagsledningen läggas vid verklig expertis, som givetvis inte utesluter de nämnda grupperna.

Det statliga eller privata ägandet är inte ur företagets synpunkt så betydelsefullt som de riktlinjer och mål som ägarna uppställer. När ägarbasen ändras kommer givetvis också målen och kraven på företaget att påverkas. Viktigt är att ägaransvaret i företagen utövas tydligt och av kompetenta krafter.

Fru talman! Avslutningsvis kan det understrykas att företagens och näringslivets framgång bestäms av hur väl vi förmår utnyttja de möjligheter som teknologin och den ökade internationaliseringen erbjuder. Den offentliga näringspolitiken bör främja och underlätta detta och gärna utformas mera konkret än i den nu aktuella redogörelsen.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Selonteossa askarruttaa, miksi se on annettu ja mitä siinä yritetään sanoa. Antamista voi ihmetellä sen takia, että selonteko on ikään kuin kooste kuudesta hallituksen piirissä tai toimeksiannosta aikaisemmin syntyneestä ja julkistetusta asiakirjasta. Tämä selittää selonteon hajanaisuuden ja epämääräisyyden, mutta ei paranna asiaa. Selonteosta on vaikea saada huolellisellakaan perehtymisellä irti mitään erityisen konkreettista elinkeinon harjoittamista välittömästi hyödyttävää toimenpidettä tai ehdotusta.

Hallituksen lähtökohta ja tavoite on aivan oikein työllisyyden parantaminen. Oikea on myös havainto, että teollisuuden kasvun varaan ei työttömyyden vähenemistä voida jättää. Palvelusektori muodostaa Suomessa noin kaksi kolmannesta bruttokansantuotteesta ja työllisyydestä, selonteossa todetaan. Näistä perusteista yllättävä on johtopäätös, että "Elinkeinopolitiikassa kiinnitetään tasaveroisesti huomiota teollisuuden ja palveluelinkeinojen toimintamahdollisuuksiin." Toisaalta, kun teollisuutta tähän mennessä on suosittu, tämäkin kanta merkitsee palveluelinkeinojen aseman parantamista. Suomen elinkeinopolitiikassahan vuosikymmenet on luotu ja parannettu teollisuuden toimintaedellytyksiä, usein suurin taloudellisin uhkauksin. Teknologian kehittämisrahoitus on nykyisellääkin mittavaa ja sen tasoa nostetaan entisestään.

Vihreä eduskuntaryhmä pitää sinänsä aiheellisena suunnata teknologian kehittämisresursseja energiaa säästäviin ja uusiutuviin lähteisiin perustuviin energiantuotantohankkeisiin samoin kuin muutenkin ympäristöteknologiaan. Kuitenkin ryhmämme mielestä elinkeinopolitiikan uusissa linjauksissa painopisteen pitää olla palveluelinkeinojen toimintaedellytysten parantamisessa. Tältä kannalta on valitettavaa, että selonteossa rajataan tarkastelun ulkopuolelle kauppaan, rakentamiseen sekä pankki- ja vakuutustoimintaan ja matkailuun liittyvät kysymykset.

Esimerkiksi kaupan alalla suomalaisella elinkeinopolitiikalla on mittavat haasteet. Tukkukaupalla on voimakas ote vähittäiskaupassa ja kilpailulainsäädännössämme olevat puutteet ja aukot tukevat tätä keskittymistä. Keskon ja Tukon kauppa on hyvä esimerkki oman lainsäädäntömme tehottomuudesta. Vain Euroopan unionin kilpailusäännöt näyttävät voivan estää Kesko — Tuko-kaupan ja siitä seuraavan kiihtyvän kehityksen kohti supermarketteja sekä yhdyskuntarakenteen särkymistä, ihmisten elämän kaikinpuolista hankaloitumista.

Selonteossa luvataan uudistaa kilpailulainsäädäntöä, mutta ei kerrota miten. Vihreä eduskuntaryhmä pitää välttämättömänä, että viimeisetkin mahdollisuudet kartelleihin poistetaan maastamme. Yksityinen ja itsenäinen kauppias on maassamme yhä harvinaisemmaksi käyvä elinkeinonharjoittaja. Tätä kauppiaskuntaa haluamme lisätä, eikä se voi tapahtua muuten kuin tukkukaupan otetta vähittäiskaupasta kirvoittamalla.

Selonteon puute yleisemminkin on yhtäältä selkeästi määriteltyjen uusien painopisteiden puuttuminen ja pitäytyminen latteaan kehittämisfraseologiaan sekä toisaalta elinkeinonharjoittamisen kannalta oleellisten alueiden ja asiakysymysten rajaaminen tarkastelun ulkopuolelle. Yksityiskohtaisen tarkastelun ulkopuolelle jätetään myös työmarkkinajärjestelmän kehittäminen, vaikka sen keskeinen merkitys elinkeinoelämälle ja elinkeinotoiminnalle myönnetään. Rajauksen syynä epäilemättä ovat puolueiden erilaiset näkemykset työelämän kehittämisestä. Näkemykset kulkevat oikeisto — vasemmistojakautumaa myötäillen, ja tässä jaossa keskusta kuuluu oikeistoon.

Vihreiden näkökulmasta ja kannattajakuntamme kokemuksista lähtien sen enempää oikeisto kuin vasemmistokaan eivät tajua tai tunnusta sitä, mikä käytännön työelämässä on jo

tapahtunut tosiasia: määräaikaiset tai muuten lyhytkestoiset työsuhteet, miltei loputon joustaminen työntekijöiden puolella työoloissa, -ajoissa sekä -palkoissa ja -turvallisuudessa. Varsinkin nuorille työelämä on kaukana siitä, millaiseksi se kuvataan lakikirjoissa ja työehtosopimuksissa.

Vasemmisto yrittää estää muutosta, joka jo on pitkälle toteutunut, ja oikeisto vaatii sellaisen kehityksen alullepanemista, joka on jo täydessä vauhdissa. Molempien tahojen yhtä puuhakas kuin epärealistinenkin askartelu jättää ihmiset työelämässä yhä turvattomammiksi.

Arvoisa puhemies! Perusoikeusuudistuksessa turvattiin lain mukaan myös elinkeinonharjoittamisen oikeus. Uudistusta voimaansaatettaessa vuonna 1995 oli tiedossa, että monin osin oli mahdollista rajoittaa elinkeinovapautta lakia alemmanasteisilla säännöksillä, hallituksen antamilla asetuksilla. Tarkoitus tietenkin on, että tällainen perustuslain vastainen lainsäädännöllinen tila viivytyksettä korjataan. On nyt valitettavasti todettava, että vieläkään hallitus ei ole esittänyt elinkeinovapauden osalta perusoikeusuudistuksen edellyttämiä muutoksia, joilla hallituksen toimivaltaa elinkeinojen harjoittamisen rajoittamiseen vähennetään tai se poistetaan.

Veropolitiikassa selonteossa luvataan jatkaa ansiotulojen vaiheittaista alentamista. Sama koskee yrittäjäverotuksen keventämistä. Kun vielä arvonlisäverokantaakin halutaan alentaa työvoimavaltaisten palvelujen osalta, jää miettimään, miten käy koko veropohjalle. Selonteosta puuttuu hallitusohjelmaan lähinnä vihreiden esityksestä kirjattu verojen alentamisen kompensointi ympäristöveroilla siten, että verotus kannustaa energian säästöön ja ympäristölle haitallisten päästöjen vähentämiseen sekä tukee työvaltaisen ja uuden teknologian alojen kehittymistä. Sen sijaan selonteossa luvataan yksioikoisesti pitää yritysverokanta 28 prosenttina. Vihreiden mielestä ei ole viisasta lyödä näin lukkoon vain yhtä verolajia, kun edessä on erittäin laaja-alainen verouudistus.

Erikoinen on selonteon vaatimus, että kiinteistöt on palautettava tehokkaan vaihdannan piiriin. Pankkikriisin yksi syy oli kiivas kiinteistökauppa ja sen holtiton rahoittaminen. Vihreät haluavat selonteon valiokuntakäsittelyssä selvittää, mihin erityiseen hyötyyn kiinteistöjen vaihdannan kiihdyttämisellä tähdätään.

Sama koskee työeläkevarojen sijoitustoimintaa. Tältä osinhan ratkaisut ovat vielä tekemättä, mutta selonteossa tehdään huoleti pitkälle meneviä kannanottoja TEL-takaisinlainojen muokkaamisesta toisaalta nykyistä markkinalähtöisemmiksi esimerkiksi koron ja laina-ajan osalta ja toisaalta eläkevarojen sijoittamisesta nykyistä suuremmassa määrin osakkeisiin. Vihreä eduskuntaryhmä on toistuvasti esittänyt, että yksi turvaava ja vakaan tuoton antava sijoituskohde eläkerahastolle ovat asunnot. Asuntosijoituksilla on myös erittäin myönteisiä elinkeinopoliittisia vaikutuksia, mutta jostain syystä rakennustoiminta on rajattu selonteon ulkopuolelle.

Myönteistä selonteossa on, että kiinnitetään huomiota verotuksesta ja välillisestä työvoimakustannuksista aiheutuviin ongelmiin, joita kotitalouksilla on työllistämisessä. Valitettavasti tästäkään ei tehdä elinkeinopoliittisia johtopäätöksiä. Uusia elinkeinoja syntyy, kun itsepalveluyhteiskuntaa henkilöpalvelujen osalta muutetaan, mutta tämä edellyttää rohkeita ja ennakkoluulottomia veroratkaisuja, joita hallitukset toisensa jälkeen ovat kaihdelleet.

Myös maa- ja metsätalouden elinkeinojen esille ottaminen selonteossa ansaitsee tunnustuksen. Näidenkin osalta tarkastelu olisi saanut olla syvällisempää, jolloin johtopäätöksetkin olisivat vastanneet maa- ja metsätalouden elinkeinorakenteen monipuolistumisen ja kehittymisen vaatimuksia. Verrattain puhdas ja terve alkutuotantomme, jota lisääntyvä luomuviljely vain parantaa, antaa maatalouden elinkeinolle vahvan kilpailuedun muuten tunkkaisilla eurooppalaisilla markkinoilla.

Yhdeksi elinkeinopolitiikan painopistealueeksi vihreät ehdottavat maa- ja puutarhatalouden tuotteiden sekä elintarvikkeiden vientiponnistusten tukemisen. Pää voidaan avata valtiovallan tukemilla ja yhdessä tuottajien ja näiden järjestöjen kanssa toteutetuilla mansikkasekä luomuleipä-, luomumaito- ja luomuliharynäköillä Euroopan kaupunkien toreille ja kauppahalleihin.

Arvoisa puhemies! Kalastuksesta ja kalanjalostuksesta voidaan saada vahvoja elinkeinoja tuhansien järvien maahamme, mutta sitä ennen on kalavedet kunnostettava arvokalaistamalla ne ja uudet kannat saatava elinvoimaisina lisääntymään. Tämä tehtävä kuuluu julkiselle vallalle, mutta edellyttää hyvää yhteistyötä kalastusalueiden hallinnon ja kalavesien omistajien kanssa.

Selonteossa puututaan myös ympäristöpolitiikkaan. Energiapoliittisesti vihjailevasti ollaan huolissaan ilmastonmuutoksesta ja sivuutetaan tosiasia, että suurimpia ympäristöongelmia ovat väestönkasvu ja energiankulutus. Elinkeinopolitiikassa ympäristöstä huolehditaan pitämällä ta-

varankuljetukset mahdollisimman tehokkaina, asiakasmatkat lyhyinä, siis hyvällä logistiikalla, sekä harjoittamalla niukkuutta ja kierrätystä pakkauksissa.

Toinenkin asia selonteossa tuodaan esiin ikään kuin sivuovesta. Selonteko on laadittu "- - olettaen, että Suomi osallistuu ensimmäisten valtioiden joukossa Talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen sen käynnistyessä vuonna 1999." Hurskaasti tosin huomautetaan, että linjaukset ovat toteuttamiskelpoisia siinäkin tapauksessa, että Suomi ei mene ensimmäisten joukossa Emuun.

Valmistelun viime vaiheessa hallituksen käsittelyssä selonteon Emu-myönteisyyttä karsittiin, mutta kilpailun parantamisen, tukipolitiikan selkiinnyttämisen ja verotuksen keventämisen kuoren alta paljastuu edelleenkin emuilu. On tietysti paikallaan pohtia Talous- ja rahaliiton vaikutuksia myös elinkeinoihimme, mutta paljon syvällisemmin ja laaja-alaisemmin kuin tässä selonteossa tehdään.

Arvoisa puhemies! Selonteon valiokuntakäsittelystä on tultava perusteellinen. Siinä on keskityttävä niihin elinkeinoihin, joilla ihmisten palvelun ohella on hyviä työllisyysvaikutuksia. Vaikka kyseessä ovat valtiovallan elinkeinopoliittiset toimet, näkökulma on asetettava yrittäjän ja hänen asiakkaansa korkeudelle. Valiokunnilla on vaativa tehtävä lausunnoissaan ja mietinnöissään muuttaa selonteon hallinto- ja tukikeskeinen, ylhäältä katsova näkökulma ihmisten välisen vaihdannan tarkasteluksi. Tästä kaikissa elinkeinoissa pohjimmiltaan on kysymys; jo sana "elinkeino" osoittaa tämän.

Ed. S m e d s : Arvoisa puhemies! Juuri nyt, suurtyöttömyyden murentaessa monien kansalaisten tulevaisuudenuskoa, tulee myönteisten työllisyysvaikutusten aikaansaamisen olla kaiken päätöksenteon lähtökohtana. Siksi hallituksen elinkeinopoliittisen selonteon arvioinnissa onkin kysyttävä, mitä toivoa se tuo työttömille ja miten selonteon linjaukset edesauttavat maamme yrityksiä luomaan uutta työtä. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna selonteko on suuri pettymys. Selonteossa näkyy ministeriön virkamiesten sujuva kynänkäyttö, mutta konkreettisiin ehdotuksiin kiteytyvä poliittinen tahto ja näkemys jää aivan liian ohueksi.

Hallitus ilmoittaa pyrkivänsä työvoimavaltaisten palvelujen arvonlisäverokannan alentamiseen. Varsinainen esitys ja aikataulutus jäävät puuttumaan. Hallitus myös julistaa laativansa kehittämisstrategiat osaamisintensiivisille palvelualoille. Nyt olemme jo lähellä vaalikauden puoliväliä; ehkä tämä työ valmistuu loppuaikana.

Hallituksen alkutaipaleella haluttiin valaa uskoa siihen, että poikkeuksellisen laajapohjainen hallitus kykenisi tekemään uutta työllisyyspolitiikkaa ja muuttamaan rakenteita. Tämä usko on osoittautunut pettäväksi. Hallituksella on ongelma itsensä kanssa, se on kankea ja kaavamainen ja jatkaa valitsemallaan tiellä, vaikka työllisyys ei ole oleellisesti parantumassa eikä yhteisvastuun henki tässä maassa lisääntymässä.

Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa elinkeinopoliittisella selonteolla luoda itsestään mielikuvaa myös perheyrittäjiä ymmärtävänä hallituksena. Selonteossa onkin monta kaunista ajatusta ja perusteltuja arviointeja pienyritysten merkityksestä kansantaloudessamme. Uutta hallituksen tekstipainotuksissa on myös yksityisten henkilöpalvelujen työllistävän merkityksen selvä esille tuonti. Käytännössä hallitus toimii toisin, suurten puolesta pieniä vastaan, ilman että hallitus tai sen uskolliset soturit sitä edes itse aina näkevät ja ymmärtävät. Tästä on runsaasti esimerkkejä viimeisenkin kuukauden ajalta.

Edellisen viikon perjantaina hallitusrintama ei halunnut mahdollistaa yksityisten henkilöpalvelujen kehittymistä, kun se tyrmäsi kotitalouksien palkkakustannusten verovähennysmallin, vaikka esimerkiksi kokoomuksen puoluehallitus oli julkilausumassaan sitä juuri aikaisemmin ehtinyt vaatia. Hallitus haluaa muuttaa liikeaikalakia siten, että suuret päivittäistavarakaupat hyötyisivät ja pienet lähikaupat sekä useat perheyrittäjät kärsisivät. Tässä hallituksen eliitti ajaa omia eduskuntaryhmiään itsevaltaisella voimallaan ruotuun.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä on varoittanut siirtymävarausten purkautumisen seurauksista vaikeuksissa oleville yrittäjille. Hallitus ei ilmeisesti näe asiaa näiden yrittäjien näkökulmasta, koska ei aio oleellisesti puuttua tilanteeseen.

Viikko pari sitten äänestimme useista henkilöyhtiöille merkittävistä verolaeista. Hallitus ei ollut valmis myöntämään henkilöyhtiöille samaa yrityksen avainhenkilön riskivakuutuksen verovähennysoikeutta kuin yhteisöille. Yritysten veropohjaa laajennettiin henkilöyhtiöiden tappioksi, kun yksityissiirrot tulivat leimaverolain alaisiksi. Lisäksi elinkeinonharjoittajien sukupolvenvaihdoksia hankaloitettiin, kun käyvän arvon periaate yksityissiirroissa otettiin käyttöön.

Hallituksen teot pienyrittäjien puolesta ovat selvästi vähäisemmät. Keran toimialarajoitetta lievennettiin palvelualan yritysten kohdalla, tosin vasta sen jälkeen kun oppositio oli hetkeä aikaisemmin Valtion takuukeskuksen asian yhteydessä vaatinut toimialarajoitteen vahvempaa lieventämistä.

Yrittäjien maksamaa työttömyysvakuutusmaksua pienennettiin hieman. Se oli hyvä asia. Kristillisen liiton eduskuntaryhmän esittämä malli olisi tässä kyllä ollut selvästi työllistävämpi, mutta hallitus ei halunnut kuulla esitystämme. Tähän palaan puheeni myöhemmässä vaiheessa. Hallituksen myönteisiin linjauksiin voidaan liittää myös sen aikaisempien hallitusten tavoin jatkama suhteellisen vahva teknologiapanostus.

Hallituksen peruslinja on silti selvä. Hallitus uskoo suuruuden filosofiaan, jossa pienyritysten ongelmat saavat vain vähän huomiota osakseen. Elinkeinopoliittisen selonteon pintapuolinen ote tältä osin vahvistaa tämän. On jotenkin ironista, että yksityiselle sektorille suuruuden rajat sanellaan Euroopan unionin taholta, kuten Keskon Tuko-kaupassa on käymässä. Hallituksenkin linja johtaa nopeaa vauhtia kohti pystysuoraa seinää, jollei toimenpiteitä pienyrittäjyyden puolesta lisätä.

Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä on omassa työllisyysohjelmassaan esittänyt yrittäjien maksaman työttömyysvakuutusmaksun käyttämistä vaihtoehtoisesti suoraan työllistämiseen. Esitämme, että työnantajat saisivat valita joko nykyisen työttömyysvakuutusmaksun maksamisen tai vastaavan summan käyttämisen lisätyövoiman palkkaamiseen. Esityksen luulisi olevan valtion kassanvartijoiden näkökulmasta varsin kannatettava, koska valtion vastaantulon ehdottomana ehtona olisi työn tarjoaminen. Ehdotuksemme tulisi viimeinkin ottaa käyttöön vaikkapa alueellisena kokeiluna. Kun hallitus on sanoissa halunnut kantaa huolta Itä-Suomen työllisyystilanteesta, olisi tässä tilaisuus ryhtyä käytännön toimiin.

Hallitus on aiemmin keväällä tehnyt periaatepäätöksen pk-yrityspoliittisesta ohjelmasta. Yhdeksi tavoitteeksi ilmoitettiin valtiontalouden puitteissa alentaa pienyritysten työllistämiskustannuksia, tavoitteena työnantajan kansaneläkemaksun ja sairausvakuutusmaksun alentaminen ensimmäisessä maksuluokassa puoleen. Tämä olisi tervetullut askel. Hyvistä tavoitteista on kuitenkin pitkä matka käytäntöön, ellei samalla ole valmiutta maksujen kattamiseen siirtämällä niitä esimerkiksi suurempien yritysten maksettavaksi tai vähentämällä edunsaajien tuloja. Ryhmämme mielestä olisi oikein, että ylisuurille ansiosidonnaisille etuuksille säädettäisiin katto esimerkiksi niin, että etuuksien kasvua ei maksateta valtiolla, kun kuukausitulot ylittävät esimerkiksi 12 000—15 000 markan rajan. Tällä olisi todellista merkitystä, jos valtion näin säästyvät varat ohjattaisiin pienyritysten maksutaakan keventämiseen.

Pienyrittäjien omissa toiveissa oheiskustannusten keventämisen lisäksi korostuvat tarve keventää hallintoa ja usein hankalaksi koettua sopimuskäytäntöä. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä tukee esitettyjä ajatuksia pienimpien yritysten oman sopimusmallin kehittämiseksi. Yrittäjäjärjestön taholta on myös tuotu esille tarve uuden osakeyhtiötyyppisen yhtiömuodon aikaansaamiseksi pienyritystoimintaa varten. Koska pian hyväksyttävä uusi osakeyhtiölaki koetaan sopimuspohjaltaan laajaksi ja vaikeaselkoiseksi, tulisikin yrittäjien viesti ottaa huolelliseen ja pikaiseen käsittelyyn.

Jos juhlapuheiden ja annettujen lupausten lukumäärä ratkaisisi, pienyrittäjien asema olisi maassamme poikkeuksellisen hyvissä kantimissa. Valitettavasti hyvät aikomukset eivät ole muuttuneet toimenpiteiksi, koska monelta osin yrittäjän asema on jopa heikompi kuin hänen palkkalistallaan olevan työntekijän. Miten voidaan perustella, että esimerkiksi verotuksessa yrittäjälle hyväksytään pienemmät kilometrikorvaukset ja päivärahat kuin työntekijöille? Eihän tätä voi kestävällä tavalla perustella. Epäkohtien korjaamisen kustannukset yhteiskunnalle ovat vähäiset verrattuna siihen myönteiseen muutokseen, joka yrittäjyyttä kohtaan syntyisi.

Arvoisa puhemies! Yksityisten henkilöpalvelujen kehittymisen kannalta olisi keskeistä, että hallitus saisi nopeasti valmiiksi kotitalouksien työllistämistukimallinsa ja jättäisi asenteelliset bunkkerinsa. Palveluiden kehittymisen kannalta olisi hyvä asia, jos perheiden käytössä olisi heidän tilanteeseensa soveltuva tukimuoto. Siksi tarvitaan niin suoraa tukea yrityksille, kotitalouksille kuin palkkakustannusten osittaista verovähennysoikeuttakin.

Henkilöpalvelujen kehittymisen yhtenä esteenä olevan paperisodan vähentämiseksi tulisi päästä malliin, jossa rekisteröimätön työnantaja voisi maksaa kiinteän, esimerkiksi 20 prosentin suuruisen työnantajamaksun nykyisten lukuisten palkan oheismaksujen sijaan. Samalla tavoin tulisi yksinkertaistaa rekisteröimättömältä työn-

antajalta saatavan palkan ennakonpidätys esimerkiksi 25 prosentin suuruiseksi.

Arvoisa puhemies! Asiallisesti varsin löyhillä perusteilla lääniuudistuksen yhteyteen kytketty hanke työvoima- ja elinkeinokeskuksista tulee piakkoin suureen saliin päätettäväksi. Eduskuntaryhmämme pitää työvoima- ja elinkeinokeskusten perustamista sinänsä myönteisenä asiana. Näin ajatellaan myös yrittäjien keskuudessa. Suunnitellut kolmetoista työvoima- ja elinkeinokeskusta eivät kuitenkaan ole riittäviä kattavan maakunnallisen palveluverkon luomiseksi ja palveluiden turvaamiseksi koko maassa. Eduskuntaryhmämme toivoo, että hallitus muuttaisi esitystään niin, että aluekeskukset tai palvelupisteet olisivat jokaisessa maakunnassa.

Elinkeinopoliittisen selonteon lopussa, ikään kuin pakkopullana, hallitus uhraa muutamia ajatuksia myös suomalaisen maatalousyrittäjän tulevaisuuden suhteen. Karu tosiasia on, että tässäkään selonteossa hallitus ei kykene tuomaan maatalousyrittäjille mitään uutta toivoa, vain niin monesti kuultuja hyviä toiveita ja lupauksia.

Euroopan unionin jäsenyyssopimus on maaseudun asukkaiden kannalta onneton. Pohjoiset tuotanto-olosuhteet ovat pysyvästi vaikeammat kuin useimpien muiden jäsenmaiden, mutta mitään varmuutta pysyvistä kompensaatioista ei ole. Muut jäsenmaat tuskin koskaan tulevatkaan suostumaan pysyviin järjestelyihin, joten epävarmuus tulee jatkumaan. Sellainen maatalouspolitiikka, joka pakottaa suomalaisille lehmille muovilärpykät korviin ja isännän pois peltotyön piiristä pirtin pöydän ääreen Brysselin lappusia täyttelemään, ei voi toimia. Suomen tulisikin ottaa tavoitteekseen kansallisen päätäntävallan selkeä lisääminen ja unionin toimivallan vähentäminen mahdollisimman pikaisesti. Unionin laajentuessa se olisi myös hyvin luontevaa.

Arvoisa puhemies! Hallitus ilmoittaa selonteon laaditun siltä pohjalta, että Suomi osallistuu ensimmäisten maiden joukossa Talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen. Ikään kuin pikkuhiljaa hallituksen eliitti haluaa totutella eduskuntaa tähän hallituksen politiikan todelliseen päämäärään.

Elinkeinorakenteeltaan monipuolisempi ja pääomiltaan rikkaampi Ruotsi on kuitenkin valitsemassa toisen tien. Ruotsalaisen laajan Emu-selvityksen mukaan Ruotsi ei ole valmis Emu-jäsenyyteen, koska se lisää epävakautta työmarkkinoilla, valtiontalouskin on heikossa kunnossa, poliittinen tuki puuttuu ja useat EU-maat jäävät Emun ulkopuolelle. Tässä on pohdittavaa myös Suomen hallitukselle. Jos vanhat merkit pitävät paikkansa, pian Suomen hallituksen tilauksesta valmistuu ehkä useitakin selvityksiä, jotka lupaavat Suomelle kaikkea hyvää, jos luovumme omasta markasta. Ennen EU-jäsenyyspäätöstähän valmistui Vattin tutkimus tai paremminkin tekele, joka lupasi Suomelle runsaasti työtä liityttyämme unionin jäseneksi. Eipä tuo ole toteutunut.

Emu-jäsenyyden suhteen Suomen etujen mukaista olisi ottaa pitkä aikalisä. Taloutemme pohja on yhä heikko ja ulkomaankauppamme dollaririippuvaisuus kasvussa. Suomen kansakaan ei ole valmis tukemaan Euroopan unionin kehittymistä kohti liittovaltiota, joka Emu-prosessista väistämättä seuraa.

Arvoisa puhemies! Elinkeinopoliittinen selonteko on ansainnut asiallisen, kriittisen valiokuntakäsittelyn. Työttömien ja pienyrittäjien näkökulmasta selonteolta olisi odottanut voimakkaampia avauksia ja tuoreempaa otetta. Tähän hallitus ei ole kyennyt. Valitettavasti työttömyyden nujertuminen on jälleen askeleen kauempana.

Ed. T a r k k a : Rouva puhemies! Kun puhutaan elinkeinopolitiikasta, puhutaan työn kysynnästä ja tarjonnasta. Työllistämisessä onnistuminen riippuu paljon mutta ei pelkästään siitä, miten elinkeinopolitiikka onnistuu, ja se taas ei ole pelkästään kauppa- ja teollisuusministeriön asia. Ylivoimaiseksi paisuneen työttömyysongelman osasyy voi hyvinkin olla se, että näitäkin asioita käsitellään ylimuistoisilta ajoilta periytyvän ministeriöiden sektorijaon mukaan. Niiden vastuualueiden väliin jääviin mustiin aukkoihin uppoaa moni sellainen suuri asia, joiden pohtiminen olisi välttämätöntä juuri tällaisessa nopeassa muutoksen ajassa, jota elämme. Uuden työn luominen on koko hallituksen yhteisvastuulla. Mutta tilanne ei näytä hyvältä ainakaan sen perusteella, mitä kauppa- ja teollisuusministeriö selonteossaan pystyy omalta osaltaan asiasta esittämään.

Työttömyys johtuu siitä, että uusia työpaikkoja ei synny samassa tahdissa kuin tuottavuuden nousu ja markkinoiden muutos tuhoavat vanhoja. Selonteko elää vanhaa maailmaa, jonka elinkeinopolitiikka on epäonnistunut työllisyyden hoidossa. Tässä paperissa ei ole radikaaleja ratkaisuja dramaattisen työttömyyden nujertamiseksi tulevaisuudessakaan. Sen hahmottelemassa politiikassa verokiilan kavennus ei vielä motivoi yrityksiä työllistämään. Siinä tuloveron

alennus ei kannusta ihmisiä tekemään työtä. Se ei luo yrityskohtaista liikkumatilaa niin, että työyhteisöt voisivat reagoida nopeasti ja luovasti muuttuviin olosuhteisiin. Sen lähtökohta on tehdä kaikki vähän niin kuin ennenkin, kyllä se siitä. Näin aralla otteella Suomea ei vedetä ylös suosta. Tämä elinkeinopoliittinen ohjelma tuomitsee meidät elämään menneisyyden uudestaan tulevaisuudessa.

Selonteko perustuu siihen oletettuun tilanteeseen, että Emun kolmas vaihe on toteutunut aiotulla tavalla vuonna 99 ja Suomi on siinä mukana. Hallitusta ei tietenkään voi moittia tällaiseen mahdollisuuteen varautumisesta. Poliittinen tahto Emun toteuttamiseen näyttää olevan niin vahva, että se saattaakin toteutua, vaikka siihen liittyvien EU-maiden taloudelliset valmiudet eivät olisikaan sitä tasoa kuin Maastrichtin sopimuksen kriteerit tarkoittavat.

Mutta on mahdollista, että toteutuu toisenkinlainen maailma kuin se, mihin poliittinen tahto pyrkii. On vielä pitkä matka siihen, että moni keskeinen EU:n jäsenmaa yltää edes niin lähelle Maastrichtin kriteerejä, että ne voisivat poliittisella päätöksellä luikahtaa Emun kolmanteen vaiheeseen kuin koira veräjästä. On yhä todennäköisempää, että jotkin isotkin jäsenmaat joutuvat täyttämään vaikeimmat Emu-kriteerit erilaisilla kansantalouden kirjanpidon silmänkääntötempuilla. Silloin on suuri vaara, että Emu kompastuu heti alkuunsa siinä mukana olevien maiden sisäiseen heikkouteen. Kannattaa ihan oikeasti pohtia myös sitä mahdollisuutta, että Maastrichtin kriteerit voivat pakottaa tinkimään sovitusta Emu-aikataulusta, kuten nuorsuomalaiset huomauttivat jo hallituksen erm-ilmoitusta koskeneessa keskustelussa.

On tärkeää olla Emussa ensimmäisten joukossa. Mutta on myös tärkeää, että silloin, kun Emu syntyy, sen jäsenten talouskunto mahdollistaa Emun toiminnan ja onnistumisen. Jos näyttää siltä, että näin ei ole, Suomen on syytä vaatia aikalisää, jotta Emun kolmannen vaiheen käynnistyessä sen onnistumismahdollisuudet olisivat aidosti sellaiset kuin Maastrichtin sopimuksessa tarkoitettiin.

Selonteko ei ota huomioon myöskään sitä täysin mahdollista tilannetta, että Emun kolmas vaihe alkaa ajallaan mutta Suomi jää sen ulkopuolelle. Jäsenyyteen liittyvät epävarmuustekijät ovat säikyttäneet kansalaismielipiteen jollakin tavalla vauhkoksi, joten Suomen Emu-jäsenyys ei ole ollenkaan kirkossa kuulutettu. Tähän eitoivottavaan vaihtoehtoon varautuminen on vähintään yhtä tärkeää kuin varautuminen siihen vaihtoehtoon, jota poliittinen johto tahtoo.

Elämme suuren epävarmuuden aikaa. Siksi kaikessa suunnittelussa ja siis myös elinkeinopolitiikan suunnittelussa pitäisi olla mukana kolme skenaariota: sellainen, jossa Emu toimii ja Suomi on mukana, sellainen, jossa Emu toimii mutta Suomi on ulkona, ja sellainen, jossa Emu viivästyy. Hallitus on valinnut helpoimman tien, sen tien, jolla on mahdollista vain se, mitä hallitus haluaa.

Hallitus on sisäisten paineidensa takia ajautunut niin monimutkaiseen energiapoliittiseen sanaselitykseen, että se puhuu itsensä pussiin. Se on levittänyt ympärilleen sellaisen sumuverhon, että eksyy itsekin. Hallitus sitoutui ohjelmassaan varmistamaan energian riittävän saatavuuden kilpailukykyiseen hintaan markkinatalouden periaatteilla ja kansainvälisiä ympäristövelvoitteita noudattaen. Sen jälkeen hallitus on omalla päätöksellään rajannut yhden energian tuotantoteknologian vaihtoehtojen ulkopuolelle. Siksi se joutuu nyt panemaan suun vähän suppuun aina sillä kohdalla, kun pitäisi lausua uudelleen ääneen hallitusohjelmaan kirjoitettu sitoutuminen kansainvälisten sopimusten ilmanpäästöohjelmiin.

Hallitus on antautunut vihreiden panttivangiksi. Se mieluummin tekee väkivaltaa eduskunnan hyväksymälle ohjelmapaperille ja arkilogiikalle kuin pakottaa hallituskoalition juniorijäsenen korkeista sfääreistä arkitodellisuuteen. Vihreät pystyvät hädin tuskin peittämään hämmennyksensä siitä yksinkertaisesta syy — seurausuhteesta, että kun vastustaa ydinvoimaa, sitten joutuu kannattamaan hiilidioksidin taivaalle tupruttamista ja selittämään, että tämä se vasta hyvää ympäristöpolitiikkaa onkin.

Energiaverotuksella taiteilu on nyt se viikunanlehti, jolla vihreät yrittävät verhota ympäristöpoliittista alastomuuttaan. He ovat tässä verotuslajissa erittäin hyviä, mutta silti heidän linjansa perustuu vähän vanhanaikaiselta tuntuvaan anekauppaan. Syntiä saa tehdä, mutta se ei ole ilmaista. Kasvihuonekaasujen tupruttaminen taivaalle sallitaan, jos siitä ilosta maksetut aneet riittävät lääkitsemään vihreiden tunnonvaivoja.

Nykyinen energiapolitiikka ei ole energiapolitiikkaa vaan hallituspolitiikkaa, epätoivoinen yritys säilyttää sateenkaari ehjänä. Vihreät eivät ole onnistuneet sovittamaan yhteen hyviä periaatteitaan ja vallankäytön realiteetteja. He tarrautuvat epätoivoisesti valtaan ja antavat uskottavuutensa murentua siinä sivussa pala palalta,

ja samalla he aiheuttavat merkittävän vahingon koko kansantaloudelle.

Hallitus joutuu vihreiden prinsessanherkkää hipiää suojellessaan umpiperään, jossa se ei voi harjoittaa järkevää energiapolitiikkaa mutta ei myöskään tehokasta ympäristöpolitiikkaa. Ministerit eivät varmaan selontekoa hyväksyessään huomanneet, miten armottomasti tekstin varovainen virkamiesviisaus paljastaa tämän henkisen konkurssin. Selonteko osoittaa, että hallitus on menettänyt sekä ympäristö- että energiapoliittisen toimintakykynsä. Miten hallitus voi yleensä ottaen toimia, jos se on toimintakyvytön näin tärkeillä sektoreilla?

Selonteko viittaa ohimennen siihen kansantalouden osatekijään, joka lähivuosina kasvaa niin elinkeino- kuin kaiken muunkin politiikan suurimmaksi ongelmaksi. Maaseudun taloudellinen ja myös henkinen rakenne perustuu korporaatiovetoiseen, julkisesta tuesta elävään elämäntapamaanviljelykseen. Siitä on tullut menneiden vuosikymmenien huipputehokkaan edunvalvonnan uhri. Maaseudun elinkeinopolitiikka on nykyisellään sopeutumista edellisen rakennemuutoksen seurauksiin. Maaseudulla kasautuvat paineet eivät purkaudu, ennen kuin se pystytään sysäämään sellaiseen liikkeeseen, että se pääsee ratkomaan nykyisen rakennemuutoksen seurauksia, sillä niiden rinnalla edellisen rakennemuutoksen seuraukset olivat lasten leikkiä. Maaseudulle on luotava pohjiaan myöten uusi ja elinvoimainen paikallistalous, joka on elinkeino aidosti eikä elämäntapa. Tämän elinkeinon perusta on tietysti maanviljely, mutta pelkkä maanviljely ei riitä sen perustaksi.

Edessämme on elinkeino- ja sosiaalipoliittinen jättiläistehtävä, joka on henkisesti samaa suuruusluokkaa kuin siirtolaisten asutus toisen maailmansodan jälkeen. Maaseudun rakennekriisin ratkaisemiseksi on luotava yrittäjyyteen, työelämään ja sosiaalipolitiikkaan kokonaan uudet rakenteet, jollaisia emme ole aikaisemmin osanneet kuvitellakaan. Selonteko viittaa suunnilleen sivulauseen puolikkaan verran tähän ongelmaan, vaikka sen ratkaisu vaatisi kokonaan uuden elinkeinopoliittisen avauksen. Eikö näitä selontekoja kirjoitetakin juuri tällaisten uusien ja suuria perusongelmia paikallistavien ratkaisujen hahmottamiseksi? Hallitus näyttää joutuneen tässä kohdassa täydelliseen neuvottomuuden tilaan.

Selonteon suloisimmat sanat suuntautuvat vakuuttelemaan hyviä aikeita pienten yritysten toimintaedellytysten parantamiseen ja sitä kautta uuden työn luomiseen. Monet hallituksen toimet ja aikeet vaikuttavatkin tähän tärkeään suuntaan. Periaatetasolla merkittävin on määrätietoinen panostus tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Suunta on oikea, ja panostuksen mitoituskin vaikuttaa melko hyvältä. Enempään tuskin on nykytilanteessa varaa, mutta yhtään sen vähempi ei riitä. Silti selonteko sivuuttaa melko kevyesti monia välttämättömiä käytännön asioita. Se mainitsee lyhyesti arvonlisäverosta työvaltaisille yrityksille syntyvän kohtuuttoman rasituksen. Hyvä, että ongelma on havaittu, mutta tämä on kuitenkin niin keskeinen perusongelma, että sitä ei voi ohittaa niin kevyesti kuin selonteossa. Nuorsuomalaiset esittivät viime kesänä koko ongelman ratkaisemista samanlaisella suoraviivaisella radikalismilla, jolla Aleksanteri Suuri avasi Gordionin solmun. Jos solmu on niin tiukka, että se ei aukaisemalla aukea, tarvitaan terävä isku.

Jos verovelvollisille palautettaisiin arvonlisäveron se osa, joka perustuu työvoimakustannuksiin, useimmat tästä vinoutumasta aiheutuvat ongelmat ratkeaisivat. Se hyödyttäisi yritystä sitä enemmän, mitä työvaltaisempi se on, ja tuen vaikutus suuntautuisi juuri sinne, missä sitä eniten tarvitaan. Selonteossa kaavaillaan kyllä työvoimavaltaisten palveluiden alv-kannan alentamista ja alv-velvollisuuden alarajan porrastusta yrityskoon mukaan, mutta tämä on juuri sellaista pipertämistä, jolla massiivinen ongelma ei ikinä ratkea. Suuren ongelman pienet osaratkaisut eivät voi tuottaa sitä nopeaa ja dramaattista muutosta, joka nyt tarvitaan. Siihen päästään vain luovalla radikalismilla.

Toinen pienyrityksiä kuristava ongelma on turhanpäiväisen hallinnon ja ikimuistoiseen perinteeseen pohjautuvan säätelyn taakka. Valtakunnan pienin yritys joutuu noudattamaan sisäisessä päätöksenteossaan, hallinnossaan, kirjanpidossaan ja viranomaisyhteyksissään periaatteessa samoja muotosääntöjä kuin valtakunnan suurin yritys. Tämä merkitsee sitä, että pienyrittäjä joutuu tuottamaan mappikaupalla tarkoituksetonta paperia, jolla ei ole muuta arvoa kuin se negatiivinen arvo, että niiden tuottamiseen kuluu yrittäjien energiaa, aikaa ja rahaa.

Nuorsuomalaiset tekivät viime keväänä lakialoitteen pienyrityksille sopivaa uutta yhtiömuotoa koskevien säädösten lisäämisestä nyt uudistettavana olevaan osakeyhtiölakiin. Uusi yhtiömuoto vapauttaisi yrittäjien energian ja luovuuden itse yrittämiseen. Aloite on nyt talousvaliokunnan käsittelyssä osakeyhtiölain uudistusta koskevan hallituksen esityksen rinnalla. Jos osa-

keyhtiölain uudistus keskittyy hallituksen esityksen mukaisesti vain suuryrityksiä koskeviin, sinänsä kyllä tarpeellisiin uudistuksiin, pienten yritysten elämässä mikään ei muutu. Kaikki tietävät, että tällaiset merkittävän suuruusluokan asiat eivät yleensä toteudu aloitteen pohjalta. Hallituksen ja virkamiesten hipiä ei taida oikein kestää sitä, jos ajatustoimintaa yritetään harrastaa muuallakin kuin niiden omassa piirissä. Ei siksi ole ihme, jos meidän aloitteemme hautautuu. Sen on esittänyt väärä porukka väärin sammutettuna.

Suomen Yrittäjät ovat juuri jättäneet oikeusministeriölle muistion, jossa kiirehditään uuden pienyhtiöille sopivan yritysmuodon kehittämistä. Siinä hahmoteltu yhtiömuoto on kaikessa oleellisessa samanlainen rakennelma kuin nuorsuomalaisten aloitteessa. Toivottavasti tämä poliittisen kentän ulkopuolelta tullut kannanotto auttaa ministeriön virkamiehiä ja hallitusta nielemään ylpeytensä. On täysin samantekevää, minkä paperin pohjalta ongelmaa lähdetään ratkaisemaan, kunhan sitä lähdetään ratkaisemaan.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Se, että hallitus on laatinut elinkeinopoliittisen selonteon ja että elinkeinopolitiikasta voidaan edelleen puhua, osoittaa, että julkinen valta ei ole menettänyt kaikkia keinojaan ohjata taloudellista kehitystä. Samoin se, että hallitus toteaa rakennepolitiikan elinkeinopolitiikan keskeiseksi osaksi, viittaa siihen, että julkisen vallan ohjaus nähdään hallituksessakin edelleen hyödylliseksi.

Hallitus myöntää, että toimiakseen tehokkaasti "- - kansantalous edellyttää myös julkisen sektorin aktiivista myötävaikutusta." Keinot, joilla hallitus, eduskunta ja yleensä julkinen valta voivat vaikuttaa taloudelliseen kehitykseen, ovat kuitenkin vähentyneet ja hupenemassa. Mahdollisuuksia on menetetty ja tietoisesti luovutettukin kotimaisille ja kansainvälisille markkinoille ja myös EU:n elimille.

Selonteossa todetaan: "Monet aikaisemmin yksinomaan kansallisessa päätösvallassa olleet politiikan lohkot ovat siirtyneet kokonaan tai osittain Euroopan yhteisöjen päätösvallan piiriin." Edelleen selonteossa huomautetaan, että monilla aloilla uudistusten ja toimenpiteiden toteuttaminen "- - on tosiasiassa riippuvainen ensi sijassa Euroopan unionin toimielimissä tehtävistä päätöksistä.", sekä myönnetään: "Siellä Suomi voi vaikuttaa politiikan sisältöön vain rajallisesti."

Olisi ollut hyvä, jos selonteossa olisi pohdittu, missä määrin tällainen kehitys on ollut perusteltua ja hyödyllistä, missä määrin ei. Julkisen vallan ja markkinoiden työnjako samoin kuin kansallisen ja kansainvälisen päätöksenteon rajaaminen olisi syytä määritellä selvemmin. Valitettavasti selonteossa tyydytään lähinnä tapahtuneen kehityksen toteamiseen. Suomen liittyminen EU:n Raha- ja talousunionin eli Emun kolmanteen vaiheeseen on selonteossa vain oletuksena, vaikka nyt olisi ollut hyvä tilaisuus pohtia Emu-hankkeen seurauksia, mahdollisia hyötyjä ja haittoja sekä vaihtoehtoja. Onhan tunnettua, että Emu on Suomelle ongelmallinen juuri elinkeinorakenteemme vuoksi, metsäteollisuuden suhdanneherkkyyden takia.

Itse asiassa selonteossa tuodaan esille pari keskeistä EU-rakenteisiin liittyvää ongelmaa. Yritysverotuksen harmonisointi ei kuulu EU:n toimivaltaan. Tämä tekee mahdolliseksi jäsenvaltioiden välisen verokilpailun. Jäsenmaat voivat kilpailla sillä, mikä maa antaa yrityksille eniten etuja. Se osaltaan rapauttaa julkista taloutta ja luo paineita sosiaaliturvan leikkauksiin. Suomi näyttää tässä verokilpailussa esimerkkiä pitämällä yhtiöverokannan EU:n alhaisimpana, 28 prosenttina.

Lupaus siitä, että yhtiöverokantaa ei koroteta nykyisestä 28 prosentista, on hallituksen selonteon harvoja konkreettisia kohtia. Mielestämme tämä lupaus joutaisi selonteosta pois. Paljon parempi olisi, jos selonteossa esitettäisiin konkreettisia tavoitteita työttömyyden alentamiseksi.

Toinen, samoin verotukseen liittyvä epäkohta on sitoutuminen EU:n arvonlisäverotusdirektiiviin. Selonteossa annetaan ymmärtää, että palvelusten arvonlisäverotuksen alentaminen ei ole mahdollista ilman EU:n säädösten muuttamista. Näin EU-säädökset estävät Suomea toteuttamasta sellaisen uudistuksen, joka auttaisi työllisyyttämme ja jota monet tahot Suomessa ovat puoltaneet. Tosin hallitus ehkä liian herkästi vetäytyy EU:n selän taakse ja tässäkin asiassa mallioppilaan asemaan. Jos todella haluamme edistää palvelualojen työllisyyttä arvonlisäveroa alentamalla, miten EU voi estää meitä niin tekemästä?

Selonteossa kerrotaan yritystukien karsimisesta. Tulevaisuus näyttää, missä määrin yritystuet todella alenevat. Samalla kun joitakin tukia on pienennetty, muun muassa tutkimustoiminnan tukea aiotaan lisätä. Osa tukirahoista kiertää nyt EU:n rahastojen kautta, eikä välttämättä näy Suomen valtion budjetissa.

Valtionyhtiöiden osakkeiden myynnistä saatavia tuloja hallitus aikoo suunnata erilaisiin yritystukiin. Yritystuet perustuvat suurelta osin vuosittaisiin budjettiratkaisuihin. Siten yritystukien leikkauksia ei voi täysin rinnastaa sosiaaliturvan leikkauksiin, jotka ovat muutoksia pysyvissä laeissa. Toisaalta, jos julkinen valta haluaa vaikuttaa talouden rakenteisiin ja työllisyyteen, kaikista yritystuista ei voi luopua. Esimerkiksi aluepoliittista tukea tarvitaan edelleen, mutta selonteon mukaan leikkaukset ovat kohdistuneet erityisesti aluetukeen.

Arvoisa puhemies! Hallitus jatkaa valtionyhtiöiden yksityistämistä ja pörssittämistä. Hallituksen vaihdos ja kauppa- ja talousministerin puoluekannan muuttuminen eivät ole muuttaneet linjaa, vaikka edellisen hallituksen aikana sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä äänesti eräitä yksityistämispäätöksiä vastaan.

Valtionyhtiöiden yksityistämisen puolesta ei ole esitetty erityisen vankkoja perusteluja. Valtion omistus on Suomessa toiminut hyvin. Yhtiöt ovat menestyneet ja kukoistaneet. Yksityistäminen ja pörssittäminen on ensi sijassa ideologinen ja poliittinen valinta, ei taloudellisen pakon vaatima ratkaisu. Valtionyhtiöiden rahoituksen ja pääomahuollon turvaamiseen on muitakin keinoja kuin osakeannit yksityisille sijoittajille tai osake-enemmistön myyminen yksityisille. Yksityistämisen myötä julkisen vallan ote talouselämään luonnollisesti supistuu.

Selonteon ympäristö- ja energiapoliittiset asiat on kirjoitettu hyvin pitkälle vientiteollisuuden ehdoilla kantamalla huolta suomalaisten yritysten kansainvälisestä kilpailukyvystä. Se on odotettua, kun kyse on kauppa- ja teollisuusministeriössä valmistellusta asiakirjasta. Kun otetaan huomioon hallituksen kokoonpano, selontekoon olisi kuitenkin kaivannut enemmän vasemmistolaisia ja vihreitä sävyjä näissä ja muissakin asioissa.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Lipposen hallituksen elinkeinopolitiikka on saumatonta jatkoa Ahon hallituksen toiminnalle. Pk-yritystoiminnan osalta elinkeinopolitiikka on ollut paremminkin elinkelvottomuuspolitiikkaa. Tämä on seurausta molempien hallitusten yksisilmäisestä suurten, vientiin keskittyneiden yritysten suosimisesta ja tukemisesta. Merkittävältä osaltaan kotimarkkinoille suuntautunut pieni- ja keskisuuri yritystoiminta on saanut kamppailla syvän kotimarkkinalaman, lisääntyvien palkkojen oheiskustannusten sekä vapautuneen ulkomaisen kilpailevan tuonnin kanssa. Kaikkein vakavimmaksi molempien hallitusten elinkeinopoliittisen virhelinjauksen tekee se, että lapsipuolen asemaan jätetty pk-sektori on työllistäjänä kaikkein merkittävin kaikista yritysmuodoista.

Keskustan nykyisen Lipposen hallituksen aikana harjoittamaa oppositiopolitiikkaa on leimannut näennäinen huoli pk-yrityksistä ja niiden toimintaedellytyksistä. Tämä on kuitenkin pelkkää tekopyhyyttä, sillä jos pääministerin nimi olisikin Aho ja keskusta olisi edelleen hallituksessa, olisivat hallituksen elinkeinopoliittiset linjaukset olleet täsmälleen samat kuin SDP-vetoisen nykyisen hallituksen. Tämä johtuu siitä, että hallituksen politiikan selkeimpänä ohjenuorena ja punaisena lankana on Emu-kriteerien mahdollisimman tarkka ja nopeasti tapahtuva täyttäminen ja sitä kautta ensimmäisten joukossa Talous- ja rahaliittoon mukaan meneminen vuonna 1999.

Tässä suhteessa Ahoa ja keskustaa vaivaa "vade" eli varhaisdementia, sillä juuri Aho pääministerinä ja keskusta johtavana hallituspuolueena runnoi Suomen puoliväkisin EU:n jäseneksi sitoutumalla samalla pilkunkaan varauksia esittämättä Maastrichtin sopimukseen, mikä puolestaan käytännössä kytki maamme myös Emun kolmanteen vaiheeseen. (Ed. Kemppainen: Ei hallitus, eduskunta päätti!) Kaikki muu, mitä keskusta nyt täällä eduskunnassa esittää ja väittää, on poliittista teatteria, ed. Kemppainen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen elinkeinopoliittisessa selonteossa on kiitettävän avoimesti, tämä muuten keskustan tyylistä poiketen, tunnustettu, että EU-jäsenyyden aikana hallituksen talouspolitiikan keskeinen tavoite on Talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen lähestymiskriteerien täyttäminen ja sitä kautta liiton kolmanteen vaiheeseen ensimmäisten maiden joukossa mukaan meneminen. Tässä onkin, kuten jo edellä totesin, ollut taloutemme ja pk-yritystemme pääongelma viimeisinä vuosina. Harjoitetun talouspolitiikan seurausta ovat olleet suurtyöttömyys, huippukorkea verotus ja laaja yritysten konkurssiaalto.

Ahon hallitus ei edes pyrkinyt tekemään mitään asian korjaamiseksi ja Lipposen hallituksen tiuhaan toistettu työttömyyden puolittamistavoite on sekin jäänyt käytännössä julkilausumaasteelle. Hienoinen työllisyyden kohentuminen on seurausta vallan muusta kuin hallituksen työllisyys- tai yrityspolitiikasta. Se on väistämätön maininki kansainvälisestä piristymisestä ja kansalaisten pakon edessä tekemistä, vuosikausia

lykätyistä hankinnoista sekä työttömyyden osalta erilaisista kurssituksista.

Perussuomalaisten mielestä elinkeino- ja talous- sekä työllisyyspolitiikkaa tulee tehdä kotimaisista lähtökohdista ja suomalaisten tarpeista lähtien eikä yksinomaan EU:n alttarille vietävinä uhrilahjoina. Suomen valtiontalouden tasapaino on luonnollisesti tärkeä asia ja tavoiteltava päämäärä, mutta sen toteuttamiskeinoilla tulisi olla inhimillisyyden rajat ja perimmäisenä syynä muu kuin Emu ja EU.

On turha olettaa suomalaisten pk-yritysten toiminnan olennaisesti paranevan, ellei niiden tuotteille ja palveluille löydy ostajia ja käyttäjiä. Pitkäaikaistyötön, velkaongelmainen tai tilaansa nolla-ansioilla pystyssä pitävä viljelijä ovat huonoja kulutuskysynnän lisäämiskohteita. Vain lisäämällä kansalaisten ostovoimaa laajalla rintamalla ja nimenomaan pienituloisimmissa väestöryhmissä aikaansaadaan todellista, mittasuhteiltaan merkityksellistä kysynnän lisääntymistä ja sitä kautta kotimarkkinatoiminnan piristymistä. Sen työllisyyttä parantava ja yhteiskunnan verotuloja lisäävä sekä työttömyysmenoja vähentävä vaikutus on melko nopeaa.

Hallituksen nimelliset veroalennukset, jotka kohdistuvat pääasiassa suurituloisiin, eivät riitä näiksi toimiksi, semminkin kun niistä olennainen osa kerätään valtion haaviin energiaverojen korotuksina. Verotus onkin eräs elinkeinotoimintamme piristymisen pullonkaula. Viime vuosien verolinja on ollut se, että tavallisilta palkansaajilta, työttömiltä ja eläkeläisiltä on kupattu kuiviin kaikki elinnesteet ja pääomavaltaisia suuria vientiyrityksiä sekä pääomien suuromistajatahoja on ruokittu kuin käenpoikaa vienti-ihmeen toivossa.

Vaikka suomalaiset puunjalostus-, metalliym. alan suuryritykset ovatkin kirjanneet ennätysvoittoja, ei niistä ole valtiovallan ja tavallisten kansalaisten suuhun paljon mettä riittänyt. Hyöty on siirtynyt ulkomaalaisomistajille, suomalaiselle suurpääomalle sekä ulkomaisiin investointeihin. Suuri kauppataseen ylijäämä ei lämmitä kuin tilastonikkareita ja sikariporrasta. Tavalliselle kansalle ei siitä ole juurikaan konkreettista hyötyä. Voisi väittää jopa, että kohtuullinen alijäämä kielisi uusinvestoinneista ja yritysten laajennuksista sekä kuluttajien kyvystä kuluttaa.

Luonnollisten henkilöiden verotusta on kyettävä lähivuosina tuntuvasti alentamaan eli hallituksen on pidettävä, normaalista poiketen, lupauksensa. Lisäksi toivon mukaan tehtäviä tuloveron kevennyksiä ei saa, kuten ensi vuonna, vetää takaisin sähkö-, bensiini- tai muiden verojen korotuksina. Kulutusmahdollisuuksia ei lisää se, jos kokonaisverorasitus pysyy käytännössä samana painottuen vain nykyistä enemmän kulutusveroihin. Ylellisyystarvikkeissa sen vielä ymmärtäisin, mutta kun vero siirretään tuotteisiin, joita käytännössä jokaisen on pakko hankkia tai käyttää, on tulos lopulta pyöreä nolla eli lama jatkuu kotimarkkinoilla ennallaan. Tuloveron kevennykset on siis jatkossa tehtävä "vastikkeettomina". Toisin sanoen niiden nettotulon lisäys on päästettävä kansalaisten lompakkoihin eikä niin, että veroista säästyvät markat pakkoohjautuvat välillisiin veroihin.

Arvoisa puhemies! Pääomaverotusta on Suomessa viime aikoina tuntuvasti kevennetty. Voidaan puhua lähes pääomaveroalesta. Tällä hetkellä voimassa oleva yhtenäinen 28 prosentin pääomaverokanta suosii rajusti niitä, joilla on runsaasti rahaa, mitä sijoittaa. Tämä käy selvästi ilmi verohallinnon tilastoista. Noin 15 miljardin pääomatulot jakaantuvat lähes 700 000 veronmaksajan kesken, mutta näistä kaksi kolmasosaa eli noin 450 000 henkilöä jakaa vain 1 miljardin pääomatulokakkua, kun taas pääomarikkain 2 prosenttia jakaa noin kolmanneksen eli 5 miljardin pääomatulot. Tässä, jos jossain, raha keskittyy yksiin käsiin. Tästä puolestaan seuraa se, että varallisuuserot kasvavat Suomessa koko ajan, sillä rikkaat maksavat miljoonasijoituksistaan 28 prosentin veron ja sijoittavat osan tuotoistaan edelleen, kun tavallinen pienituloinen syö kaiken hankkimansa, korkeiden verojen jälkeen käteen jääneen nälkäänsä ja kasvattaa vain lapsiaan ja jätevuorta.

Hallituksen kaavailut tilanteen kärjistämiseksi edelleen suuria pääomatuloja suosivammaksi on tuomittava, ja linja on muutettava täysin päinvastaiseksi. Perussuomalaisten mielestä pääomatulojen verotus on tehtävä osittain progressiiviseksi niin, että esimerkiksi alle 5 000 markan vuosittaiset pääomatulot olisivat verovapaita. Sitä hieman suuremmista vero olisi nykyistä 28:a prosenttia hieman kevyempi, ja suurista, esimerkiksi yli 100 000 markan, pääomatuloista menisi muutama prosentti nykyistä enemmän veroa. Näin verorasitus kohdistuisi nykyistä oikeudenmukaisemmin niin, että rikkain 4 prosenttia pääomatulon saajista maksaisi enemmän veroa. Valtion verokertymä ei tästä suinkaan alenisi, vaan päinvastoin kasvaisi, samalla kun yksisilmäinen hyvätuloisten suosiminen saisi edes pienen särön.

Arvoisa puhemies! Hallitus myöntää arvonlisäveron olevan pienille yrityksille suuri ongelma.

Käytännössä arvonlisäverotus estää nykyisessä muodossaan lisätyöpaikkojen syntymisen pk-palveluyrityksiin. Ongelmana onkin EU:n mahtiasema arvonlisäverotuksessa. Perussuomalaisten mielestä arvonlisäverotusta olisi pikaisesti muutettava esimerkiksi niin, että vero poistetaan liikevaihdoltaan alle 200 000 markan yrityksiltä. Nythän raja on vain 50 000 markassa. Käytännössä tämä muutos voidaan toteuttaa myöntämällä kaikille alle 5 miljoonan markan liikevaihdon omaaville yrityksille mainitun 200 000 markan suuruisen liikevaihtovähennys, jolloin myös hieman suuremmat yritykset saisivat kyseisen kevennyshyödyn. Tällä toimenpiteellä aikaansaataisiin maahamme pienyritysten syntyaalto, joka pyyhkäisisi mukanaan tuhansia, jollei kymmeniätuhansia, työttömiä takaisin työelämään. Mikä olisi sen välillinen vaikutus elinkeinoelämälle ja valtiontaloudelle, ei liene vaikea kuvitella.

Eduskunta teki muutama vuosi sitten päätöksen, ettei Suomeen rakenneta viidettä ydinvoimalaa. Näin siitä huolimatta, että mittavat lobbauskoneistot tekivät kuukausi- ja vuositolkulla työtä päinvastaisen päätöksen aikaansaamiseksi. Onneksi eduskunnan ryhti kuitenkin säilyi. Nyt tuolloiset ydinvoima-asiamiehet toimivat enemmän pinnan alla tehden pohjatyötä päämääränsä eteen. Tämä taustatyö on luettavissa myös hallituksen elinkeinopoliittisen selonteon rivien välistä. Samoin sen mukaista taustatietoa on toimitettu kansanedustajille esimerkiksi työmarkkinajärjestöjen ja teollisuuden toimesta. Mielestäni linjapäätös on tehty ja siinä on pysyttävä. Suomessa ei synny energiapulaa ensi vuosituhannella, jos ei anneta syntyä.

Vaihtoehtoisiin energiamuotoihin ja uusiutuviin energialähteisiin liittyvää tutkimus- ja kehittelytyötä on tehostettava ja lisäksi teollisuuden suurimpien energian käyttäjien tuotantomenetelmiä muutettava energiaa säästävämmiksi. Lisäksi hallituksen linjauksia tulee muuttaa muun muassa siten, että jätepuun kerääminen saadaan kokonaan verovapaaksi samaan tapaan kuin esimerkiksi marjojen ja sienienkin kerääminen. Kotimaisia uusiutuvia energiamuotoja, kuten puuta ja turvetta, on verotettava muita energialähteitä kevyemmin, päinvastoin kuin nykyinen homeenvihreä hallitus näyttää tekevän. Lisäksi sähkön vähittäiskuluttajan paneminen energiaveron pääasialliseksi maksumieheksi on lopetettava.

Arvoisa puhemies! Suomi on elintasollisen kahtiajakautumisen lisäksi jakautumassa myös alueellisesti kehittyviin ja näivettyviin alueisiin. Laajat alueet maaseudulla ja erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa kituvat kansallisen elintason alarajoilla. Hyvinvointi on niillä alueilla muuttunut valtaosaltaan pahoinvoinniksi. Mikäli nopeisiin toimiin ei ryhdytä, autioitumiskehitys uhkaa nopeutua edelleen laajoilla alueilla maassamme.

Aluepolitiikka kytkeytyy saumattomasti elinkeino- ja maatalouspolitiikkaan. Mikäli suomalainen maatalous ajetaan nykyistä tahtia alas, niin että jäljelle jää vain pieni määrä suuria velkaisia tiloja lähinnä Länsi- ja Etelä-Suomeen, ei myöskään aluepolitiikka voi onnistua autioituvilla ja metsittyvillä Itä- ja Pohjois-Suomen alueilla. Tarvitaan elinvoimainen maaseutu, jotta nk. aluekeskukset pystyvät elämään ja kehittymään tasapainoisesti. Riittävän laajan ja koko Suomen alueellisesti käsittävän maatalouden lisäksi maaseudulla tarvitaan maatalouden liitännäiselinkeinoja ja pk-yrityksiä. Näiden yhteisvaikutuksena on mahdollista toteuttaa hallituksen kaavailema maaseutuohjelma ja kasvukeskusajatus.

Maataloudessa ei Suomeen sovi Lipposen — Hemilän kepusyntyinen suurtilalinja. Maaseudullamme on oltava myös pieniä perheviljelmiä, joiden elinmahdollisuudet on säilytettävä. Se on täysin mahdollista, mikäli tilat erikoistuvat ja toisaalta valtiovalta lopettaa niiden tietoisen elinmahdollisuuksien tuhoamisen. Maatiloja voidaan verrata pitkälti yritystoimintaan, jossa hallitus sentään myöntää pienten yritysten välttämättömyyden ja merkityksen, vaikkakin toimii niiden etujen vastaisesti.

Suomalaisen elinkeinopolitiikan peruskysymykseksi ja samalla työttömyyden olennaisen alenemisen edellytykseksi muodostavat pienten ja keskisuurten yritysten menestymismahdollisuudet tulevina vuosina. Suomi ei voi enää seisoa yhden paksun, mutta suhdanneherkän puujalan varassa luottaen sen lisäksi heikon kännykkäkoiven tukeen. Tarvitaan paljon pieniä jalkoja, jotka pystyvät liikuttelemaan talouttamme ja tuotantoamme kulloistenkin yleismaailmallisten tuiverrusten mukaan joustavasti. Tarvitaan pk-yritysten tuhatjalkaisarmeija saamaan suomalainen hyvinvointi jälleen jaloilleen ja jaloillaan myös pysymään.

Arvoisa puhemies! Pk-yritysten merkitys käy selvästi ilmi myös hallituksen käsiteltävänä olevasta elinkeinopoliittisesta selonteosta. Pk-yritysten osuus bruttokansantuotteesta on 42 prosenttia ylittäen suurten yritysten osuuden. Koko

yritystoiminnan henkilöstöstä pk-yrityksissä on peräti 60 prosenttia, ja suunta on koko ajan nouseva. Mainittakoon vielä, että pienet, alle kymmenen hengen yritykset työllistävät jo lähes 350 000 suomalaista ja niiden merkitys ulkomaankaupassa on kasvava.

Tässä on mielestäni koko hallituksen selonteon olennaisin kappale, ja siitä tulisi myös hallituksen, hallituspuolueiden ja eduskunnan vetää yksiselitteiset johtopäätökset. Suomen hyvinvoinnin turvaamiseksi ja myönteiseen suuntaan kehittämiseksi on tärkeimmäksi teollisuus-, talous-, vero-, työllisyys- ja elinkeinopoliittiseksi linjaksi otettava pienten ja keskisuurten yritysten toimintamahdollisuuksien ja kannattavuuden parantaminen. Mikään muu ei suomalaisessa yhteiskunnassa ole yhtä selkeässä avainasemassa lähivuosina. Kun siinä onnistumme, onnistumme myös työllisyys-, vero-, sosiaali- ym. politiikassa.

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o - m ä k i : Puhemies! Yritänpä ottaa selvää muistiinpanoistani. Kuitenkin aluksi kaunis kiitos arvokkaista ryhmäpuheenvuoroista, myös kritiikistä. Otan sen paksunahkaisesti vastaan.

Selonteon perusviesti on näissä puheenvuoroissa minusta kohtuullisesti ymmärretty, ei tosin ihan kaikilla niillä tahoilla, joilla mielestäni ja odotusteni mukaan olisi pitänyt perusviesti selkeästi ymmärtää, esimerkiksi keskustan taholla! Voi olla, ja sitä pahoittelen, että syynä on ollut selonteon myöhästyminen johonkin mittaan eduskunnasta. Se on tullut vähän huonolla aikataululla kansanedustajien pöydälle. Pahoittelen sitä ja pyydän anteeksi.

Keskustan puheenvuoro alkoi suurin piirtein sanoilla, että selonteko on pelkkä tilannekatsaus. Ed. Rehn jatkoi tilannekatsauksella keskustan työreformista, jolla on varmasti oma arvonsa, mutta nämä ovat kolmikantapöydän asioita. Siellä ne etenevät minusta nyt sillä tavalla kuin niitten pitääkin. Keskustan työreformi kauniista sanoista huolimatta kovin helposti ajaisi meidän uuden laman partaalle.

Myöskään vihreitten ryhmäpuheenvuoron käyttäjä, ed. Nikula ei mielestäni ymmärtänyt perusviestiä sillä tavalla kuin odotin, ellei ed. Nikula sitten elä siinä uskossa, että selonteon sisältämä elinkeinopolitiikan linjaus, joka mielestäni poikkeaa ratkaisevasti vuosikymmeniä tässä maassa harjoitetusta peruslinjasta, olisi ilman selontekoakin iskostunut hallitukseen, eduskuntaan ja koko suomalaiseen yhteiskuntaan. Itse en ole niin sinisilmäinen. Kaikissa näissä instansseissa, hallituksessakin, tarvitaan vielä jatkokeskusteluja, että viesti menee kunnolla perille.

Kertaan vielä selonteon perusviestiä, koska se ei tietenkään kokonaisuudessaan voinut tulla esiin alustavassa esittelypuheenvuorossani.

Yhdeltä osin sitä voisi kuvata sillä tavalla kuin Oecd:kin tekee, kun se selonteon sisältämän tekstinkin mukaan toteaa, että kansantalouden keskeisin menestystekijä on kyky tuottaa uutta tietoa ja kehittää siihen perustuvaa tieto- ja osaamisintensiivistä tuotantoa ja että tällöin uudet, kestävät työpaikat syntyvät ennen kaikkea tiedon tuottamiseen, jalostamiseen ja siirtämiseen liittyviin prosesseihin ja tiedon hyödyntämiseen itse tuotteeksi tai palveluksi. Se on minusta kohtuullisen hyvä kiteytys samasta asiasta, joka yksityiskohtaisemmin ja laajemmin tuodaan hallituksen kantana selonteossa esiin.

Toisin sanoen työn ja hyvinvoinnin eväitä hankitaan nyt aivan uudessa ympäristössä, jonka ominaisuuksia ovat luettelonomaisesti sellaiset asiat kuin kansainvälistyminen, jopa globalisoituminen talouden osalta, myös kulttuurin osalta, ja voimakkaan kilpailun tulo siihen ympäristöön mukaan, taikka integraation eteneminen osaamisen, korkean teknologian muodossa. Innovaatioitten tärkeä rooli korostuu näissä ominaisuuksissa, joita useissa puheenvuoroissa minusta ansiokkaasti korostettiin, ja näihin liittyen kansainvälisen työnjaon vahvistumisena, yritysten verkottumisena, pienten yritysten keskenään ja yhdessä suurten yritysten kanssa, alueittenkin verkottumisena Euroopan unionissa ja sitä laajemmin tulevaisuudessa.

Liian harvoin huomataan, että todellisuus jo nyt on sen kaltainen, että tieto tai epätieto, totuus tai valhe liikkuu valon nopeudella maailman äärestä toiseen ja että pääomatkin liikkuvat valon nopeudella. Eikä siitä ole pitkä harppaus siihen, että merkittävä osa työpaikoistakin liikkuu sillä nopeudella Suomeen tai Suomesta pois. Meistä itsestämme on hyvin ratkaisevasti kiinni, että ne voisivat liikkua Suomeen päin. Tämä on se ympäristömuutos, joka on vähän hiipimällä tullut Suomeen. Sitten sanon heti perään, että kuitenkin Suomi on teollisena yhteiskuntana kyennyt vaikkapa Euroopan unionin katsannossa vastaamaan parhaasta päästä tähän haasteeseen.

Muutospaineita syntyy tästä ympäristön muutoksesta, näistä ominaisuuksista tietysti vähän kaikkialle. Selonteossa on tuotu muutamia keskeisiä muutospaineen kohteena olevia toi-

mintoja tai toimialoja, politiikan lohkoja, esiin. Totta kai yleiseen talouspolitiikkaan kohdistuu aikaisempaan nähden merkittäviäkin muutospaineita ennen kaikkea unionin jäsenmaana. Toisin sanoen talouspolitiikan pitää olla suurin piirtein samassa formussa kaikissa jäsenmaissa, ja jos ja kun Emu tulee, Emu-oloissa vielä enemmän.

Meidän osaltamme se tarkoittaa sitä, mihin äsken viittasin, eli elinkeino- ja tuotantorakenteen mahdollisimman nopeaa monipuolistumista, muuttumista vastaamaan uusia olosuhteita. Meillä on siinä töitä, tietenkin, koska meidän teollisuutemme, hyvinvointimme tuotannollinen selkäranka on perusteollisuus jo nyt ja varmaan vielä aika pitkälle tulevaisuuteen, mutta se on haavoittuva osa tuotantokokonaisuuttamme ja senkin vuoksi pitää monipuolistumista vauhdittaa valtion toimin ja totta kai yksityisessä yrityskentässä yhtä lailla.

Toisin sanoen valtion tehtäviin kohdistuu voimakkaita muutospaineita. Vientiin pitää saada lisää vetoa. Useissa puheenvuoroissa tämä tosiasia toki hyvin havaittiin. Sitten suuri ongelma meille, pääomien ja työvoiman liikkuvuus, vikkelyys olisi myös saatava paremmalle tolalle kuin tällä hetkellä on. Ylipäänsä reaalisen kilpailukyvyn on parannuttava.

Valtion tehtävien osalta siis peruslähtökohta, jonka yritin mahdollisimman selkeästi tuoda esiin esittelypuheenvuorossani, on se, että on oltava hyvin aktiivinen tämän toimintaympäristön, hyvinvointimme kivijalan toimintaympäristön kehittämisessä, jotta hyvinvoinnin kivijalka voitaisiin korjata. Se on osittain saatu yleisen talouspolitiikan vahvoilla toimenpiteillä parempaan kuntoon, mutta vielä on matkaa edessä.

Luettelonomaisesti esitän taas valtion tehtävien kohteita, joita on tullut kiitettävästikin esiin ryhmäpuheenvuoroissa: kilpailupolitiikka, siitä puhuttiin ehkä liian vähän, infrastruktuurin kehittäminen, koulutus, ennen kaikkea työllisyyteen ja kasvualoihin kohdentuva koulutuspanostuksen lisääminen, tutkimus ja kehitys teknologiaankin liittyen.

Itse olen samaa mieltä kuin muistaakseni ed. Tarkka puheenvuorossaan siitä, että nyt päätetty tutkimus- ja kehityspanostus on aika optimaalinen. Jos enemmän rahaa pumpattaisiin, niin voisi olla aikamoisia vaikeuksia saada siitä irti sitä hyötysuhdetta, mikä pitää saada. Kyseessä on tasokorotus, joka nostaa haastetta merkittävästi. Tasokorotus merkitsee sitä, että kolmen vuoden aikana nykytasoon nähden tulee kolme miljardia markkaa lisää, mutta siitä eteenpäin myös puolitoista miljardia markkaa nykytasoon nähden joka vuosi. Se tarkoittaa sitä, että pelkästään valtion rahaa kymmenen vuoden aikana tämän matematiikan mukaan lisätään nykytasoon nähden 13,5 miljardia markkaa. Se on lähes yhtä paljon kuin koko t&k-panostus kansantaloudessa tällä hetkellä vuositasolla. Isosta asiasta on kysymys. Ihan reilusti voin sanoa, että pidän sitä itse hallituksen elinkeinopolitiikan tärkeimpänä saavutuksena tähän mennessä ja se kestää kyllä vertailun moneen muuhunkin hallituksen saavutukseen.

Edelleen pk-yritykset, totta kai, niitä ei ole laajasti käsitelty tässä selonteossa, koska me olemme tehneet laajan pk-poliittisen ohjelman ja vielä hallituksen periaatepäätöksen niihin liittyen ja ohjelmat ovat käynnissä. Päätöksiä on tehty. Niitä tehdään ja uusia myös suunnitellaan.

Kohteena on tietysti myös energiapolitiikka, sen linjat. Siitä vähän myöhemmin. Väline on muun muassa valtion tukipolitiikka, ei siitä enempää. Se on käyty moneen kertaan eduskunnassa lävitse, hallituksen linjat ovat selvillä. Edelleen mainitaan valtionyhtiöpolitiikka ja veropolitiikka. On puhuttu alv:stä täällä paljon. Edellinen hallitus teki EU-sopimuksen, jossa Suomen alv-veropolitiikka lyötiin aika rankalla tavalla kiinni, ja siinä nyt painitaan.

Jos palaan valtionyhtiöpolitiikkaan lyhyesti, niin minusta tässä selonteossa on hyvinkin selvästi kerrottu, mitä se tarkoittaa hallituksen mielestä. Hallinto on esitelty siellä. Se on hallintoneuvostovetoista pääsääntöisesti, mutta yhtiökohtaisia variaatioita pitää olla yhtiöitten erilaisista lähtökohdista lähtien. Valtion omistusosuus valtionyhtiöissä on minusta kysymys, joka liittyy siihen, että en puhu yksityistämisestä, että myydään tuosta vain pois, vaan puhun omistuspohjan laajennuksesta. Toisin sanoen kaikissa tapauksissa lähdetään siitä, että valtiolle jää merkittävää vaikutusvaltaa myyntioperaatioitten jälkeenkin.

Edelleen me olemme tehneet ja teemme toimialajärjestelyjä, joilla vahvistetaan valtionyhtiöitten asemaa kansainvälisillä markkinoilla. Jokaiseen operaatioon on myös liittynyt yrityksen oman pääomarakenteen vahvistamistoimia, ja myyntitulojen kohdennus on täällä jo esitelty.

Jos vielä, puhemies, muutama minuutti tässä vaiheessa on aikaa, niin puhun energiapolitiikasta, kun se on niin voimaperäisesti ollut täällä esillä. Sen haluan heti sanoa, että ei tässä maassa pitäisi olla sellaista vastuullista tahoa, joka ker-

too, jos on rehellinen, energiapoliittisia tarinoita, jotka päättyvät onnelliseen loppuun. Sellaista tarinaa ei ole kerrottavissa. Siksi ihmettelin, miksi niin paljon onnelliseen loppuun päättyviä tarinoita tältä alueelta kerrotaan.

Sen sijaan on mahdollista rakentaa siedettävään loppuun päättyvä ohjelma, kertoa sellainen tarina, ja siihen hallitus pyrkii omassa strategiatyössään, joka on käynnissä. Se tarkoittaa muun muassa sitä, että rakennetaan tietyt reunaehdot markkinoiden toiminnalle, sille toiminnalle, jossa itse energiantuotantoa koskevat päätökset syntyvät. Ne syntyvät tänä päivänä markkinoilla. Mutta valtiovallan, eduskunnan ja hallituksen tehtävä on määritellä reunaehdot, ympäristöpoliittiset reunaehdot, talous- ja työllisyyspoliittiset reunaehdot ja huoltovarmuuteen, turvallisuuteen, tuonnin osuuteen, esimerkiksi sähkön tuonnin osuuteen liittyvät reunaehdot.

Sen kyllä sanon, että siitä syntyy aikamoinen Bermudan kolmio ja jonkin kolmion kulman tai sivun on joustettava väistämättä taikka tämän kolmion sisällä tapahtuvan tuotannon tuotantovalikon jonkin osan on joustettava. Se on sitten poliittisten päättäjien päänsärky ja ankara sellainen, mitä voimme sopia siitä, missä joustetaan. Mutta aivan varmaa on, että sitä onnellista tarinaa ei kerrota tässä kolmiossa niin, että kaikki voisivat olla tyytyväisiä. Se työ on edessä. Hallitus tekee sitä vastuullisesti.

Sekin on hyvä sanoa, ettei synny energiapulaa. Ei sitä synny. Kyllä markkinat hoitavat sen, että tuotantoa tulee. Mutta millä hinnalla sitä tulee ja mitkä ovat hinnan seuraukset, jos hinta on liian korkea? (Ed. Kemppainen: Hiilivoimalla!) — Niin, esimerkiksi. Sekin on hyvä pohtia myös keskustassa. Minä katselin viime keväänä keskustan ohjelmaa ja voin sanoa, että siinä oli kyllä onnellinen loppu. Mutta kysyn keskustan rehellisyyden perään sen ohjelman osalta. Onneksi keskusta on ollut hyvin hiljainen tämän ohjelmansa markkinoinnissa sen jälkeen. (Ed. Kemppainen: Meiltä tulee vaihtoehtoja hallitukselle!) Energiaverouudistuksesta käydään keskustelu täällä ilmeisesti huomenna, joten siinä yhteydessä, miksei tässäkin voidaan siihen asiaan palata. Jos siitä prosessista isyystutkimus tehtäisiin, niin itse en olisi liipasimella. Voi olla, että jotkut muut tässä salissa olisivat.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kiinnittää huomiota ministerin viimeiseen puheenvuoroon ja nimenomaan energiaverotukseen kuitenkin siltä osin, että siitä huolimatta, ettei ole onnellisia loppuja, niin kumminkin tämä lause, mikä selonteossa on, on varsin sanoisin harhaanjohtava, kun todetaan, että verotuksen ympäristöohjaavuutta lisätään ja bioenergian asemaa vahvistetaan. Kuitenkin me tiedämme, että hallitus on toiminut energiapolitiikassa toisella tavalla, ympäristön kannalta kestämättömällä tavalla.

Haluaisin todeta, että Suomen jättityöttömyyttä ei lopeteta rakentamalla ydinvoimaloita tai kanavoimalla esimerkiksi Kymijokea, niin kuin sosialidemokraattisen puolueen ryhmäpuheenvuorossa haluttiin tuoda esiin. Verokeskustelussa on tehty liian vähän kotimaisen kulutuskysynnän nostamisen puolesta, joka kuitenkin veropolitiikassa merkitsisi nimenomaan pienempiä veroja pienituloisille ja keskituloisille. Työttömyys on se pääkysymys, mihin tietysti elinkeinopoliittisen selonteon pitäisi kärkensä kohdentaa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluaisin todeta, että valtion omat organisaatiot, kuten Arsenal, valtiontakuulaitos ja jopa valtio verottajana ovat varsin usein kohdelleet yrittäjiä ja sillä tavalla työllisyyttä kylmäkiskoisesti.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäki valitteli, että vihreät eivät ymmärtäneet hallituksen linjauksia. Haluaisin tähän vastata, että kyllä me linjauksen ymmärsimme. Valitimme sitä, että painopisteen siirtäminen teollisuudesta palveluihin on niin vaatimatonta kuin se selonteossa on, jos kerran palvelut kuitenkin ovat sekä työllisyyden että ihmisten hyvinvoinnin kannalta nyt aivan olennaisen tärkeässä asemassa.

Olen tänään keskustellut erään palvelutyönantajien järjestön johtajan kanssa, joka kyllä oli tyytyväinen siihenkin vähään, mitä hallitus tässä linjaa, koska tähän mennessä vuosikymmenten mittaan hallituksen elinkeinopolitiikassa teollisuus on ollut todella lellipojan asemassa, ja nyt palvelut edes nousevat teollisuuden tasolle. Hyvä näin. Mutta kun näin tehdään, niin olisi ollut tietysti paikallaan käydä selonteossa lävitse eri palvelualojen lohkoja, kauppaa, teollisuutta, rahoitusta, vakuutustoimintaa, matkailua jne. Nämä rajattiin pois selonteon tarkastelusta, ja sitä pidimme valitettavana. Kyllä me tietysti hallituspuolueena haluamme antaa hallitukselle ja

ministeri Kalliomäelle tunnustuksen tästäkin linjavalinnasta. Toivon, että hän paksunahkaisena, niin kuin hän itse sanoi, kestää sen kritiikin, joka tulee.

Valtion omistajapolitiikasta minusta selonteossa esitetty näkemys — emme siihen puuttuneet, koska siihen ei ollut paljon poikkipuolista sanaa sanottavana — on sinänsä ymmärrettävä ja hyvä. Olennaista on, että ne rahat, joita valtio saa omaisuuttaan realisoimalla, käytetään kestävällä tavalla, vähintään yhtä kestävällä tavalla kuin mistä ne otettiin irti.

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Selonteosta noin yleisesti on todettava, että kyllä se on mainettaan parempi ehdottomasti sisältäen tosin joitakin heikkouksia, joita ministeri Kalliomäki kyllä lähetepuheenvuorossaan selvästi yritti korvata ja paikata. Hän kuuntelee täällä meitä paksunahkaisena, mutta toivottavasti myös herkkäkorvaisena, koska uskon, että näistä puheenvuoroista, joita täällä on käytetty, on asian etenemiselle hyötyä.

Minun mielestäni, käyttääkseni ed. Vistbackan värikästä kieltä, hallituksen ja eduskunnan tulisi ottaa pää pois hiilisäkistä ja ratkaista energiapoliittisen selonteon yhteydessä suomalaisen energiapolitiikan tulevaisuus niin, että sille tarinalle tulee onnellisempi loppu kuin se, minkä viime eduskunta on tälle Suomen kansalle jättämässä. Mehän tukehdumme hiilidioksidipäästöihin ja otsonikadon seurauksiin, jos sähköä tuotetaan hiiltä ja öljyä polttamalla. On haettava kestävämpi ratkaisu.

Ihmettelen selonteossa sitä, että täällä on otettu väljästä ja löysästä linjasta poiketen yhteen asiaan tiukka kannanotto, ja se on veropolitiikkaan sivulla 29, jossa sanotaan, että tietyt asiat turvataan pitämällä yhteisöverokanta koko vaalikauden ajan 28 prosentin suuruisena. Tämä on ainoa jämpti kannanotto koko asiapaperissa. Ymmärrän, että se ehkä perustuu siihen, että tällä halutaan rauhoittaa joitakin piirejä, että pääomat pysyvät maassa, mutta jotenkin tämä poikkeaa paperin linjauksesta. Olisi mielenkiintoista kuulla, miten tähän on näin päädytty.

Yksi keskeinen puute on myös siinä, että selvästi liikenteen kehittäminen täältä painopistealueena puuttuu. On selvä asia, että meidän kilpailukykymme tulee turvattua sillä, että tavara nopeasti siirtyy tehtaalta markkinoille Keski-Eurooppaan. Sen struktuurin turvaaminen on tärkeä asia.

Ed. Rehn (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäen puheenvuoroon viitaten mainitsisin, että arvostan myöskin, niin kuin ministerikin, koulutusta hyvin suuresti, osaamista ja hyvää koulutusta. Mutta mistä ministerin mielestä johtuu sitten, että tänä päivänä hyvin koulutetut ihmiset aika nihkeästi perustavat yrityksiä. Onko niin, että tieto lisää tuskaa, vai niin, kuten epäilen, että edellytykset muilta osin eivät ole sellaisessa kunnossa, että ihminen, joka tietää asioita, ei enää tänä päivänä perusta yritystä, kun hän ymmärtää liian tarkkaan ne vaikeudet? Tähän toivoisin vielä kannanottoa.

Ed. Liikkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Kalliomäki ei oikein keskustan ryhmäpuheenvuoroa hyväksynyt, mutta täytyy sanoa, että kyllähän selonteko kovin kokonaisvaltainen on. Ei varmaan tällaisilla linjanvedoilla pitkälle päästä. Tässä maassa pitäisi saada aika nopeasti toimenpiteitä. Siinä mielessä olisi kyllä odottanut, että selonteosta olisi näitä löytynyt. Esimerkiksi energiapolitiikan kohdalla ei kyllä riitä se, että todetaan, että energian kysyntä lisääntyy, ja heti samaan hengenvetoon, että energiaa tuotetaan aikaisempaa kalliimmalla tavalla. Kyllä tämän maan energian pitää olla kilpailukykyistä ja sitä pitää olla saatavissa. Ei tällaisilla lausumilla asiaa mihinkäänpäin viedä. Rohkeutta pitää olla tässä asiassa enemmän.

Puheenvuoroissa on myöskin pk-yrityselämää hyvin paljon tuotu esille. Se on tärkeä osa. Toimenpide-ehdotukset ovat jääneet todella vähälle selonteossa. Ihmettelen sitä, että vaikka Suomen Yrittäjät toi kyselyssään aivan selkeästi esille ongelmakohdat, työvoimakustannusten korkeuden ja työelämän säännökset, näille ei ole lotkautettu korvaa ollenkaan.

Samoin selonteossa on paljon ristiriitaisuuksia. Täällä todetaan, että yritysten kansainvälisestä kilpailukyvystä pitää pitää huoli. Samanaikaisesti ensi vuoden budjetissa lasketaan yritysten kansainvälistymisavustuksia tämän vuoden 277 miljoonan tasosta 180 miljoonaan. Mikä on tällainen toimenpide? Puhutaan yhtä ja tehdään toista.

Ed. Karjula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Kalliomäki tarkasteli vastauspuheenvuorossaan hyvin sitä kansainvälistä kilpailuympäristöä, johon meidän elinkeinotoimintamme pitää sovittaa. Hän otti esille pääoma- ja rahoitusmarkkinoiden globali-

soitumisen, mutta ehkä unohti sen, mitä merkitsee markkinoiden ja kilpailustrategioiden globalisoituminen, mitä merkitsee todella se, että työpaikat ja yritykset liikkuvat. Kun aikaisemmin keväällä julkistettu pk-yrityspoliittinen ohjelma oli työelämäkysymysten osalta sisällöltään varsin köyhä, odotin nyt selvästi rohkeampia avauksia, mutta niitä ei todellakaan selontekoon sisältynyt. Tämä mielestäni on varsin suuri puute. Pienet kansantaloudet ovat lujilla ja suomalaisen työelämän nykyinen rakenne on todellinen kansallinen uhka.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kahdesta valtionyhtiöihin liittyvästä yksityiskohdasta ministerille haluaisin todeta. Selonteko pitää sisällään valtionyhtiöiden omistuspohjan laajentamista koskevan osan. Eduskunnan näkökulmasta siinä on yksi ongelma, joka koettiin jo viime kaudella erittäin monta kertaa. Se on täällä nyt todettu sanallisessa muodossa, että jos haetaan lisävaltuuksia, niitä haetaan yhtiökohtaisesti. Me muistamme tämän ongelmatiikan viime kaudelta. Keskustalainen ministeri Kääriäinen oli vallassa. Silloin haettiin valtuudet Veitsiluodon osalta. Jos oikein muistan, silloin puhuttiin jostakin miljardista, joka luuraa ilmeisesti edelleen jossakin. Sitä miljardia ei vieläkään ole näkynyt missään konkreettisena toimenpiteenä. Koko ongelman ydinhän oikeastaan on siinä, että missään vaiheessa ei päästä käsittelemään valtionyhtiöitä kokonaisuutena, jos niitä ripotellaan yhtiö kerrallaan tänne. Se mielestäni on kyllä eduskunnan näkökulmasta erittäin ongelmallinen ja heikko kohta, joka tulisi muuttaa.

Toinen ongelma, joka liittyy ministerin puheenvuoroon, on valtion omistajarooli. Ministeri totesi aivan oikein, että valtionyhtiöt ovat edelleen keskeinen suomalainen hyvinvoinnin lähde — näinhän se on — ja niiden myynti ei ole itseisarvo. Sen jälkeen hän totesi, että valtion pitää käyttäytyä omistajana kuten kenen tahansa muun omistajan yhtiössä. Siinä tullaan mielestäni taas ongelma-alueelle. Jos koetaan valtionyhtiöt yhtenä välineenä, jolla hoidetaan yhteiskuntaa, teollisuus-, työllisyys- ja aluepolitiikkaa, rooli ei olekaan enää sama kuin puhdas omistajarooli. Ymmärtääkseni siinä on valtionyhtiöiden arvo.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Kalliomäen toinen puheenvuoro oli kieltämättä hyvin älykäs ja erinomainen puheenvuoro. Jos haluaa olla häijy, ehkä sitä voi sanoa hiukan lennokkaaksi ja utopistiseksi, koska siinä työpaikat ja työntekijätkin liikkuivat jo valon nopeudella ympäri maailmaa. Koska totuus on kyllä tällä tavalla, että tulevaisuudessakin tieto, ideat ja teknologia muodostuvat tuotteiksi yleensä punatiilestä muuratuissa teollisuuslaitoksissa, ei tämä nyt niin utopistista ja lennokasta ole. Ei tietysti ministeri Kalliomäki sitä tarkoittanutkaan, halusi vain antaa vähän lennokkuutta keskustelulle.

Hän puhui tuotannon monipuolistamisesta, mikä on erinomaisen tärkeä asia. Sehän on meidän heikkoutemme. Meillä tuotanto ei todella ole kansainvälisesti riittävän monipuolista. Mutta miten saada monipuolistumista eteenpäin? Miten keksitään ideoita, saadaan tietoa? Kuka panostaa monipuolistamiseen? Onko siihen rohkeutta yksityisellä puolella?

Sunnuntai-iltana katselin Kekkosen perintö -ohjelmaa. Siinä esitettiin varsin älykkäiden ihmisten, muun muassa ed. Partasen ja oikein professoreidenkin taholta näkemyksiä siitä, että kun valtionyhtiöitä myydään, niin Kekkosen tavoin, 50—60-luvun tavoin pitäisi saatavilla varoilla satsata monipuolistamiseen sellaisille tuotannon alueille, joihin ei ehkä panosta riitä muualta, mutta jotka on välttämätöntä saada liikkeelle. Ajatellaan niin, että kun valtionyhtiöt myydään kokonaisuudessaan, jääväthän ne pyörimään, mutta se raha, mikä niistä saadaan, suureksi osaksi kohdistetaan tuotannon monipuolistamiseen, uusien tuotantoyksiköiden, tuotantomallien luomiseen. Tehdään uusi Kekkosen taikka Ahtisaaren perintö, jos se sosialidemokraateille sitten paremmin sopii.

Ed. K ä ä r i ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selonteollehan pitää panna hirmukovia vaatimuksia, kun ottaa huomioon, että tämän pitäisi olla käytännössä Suomen työllistämisstrategia seuraavan 10—20 vuoden aikana. Vaatimustaso on nimenomaan tätä. Muutoksen kuvailu, missä ministeri kyllä onnistui hyvin, panee vielä kovempia vaatimuksia selonteon linjanvedolle. Mutta hiukan valju olo tulee, kun panee riman noin korkealle, että tässä ei kyllä saavuteta sellaista tulosta kuin toivoo.

Siitä olen iloinen, ministeri Kalliomäki, että tekään ette ole omaksumassa valtiolle mitään yövartijan tai sivustaseurailijan roolia myöskään elinkeinopolitiikassa. Sillä on tietty ohjausrooli, mutta erilainen ohjausrooli kuin sodan jälkeen on ollut useamman vuosikymmenen ajan.

Kahteen asiaan haluan vielä tarttua. Valtionyhtiöpolitiikan linja, ollaksemme rehellisiä, tänä päivänä on kutakuinkin sama kuin Ahon hallituksen aikana. Vivahde-eroja voi olla, mutta päälinja on ihan varmaan sama. Mutta yksi ero siinä on, korjatkaa jos olen väärässä. Kyllä myyntituloista osoitetaan nyt kertakaikkiaan liian iso osa, siis noin puolet, yleiskatteeksi valtion määrättömiin menoihin, kun pitäisi panna paljon suurempi osa uuden luomiseen, tämän maan uusteollistamiseen vähän uusilta pohjilta.

Sitten toinen detalji on energiapolitiikka. Ministeri Kalliomäki, syksyllä 93 tämä sali sai aikaan sen tilanteen, missä tänä päivänä hyvin pitkälle ollaan, ja siihen ovat syyllisiä koko silloinen porukka ja osittain myös nykyinen porukka. Nyt ollaan ajautumassa kivihiilivaihtoehtoon, joka on kyllä vaihtoehdoista kaikkein ikävin vähänkään tulevaisuutta ja lapsiamme pitemmän päälle ajatellen.

Ed. Laitinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta on hyvä, että tämä selonteko on kokonaisvaltainen. Melkein rohkenen sanoa, että ei oikeastaan näin hyvää selontekoa ole eduskunnassa pitkästä pitkästä aikaa ollut käsiteltävänä.

Valtionyhtiöpolitiikasta ihan muutama sana. Oikeastaan ensimmäistä kertaa valtionyhtiöpolitiikka nivotaan nyt yhteen meidän laajempaan teollisuus- ja elinkeinopolitiikkaamme. Sehän on yksi osa sitä ja tähän kokonaisuuteen ilman muuta kuuluu.

Täällä on puhuttu siitä, että sosialidemokraattien kanta valtionyhtiöpolitiikassa ja valtionyhtiöiden omistuspohjan laajentamisessa on muuttunut. Ei se ole muuttunut mihinkään. Tässä on todettava se, että nyt itse asiassa niitä päätöksiä, mitä viime eduskunnassa tehtiin, laitetaan käytäntöön.

Valmetin osalta olen tavattoman tyytyväinen niihin linjanvetoihin, mitä ministeri Kalliomäki on tehnyt. Silloinhan eduskunta Kääriäisen johdolla päätti siitä, että Valmet sataprosenttisesti yksityistetään. Nyt on edetty juuri sillä tiellä, mitä me olemme halunneetkin.

Mutta toisaalta on todettava se, että täällä on tietynlainen ristiriita olemassa myyntitulojen käytön suhteen. Se ilmeisesti kuvaa sitä — ministeri ojentakoon, jos ollen väärässä — että hallituksen sisällä ei kuitenkaan vielä ole selkeää linjanvetoa siitä, miten nämä valtionyhtiöiden myyntituloista saadut varat käytetään: Käytetäänkö uuden luomiseen, perustan vahvistamiseen vai ohjataanko yhä enemmän ja enemmän budjetin katteeksi? Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, kun lukee tätä selontekoa, että käytetään merkittävästi budjetin katteeksi.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Puhutaan nyt sitten lyhyesti energiaverosta, vaikka se tulee varsinaiseen käsittelyyn myöhemmin. Siltä osin, mihin kai ed. Tiusanen enemmän viittasi eli kotimaisten polttoaineiden asemaan tässä energiaverouudistuksessa, siis lähinnä turpeen ja puun ja ennen kaikkea minun mielestäni puun asemaan, on syytä puuttua. Lähtökohta oli tietysti vaikea, koska oli rakenneuudistus, ja sitten budjettiriihessä sovittiin erikseen vielä veron korotuksesta tähän samaan yhteyteen, jolloin yhteensovittamisen vaikeus tuli valmistelijoille kyllä hyvin nopeasti selväksi.

Mutta lyhyesti saldo puupolttoaineen osalta on minusta positiivinen sillä tavalla, että jos katsotaan, missä meillä tällä hetkellä puuta energiatuotannossa on, niin lämpökeskuksissa puun kilpailukyky ilman muuta paranee, koska kaikki muut joutuvat verolle. Teollisuuden yhdistetyssä tuotannossa hiilen kilpailukyky turpeeseen nähden heikkenee jonkun verran. Puun osalta ja teollisuuden jäteliemien osalta tilanne on sillä tavalla sama kuin tähänkin saakka, että se tulee vähän kalliimmaksi teollisuudelle, mutta sen kannattaa integraateissa järjestelmissä nämä käyttää niin kuin tähänkin saakka. Yhdyskuntien yhdistetyn tuotannon osalta silloin, kun puhutaan hakkeesta, laitokset ovat pieniä, puuta polttavat laitokset, ja ne saavat tässä ratkaisussa käyttötuen, joka turvaa laitosten jatkon. Hakkeen ja turpeen osalta on sitten katsottava tarkan päälle, ja näin on yritetty myös tehdä. Edelleen hallitus on päättänyt tässä samassa yhteydessä puunkorjuun osalta demonstraatiolaitosten osalta jatkaa entisellä linjalla, jossa panostetaan näihin. Erikseen perustettiin työryhmä energiapuun korjuun ja käytön edistämiseksi nimenomaan työllisyysnäkökulmasta.

Nämä asiat etenevät. En ymmärrä, mikä on se paniikin aihe kotimaisiin polttoaineisiin nähden.

Sitten on tietysti selvä, että jos olisi mahdollista yhdistettyä sähkön ja lämmön tuotantoa laajassa mitassa rakentaa tähän maahan, niin olisihan se ympäristöpoliittisesti parempaa kuin pelkkä lauhdevoima hiilellä taikka jollain muulla vastaavalla tavalla. Mutta kaikki tietävät, näin uskon, että meillä on lämpökuormat käytetty likimain tältä osin. Kaukolämpöverkossa ovat

jotakuinkin kaikki pienetkin asutuskeskukset tällä hetkellä mukana, eli siinä ei ole mitään erinomaisen hyvää lisäresurssia olemassa. Ja kuitenkin sähkönkulutus taloustavoitteiden mukaan edeten vuorenvarmasti tulee lisääntymään, ja silloin tarvitaan jonkinasteista lauhdevoiman lisäystä. Millä se tuotetaan, sen päättävät ennen kaikkea markkinat. Tässä on vain tiettyjä veropoliittisia reunaehtoja asetettu: Se voi olla kaasua, se voi olla hiiltä. Se ei voi olla ydinvoimaa nykyisten päätösten mukaan, mikä on hyvä huomata.

Puhemies! Sitten muihin kommentteihin ja huomautuksiin.

Ed. Nikulalle palveluitten osalta haluan todeta, että tässä onkin nimenomaan linjanveto kyseessä. Sekin oli aikamoinen urakka, että tämä linja kyettiin vetämään. Lohkokäsittely, jos niin halutaan sanoa, kuten ed. Nikula sitä nimitti, on kyllä osittain, ja minusta hyvässä ja hyväksyttävässä muodossa, selvitysmiesraportin sisällä viime keväällä, kahden selvitysmiehen tekemässä raportissa, joista toinen selvitysmies oli Suomesta ja toinen kansainväliseltä puolelta.

Ed. Joenpalo kysyi selvitystä tiukkaan kantaan yhteisöverokannan osalta, siis 28 prosentin osalta. Olisi sen tietysti voinut poiskin jättää. Se on hallitusohjelmassa päätetty täksi vaalikaudeksi, ja sen tähden se täällä on kirjattuna ehkä ennen kaikkea talouspoliittisen ministerivaliokunnan käsittelyn seurauksena.

Olen ed. Rehnin kanssa samaa mieltä, että meillä on suuri ongelma siitä, että koulutamme hyvin kansalaisiamme mutta hyvin koulutetut kansalaiset eivät suuntaudu yrittäjiksi. Tarvitaan ihan erityistä yrittäjäkoulutusta ja yrittäjävalmennusta myös koulutusjärjestelmän sisällä. Olen ymmärtänyt opetusministeriön toimista, että näin kyllä pyritään voimaperäisesti tekemäänkin.

Ed. Liikkanen piti tätä myös liiaksi linjapaperina ja otti esimerkiksi energiapolitiikan. Kuten sanoin, tekeillä on pitkän aikavälin energiastrategiatyö. Ei tarvitse odottaa vuottakaan, näin veikkaisin ja olen varma siitä, kun hallitukselta tulee pitkän aikavälin strategialinjaus, 25—30 vuodeksi eteenpäin katsova linjaus.

Totta kai aikatauluihin vaikuttaa toiminta Suomen rajojen ulkopuolellakin, ennen kaikkea ruotsalaisten päätökset. Harras toiveeni, ja uskon, että se on kaikkien muidenkin toive, on se, että ruotsalaiset kykenevät nyt, sen mukaisesti kuin ovat sanoneet, lähiaikoina tekemään osaltaan päätöksiä linjauksistaan suhteessa energian, ennen kaikkea sähkön, tuotantonsa jatkon osalta. Sillä on vaikutuksia myös meidän päätöksentekoomme. En millään ole panttaamassa energiapoliittisia kannanottoja mutta haluan, että tehdään kunnolla työ, ennen kuin mennään julkisuuteen selkä suorana kertomaan kuolemattomia totuuksia, jotka äkkiä paljastuvat sitten hyvinkin kuolevaisiksi.

Ed. M. Korhonen otti valtionyhtiöasian esiin siinä hengessä, että pitäisi saada koottu valtionyhtiöpoliittinen keskustelu. Viime kevään mittaan pariin otteeseen täältä sanoin, että kun selonteko tulee eduskuntaan, niin siinä on se paikka, keskustellaan silloin valtionyhtiöpolitiikasta. Kerroin, että selonteossa tulevat olemaan kiteytettyinä linjat, joita hallitus haluaa noudattaa valtionyhtiöpolitiikassaan. Näin on tehty ja on hyvä, että nyt käydään sitä keskustelua. Sitä, että pitäisi tähän koottuun keskusteluun tuoda esimerkiksi eduskunnan antamien myyntivaltuuksien kattava kokonaisohjelma, en pidä hyvänä. Se ei ollut hyvä viimeksikään. Emme päässeet täällä järkevään yhteisymmärrykseen. On sittenkin parempi tie edetä niin, että tarvittaessa yhtiökohtaisesti tullaan eduskunnan eteen. Näitä koottuja keskusteluja on tämän tyyppisessä selontekotilanteessa mahdollista mielestäni hyvin järjestää. Mutta en lähde kertaamaan niitä sanoja, jotka jo aikaisemmin hallituksen valtionyhtiöpolitiikasta esiin toin.

Ed. Aittoniemi viittasi Kekkosen perintö -ohjelmaan. Minäkin katsoin sitä. Oli sitten Kekkosen tai kenen perintöä, niin se 50-luvun konsepti, joka rakennettiin silloin, oli varmasti oikea. Mentiin energiapolitiikan kautta eteenpäin niin, että saatiin suhteellisen halpaa energiaa merkittäviä määriä käyttöön, ja sen varassa rakentui aikamoinen valtionyhtiöpolitiikan kautta etenevä tuotannon pohjan vahvistuminen. Se oli ihan hyvä, ja siinä ohjelmassa siltä osin edettiin minusta järkevillä laduilla.

Ed. Partanen esiintyi edukseen, mutta siitä eteenpäin minusta se, joka katsoi vakavissaan sitä ohjelmaa, voi katsoa Pikkukakkosta vielä vakavampana, koska ei se toiminut. Siinä esitettiin samaa konseptia tälle ajalle tilanteessa, jossa nuo toimialat, joihin silloin panostettiin ja joihin nytkin esitettiin panostettavaksi, eivät ole enää kasvualoja, eivät ne luo työpaikkoja sillä tavalla kuin siinä väitettiin. Ne ovat kypsiä aloja, joita pitää kehittää mutta joiden osalta maailmanmarkkinat ovat myös kypsässä vaiheessa. Ei tuotantopohjaa voida laajentaa, ellei ole kysyntää markkinoilla riittävästi. Sellutehtaita ei kannata

rakentaa esimerkiksi vain sen tähden, että energiapoliittisesti se on edullista. (Ed. Aittoniemi: Minä sanoinkin, että panostetaan uuteen!) — Tässä selonteossa nimenomaan juuri ed. Aittoniemen peräänkuuluttama uusi perinnön hyödyntäminen on tapahtumassa. Tässä niitä linjoja esitellään, ja toivon, että eduskunta niihin ottaa perusteellisesti myös kantaa.

Ed. Kääriäinen on kyllä oikeassa siinä, että valtionyhtiöiden myyntituloista silloin, kun niistä puolet menee yleiskatteeseen ja puolet tutkimukseen ja kehitykseen, hiukan liian paljon menee yleiskatteeseen. Itse lähden siitä, että tietysti tässäkin on aikamoinen urakka, koska miljardeja ei noin vain kauhota kasaan. Mutta jos, niin kuin on mahdollista, saadaan enemmän myyntituloja käyttöön, sekin on nimittäin mahdollista, että huomattavastikin enemmän saataisiin, niitä voidaan ottaa käyttöön vain, jos ne kohdennetaan samantapaisiin kohteisiin, projekteihin pitkällä aikavälillä, esimerkiksi työllisyyteen vaikuttaviin kohteisiin, kuin tämä tutkimus- ja kehitysasia on. Alustavassa puheenvuorossani kerroin mahdollisia kohteita: infrastruktuuri, koulutus, ammatillinen koulutus ennen kaikkea. Tämän tyyppisiä, sinänsä valmiita panostuskohteita on, mutta kun niihin panostetaan, pitää todella hyvin valmistautua ja suunnitella, samalla tavalla kuin tällä hetkellä on aika pitkälle edennyt tiede- ja teknologianeuvoston käsittelyssä oleva tutkimuspanostusten kohdennusasia.

Ed. T. Pohjola: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että saamme vihdoin käsiteltäväksemme elinkeinopoliittisen selonteon. Mielestäni selonteon olisi pitänyt sisältää yksityiskohtaisempia esityksiä, joilla hallituksen päätavoitetta työttömyyden puolittamista olisi edistetty elinkeinopoliittisin toimin.

Elinkeinopolitiikan suunnan tavoitteena ensimmäisessä luvussa on muun muassa: "Elinkeinopolitiikassa on keskityttävä ensi sijassa markkinoiden toimintaongelmien vähentämiseen." Tämän voisi olettaa tarkoittavan valuuttakurssin vakaana pitämistä, itse asiassa Emua. Sillä kyllä vähennetään markkinoiden toimintaongelmia, mutta se tuo mukanaan jäykkyystekijöitä, jolloin joustoja haetaan palkoista.

Elinkeinopolitiikan keskeisenä tavoitteena on aidon, valtion tukitoimenpiteistä riippumattoman yrittäjyyden edistäminen. Kaunis, mutta itse asiassa mahdoton ajatus. Pohjois-Suomessa toimiva yrittäjä joutuu hakemaan markkinansa paljon etäämmältä kuin Etelä-Suomessa toimiva. Syrjäinen sijainti tuo mukanaan ylimääräisiä haittatekijöitä, yksin kuljetuskustannuksissa 5—10 prosentin verran, joten tiettyjä tasoittavia tukitoimenpiteitä tullaan jatkossakin tarvitsemaan, jos halutaan, että yrittäjillä on tasavertaiset mahdollisuudet yrittää.

Toisen luvun tavoitteena on muun muassa: "Elinkeinopoliittiset toimenpiteet on kohdennettava siten, että koko kansantalouden reaalinen kilpailukyky vahvistuu ja elinkeinoelämän rakenne monipuolistuu." Mitä tällä tarkoitetaan? Onko tavoitteena mahdollisimman tehokas julkisten talous- ja tukijärjestelmien supistaminen valtion budjetissa? Ennakoin, että Suomen pk-teollisuus joutuu hakemaan kilpailukykynsä jatkossa enemmän kuin nyt palkkojen joustoista ja lisääntyvästä tehokkuudesta. Tehokkuuden jousto tapahtuu Emusta huolimatta, mutta palkkajoustot tulevat Emun mukana.

Energiansaanti on turvattava kansainvälisesti kilpailukykyiseen hintaan. Turpeen käyttö vuonna 1996 oli Pohjois-Suomessa runsaat 8 miljoonaa megawattituntia, mikä on yli 40 prosenttia maamme turpeen käytöstä. Energiahuolto onkin merkittävä maaseudun luonnonvaroja käyttävä ja työllistävä teollisuudenala ja toisaalta teollisuuden kilpailutekijä.

Hallituksen energiaverotuksen muutokset ovat toteutuessaan kohtalokkaita Pohjois-Suomelle. Nämä esitykset vaarantavat kotimaisten polttoaineiden, turpeen ja puuhakkeen kilpailukyvyn suhteessa kivihiileen. Toivon, että esitystä valiokunnassa muutetaan niin, että paikalliset polttoaineet ja työllisyyden hoito otettaisiin paremmin huomioon. En voi tulla kuin siihen johtopäätökseen, kun ydinvoima ja vesivoima vapautetaan verosta ja kotimaisten polttoaineiden kilpailukyky suhteessa kivihiileen heikkenee ja vientiteollisuus pääsee vapaamatkustajaksi, että lakien tarkoituksena on ohjata viidennen ydinvoimalan rakentamisen suuntaan.

"Samalla on huolehdittava alueellisen elinkeinorakenteen tasapainoisesta kehityksestä." Hyvä tavoite. Miten se toteutetaan? Se edellyttää sekä kansallista että EU:n kautta tulevaa tukijärjestelmää ja niiden järkevää yhteen sovittamista.

Itämeren alueen merkitys kaupan ja liikenteen kannalta kasvaa Suomessa koko ajan. Ensimmäisessä vaiheessa ollaan rakentamassa alueelle osittain EU:n tukemana ns. Interreg II C -ohjelma, alueellinen kehittämissuunnitelma, joka painottuu fyysisen infran suunnitteluun ja kehittämiseen. Siinä on huomioitava Pohjois-Suomen ja Oulun asema, muun muassa Arkangelin korrido-

rin kehittäminen ja Perämeren satamien toiminnan turvaaminen.

Euroopassa käydään kaiken aikaa todella kovaa kilpailua yritysten sijoittumisesta eri alueille. Heikoimmilla alueilla ns. koheesiomaissa, jotka ovat sitoutuneet tavoittelemaan Emua ja joita tuetaan tehostetusti muun muassa EU:n varoin, yritysinvestointien nettotuki saattaa olla jopa 70 prosenttia. Meidän maksimitukemme on 37 prosenttia. Tukipolitiikalla on todella suuri merkitys alueilla, joilla on osaava väestö ja jotka sijaitsevat lähellä suuria markkinoita.

Me Suomessa emme nykyisellä tukitasolla ja syrjäisestä sijainnista johtuen pysty koskaan kilpailemaan tasavertaisesti yritysten sijoittumisessa. Meidän on rakennettava tukipolitiikkamme niin, että se generoi suomalaista osaamista, uusia yrityksiä ja työpaikkoja. Oulun seudulla tässä on onnistuttu. On naiivia puhua yritystukien kilpailua vääristävästä vaikutuksesta, koska muut kilpailevat sillä joka tapauksessa.

Suomessa on säilytettävä selkeä aluepoliittinen tukijako ja hyväksyttävä investointi- ja laitetukijärjestelmä, niin kuin muuallakin Euroopassa tehdään. Yritystukia on suunnattava nykyistä enemmän tutkimukseen, tuotekehitykseen, koulutukseen ja kansainvälistymiseen, mutta on huolehdittava myös siitä, että aluepoliittisella tukijärjestelmällä edistetään maan eri osien tasapuolista kehittämistä.

Eduskuntaan tulossa oleva yritystukia koskeva puitelaki on syytä lukea tarkkaan. Minä pelkään, että me suomalaiset pyrimme olemaan liian kuuliaisia EU:n jäseniä tässä suhteessa. Pelkään sitä, että me omalla lainsäädännöllämme viemme yrityksiltämme kilpailuedellytyksiä.

Asetan kyseenalaiseksi ajatuksen, että valtionyhtiöiden omistuspohjaa laajennetaan ainakaan sillä perusteella, että tuloja käytetään yleiskatteellisesti valtion velkaantumisen hidastamiseen. Kun näyttää, että valtion verotulokertymät ovat jo tällä hetkellä paljon ennakoitua paremmat, pitäisi tarkkaan harkita, luovutaanko omaisuudesta ja mihin hintaan velkaantumiskehityksen hidastamiseksi.

Tavoite siitä, että EU:n säädöksiä arvonlisäverotuksessa muutettaisiin työvoimavaltaisten palvelujen eduksi, on mielestäni tavoittelemisen arvoinen mutta ei välttämättä kovin helppo. Nykyinen yhteisöverokanta 28 prosenttia on Euroopan alhaisin. STTK:n puheenjohtaja Swanljung on esittänyt sen nostamista määräaikaisesti niin, että lisätulo rahastoitaisiin mahdollisia Emu-tarpeita varten. Kannatettava esitys.

Tavoite tutkimusrahoituksen kasvattamiseksi 2,5 prosentista 2,9 prosenttiin bruttokansantuotteesta on hyvä. Mitä tarkoittaa lause: "Koulutusjärjestelmää kehitetään edelleen vastaamaan paremmin työ- ja elinkeinoelämän vaatimuksia." Koulutusjärjestelmän kehittäminen jäykkien rakenteiden johdosta on mahdotonta. Olisi rehellisempää puhua lisäpanostuksista niille aloille, joilla tarvetta on. Koulutusjärjestelmä Suomessa on tällä hetkellä osa laajaa sosiaaliturvajärjestelmää, ja mielestäni niin voi ollakin. Mutta jos halutaan kehittää, tarvitaan uusia avauksia ja lisää resursseja.

Yksi hyvä esimerkki teknologian siirrosta ja sen vaikutuksista tavallisen ihmisen elämään ja toivottavasti myös yritystoimintaan on oululainen hyvinvoinnin teknologia. Itse en haluaisi puhua hyvinvointiklusterista, koska siihen liittyy arvolatauksia, joita kaikki eivät hyväksy. Uskomme, että hyvinvointiteknologian kehittäminen voi olla Oulun uusi nokia. Siihen tarvitaan myös yhteiskunnan tukea.

Jo nyt pitäisi käynnistää keskustelu ensi vuosituhannesta ja EU:n alue- ja rakennepolitiikasta Suomessa vuosina 2000—2006. Itävallan, Ruotsin ja Suomen EU-jäsenyys vaikutti EU:n geopoliittiseen asemaan merkittävästi. Unionin pintaala kasvoi lähes 900 000 neliökilometriä eli 37 prosenttia, josta kasvusta Suomen ja Ruotsin osuus on 800 000 neliökilometriä. Väestö lisääntyi kuitenkin vain alle 22 miljoonaa asukasta eli 6 prosenttia. Lisäksi Suomen jäsenyys merkitsi EU:lle yhteistä raja-aluetta Venäjän federaatioon.

Ruotsin ja Suomen jäsenyys merkitsi uuden pohjoisen ulottuvuuden muodostumista EU:lle. Se poikkeaa sekä ilmastollisesti että talousmaantieteellisesti muista unionin alueista. Kun EU:n jäsenmaiden keskimääräinen asukastiheys on 115 asukasta neliökilometrillä, on se Suomessa 15. Suomen kahden pohjoisimman läänin asukastiheys on noin 5 asukasta neliökilometrillä. Harva asutus, syrjäinen sijainti, poikkeukselliset ilmasto-olosuhteet ja pitkä yhteinen raja Venäjän kanssa ovat niitä tekijöitä, joiden varaan on rakennettava tavoitteet tässä keskustelussa.

Olen seurannut nykyistä ohjelmakautta riittävän läheltä voidakseni todeta, että nykyinen hallinto- ja rahanjakomalli EU:n ohjelmissa on tehoton. Ohjelmat ovat sirpaloituneet niin pieniksi, että kunnollisia hankkeita ei saada aikaisiksi. Oulun potentiaali jää nyt myös kokonaan hyödyntämättä. Olen joskus sanonut, että ensi vuosituhannella koko Pohjois-Suomen pitäisi olla

yhtä yhtenäistä tavoitealuetta ja sillä pitäisi olla yksi yhteinen ohjelma, jota hallinnoivat yhdessä aluehallinto, valtion keskushallinto ja komissio. Jos näin toimittaisiin, saataisiin järkevämpiä hankkeita liikkeelle. En hyväksy ajatusta, ettei sekä aluetukien että EU:n rakennerahastovarojen avulla voitaisi tukea myös oikeita investointeja. Jos niitä ei pohjoisessa tätäkään kautta tueta, meillä käy heikosti.

Arvoisa puhemies! Lapissa on vihdoin ymmärretty, että Pohjois-Suomen etuna on Oulun yliopiston ja teknologian hyödyntäminen. On vihdoin saatu aikaan Pohjois-Suomen strategia. Toivon, että Pohjois-Suomi saa oman projektinsa, johon myös maan hallitus sitoutuu.

Ed. Rehn (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. T. Pohjola kysyi koulutusjärjestelmän kehittämistä edelleen vastaamaan paremmin työ- ja elinkeinoelämän vaatimuksia. Ministeri Kalliomäellä on siihen varmaan oma vastauksensa, mutta minä omalta puoleltani sanoisin, että tulisi saada harjoittelijoita yrityksiin kaiken tasoisista koulutuslaitoksista ja yhteiskunnan varoin tehdyt tutkimukset helpommin yritysten käyttöön. Oulun yliopistossa ehkä on onnistuttu siinä hyvin, jostakin muualta on myös aika vaikeita esimerkkejä siitä, miten mahdotonta yrityksien on saada käyttöönsä korkeakoulujen tutkimusyksiköiden tutkimuksia tai korkeakoulujen keksintöjä.

Ed. Antvuori: Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston elinkeinopoliittinen selonteko käsittelee varsin laajasti elinkeinopolitiikkaa ja siihen olennaisesti liittyviä asiakokonaisuuksia. Ryhmäpuheenvuoroissa on varsin hyvin käsitelty aihetta, eikä ole syytä toistaa kovinkaan paljon aiemmin esille tuotuja seikkoja.

Itse asiassa valtion, eduskunnan ei edes pitäisi kauheasti puuttua elinkeinotoimintaan, koska se toimii itsestään ja omilla ehdoillaan, jos vain tarvittavat edellytykset on luotu.

Perusta hyvälle elinkeinopolitiikalle lähtee siitä, että nähdään ja tunnustetaan ne realiteetit, joissa elämme niin kansallisesti kuin maailman laajuisesti. Olemme siirtyneet ja siirtymässä jälkiteollisesta yhteiskunnasta tieto- ja informaatioyhteiskuntaan. Se on suuri muutos, jolla on monenlaista merkitystä yhteiskunnan rakenteisiin. Muutosvauhti tuntuu olevan erittäin nopea, vaikka emme pysty arvioimaan ja näkemään, mitä kaikkea tietoyhteiskunta pitää sisällään ja tuo tullessaan. Voimme ehkä vain aavistaa, ettei kaikki ole pelkkää tietotekniikkaa, Internetiä ja mediaa.

Ajalle tyypillistä onkin, että puhutaan murroksesta. Koska on vaikea nähdä, on myös vaikea lähteä mukaan muutokseen. Tiedämme kuitenkin, että uusi teknologia ja kansainvälistyminen luovat sellaisen kilpailutilanteen, jossa tarvitaan ylivoimaista osaamista ja ennennäkemättömän kovaa työntekoa ja yrittämistä. Eduskunnan toimenpiteillä ja lainsäädännöllä on mahdollisuus vaikuttaa elinkeinopolitiikkaan vain sitä kautta, että luomme mahdollisuuksia elinkeinotoiminnalle ja kannustamme kovaan työntekoon ja uusiin innovaatioihin.

Tänä päivänä, vaikka vieläkin pitkän laman arvet hiertävät niskassamme, on hämmästyttävää, miten vähäisessä määrin kykenemme mukautumaan uusiin haasteisiin ja muutoksiin. Suuri työttömyys vaikuttaa kaikkiin menestymisen taustaoletuksiin erittäin suuresti, ja jo tässäkin mielessä työttömyyden pitäisi kaiken järjen mukaan antaa myös uskallusta suurempiin ja radikaalimpiin ratkaisuihin tai edes kokeiluihin.

Tiedämme varsin hyvin, että maailman talous on erittäin yritysvetoinen. Kansainvälisen kilpailun aina vain kiristyessä ainoa ja kestävä tapa parantaa maamme taloutta ja työllisyyttä on merkittävästi lisätä menestyvän yritys- ja tuotantotoiminnan määrää. Tiedämme myös, että työpaikkoja ei juurikaan synny muualle kuin yritystoimintaan. Yrittäjyyden tukeminen onkin kuin mantra, jota hoetaan. Kuitenkin teot ovat jääneet aika pieniksi. Työvoimakustannukset eivät merkittävästi ole helpottuneet, eikä näköpiirissäkään ole tekijöitä, joilla oleellisesti kannustettaisiin yrityksiä palkkaamaan uusia työntekijöitä. Jo pelkästään yrittäjyyttä koskeva lainsäädäntö on sellainen viidakko, että se jo omalta pieneltä osaltaan on valmis nujertamaan innokkaimmankin yrittäjän.

Työlainsäädäntö itsessään jarruttaa yritystoiminnan kehittymistä, koska se edelleen lähtee siitä vanhakantaisesta ajatusmallista, että työnantaja ja työntekijä pannaan vastakkain. Yritys pitäisi mieluummin nähdä markkinoilla toimivaksi työmahdollisuuksien organisoijaksi, jonka menestys määräytyy sen sisäisestä ja ulkoisesta yhteistyöstä. Työelämän uudistaminen on tuskallisen hidasta mutta aivan välttämätöntä. Suurtyöttömyys ei purkaudu itsestään eikä vanhoja rakenteita viilaamalla. On pakko tehdä syvälle käyviä uudistuksia, joihin kaikkien osapuolien on pakko sitoutua.

Verotuksesta on tulossa samanlainen mantra kuin yrittäjyydestä. Kaikkialla puhutaan, että työn tekemisen kannustamiseksi verotusta on korjattava niin, että ansio- ja pääomatuloverotusta lähennetään ansiotuloverotuksen tasoa laskemalla ja että ansiotuloverotuksen progressiota on lievennettävä nykyisten verokiilojen poistamiseksi. Lisäksi vaaditaan, että kotitalouksien maksamista palkoista ja sosiaalikuluista on tehtävä vähennyskelpoisia, kannustinloukut on poistettava jne.

Tätä kaikkea puhutaan ja tätä kaikkea vaaditaankin ja tällä kaikella voisi olla käänteentekevä vaikutus työllisyyteen ja maamme menestymiseen ei vain taloudellisesti vaan myös henkisesti. Olemme varsinaisessa loukussa. Ei ole varaa tehdä radikaaleja veropoliittisia tai yritystoimintaa elvyttäviä ratkaisuja, kun olemassa olevat rakenteet eivät anna niihin mahdollisuutta.

Työttömyys sinällään ja ylipäätänsä turvaverkosto, minkä olemme luoneet, nielevät kohtuuttomasti ja pitävät meidät vanhojen rakenteiden vankina. Työtön kansanosa on suuria kustannuksia aiheuttava käyttämätön voimavara, jonka ammattitaito voi kadota lopullisesti. Turvaverkoston varassa eletään nyt joten kuten, moni aika huonosti, mutta elää kuitenkin. Entä sitten, kun työtä olisi taas tarjolla? Silloin ei mahdollisesti enää ole ammattitaitoa mihinkään.

Silti hyvinvointiyhteiskunnan säilyttäminen tulevaisuudessakin on tärkeätä ja tavoiteltavaa. On hyvä, että palvelujärjestelmät toimivat, yhteiskuntajärjestys on vakaa, osaamisen taso on korkea ja että järjestelmä ylipäätänsä on tehokas ja kattava. Yhteiskunnan pitää toimia tulevaisuudessakin, mutta keinovalikoimaa on pakko muuttaa. Turvarakenteiden korkea taso kostautuu kuitenkin työvoiman hinnan korkeutena ja työnteon kannustavuuden vähenemisenä. Siksi on löydettävä turvarakenteiden sopiva taso sosiaalisen epätasapainon ja kannustinloukun väliltä.

Työmarkkinoilla tehtiin syksyllä 1995 poikkeuksellisen laaja tuloratkaisu, jolla on ollut varmasti merkittävää merkitystä taloudellisen tervehtymisen suuntaan. Tästä huolimatta on syytä arvioida etujärjestöjen toimintaa, koska kaikki, mikä kolmikannasta poikii, ei ehkä sittenkään pitkällä sihdillä aina ole kansakunnan tulevaisuutta rakentavaa. Tuleekin mieleen, että etujärjestöt elävät ehkä suurinta murrosta, koska työmarkkinajärjestelmä keskusjärjestöineen on nykymuotoisena erittäin suuren muutoksen edessä. Jo nyt on nähtävissä, että yhä enemmän työehdoista sovitaan lähempänä yksilöä yritystasolla. Yritykset ja pääomat ovat myös paljolti kansainvälisiä, joten ehdottomat kansalliset sopimukset eivät ole edes enää mahdollisia.

Kolmikannassa on tietysti puolensa ja puolensa, paljon hyvää, mutta myös liian paljon kehitystä jarruttavia elementtejä. Kolmikannassa on myös menty liian pitkälle silloin, kun pieninkin tulonsiirron muutos täytyy hyväksyttää etujärjestöillä. Etujärjestöjen itsensä ei kannattaisi sementoitua liian tiukasti vanhaan, koska niille kyllä löytyy tehtäväkenttää tulevaisuudessakin kuten epätyypilliset työsuhteet, jotka tulevat olemaan hyvin tavanomaisia. Tietoyhteiskunta sinällään tuo mukanaan kehitystarpeita, tietotyö ja rutiinityö, jatkuva uudistumisen tarve, työllisyyden edistäminen, hintakilpailukyky jne. Siis tekemistä kyllä riittää ja edunvalvontaa vastedeskin, vaikka korporaatiot menettävätkin perinteistä asemaansa.

Arvoisa herra puhemies! Suomi on viime vuosina pyrkinyt aktiivisesti kansainvälistymään. Siksi meidän on mukauduttava myös itse kansainväliseen kehitykseen ja elinkeinotoimintaan. Meidän pitääkin entistä tehokkaammin pyrkiä sopeuttamaan omaa talouttamme maailmantalouteen niin, että suomalaiset saisivat suuremman osuuden jaettavasta hyvinvoinnista. Se on mahdollista vain lisäämällä viennissä vaihdantakelpoisten tuotteiden ja palvelujen määrää, jotta Suomeen siirtyy riittävästi uusia työpaikkoja ja sitä kautta myös kotimarkkinakysyntää.

Kansainvälisen kilpailun kiristyessä ainoa tapa kohentaa maamme taloutta ja työllisyyttä on merkittävästi lisätä menestyvän yritys- ja tuotantotoiminnan määrää. Uutta yritystoimintaa saamme lisää vain, mikäli yrityksille kyetään tarjoamaan riittävän kilpailukykyiset toimintaedellytykset ja tuotantotekijät. Näistä päätöksistä tämä talo on viime kädessä vastuussa. Ellei etujärjestöjen kanssa saavuteta tuloksia, on eduskunnan korkeimpana päättävänä elimenä käytettävä sille annettua lainsäädäntövaltaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olin vähällä tehdä saman virheen kuin ed. Antvuori, kun naisvalta puhemiesneuvostossa on kestänyt niin pitkään, mutta onneksi en käyttänyt tuota rouva-sanaa.

Ed. Antvuoren hyvässä puheenvuorossa minua yhtäkkiä ärsytti sama asia kuin monta kertaa aikaisemmin. Toisin sanoen hän painotti voimakkaasti yritystoiminnan tukemista. Kyllä minä ymmärsin sen, että olosuhteet yritystoiminnalle on tietysti luotava suotuisiksi, mutta kyllä kai yrittämisen pohjimmainen tapa on se, että on idea, hankitaan sille rahoitus, yhtiömuoto, ryhdytään toteuttamaan ja itse vastataan omista kustannuksista ja eletään voitolla. Suomessa tällaisiakin yrityksiä on, minä en tarkkaan tiedä, pitävätkö tällaiset paikkansa, mutta esimerkiksi joku Lokari, ehkä Lillbackakin tuolla Pohjanmaalla, ne eivät kovin paljoa ainakaan yhteiskunnan tuella elä, ministeri Kalliomäki siitä tietää. No Keskinen Tuurissa; sieltä ostaa, mistä halvimmalla saa, siis Keskiseltä. Se on firma, joka ei ole koskaan käsitykseni mukaan kasvattanut itseään muuten kuin sitä mukaa kuin omassa tuotannossa on varaa.

Toisin sanoen yritysten kohtuuton tukeminen merkitsee sitä, että eletään vaan niin kauan kuin tuella eletään, ja se oma yrittäminen jää monta kertaa sitten heikonlaiseksi. Peruslähtökohta täytyy minun mielestäni olla se, että yrittämisen mahdollisuudet tietysti luodaan yhteiskunnan taholta, mutta kyllä yrittäminen on yrittäjän asia silloin, kun se on terveellä pohjalla eikä pelkästään sillä, että 95 prosenttia rahoituksesta on yhteiskunnan rahoitusta siihen saakka, kun on, ja sitten tehdään konkurssi.

Tähän pitäisi jossain vaiheessa myöskin kiinnittää huomiota. Ei liiallista tukemista vaan itsenäistä ja rehellistä yrittämistä.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Antvuori mainitsi tämän kolmikantasopimisen tässä. Tuntuu siltä, että eiköhän meillä jossain vaiheessa saataisi aikaan nelikanta, että saataisiin työttömätkin mukaan. Tässä ed. Antvuoren puheenvuorossakin tuli monia sellaisia asioita, missä huomioitiin se, että työttömille olisi todella löydettävä jollakin konstin tekemistä, ja kun se ei nykyisillä konsteilla onnistu, niin jotain uutta pitää keksiä. Mutta meiltä pitäisi löytyä yhteisymmärrystä, halua hakea sellaisia ratkaisuja, kompromisseja, joissa löydettäisiin konstit, millä nämä työttömät haluaisivat tulla työhön ja mitkä olisivat myöskin työssä jo olevien hyväksyttävissä.

Ed. A n t v u o r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemen vastauspuheenvuoron johdosta totean vain, että aivan kuten ymmärsitte, niin en tarkoittanut ollenkaan näitä perinteisiä yritystukimuotoja, vaan nimenomaan mahdollisuuksia yrityksille toimia. Kuten puheenvuorossani sanoin, jo pelkästään tämä lainsäädäntö, joka koskee yrittäjiä, on niin monenkirjava ja niin tavattoman vaikea, että monen yrittäjän yrittäminen kaatuu siihen. Myös työlainsäädäntö käsittääkseni vaikeuttaa monen yrittäjän toimintaa.

Ed. M. K o r h o n e n : Herra puhemies! Arvoisa valikoitunut mutta sitäkin valistuneempi kuulijakunta! On ehkä ihan hyvä miettiä välillä sitäkin ihan perusasetelmaa, että yleensä kun tämmöistä teollisuuspoliittista keskustelua käydään, niin tämä ei kovin hirveitä draaman aineksia sisällä, vaikka periaatteessa ehkä yhteiskunnan näkökulmasta tämän sisällä voisivat olla ne merkittävimmät ainesosat, mistä se draama voisi syntyä. Mutta kyse on tietenkin valtavan isosta kokonaisuudesta, ja siksi teollisuuspoliittisen keskustelun päämäärä on yleensä kohtuullisen hahmottumaton kokonaisuus, jonka takia ehkä siihen se valtava kiinnostuskaan ei kasva.

Mutta peruskysymyshän kumminkin on, mikä sen teollisuuspoliittisen keskustelun itseisarvo, päämäärä on. Onko se hyvinvoinnin kasvattaminen siten, että siihen liittyy samalla työllisyyden edistäminen, vai mikä on se perusarvo, peruslähtökohta, mistä lähdetään liikkeelle? Jos se peruslähtökohta on hyvinvoinnin kasvattaminen ja työllisyyden edistäminen, niin silloin ne niin paljon puhutut sanat rakennemuutos, taloudellinen kasvu, kilpailukyky ovat vain tiettyjä keinoja siihen päämäärään pääsemiseksi. Mielestäni pitäisi muistaa tavoite, päämäärä, mihin ollaan menossa, ja valita keinot sen mukaan. Eiväthän keinot sinänsä voi olla itseisarvo ja että niitten kautta peilataan koko asiaa.

Toisin sanoen päätavoite on tietenkin se, joka sanelee menettelytavat, miten sitä tavoitetta kohti käydään, ja päätavoitteen asettaminen on sitten poliittinen valinta, mitä valitaan poliittisesti, mitä päätavoitetta lähdetään hakemaan. Ymmärtääkseni tämän hallituksen ja edellisen hallituksen olennainen iso ero on siinä, että tämän hallituksen päätavoite on työttömyyden puolittaminen. Silloin pitää myös lähteä hakemaan niitä keinoja, joilla siihen tavoitteeseen päästään, tai sitten pitää muuttaa tavoitetta. (Ed. Aittoniemen välihuuto) — Mutta olennaista tässä on, ed. Aittoniemi, se että tällä hallituksella on se tavoite. Kun edellisellä hallituksella sitä tavoitetta ei ollut, niin työttömyysluvut karkasivat käsistä,

konkurssien lukumäärä oli 30 000, pankkitukiin meni noin 50 miljardia. Paljonko pitää olla lukuja, jotka osoittavat sen, että jos ei tavoitetta ole, niin homma karkaa hanskasta? Yhteiskunnan ja ikävä kyllä myöskään yksilön kannalta Ahon hallituksella sitä tavoitetta ei ollut ja homma karkasi käsistä totaalisesti ja täydellisesti. Siinä tuli varmaan maailmanennätys nimenomaan karkaamisen osalta.

Vasemmistoliitto lähtee teollisuuspolitiikassa hyvin pitkälle siitä peruslähtökohdastaan, joka liittyy hyvinvoinnin kasvattamiseen ja oikeudenmukaiseen tulojen jakautumiseen yhteiskunnassa, ja silloin tullaan taas kerran työn jakamisen lähtökohtaan. Mutta siitä tullaan myös toiseen peruslähtökohtaan, kun puhutaan teollisuuspolitiikasta, ja se on kasvun strategian valitseminen peruslähtökohdaksi. Kun tavoitellaan kasvua, niin siinä on pari olennaista tekijää, miten se voi toteutua. Se ei voi toteutua kuin ainoastaan terveellä ja kilpailukykyisellä teollisuudella. Meillä on karmeita esimerkkejä nyt olemassa siitä, kun toiminta ei ole tervettä eikä se ole kilpailukykyistä. Sen lasku on liian mittava minkään yhteiskunnan maksettavaksi.

Kun kilpailukykyä pitää lähteä hakemaan, mielestäni taas meillä on pikkuisen erilainen näkemys ed. Aittoniemen kanssa. Ed. Aittoniemi katsoi Kekkosen perinnön ja minä katsoin myös. Ikävä kyllä, siinä oli menneisyyden maku, onnistuneen menneisyyden maku, mutta sillä ei rakenneta tulevaisuutta. Se on se valtava ero.

Kilpailukyky syntyy tulevaisuuteen ainoastaan tiedosta, taidosta ja laadusta, korkeasta laadusta, siihen laatuun panostamisesta. Se on menestymisen edellytys teollisuuspolitiikassa, jos sitä haetaan. Tulevaisuutta ei pystytä rakentamaan tästä eteenpäin raaka-aineiden tai puolijalosteiden massatuotannon pohjalle, ikävä kyllä. Se olisi se helppo tie. Se olisi se tie, jota olisi helppo kulkea. Ei muuta kuin lisää ydinvoimaa, lisää sellua, lisää paperia ja lisää perusterästä, mutta ei se onnistu. Kilohinta jää vain liian pieneksi. Ikävä kyllä, yhteiskunta ei elä sillä.

Nyt on valittava toinen tie, jossa hyödynnetään meidän huippuosaamistamme, mitä meillä tällä hetkellä on tässä yhteiskunnassa. Me olemme maailman huippumaa teknologiassa. Se pitää osata hyödyntää. Sitä pitää osata käyttää hyväksi. Meillä on maailman koulutetuin ammattiväestö tässä yhteiskunnassa, ja siitä tällä hetkellä on useampi satatuhatta työttöminä. Se on valtava voimavara, joka on nyt hyödyntämättä ja joka pitää pystyä saamaan käyttöön. Kun tähän panostetaan, tulevaisuus on huomattavasti helpompi kohdata. Muuten tulee aivan onneton tilanne niin yksilön kannalta kuin yhteiskunnankin näkökulmasta.

Yksilön hyvinvointi ja työ ovat sidoksissa tiukasti toisiinsa. Ei siitä mihinkään pääse. Suomalaisen kasvatuksen peruslähtökohta on siinä, että työ on se, millä suomalainen ansaitsee arvon tässä yhteiskunnassa. Jos työtä ei ole tarjolla, ihminen kokee menettäneensä merkittävän määrän arvostaan, mutta kyllä siinä menettää myös yhteiskunta. Jos meillä on varaa heittää huippukoulutettu yksilö syrjään, onhan se järkyttävää yhteiskunnan näkökulmasta.

Osaamista ei saavuteta mitenkään muuten kuin panostamalla ihmiseen, yksilöön. Ammattitaidon kohottaminen tässä katsannossa on jatkuva prosessi, jonka pitää edetä koko työhistorian ajan. Koulutukseen pitää panostaa. Elinikäinen koulutus on tästä eteenpäin ainoa mahdollisuus. Ei enää synny niitä ammatteja, joissa ollaan 40 vuotta tai vähän yli ja lähdetään eläkkeelle. Nyt on aivan varmasti muutosprosessi menossa myös tässä suhteessa. Mitä parempi koulutus, sitä parempi yritys. Tämä yhtälö varmaan tulee toimimaan. Pääoma ja luonnonvarat ovat rajallisia. Niillä on omat rajansa, missä voidaan liikkua. Aineettomat investoinnit ovat rajattomia. Siellä ei ole mitään rajaa. Siellä voidaan liikkua loputtomiin.

Yksi perusongelma on yhteiskunnan näkökulmasta myös se, miten pääomat saadaan keinottelusta tuotantoon. Sitä pitää miettiä. Siihen pitää hakea vastauksia. Ongelma on se, että raha hakeutuu helppoihin kohteisiin. Se on tietenkin rahan omistajan kannalta melko luonnollinen ratkaisu. Mutta silloin, kun puhutaan teollisuuspoliittisesta ohjelmasta, se on iso ongelma. Pitkän aikavälin teollisuussijoitukset eivät niinkään kannata. On haaste tehdä sellaisia päätöksiä, että ne saadaan kannattaviksi ja houkutteleviksi. Silloin puhutaan myös yhteiskunnallisesta ohjauksesta, joka on EU:n tasolla olevaa ohjausta. Ei sitä Suomi voi yksinään tehdä, eikä sitä pysty tekemään kansallisilla päätöksillä. Se on ylikansallista päätöksentekoa, jossa pitää löytyä tahtoa siihen, että asia hoidetaan myös näin.

Julkisen vallan mahdollisuutta panostaa pitää lisätä, edistää. Esimerkkinä tässä on käyty jo keskustelua siitä, että kun valtionyhtiöiden yksityistämisestä saadaan lisää tuloa, sitä tuloa käytetään selkeästi tuotekehittelyyn, koulutukseen jne. Nostetaan jalostusarvoa tässä yhteiskunnassa; sitä pitää nostaa, jos halutaan, että syntyy

merkittävää edistymistä. Vasemmistoliitto on sitä mieltä, että yhteiskunnan tulee edistää teollisuuden selviytymistä kansainvälisessä kilpailussa, mutta ei millä hinnalla tahansa.

Mielestäni yhteiskunnallakin on oikeus ja kohtuus odottaa vastavuoroisuutta. Silloin kun sillä teollisuudella, jota on edistetty, menee hyvin, kyllä kai senkin jonkin näköinen kohtuus olisi osallistua yhteiskunnan talkoisiin silloin, kun yhteiskunnalla menee heikosti. Ne ovat sitten niitä poliittisia linjavalintoja, poliittisia valintoja muun muassa verotuksellisesti sen suhteen, miten niitä kohdellaan. Olisi ollut ja vieläkin olisi varaa joidenkin yritysten osalta myös osa tuloksesta mitata selkeästi yhteiskunnalle muuttamalla verotusta.

Ei se ole mitään muuta kuin veroteknillistä jippoilua, kun palkkaverotusta kevennetään ja kulutusverotusta nostetaan. Ei se kuluttajan näkökulmasta ole kuin plus miinus nolla. Niitä verotuloja pitää saada syntymään muista tekijöistä, ei aina vain maksaja voi olla pelkästään palkansaaja, eläkeläinen. Hän on se maksumies. Ei se onnistu pitkään.

Tärkeimpiä osa-alueita, jos ei tärkein, on tutkimukseen ja tuotekehittelyyn käytettävät panokset. Kyllä kai siitä tälle hallitukselle on annettava kiitos, että sinne on panostettu ja panostetaan. Se on se osa-alue, johon tulee rahaa panna. Sillä syntyy sitä uutta teollisuutta, uusia tuotantomalleja. Julkisen vallan — valtio, kunnat, maakunnat — teollisuuspolitiikan on oltava erilaista kuin se, mitä ns. markkinavoimat edustavat. Siinä olen ministerin kanssa pikkuisen eri mieltä. Ei julkisen vallan omistamisen lähtökohta ole sama kuin puhtaiden markkinavoimien. Julkisen vallan omistamisessa, toisin sanoen valtionyhtiöiden omistamisessa, ei omistaminen ole itseisarvo, vaan omistamisella saatava valta ja sen vallan käyttö nimenomaan työllisyyspolitiikkaan, teknologiapolitiikkaan, aluepolitiikkaan. Silloin kun omistaa, voi käyttää valtaa, mutta jos ei omista, vallankäyttö on erittäin heikkoa, erittäin vähäistä.

Valtiolla on vastuu koko yhteiskunnasta, mikä erottaa sen markkinavoimista. Eivät ne kanna yhteiskunnasta vastuuta, ei hetkeäkään. Kun markka lakkaa kannattamasta, vastuunkanto loppuu myös.

Yksi suomalainen mahdollisuus, josta ehkä liiankin vähän puhutaan, on kääntää kestävän kehityksen tie suomalaisen teollisuuden vahvuudeksi. Se pitäisi myös muistaa, että uuden teollisuuden rakentamisen lähtökohta voisi olla myös se, että hyödynnetään mahdollisimman pitkälle mahdollisuudet vähentää ympäristölle ja uusiutumattomille luonnonvaroille koituvaa rasitusta. Ympäristönsuojelusta on mahdollisuus myös rakentaa suomalaisen tuotannon tunnusmerkki niin metalli- kuin puuteollisuudessakin, saati korkean teknologian teollisuudessa. Se mahdollisuus kannattaa hyödyntää niin kauan, kuin me pystymme sen hyödyntämään. Joku sen jossakin vaiheessa hyödyntää. Markkinat tällä hetkellä hakevat niitä tuotteita ja ne ostavat niitä tuotteita. Se pitää käyttää hyväksi silloin, kun meillä se mahdollisuus on.

Herra puhemies! Tiedon ja inhimillisten voimavarojen hyödyntäminen vaatii aina uutta ajattelua. Se vaatii sopeutumista uusiin olosuhteisiin. Se vaatii verkostoitumista uutena muotona myös suomalaiselta pk-yritystoiminnalta. Se vaatii, että johto ja henkilöstö sitoutuvat päätöksiin. Se vaatii uutta teknologiaa, tietoa ja taitoa, mutta se vaatii ennen kaikkea taitoa hallita sitä.

Johtamisessa uusi aikakausi pitäisi myös huomata; se tulee suomalaiseen yhteiskuntaan. Oikeutus johtaa pitää hankkia toimimalla, ei enää asemalla, ei enää sillä, että sinulle on annettu joku asema siinä yrityksessä tai vastaavassa organisaatiossa. Pitää hankkia toimimalla oikeutus johtaa.

Koulutus on ainoa tuotantotekijä, jolla on, niin kuin aiemmin sanoin, rajattomat mahdollisuudet. Sen takia kannattaa koulutukseen panostaa tästä eteenpäin. Se on meidän teollisuuspolitiikkamme vankin kulmakivi.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. M. Korhonen vertaili Ahon hallituksen ja Lipposen hallituksen aikaista työllisyyden kehitystä ja totesi siinä, että tämän hallituksen aikana on asetettu tavoite työttömyyden puolittamisesta. Se on utopistinen tavoite, aivan yhtä utopistinen kuin kymmeniä vuosia meillä ollut tavoite täystyöllisyydestä ennen Ahon hallitusta, yhtä utopistinen. Toivottava on kyllä, että se toteutuu, mutta se on utopistinen. Mutta jos verrataan Ahon ja Lipposen hallituksen aikaa, yhden vuoden aikana, Ahon hallituksen viimeisenä vuotena työttömyys väheni kaksinkertaisesti siihen verraten, mitä te olette saaneet kahden vuoden aikana aikaan, mutta Ahon hallituksen aikana mitään utopistisia tavoitteita ei ollut. Siinä vain pyrittiin aina parempaan ja onnistuttiin kaksinkertaisesti. Pysytään joskus totuudessa!

Mitä tulee Kekkosen perintöön, josta tässä on keskusteltu, ja siihen ohjelmaan, ministeri Kal-

liomäki vertasi sitä ohjelmaa Pikkukakkoseen tai Pikkukakkosen postiin. Ed. M. Korhonen puhui menneisyyden maun olleen siinä mukana. Siinähän tarkoitettiin, että valtionyhtiöistä saatavilla tuloilla perustetaan uusi Kekkosen perintö ja tehdään uusia tuotantolaitoksia. Siinä kyllä puhuttiin kahdesta ydinvoimalasta ja muutamasta sellutehtaasta. Ydinvoimalat ovat tänäkin päivänä, eivät mitään Pikkukakkosen postia, vaan asiaa, koska energiaa tarvitaan. Mitä tulee sellutehtaisiin, myönnän, että se oli liian kapea-alainen ajatus, mutta tarpeellinen ja asiallinen sekin.

Minä olen tarkoittanut asiasta puhuessani, että pyritään valtionyhtiöistä saaduilla varoilla tuottamaan valtioon yhtiöitä, jotka toteuttavat sellaista uustuotantoa, johon ei ole ehkä mahdollista yksityisellä sektorilla panostaa. Se on laajempi ajatus jo, eikä sitä voi Pikkukakkoseen kyllä verrata.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Korhosen erittäin arvokkaitten kohtien lisäksi haluaisin pari kommenttia.

Elinikäinen koulutus on aivan ihana sanonta, ja on aivan ihana idea, että me käymme koulua koko ikämme. Mutta kuinkas käy, jos olemme kaikki koulussa koko ikämme eikä joudeta tekemään töitä välillä? Tämän verran sallittakoon huumoria! Otan moitteet vastaan, mikäli puhemies haluaa sellaiset antaa.

Mutta asia, johon ennen kaikkea halusin puuttua, oli tämä, että ed. M. Korhonen väittää, että markkinavoimat, joihin minä luen pienyritykset myös, eivät kanna vastuuta hetkeäkään. Se on pienyrittäjiä kohtaan niin loukkaava sanonta, että minä todella toivon, että ed. M. Korhonen kertoo, minkälaisia rankkoja kokemuksia hänellä on tällaisista seikoista ja minkälaista tietoa hänellä on pienyrittämisestä. Nimittäin siellä on todella vastuuta henkilöstöstä osoitettu aivan viimeiseen asti monissa tapauksissa; joskus se on mennyt jopa liian pitkälle.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä pitää ed. Rehnille nyt selvyyden vuoksi sanoa, että jos puhutaan valtionyhtiöstä ja markkinavoimista siinä yhteydessä, niin kyllä puhutaan suurista markkinavoimista, suursijoittajista. Ei siinä keskustelussa pk-yrityksillä ole sijaa. Se on kyllä pilkun hakemista jostakin, jos pk-yritykset ja valtionyhtiöt ja markkinavoimat siinä yhteydessä pannaan vastakkain. Totta kai ne työllistävät omalla panostamisellaan, mutta minä puhun markkinavoimista sijoittajina, jotka sijoittavat rahaa ja käsittelevät isoja sijoituksia. Ei heillä ole mitään omaatuntoa eikä varmaan koskaan tule olemaankaan. Siellä on markkakonsultti, joka toimii. Silloin kun haetaan sijoitukselle maksimituottoa, sille haetaan sitä. Joku Soros voi olla hyvä esimerkki. Väitän, että ei hänellä ole minkään näköistä työllisyyspoliittista tavoitetta toiminnassaan, minkä hän itsekin sanoo, jos olette lukeneet hänen juttujaan tai haastattelujaan; muistaakseni hänellä oli joku kirjakin.

Elinikäiseen koulutukseen liittyen taas on pientä snobbailua kyllä sanoa, että töitä pitäisi tehdä välillä. Tänä päivänä koulutus ja työ ovat lomittain ja limittäin kiinni toisissaan. Elinikäinen koulutus ei välttämättä tarkoita sitä, että työntekijä poistuu työpaikalta. Yksi uusi muoto, jota pitäisi muuten harkita vakavasti, on se, että oppilaitokset menisivät teollisuuslaitoksiin tai teollisuuslaitoksista tulisivat osaajat sinne oppilaitoksiin. Tässä on tällä hetkellä ongelma esimerkiksi opettajakunnassa. Tiedän omalta alueeltani, metalliteollisuuden osalta ihan sataprosenttisen varmasti, että olisi erittäin toivottavaa, että vuorovaikutusta olisi.

Sitten totean ed. Aittoniemelle lopuksi, ennen kuin lamppu syttyy lopullisesti palamaan — se vilkuttaa nyt — että kyllä läheltä Pikkukakkosta liippaa se lopputulema, mikä siinä tuli. Se oli vanhan ajan teknis-poliittinen ohjelma. Ei sillä mennä eteenpäin. Se on vain karu totuus. Pitää hakea niitä uusia vaihtoehtoja ja uusia muotoja, ja sitähän me parhaamme mukaan yhdessä yritämme tehdä.

Ed. B r e m e r : Arvoisa puhemies! Hyvä herrasväki! Tässä tulee kolkko näkemys tyypilliseltä vain noin sadan suomalaisen työllistäjältä. Se on aika väsynyt näkemys, näkemys, joka perustuu aloittamiseen yhden työntekijän avulla ja jossa yritys on kasvanut jonkinlaiseen kokoon, aivan liian pieneen tänä päivänä. Tosin tämä näkemys lienee totuudenmukaisempi kuin eräiden edeltäneiden puheenvuorojen itsevarmat, kokemattomuuteen perustuvat teoriat.

Kirvelevän vaalitappion jälkeen pääministeri Lipponen on kiirehtinyt täsmentämään hallitsevan vasemmiston linjaa: Se on pienituloisten ja vähävaraisten etujen ajaminen. Entä ketkä tänään oikeasti ovat yhteiskuntamme pienituloisimpia ja vähävaraisimpia? Eivät suinkaan ayliikkeen palkka-, pekkas-, loma- ja irtisanomisturvassa elävät, eivät liioin erilaisilta luukuilta ja sen päälle harmailta markkinoilta toimeentu-

loaan hakevat. Ei, vaan yhteiskuntamme alimman luokan kansalaisia, suojattomimpia ja pienituloisimpia, ovat mikro- ja pk-yrittäjät. Heille ei ole suotu minkäänlaisia turvia, ei edes omaisuuden turvaa. Vain yksi on heille suotu: kaikkien riskien kantaminen. Heidän pärjäämisensä työllistäjinäkin perustuu mittaamattomiin työtuntimääriin, joilla oman työn tuntihinta painetaan alle kurjimmankin minimipalkan, usein lisäksi perheenjäsenten ilmaisen työpanoksen avulla, jotta kilpailukyky ja muiden työllistettyjen työpaikkojen säilyminen varmistettaisiin. Näitä kurjia Lipposen herrasväki ei välitä edes kunnolla tuntea.

Tämän tässäkin salissa aliarvostetun ja väheksytyn, jopa pilkatun työllistäjäluokan kykyyn luoda uusia työpaikkoja perustui Lipposen hallituksen päätavoite: suurtyöttömyyden puolittaminen. Se nähtiin jopa niin tärkeäksi, että pääministeri Lipponen haastoi koko Suomen arvioimaan hallituksensa osaamista sillä perusteella, osaako hallitus puolittaa työttömyyden vai ei.

Kahden vuoden täyttyessä nähdään nyt, että hallitus ja eduskunta ovat kyllä kiitettävällä ahkeruudella paneutuneet ay-liikkeen, työssä olevien sekä työttömien ongelmiin. Sitä vastoin mikro- ja pk-työllistäjät on käytännössä jätetty yksin vain lohduttavien sanojen ja oman onnensa nojaan. Todellisuudessa jos investointivarausten purkupäätökselle ei anneta aikalisää, mikro- ja pk-työllistäjien kokonaisveroaste on entisestään vain kasvanut Lipposen hallituksen aikana. On se sitten nähtävissä työttömyysluvuissakin. Työllisyyden mitätönkin paraneminen on hallituskauden puoliintuessa tulkinnan varassa. Se on surkea todistus hallituksen ja eduskunnan osaamisesta mikro- ja pk-työllistämisen alalla.

Aivan omaa luokkaansa ala-arvoisuudessa on nk. yrittäjäpuolueen ja sen valtiovarainministeri Niinistön sähellys investointivarausten purkupäätöksessä. Arviolta yli 30 000 mikro- ja pk-työllistäjää on vuoden 1993 päättyessä tehnyt investointivarauksia liki 23 miljardin markan edestä. Investointivaraukset tulisi nyt purkaa. Joko varaukset nostetaan, niihin lisätään lainarahaa, mikäli näpit siihen yltävät, ja ne investoidaan väkisin sellaiseen, jota pientyöllistäjä ei tarvitse, taikka hän maksaa 28 prosentin vero-osuuden investointivarauksesta valtiolle, mistä sitten sellaisenkin rahan keksii. Se tulee saattamaan 30 000 mikro- ja pk-työllistäjää vararikkouhan eteen ja se merkitsee arviolta 250 000 työpaikan vaarantumista.

Valtiovarainministeri Niinistön halveksiva mielipide, että kultakauppiaathan ovat tienneet purkupäätöksestä vuodesta 93 lähtien, osoittaa irvokasta tietämättömyyttä pientyöllistämisen elinehdoista ja ongelmista laman ja pankkikriisin seurausten ulottuessa tähän vuoteen saakka. Ed. Paula Kokkosen aloite purkupäätöksen porrastamisesta on niin ikään saanut käsittämättömän ymmärtämättömän vastaanoton valtiovarainministerin osalta. Nyt sitäkin aloitetta ollaan vesittämässä yrittäjäpuolueen sisältä.

Kokoomuksen ja sen puheenjohtajan, valtiovarainministerin toiminta pientyöllistäjien 250 000 työpaikan uhanalaistamiseksi hakee vertaistaan markkinataloudessa. Se on yhtä pöyristyttävää kuin yksityisten vesialueiden kansallistaminen ja ajoneuvoveron muotoileminen ainutlaatuiseksi omistamisen pisteveroksi, jotka niin ikään ovat kokoomuksen valtiovarainministerin työnäytteitä. On todettava, kuten Uuden-Seelannin talouskasvun valtiovarainministeri Ruth Richardson sen sanoi: "Suurtyöttömyys on poliitikkojen tietoinen valinta"

Jos työttömät osaisivat itse yrittäjiksi, jos ei enää olisi työttömyyttä, kansa ei tarvitsisi vasemmistopuolueitakaan. Se selittää kahden hallituspuolueen pinnallisen kiinnostuksen ja keskittymisen suurtyöttömyyden todelliseen poistamiseen. Vasemmisto vaatii kasvupohjakseen ongelmatyöttömyyttä. Ay-liike on sen koneisto, joka tuhoaa työpaikkoja. Ay-liike on syyllinen siihen, että suurtyöttömyys jatkuu ja että nuoret eivät pääse kiinni työelämään. Suomen työttömien määrä on skandaali ja verotus on kuin laillinen ryöstö, Richardson toteaa.

The Global Competitiveness 96 -raportissa verrataan 45 kehittyneen valtion kilpailukykyä. Suomen julkinen valta on kustannuksiltaan tässä maailman tilastossa viidenneksi viimeisenä sijalla 41. Suomen työllisyyden hoito sijoittuu 37. sijalle. Ei todellakaan sovi eduskunnan kerskailla osaamisellaan tällä saralla.

Suomen tulee kiireesti lisätä työmarkkinoiden joustoa ja vähentää ay-liikkeen valtaa. Yhteiskunnan hyvinvointi riippuu yritysten kilpailukyvystä. Menestyäkseen työllistäminen kärsii vain kahden osapuolen hintaneuvottelun, työllistäjän ja työntekijän. Jos kansanedustajat eivät näitä perusasioita hyväksy, siitä johtuva työttömyys on poliitikkojen tietoinen valinta, maassamme eilen vieraillut Richardson toteaa. Siihen ei ole lisättävää työllistäjällä, joka on kokenut työllistämisen riskit ja tuskan. Lisättävää on epäilemättä vain kansanedustajilla, jotka eivät itse käytän-

nössä ole kokeneet työllistämisen lähes mahdottomuutta Suomessa.

Hallituksen elinkeinopoliittinen selonteko on mikro- ja pk-työllistäjille suuren pettymyksen ja turhautumisen aihe. Siitä puuttuu jäsennelty toteuttamiskelpoisuus. Pientyöllistäjillä se jatkaa turvattomuutta, joka ei rohkaise uusien työpaikkojen luomiseen. Se ei turvaa riskirahoitusta eikä luo edellytyksiä yrittämiselle ja työllistämiselle. Se ei avaa mahdollisuuksia järkevään varaussuunnitteluun. Päinvastoin se vesittää lopullisesti investointivarausten mielekkyyden. Se jättää työvoimakustannukset käytännössä tasolle, joka tekee kilpailukykyisen työllistämisen mahdottomaksi. Työelämän perussääntöjä käsitellään selonteossa arasti, alistuneesti kiertäen kaartaen.

Osakeyhtiöuudistus on entistä vaikeampi hallittava pientyöllistäjälle. Mikrotyöllistäjien kipeästi kaipaama erityinen starttiyhtiömuoto puuttuu yhä ja sen mukana edellytykset Keski- ja Etelä-Euroopan maissa tyypillisille perheyrityksille, jotka ovat kansan liiketaloudellisen osaamisen kehto.

Päinvastoin Suomessa valtionyritykset ja valtionhallinnon liikelaitosuudistukset kilpailevat entistä estottomammin omien veronmaksajiensa työllistämisyritykset suohon: Postin keltaiset kuljetukset ja linja-autoliikenne, VR:n valtion tukema liiketoiminta sekä Transpoint ja VR-Cargo, Finnair ja sen laajeneva tax-free myynti, metsähallituksen lomakylät ja muukin liiketoiminta, Ilmailulaitoksen uusi vähittäismyyntimarket Seutulassa sekä handling-toiminta kaikkialla, Alkon ravintolatoiminta, Rajavartioston ambulanssitoiminta jne., jne., sekoittavat valtiontukiaisia, monopolivaltaa ja liiketoimintaa sörsseliksi, johon veronmaksajien ja työllistäjien maksukyky hukkuu.

Pientyöllistäjät kysyvät epätoivoisina: Milloin eduskunta on kypsä keskustelemaan asiantuntevasti mielekkyydestä taloudellisessa toiminnassa, jossa valtionyritykset ja liikelaitokset kilpailevat omat kustantajansa, veronmaksajansa, suohon ja työttömien joukkoon?

Hallituksen elinkeinopoliittinen selonteko on kurja vahvistus sille, että tosiasioiden myöntäminen Suomessa vaatinee sukupolven vaihtumista. Jää kehno toivo, että eduskunta heräisi todellisuuteen nopeammin kuin valtion virkamieskunta.

Ed. P a r t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Bremerin puheenvuoro on kyllä yksi kuvaus siltä ajalta, kuin haudan takaa puhuttaisiin tämän päivän asioista. Nimittäin ammattiyhdistysliikehän on aina helppo panna syylliseksi niihin asioihin, joita ei itse osaa. Aina on toisesta helppo löytää vika tekemisiin, joihin itse ei kykene. Aina on toisten tekemistä järjestelmistä historiassa, niin hyvistä kuin huonoista, helppo löytää alueita ja osa-alueita tavasta toimia, joita itse ei ymmärrä.

Kun puhutaan siitä, miksi elämä on muotoutunut näissä asioissa tällaiseksi, niin ei se sen takia ole muotoutunut, että ay-liike on olemassa, vaan sen vuoksi, että on ollut kelvottomia yrittäjiä. Jos tänä päivänä voidaan sanoa, että yrityskenttämme on kasvamassa ulos tästä vanhakantaisesta ajattelusta ja näkee elämän sillä tavalla, että yhteistyössä henkilöstön kanssa voidaan asioita kehittää, niin on olemassa jo lukemattomia sopimusmalleja ay-liikkeen kentällä, jotka eivät ole koskaan olleet terveen elinkeinopolitiikan esteenä eivätkä tule olemaan, mutta niiden ymmärtämisessä on ollut kyllä hirveän paljon vaikeuksia niillä, jotka eivät niitä ymmärrä.

Myönnän sen, että kehityksessä ja keskustelussa on eri tasoisia alueita, lähtökohtia, eri tasoisia yrityksiä myös osaamisen osalta, mutta huonointa osaa yrityksistä, kun ei itse osaa, ei voi panna ay-liikkeen syyksi. Mutta jos yhdessä yritettäisiin kunnolla, voitaisiin päästä parempiin tuloksiin. Uskon, että aika tulee tähän menemäänkin eivätkä nämä perusteelliset pitkäaikaiset jankutukset päättömistä joustoajatuksista voi jatkua, kun ei tiedetä edes, mitä ne joustot ovat, ei ymmärretä, mitä joustot ovat. Siellä on joustanut puoli miljoonaa ihmistä ja he odottavat vastausta kysymykseen, milloin jousto loppuu, missä ne yrittäjät ovat.

Minä alan uskoa tähän ohjelmaan. Minulla oli aikamoinen arvostelupaketti itselläkin tästä. Kyllä senkin aika vielä tulee, mutta alan uskoa tähän, että kuitenkin järjestäytynyt, hitaamminkin askelin kehittyvä politiikka on se politiikka, jolla voidaan vastauksia hakea sen sijaan, että törmäillään ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Partanen!

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olisin samasta aiheesta oikeastaan jatkanut, mihin ed. Partanen omansa lopetti. Hämmästelin omalta puoleltani myös ed. Bremerin puheenvuoroa siltä osin kuin hän pohdiskeli työllistämistä ja totesi, että vahvan työllistämisen suurin estävä tekijä on ay-liikkeen valta

ja ay-liikkeen valtaa vähentämällä saisimme edellytykset hintakilpailukyvyn kohentumiselle ja sitä kautta työllistymiselle.

Aivan kuten ed. Partanen sanoi, tämä osoittaa kyllä sen, että ed. Bremer puhuu ikään kuin jostakin menneestä ilmiöstä. Hän ei itse asiassa tunne Suomen kansantalouden menestystekijöitä yhtä lailla sekä työllistymisen osalta että kansainvälisiltä markkinoilta. Tutkimukset hyvin selvästi osoittavat, että hintakilpailukyky, johon ed. Bremer puheenvuorossaan viittasi, ei ole ratkaisevin osatekijä tänä päivänä, mihin pitkälle teollistuneet maat voivat nojautua vallatessaan markkinoita ollessaan kilpailukykyisiä kansainvälisesti.

Kuten ministeri Kalliomäki puheenvuorossaan toi esille, reaalinen kilpailukyky on se ratkaisevin tekijä, ja silloin me puhumme tuotteen laadusta, korkeasta jalostusasteesta, osaamisesta, pitkälle menneestä tutkimuksesta ja tuotekehittelystä ja nimenomaan työvoimasta, joka on sitoutunutta, on osaavaa. Tässä suhteessa on käsittämätöntä, että ed. Bremer vielä pohdiskelee tällaisilla käsitteillä kuin ay-liikkeen liian suuri valta tai hintakilpailukyky, joilla Suomen menestystä rakennettaisiin.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Bremer on mielestäni oikeassa siinä, että rakenteellinen muutosvauhti tällä hetkellä on liian hidas, ja on mielestäni selvästi pelättävissä, että jos nopeampia askeleita ei oteta, niin työttömyyttä ei saada lainkaan laskemaan. Puolituspäätöksen tekijät ovat luoneet markkinoilla yhtälön, jossa kysyntä ja tarjonta työvoiman osalta eivät kohtaa toisiaan, ja siitä syystä meillä on valitettavan huomattava määrä työntekijöitä, 400 000 työntekijää edelleen työttömänä. Tämän yhtälön ratkaiseminen on mahdollista, mutta vanhat asenteet valitettavasti estävät sen.

Ed. Bremer puhui siirtymäkauden varauksista, ja tältä osin haluaisin todeta sen, että valitettavasti hänen olisi pitänyt suhtautua hieman kiihkottomammin asiaan. Alun perin oli virhe se, että siirtymäkauden varaukset päätettiin purkaa yhdellä kertaa. Tosin ajatus tuolloin oli se, että kun purkamiseen annettiin lukuisia vuosia aikaa ja oletettiin, että lama kääntyy nousuksi huomattavasti nopeammin, niin lähdettiin siitä, että ongelmia vuonna 97 ei pitäisi syntyä. Valitettavasti ongelmia kuitenkin tuntuu syntyvän siitä syystä, että ihmisten tarpeet eivät ole olleet vastaavanlaisia kuin on oletettu.

Nyt ministeri Niinistön kanssa yhteistyössä on pyritty ratkaisemaan ongelmaa, ja ilolla on todettava se, että ministeri Niinistöllä on valmiutta siihen, että lääninverovirastot voisivat hakemuskohtaisesti ratkaista kysymyksiä tavoitteena se, että turvattaisiin, että varausten purkautumisen johdosta mikään yritys ei kaatuisi ja työllisyysongelmia ei tästä syystä syntyisi.

Tähän malliin, joka valtiovarainministeriöstä on esitetty, ei kuitenkaan valtiovarainvaliokunnan verojaostossa olla aivan tyytyväisiä eräitten teknisten ongelmien vuoksi, mutta myös siitä syystä, että se ei ihan täysin toteuta niitä tavoitteita, mitä on asetettu. Tältä osin neuvottelut jatkuvat ja toivomme, että valtiovarainministeriössä olisi riittävästi ymmärrystä sille, että tämä varausongelma voitaisiin ratkaista siten, että sillä ei ole merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia, mutta kuitenkin yritysten normaalitoiminta voisi jatkua eikä työllisyystilanne heikkenisi.

Ed. B r e m e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kiljunen puhuu niin hampaattomasti, että hän ei varmaan elämässään ole työllistänyt yhtään ainutta ihmistä, muuta kuin elänyt teorioiden keskuudessa, ja minusta tällaisen miehen ei pitäisi puhua lainkaan.

Onko ed. Partanen koskaan ollut mukana, kun miehet tulevat töihin silloin, kun ylityöt alkavat, eivätkä ole töissä normaalina työaikana? Voin kertoa, että toimittajat Siitonen, Kuuranhalla ja Skiftesvik, jotka ovat tunnettuja henkilöitä, tekivät aikanaan tällä tavalla, ja mitä tapahtui? Ay-liikkeen tuomari tuli hyppimään nenäni eteen ja sanoi, että jos ei ylitöitä makseta, vaikkeivät miehet olleet töissä normaaliaikana, niin koko toimitus istuu. Pääluottamusmies Tarja Laaksonen, joka vielä on Iltalehden toimittaja, aikanaan pani lapun ilmoitustaululle, että hyvät ystävät, koko firma kaatuu, jos ette ala tulla töihin työaikana, vaan tulette vain nostamaan ylityökorvauksia. (Ed. Kiljunen: Maksakaa parempaa palkkaa!)

Tällä tavalla kaatui sadan ihmisen firma aikanaan. Kyllä näistä on niin paljon kokemuksia, että tiedetään, mistä puhutaan, mutta teillä taitaa olla aurinkolasit tai muut värjätyt lasit silmienne edessä, kun ette tiedä mikä on todellisuus ay-liikkeen vallassa.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Herra puhemies! Selontekoa on arvioitu sekä hyväksi, jopa hallituksen parhaaksi, että sellaiseksi, joka on hyvin ympäripyöreä ja mitäänsanomaton. Tätä yleisarviota en lähde itse antamaan, mutta olisin toi-

vonut, että selonteossa olisi hieman myös kansainvälistä ulottuvuutta ja toisaalta hieman perusselvityksiä siitä, missä tilanteessa Suomen kansantalous ja elinkeinoelämä kansantalouden keskeisimpänä moottorina tänä päivänä on. Tällaisia perusselvityksiä selonteossa ei ole.

Selonteon pääjako on elinkeinopolitiikan suunta, elinkeinopolitiikan välineet ja kolmantena palvelut, pk-yritykset ja maa- ja metsätalous. Hieman toisenlainenkin se varmasti voisi olla, mutta tietäen sen, että selontekoja tehdään hyvin erilaisin sabluunoin, niin ehkä se tältäkin pohjalta voidaan joustavasti, järkevästi lukea.

Kun peräsin perustietoja selonteon pohjaksi, eikä niitä täältä varsinaisesti löydy, niin hieman pohdin, missä tilanteessa suomalainen yhteiskunta tänä päivänä on ihan perusteeksi sille, mistä meidän pitäisi puhua.

Meillä on 5 miljoonaa asukasta tässä maassa. Työvoiman määrä noin pyörein luvuin on 2,5 miljoonaa, toinen 2,5 miljoonaa on lapsia, eläkeläisiä ja muita, jotka eivät ole työmarkkinoiden käytettävissä. Työvoimasta on likipitäen 0,5 miljoonaa työttömänä, enemmän tai vähemmän riippuen, miten lasketaan. Pyöreästi noin miljoona ihmistä on julkisen sektorin palveluksessa, varsinkin, jos otetaan julkiset liikelaitokset mukaan. Pyöreästi miljoona on avoimella sektorilla tuotannollisessa toiminnassa tai palveluissa.

Siis miljoona ihmistä on työvoimana siellä, mistä tämä kansakunta saa varsinaisesti perustulonsa. Tällä jaolla en ollenkaan ota kantaa siihen, etteivätkö julkisella sektorilla ja muualla olevat henkilöt olisi arvokkaassa työssä, he ovat välttämättömiä yhteiskunnan pyörimisen kannalta ja kaikin tavoin tekevät tärkeää työtä, toivottavasti mekin täällä tässä salissa, mutta kuitenkin avoimen sektorin työvoiman määrä on vain noin miljoona eli noin viidesosa koko kansasta.

Jos vielä tarkemmin katsotaan avoimen sektorin työvoiman jakautumista, niin siihen kuuluvat maatalouden ja pankkien palveluksessa olevat, erilaisten aluepoliittisten tukien piirissä olevien yritysten työntekijät, tänä päivänä myös muun muassa telakoiden palveluksessa olevat henkilöt. Mainitsemalla nämä tarkoitan sitä, että kaikki nämä toimivat enemmän tai vähemmän julkisen tuen varassa olevissa työpaikoissa. Eli avoimen sektorin miljoonasta työntekijästä, en uskalla sitä arvioida, mutta erittäin suuri osa vielä on eri tavoin, eri tasoisesti julkisen tuen varassa olevissa työpaikoissa. Tukea tulee maataloudelle ja myös aluepolitiikkaan EU:lta, mutta nehän ovat meidän omia rahojamme nekin, ja sitten kansallisena vero- tai muuna tukena. Tänä päivänä kehityksen suunta on loppujen lopuksi jopa negatiivinen siinäkin mielessä, että niin tärkeää kuin meille telakoiden säilyminen onkin, niin nyt myös telakkatyöpaikat ovat siis julkisen tuen varassa olevia työpaikkoja. Voidaan löytää monia muitakin. Esimerkiksi puolustusvälineteollisuus on yhteiskunnan ehkä poikkeuksellisten hankintojen varassa ja sitä kautta ainakin ehkä lähitulevaisuudessa siellä työpaikat ovat julkisen tuen varassa.

Tämän viiden miljoonan kansakunnan veturina on siis vain muutaman sadan tuhannen ihmisen työpanos tässä mielessä tuottavassa työssä. Muutkin ovat tärkeässä työssä, mutta tässä mielessä voidaan sanoa, että veturi, joka tätä kansantaloutta vie eteenpäin, on varsin pieni, ja se vaunumäärä ja kuorma, jota tuo veturi vetää, on tavattoman pitkä ja raskas. Se on niin pitkä ja raskas, että veturi ei pysty tuota vetämään, vaan valtiontalous on vahvasti alijäämäinen. Eläkerahastoissa ja muissa on alijäämäisyyttä, eli tämä aukko tässä yhteiskunnassa on valitettavan suuri. Tämä on se lähtökohta, jossa me tänä päivänä olemme. Nyt meidän on katsottava, mitä tehdä.

Mielestäni hallituksen selonteon kaikkein tärkein lause on sivulla 11 tiivistelmässä. Siinä sanotaan: "Elinkeinopolitiikan keskeisenä tavoitteena on aidon, valtion tukitoimenpiteistä riippumattoman yrittäjyyden edistäminen." Tämä on kaikkein tärkein lähtökohta koko elinkeinopolitiikalle, josta selonteko puhuu.

Miten tähän haasteeseen, keskeisimpään tavoitteeseen vastataan? Se voisi löytyä muutamista selonteon kohdista, erityisesti luvun Elinkeinopolitiikan välineet kohdista 3 Veropolitiikka, 5 Teknologia ja koulutus sekä 6 Energiapolitiikka. Nämä ovat ilmeisesti kaikkein keskeisimmät tekijät siinä suhteessa, että me voisimme valtion tukitoimenpiteistä riippumatonta yrittäjyyttä edistää näillä tässä salissa päätettävillä toimenpiteillä. Me tarvitsemme näitä muitakin, joista tässä kirjoitetaan. Tarvitsemme valtiota omistajana. Tarvitsemme rahoitusmarkkinoita. Tarvitsemme ympäristöpolitiikkaa ja ennen kaikkea tarvitsemme myös aluepolitiikkaa tässä maassa. Elinkeinohallinnon kehittäminenkin on tärkeä asia. Mutta keskeisimpiä tekijöitä meidän perussairautemme, liian pienen veturin, parantamiseen on, että veropolitiikka ja siihen liittyen maksupolitiikka, energiapolitiikka, teknologia ja tutkimus sekä koulutus ovat kunnossa ja pystyvät vastaamaan niihin haasteisiin, joita niille pitää

asettaa. Niille pitää asettaa voimakkaat, terävät, vahvat haasteet.

Tältä osin ikävä kyllä täytyy sanoa, että selonteko ei anna kovin suuria eväitä. Veropolitiikan osalta oikeastaan ainoa konkreettinen lupaus on se, mikä täällä on moneen kertaan sanottu eli pääomaveroprosentin säilyttäminen 28:ssa tämän vaalikauden ajan. Jos sitä korotetaan, niin sillä on kielteisiäkin vaikutuksia asuntovuokriin, talletuskorkoihin jne., mutta en näkisi tarpeellisena juuri ja vain tämän kohdan jumiuttamista niin kuin tässä on tehty. Ihmettelenkin, että vasemmisto on antanut tässä periksi näinkin paljon. Toki se on hallitusohjelman toteuttamista tältä osin, niin kuin ministerikin totesi. (Ed. Laitinen: Pitäisikö sitä nostaa?) — Sen nostamista hieman voitaisiin harkita ja katsoa, onko sillä vakavia seurauksia. Sillähän on kielteisiä seurauksia, niin kuin kaikki, jotka asiaa hieman tuntevat, muistavat ja ymmärtävät.

Veropolitiikka olisi uudistettava, mutta ei sillä tavalla, niin kuin hallitus on nyt tehnyt, että suurituloisille annetaan mittavat tuloverotuksen kevennykset ja pienituloisimmat pannaan maksamaan lisääntyvät välilliset energia- ja muut verot. Tämä suunta on epäoikeudenmukaista. Kansa ei sitä hyväksy ja silloin se ei paranna yhteiskunnan ilmapiiriä eikä lisää kulutuskysyntää terveellä tavalla. Se linja on väärä. Sitä linjaa täällä hallitus lupaa edelleen toteuttaa. Se ei saa minun kannatustani, vaan pieni- ja keskituloisten tuloverotusta ja toisaalta sairauskustannuksia on kevennettävä, jolloin voidaan kotimaista kulutusta elvyttää ja näin luoda työpaikkoja, parantaa työllisyyttä kotimarkkinoillamme. Se on peruslinja.

Kun huolehditaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevien maksu- ja ostokyvystä, voidaan myös lisätä haitta- ja ympäristöveroja, sen tyyppisiä veroja, jotka ovat terveitä ja oikeaan suuntaan tottumuksia johtavia. Mutta rinnan täytyy huolehtia siitä, että ihmisillä on maksukykyä. Nyt ei sitä ole. Siinä suhteessa veropolitiikka on mennyt väärään suuntaan. Tällä veropolitiikalla ei paranneta työllisyyttä eikä luoda elinkeinoelämälle tervettä kehityspohjaa.

Mitä sitten tulee muihin kohtiin, niin täällä on paljon puhuttu tutkimuksesta ja koulutuksesta ja valtionyhtiöiden myynnistä saatavien tuottojen käyttämisestä siihen. Kyllä valtion velkaantumisenkin hillitseminen on, totta kai, tärkeä asia, mutta ehkä olisi juuri hyvinkin positiivinen signaali se, että ne pääomat, jotka saadaan omaisuuden myynnistä, käytettäisiin uusomaisuuden luomiseen kansantalouteen. Tässä mielessä tämä puolittamispolitiikka eli puolet valtion budjetin katteeksi, on ehkä väärällä kohdalla. Voisi olla niin, että huomattavasti enemmän pitäisi käyttää nimenomaan tuotekehitykseen ja koulutukseen ja sitä kautta uusien työpaikkojen luomiseen näistä varoista, joita valtionyhtiöiden myynnistä saadaan. Siitä voisi enemmänkin kertoa, minkälainen valtionyhtiöpolitiikka meillä pitäisi olla. Minusta on vahinko, että valtionyhtiöt nähdään melkeinpä ongelmina tässä yhteiskunnassa. Meidän pitää nähdä ne rikkautena, ja jos ne tuottavat valtiolle, niin se on vain hyvä. Niillä on paljon aluepoliittista merkitystä, niillä on turvallisuus- ja työllisyysmerkitystä. Ei ole mikään itsetarkoitus päästä niistä eroon, ehkä päinvastoin.

Selonteon loppupuolella sivulla 63 todetaan valtioneuvoston periaatepäätöksestä pk-yritystoiminnan edistämiseksi, että pk-yritysten toimintaympäristön kehittämisessä tavoitteena on saavuttaa sellainen yritysten toimintaympäristö, joka mahdollistaa pk-yrityksille hyvät aloitus-, kasvu- ja toimintaedellytykset sekä tasavertaiset kilpailuedellytykset EU:n sisämarkkinoilla. Tällöin keskeisiä toimenpidealoja ovat hallintomenettelyjen keventäminen, verotusjärjestelmän tarkistaminen, työvoimakustannusten alentaminen ja pk-yritysten rahoitusmarkkinoiden vahvistaminen.

Vaikka en olekaan mikään yks'intoinen joustoista puhuja, niin kyllä minä lisäisin tähän kuitenkin työelämän uudistamisen myös niin, että paikallista järkevää sopimusvapautta lisättäisiin esimerkiksi Euroopan sosialidemokraattisen puolueen kolme vuotta sitten hyväksymän mallin pohjalta. Sieltä löytyisi hyvä malli, joka voisi kelvata myös päähallituspuolueelle sosialidemokraateille. Tällä sektorin osalla jos ei tässä maassa edetä, ei myöskään kohtuullisen hyviä tuloksia ole saavutettavissa. Mutta jos nämä asiat hoidetaan, niin uskon, että tämän maan koko kansantalouden veturia elinkeinoelämää voidaan vahvistaa ja näin voidaan ylläpitää myös sosiaaliturva ja hyvät julkiset palvelut, jotka ovat erittäin tärkeät sekä elinkeinoelämän kannalta että kaikkien kansalaisten oikeudenmukaisen ja turvallisen tulevaisuuden kannalta.

Ed. P a r t a n e n : Arvoisa puhemies! Arvoisat edustajat! Jaha, ed. Bremer taisi lähteä. Olisin muutaman pikku lauseen elävästä elämästä voinut kertoa myöskin jonkun aikaa, yli 30 vuotta, työpaikalla olleena. Noita käsittelyjärjestyksiä kuin ed. Bremer perusteli ei tämän päivän järjes-

täytyneessä työelämässä ole. Siis tuolla tavalla ei voi menetellä. Minä en tiedä, minkälainen firma se on ollut, missä on huseerattu. Ensinnäkin ylitöihin ei voi jäädä, jos ei työnantajan edustaja pyydä. Omin päin ei voi tehdä ylitöitä järjestäytyneessä yhteiskunnassa, sen on SAK hoitanut. Jos on joku villi firma, siellä voi mellastaa ehkä niin kuin edustaja totesi.

Kun hän ei ole paikalla, jätetään toinen puoli pois tästä.

Tähän Pikkukakkoseen, kun se on täällä mainittu muutaman kerran, muistatte kai vanhemmat isät sitä aikaa, kun Arja-täti oli sillä puolella, se oli katsotuimpia ohjelmia. Minä toivon, että tämän elinkeinopoliittisen selonteon jälkeen myöskin tulevat päätökset hallitukselta eduskuntaan valmisteltuna ovat sen sisältöisiä, että niitä voi kansakunta katsoa kuin aikanaan Pikkukakkosta, nauttia siitä ja todeta, että se tuo yleistä hyvää katsojille ja kuulijoille.

Ensinnäkin näistä valtionyhtiöistä. Tätä kuviota ei pidä tarkastella tämän päivän valossa, koska yhtiöt ovat muotoutuneet pääasiassa kuitenkin sotien jälkeen. Se rakennemassa, tieto- ja osaamismassa, mikä valtionyhtiöissä tällä hetkellä on, on sitä luokkaa teollisuuden eri toimialueilla, että se kattaa hyvin pitkälle kansainvälisen huippuosaamisen tason tässä maassa. Kun tarkastellaan tätä huippuosaamista, mikä näihin yhtiöihin on kehittynyt, sitä osoittaa se, että tuotteena ja toimintamallina sitä osaamista myöskin viedään tänä päivänä kansainvälisille markkinoille. Siis viedään ensinnäkin tuotteita mutta myöskin osaamista. Ei ole millään tavalla itsestäänselvää, että tällaista kansallisosaamista, joka on myöskin sidottu ihmisiin, siis osaaminen osaaviin ihmisiin, voidaan käsitellä sillä tavalla, että näitten yritysten omistuspohja jossain vaiheessa muodostuisi sellaiseksi, että se ei olekaan tämän kansallisen päätäntävallan alla. Tällainen vaara on olemassa.

Mitä tulee sitten tapahtuneeseen kehitykseen valtionyhtiöitten osalta, kun näistä myyntiasioista alun perin alettiin puhua tai omistuspohjan laajentamisesta, niin kuin täällä hienommin sanotaan, siinä vaiheessa allekirjoittanut ja on täällä salissa joitakin muitakin, jotka vastustivat kaikenlaista valtionyhtiöitten omaisuuden realisointia. Mutta kun aikaa on eletty, tässä voidaan myöskin nähdä se, että monien meistä kanta näihin asioihin on muuttunut. On hyväksytty hyvin pitkälle menevä omistuspohjan laajentaminen. Alun perin nähtiin se niin, että kun uutta varantoa yhtiöön tulee, se käytetään pääosin sen yhtiön oman toiminnan tukemiseen, oman toiminnan kehittämiseen, investointeihin ja tulevaisuuden turvaamiseen. Mutta näin ei tänä päivänä kuitenkaan suoraan sanottuna ole.

En väitä vääräksi tapaa käsitellä näinkin asioita. Mutta siinä vaiheessa, kun ilmeni, että valtionyhtiöistä saatuja myyntituloja tullaan joka tapauksessa käyttämään, käytän sanontaa, syömävelkojen maksamiseen, allekirjoittaneella pikkuisen porot keitti.

Kysymys on hyvin pitkälle periaatteellinen. Kun puhutaan eräässä ohjelmassa, joka on herättänyt taiteesta ymmärtämättömissä piireissä närästystä, Kekkosen perinnöstä, niin perintöhän muotoutui aikanaan sillä tavalla, että kansakunnalta otettiin hyvin paljon ostovoimaa pois, 2—3 prosenttia vuositasolla. Sen on todella kansa maksanut, kun maahan siinä ajassa muodostettiin valtionjohtoista teollisuutta alueille, joilla Nestettä lukuun ottamatta ei ollut pyrkimyksiä yksityisellä pääomalla. Sitäkin aikaa kun muistellaan, miten päätökset silloin syntyivät, kyllä tässä kansakunnassa kaikki ne, jotka vähänkin omistivat tai luulivat olevansa sen mahdollisen uuden tulevan omistajia, vastustivat kehitystä silloin. Se on vaatinut aikanaan kovaa runnomista, että ne päätökset tehtiin. Niin näyttää nytkin vaativan, että päästään uutta tekemään.

Palaan siihen, mitä olin sanomassa. Kun perinne on tällä tavalla muotoutunut, pitää myöskin nähdä, että se on perinne. Jos tämän päivän edustajat odottavat, että kun perinnettä ruvetaan jalostamaan uudestaan markoiksi kansakunnan hyödyksi ja sen eteenpäin viemiseksi ja paremman tulevaisuuden täyttämiseksi, niin vähintään edellytetään myöskin sitä, että se raha, mikä irtoaa sieltä, käytetään todella uuden luomiseen.

Kun esimerkissä on puhuttu erilaisista puun ympärillä olevista tuotantolaitoksista, ne ovat esimerkissä siksi, että korkean teknologian ja uusien high tech -tuotteiden luominen on pitkä prosessi. Jos tällä hetkellä olisi tällaisia prosesseja, jotka voitaisiin valtiovallan toimesta käynnistää, niillä rahoilla, mitä valtionyhtiöistä tulee, kai ne olisivat nyt pöydällä ja ne olisivat tällä hetkellä jo toteutuksessa, mutta ei ole. Silloin kun halutaan nopeata työllistämistä, nopeita vaikutuksia kansantaloudessa rahankiertoon, mutta kuitenkin oikealla tavalla, se edellyttäisi sitä, että meillä ne alueet, joita me todella osaamme, metallin ja puun sisällä, hyödynnettäisiin. Siksi tämä on ollut esimerkin muodossa esillä.

Hyödyntämiseen liittyy myöskin paljon uusia asioita, joita ei ole käsitelty tässä ohjelmassa eikä niitä ole paljon julkisuudessakaan käsitelty.

Ensinnäkin minua ihmetyttää se, että kun yhteisistä voimavaroista on todettu, että valtiolla ei ole näitä voimavaroja, ei ole koottu yhteistä pääomaa sillä tavalla yhteen, että myöskin valtio olisi kokoajana niihin mahdollisiin suuriin projekteihin, joita yhteiskunnassa tarvitaan.

Meiltä puuttuu päätöksentekoedellytys tällaisiin suurten projektien avaamiseen tässäkin talossa. Miksi se puuttuu? Tämä on kuin sirpalepommin jäljiltä. Meillä on paljon pientä seassa. On kokonaisuudet muodostettu. Minulle on tullut sellainen kuva, että joskus toimitaan kuin kyläpoliitikot kunnanvaltuustoissa. Tämä tarkoittaa sitä, että kun kaikki suut on ruokittava, että päästään yhteistä päätöstä tekemään, niin ehkä me olemme menneet liian pitkälle tällaisessa kompromissipolitiikassa. Sehän tarkoittaa käytännössä sitä, että kun kaikki suut on ruokittu, on annettu mahdollisesti jo omien budjettitavoitteiden osalta mennä taloudellisia resursseja yhteisymmärryksen ostamiseen niin paljon kuin se todellinen iso prosessi kokonaisuutena maksaa. Rahat menevät että hujahtaa, mutta sille prosessille itselleen, jota on lähdetty hakemaan, ei ole tapahtunut vielä mitään, ei edes päätöstä sen edestä. Tästä on hyvä mennä eteenpäin.

Sitten kirjasta jonkinlaisessa kronologisessa järjestyksessä Emun kohdalta sen verran sanoisin, että täällä on muutamassa puheenvuorossa sivuttu näitä puskurirahastoja koskien ay-liikettä ja palkansaajia siinä mielessä, että kun ja jos sinne mennään, se aiheuttaa ongelmia. Minusta kansallisten rahastojen luominen sellaisenaan ei ole vastaus tähän asiaan. Suomen edustajien tehtävä on tässä asiassa edetä niin, euroedustajien ja niiden, jotka neuvottelevat Emun sisällä asioista, että myöskin tämä puskurirahasto tulee olemaan EU:n kokoinen rahasto, siis kaikki osallistuvat.

Ajatelkaa tilannetta. Meillä on tällainen suhde työttömyydessä. Euroopassa on tällä hetkellä toistakymmentä miljoonaa työtöntä. (Välihuuto) — Siellä on samalla lailla kuin meilläkin. Loput viheltävät minkälaisessa viheltävät. — Jos tämä hyväksytään, kun muuta kautta hyväksytyt Emu-kriteerit on täytetty, tämä on pysyvä olotila. Ei näitä ongelmia millään pikku kansallisilla rahastoilla hoideta tilanteessa, jossa sanotaan, että vahvat järjestelmät pitävät huolen siitä, että palkat eivät jousta, esimerkkinä. Mikä joustaa? Silloin rupeaa työnantaja joustamaan tai sitten ei jousta sen jälkeen kumpikaan, ei ole enää työtä eikä työnantajaa eikä ole enää työntekijääkään. On isompi ongelma kuin kansallinen ongelma nähdä näitä asioita ja itsensä pettämistä tilanteessa, jossa haetaan hyvin nopeita ratkaisuja Emun ympärillä.

Mitä muuta tämä tahtoo sanoa kuin sitä, että seuraavassa vaiheessa minä sanon, että Emun eräs kriteeri pitää olla, ei kansallisesti vaan kansainvälisesti EU:n sisällä, työttömyys, eräs voimakkaimpia kriteereitä, koska se on pohjaltaan laskennallisesti sama kaikissa maissa, ja se on yhtä vaikea ongelma. Jos tällä mallilla ei edetä, tilanne on semmoinen, että me olemme hyväksyneet tietyn asteisen slummiutumisen Euroopaan, koska emme haekaan vastausta niihin kysymyksiin. Näillä ohjelmilla se ei synny.

Teknologiaan ja koulutukseen liittyen minä en ota korkeampaan matematiikkaan sen enempää kantaa, mutta sen sanon, että palattaisiin nyt pitkästä aikaa — kun on sanottu, että kaikki se, mihin minä otan osaa, on jotenkin vanhoillista, niin olkoon — oppisopimuskoulutukseen suorana osana kiinnitystä elämään. Se tarkoittaa sitä, että ei kouluteta sivuhyllylle. Ja jos koulutetaan, annetaan jossakin paikassa tapahtua tämä oppisopimuskoulutus, parhaimmassa mahdollisessa paikassa, siinä arjessa, missä eletään, oikeaan ammattiin ja suoraan työhön. Teoria voi olla laitosten ulkopuolella, mutta koulutus siellä, mihin työläinen tulee: virkamies, herra, narri ja työmies. Silloin ne kohtaavat toisensa eikä koulutus ole harrastelijahommaa, niin kuin nyt tänä päivänä aika paljon on. Koskaan eivät ole koulutus ja työ olleet niin kaukana toisistaan kuin tänä päivänä. Tähän kannattaa myös panostaa työttömyysvaroja.

Sitten tulen lempiaiheeseeni, energiatalouteen. Minusta täällä on käytetty hyviä puheenvuoroja myös energian ympäriltä ja huomenna ehkä käytetään vielä enemmän, mutta käytän tähän vähän aikaa, kun sattuneesta syystä lähden tutkimaan huomenna Vuotoksen allasta, päästäänkö portti aukaisemaan. Ehkä tässä yhteydessä, arvoisa puhemies, sallitaan myös tähän muutama sana.

Meillä on inhimillinen tapa käsitellä läheltä hyvin vaikeita asioita ymmärtämättä niitä, ja toinen inhimillinen tapa on dramatisoida elämäämme ympärillämme sillä tavalla, että emme myöskään usko emmekä halua havaita arjessa olevaa elämää, arjessa olevia tapahtumia ja niitä tosiasioita, jotka meidän edessämme ovat. Energian ympärillä tapahtuneesta keskustelusta ja kun tänään ensimmäisen kerran näin myös hallituksen

mielipiteen energian verotuksesta, minusta täytyy sanoa, että niin ovat vähän kuin Munkkilan Jussin hortonomit olleet asialla.

Myös on hyväksytty tietyt perusteet tiettyjen veromallien mukaan erilaisille energiamuodoille ja -lähteille, kenties oikealla tavalla, jota minä en rupea hahmottelemaan. Sitä perustyytyväisyyttä minä en yritäkään hakea mutta sanon näin raa'asti, että tässä maassa on kotimainen energiatuotanto kotimaisella energialähdepohjalla mahdollista hoitaa, kun ensin hoidetaan perusenergiatuotanto ydinvoimalla. Sen jälkeen on helppo käsitellä kaikenlaisia veroasioita aivan toisella tavalla, kuin nyt näyttää. Minusta fossiilisten aineiden käytön vähentäminen on sen jälkeen kaasua lukuun ottamatta erittäin helppoa ja perusteltua.

Mutta saammeko me tästä kulttuurilaitoksesta nimeltä kansanedustajalaitos, sellaista päätöstä ulos, voimmeko saada ilman erilaisia pienryhmien voitonpyyntejä, että jokaiselle puolueelle pitää jakaa jotakin, tällaisia suuria kansallisen luokan päätöksiä täältä ulos? Se jääköön itämään! Toivon, että saamme. Joissakin asioissa meidän pitää nyt vain uskaltaa tehdä päätöksiä. Emme voi hyväksyä sitä, että pommista ostetaan virtaa sen takia, että ei uskalleta itselle rakentaa turvallista pommia, kun nalli on omassa taskussa tai sytytin. Se siitä energiasta!

Nyt pitäisi olla paikalla teollisuuden edustajia, ja onhan täällä muutamia, jotka ymmärtävät. Nyt tulee sokki SAK:lle, TT:lle ja sitten isoille yrittäjille. Minä ehdotan, että joko hallitus suunnittelee taikka sitten aloitteen pohjalta porukassa rustataan erästä uutta toimintamallia yhteiskuntaan uudeksi tavaksi elää, että loppuu täällä ja muualla työntekijään, välttämättömään pahaan — sinä työläinen, kun sinä maksat sivukuluina niin paljon — tuijottaminen. Suurin piirtein ehdotettu malli on seuraavanlainen, jota meidän kannattaa ruveta jalostamaan. Tämä ei ole mitään uutta, tästä on puhuttu erilaisilla nimikkeillä, mutta minä haluan sen työntekijän tällä tavalla kasvottomaksi, että hän ei ole yrityksessä eikä toiminnassa eikä laitoksessa rasite vaan voimavara, jolla syntyy uutta sinne. Rasite syntyy siitä, että me olemme tehneet erittäin veikeät lait, joiden puitteissa yritykset joutuvat korvaamaan yhteiskunnalle, maksamaan yhteiskuntaan sen osan, joka kuuluukin.

Tällä tavalla menetellen veropohjaa pitäisi laajentaa minusta yhteisöjen ja yritysten kohdalla liikevaihtopohjaiseksi. (Ed. Nikula: Se edellyttää eroa EU:sta!) — Sitten erotaan. Ei muuta kuin menoksi vain! Ruvetkaa keräämään, ed. Laitinen, nimiä!

Arvoisa puhemies! Erotaan tai ei erota. Siis muitakin tapoja on ilmaista tämä, kun minä näin sen sanoin, mutta tällä tarkoitan sitä, että pohjaa laajennetaan niin, että se ei ole sillä tavalla sidottu yksilöön, joka suorittaa työtä. Työsidonnainen vastike yhteiskunnalle entisestään pienenevästä osasta tulee kohtuuttoman suureksi yhtä lailla nyt tässä mallissa yrittäjille, joilla on työntekijöitä, ja yhtä lailla sille yksilölle. Tämänhän me olemme nähneet.

Mutta jos veropohjaa laajennetaan koskemaan tavallaan x:ää — minä jätän tämän auki, jos pitää heti hypätä EU:sta pois, olen valmis siihenkin — uudessa mallissa aivan varmasti on paljon parempi tapa käsitellä pk-sektoria ja pieniä yrityksiä erilaisella maksurasitteella kuin suuria yrityksiä. Mitä tämä tarkoittaa? Se tarkoittaa tässä mallissa sitä, että tulevaisuuden yritykset ovat kuitenkin know-how-yrityksiä, korkean teknologian yrityksiä ja hyvin vähän ehkä enää Suomessa tehdään bulkkitavaraa, jossa pääluku määrittelee seipäitten asennon ja tulokset. Tässä toimintamallissa myös tulevat uudet, suuret ja pienet yritykset kantavat suhteessa siihen, mitä arvoa ne yhteiskuntaan luovat, myös sen arvopohjan mukaisen veromallin yhteiskuntaan riippumatta siitä, montako työntekijää siellä on. Tätä ajatustaustaa vasten uskon, että tätä kannattaisi ruveta kuitenkin kehittelemään.

On helppo tyrmätä tämä asia sillä, että jokin EU-pykälä syrjäyttää tämän, mutta minä en näe kansallisessa mielessä mitään muuta pelastustekijää tällä kohdalla kuin sen, että veropohjaa laajennetaan. Etsitään sellainen tapa, että se kelpaa kaikille, ja tätä kautta tulee yhteiskunnalle aivan uutta varantoa sillä tavalla, että yhdellä luvulla kerätään yrittäjiltä eväät ja ne tulevat valtiokonttoriin, joka jakaa ne sinne. Sinne menevät eläkkeet, sairausvakuutukset ja muut eri puolille, jolloin yrittäjillä ei ole miljoonien lippujen ja lappujen täyttämistä.

Viimeiseksi valtiontalouden tilaan, ja tämä, mitä nyt sanon, on ehkä moraalista enemmänkin. Millä tavalla edustajatoverit suhtautuvat tilanteeseen, jossa esimerkiksi Merita Pankki on saanut huomattavan sijoituksen valtiolta toimintansa tukemiseen? Jos olen oikein ymmärtänyt, kohta alkaa osingonjako pyöriä niille, jotka omistavat pankkia. Veronmaksajien rahoilla on maksettu pankit pystyyn, pidetty pystyssä. No, ovat siellä tietysti asiakkaatkin saaneet jonkinlaista turvaa. Mutta joka tapauksessa yhteiskun-

nan verovaroilla tämä on tapahtunut. Onko näillä verovaroilla, ennen kuin yhteiskunta on velkansa saanut takaisin, moraalista oikeutta maksaa osinkoa niillekin, jotka ovat hupuloineet laitoksensa? Hyvä kysymys kansallisessa ja kansainvälisessä mielessä.

Arvoisa puhemies! Vielä joku toinen, joka käyttää puheenvuoron: ottakaa Arsenal nyt käsittelyyn! Minä en enää jaksa.

Ed. Vihriälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Partanen käytti puheenvuoron, jossa oli käytännön kokemusta monesta asiasta, muun muassa oppisopimuskoulutukseen liittyen, josta voin olla hyvin paljon samaa mieltä. Sitten energiakysymykseen, jonka hän otti esille. Kyllä kai niin on, että itse kukin joutuu uudelleen harkitsemaan näitä kysymyksiä, mitä tulee myös ydinvoiman suhteen, kun kotimaiset polttoaineet eivät saa sitä hyväksyntää, jota ne tänä päivänä tarvitsisivat.

Mutta mitä tulee asioihin, ed. Partanen käsitteli valtionyhtiöiden myyntituloja jne., kyllähän on ihan selvä, että elinkeinopoliittisessa selonteossa, joka nyt on annettu, on tavoite aivan selkeästi yksi keskeinen tavoite, joka ministeri Kalliomäenkin tänään käyttämässä puheenvuorossa on hyvin kirjattu. Täällä todetaan, että hallitus kuitenkin toteuttaa elinkeinopolitiikkaansa olettaen, että eduskunta tekee asiassa myönteisen päätöksen nimenomaan liittymisestä Emuun ensimmäisten joukossa. Tämähän siivittää koko selontekoa, joka nyt eduskunnalle on annettu.

Yksi mielenkiintoinen asia myös on se, että maa- ja metsätaloutta on erittäin vähän käsitelty selonteossa, ja ehkä se kuuluu tämän hallituksen linjaankin, että se on tänne viimeiseksi laitettu. Se ei ainakaan aakkosjärjestyksessä kuuluisi viimeiseksi, jos se on tähän selontekoon saatettu, mutta se on täällä. Maatalouden kohdalta minä sen ymmärrän, mutta ennen kaikkea metsätalous, joka on nyt tärkeä Suomen elinkeinoelämän ja koko elinkeinopolitiikan kannalta, ehkä olisi saanut nyt olla voimakkaammin esillä. Hyvä asia täällä on se, että hallitus lupaa metsäpoliittisen selonteon vuoden 98 alussa.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Partanen oli aivan oikeassa varmasti siinä, kun hän korosti veropolitiikassa elinkeinoverotuksen puolella välttämättömyyttä siirtyä työn verottamisesta asteittain mieluumminkin liikevaihdon tai katteen verotukseen. Täältä heitettiin välihuuto, että se edellyttää eroamista Euroopan unionista, ja ed. Partanen hieman säikähti ja rupesi sitten miettimään, mitä sitten tehdään, erotaanko Euroopan unionista. Toinen vastausvaihtoehto tähän luonnollisesti olisi se, että tämähän on tietysti yleiseurooppalainen välttämättömyys. Kun olemme Euroopan unionin jäsenmaa, meillä olisi tietysti pyrkimys osittain Euroopan unionin tasolla edetä siihen suuntaan, että selvästi verotuksen painopistettä muutettaisiin siihen suuntaan kuin ed. Partanen esitti.

Ed. Partanen oli myös oikeassa siinä, että kun Emua joudutaan toteuttamaan pienelle maalle kuten Suomelle, jonka rahapoliittinen itsenäisyys menee, nimenomaan suhdannetaantumissa saattaisi olla tarkoituksenmukaista, että meillä olisi olemassa — hän käytti termiä — puskurirahastoja. Hän totesi, että kansallinen puskurirahasto on riittämätön. Hän on varmasti aivan oikeassa. Tässä edellytetään eurooppalaisella tasolla toimintoja, ja nimenomaan, kuten hän korosti, tässä työllisyysnäkökulma on hyvin vahva.

Toisaalta kannattaa huomioida se, että pienelle kansantaloudelle kuten Suomelle, joka on ollut suhdanneherkkä keskeisimmällä vientisektorillaan puunjalostuksen puolella, epäilemättä Euroopan rahaliitossa mukana ollessamme tämän kaltaiset taantumat, jotka ovat levinneet keskeiseltä vientisektorilta koko kansantalouteen, muuntuvat toisenlaisiksi. On kyse silloin sektorikohtaisista taantumista, ja silloin kansantalouden kokonaisuuden tasolla tapahtuva reagointi muuttuu toisen tyyppiseksi.

Arvoisa puhemies! Minulta jäi saamatta puheenvuoro, kun ed. Kankaanniemi hetkeä aikaisemmin puhui, hän puhui ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Kiljunen, kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Partanen peräänkuulutti suuria kansallisia päätöksiä. Olen samaa mieltä, ja juuri tämä energiapäätös, joka viime eduskuntakaudella onnettomasti kaatui, on nyt meillä edessä. Olen siinä samaa mieltä kuin ed. Partanen, että meidän on perusenergia turvattava ydinvoimalla.

Ed. Partasen maininta oppisopimuskoulutuksen harrastelijamaisuudesta myös pitää paikkansa, mutta näkisin, että siinä on syynä esimerkiksi se, että kun laki oppisopimuksesta tehtiin, se tehtiin liian kalliiksi työnantajille. Siksi pk-yrit-

täjillä ei ole varaa palkata oppisopimuskoulutuksessa olevia henkilöitä.

Muistutan, että jos me käytämme tähän hyvin paljon työllisyysmäärärahoja, se vääristää tilannetta, koska meillä keskiasteen koulutukseen liittyy oppisopimus aivan olennaisena osana normaaliin koulutukseen. Silloin tietysti työllisyyskoulutusta voidaan käyttää aikuisille. Tässä meidän pitäisi edetä siihen suuntaan, että helpotettaisiin rasitteita, joita tulee työnantajille ja yrityksille. Jotta oppisopimuspaikkoja yrityksistä löytyisi, tarvitaan yrityksiä, joihin oppisopimuksen kautta oppineet nuoret voisivat sijoittua.

Vielä yksi asia. Ed. Partanen sanoi, että syyllistetään työntekijöitä. Tuskin työntekijöitä vaan sitä jäykkää byrokratiaa ja lainsäädäntöä, joka jäykistää työntekijän sisään ottamista, irtisanomista ja niitä etuuksia, jotka hyvänä aikana on säädetty, joilla on kustannuksia nostettu. Työn hinta on tehty liian kalliiksi, ja sen vuoksi työntekijöiden uusi rekrytointi on vähentynyt.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Partanen heitti uuden työnantajamaksumallin. Ei se sikäli uusi ole, että onhan siitä paljon puhuttu, että siirryttäisiin liikevaihtopohjaiseen järjestelmään. Totean vain, että meillä on ollut ja on tänäkin päivänä suuren liikevaihdon omaavia yrityksiä, joilla tulos on miinusmerkkinen tai nolla. Ne kaatuisivat tälläkin mallilla. Tämä malli ei sinänsä ole mikään helppo ratkaisu eikä ratkaise ongelmia.

Toinen tekijä on se, jonka ed. Nikula välihuudossaan totesi, eli tämä vaatisi eroamista Euroopan unionista, koska tuskin onnistuisimme muuttamaan Euroopan unionin järjestelmää. Siellä suuryritykset, joilla on valtavan suuri liikevaihto mutta aika vähän väkeä palveluksessaan, lobbaavat valtavilla rahoilla ja saavat näin myönteiset päätöksensä siellä salaisessa päätöksenteossa, eli mahdoton vastustus löytyy EU:n tasolta.

Mutta voimme lähteä siitä, että erotaan Euroopan unionista ja perustetaan esimerkiksi Pohjolan unioni ja hoidetaan siellä tämä järkevästi työllisyyttä parantavalla tavalla. Tähän meillä on tietysti erinomaiset mahdollisuudet nyt, kun Ruotsissa EU-vastustus on jyrkkä, Norja on EU:n ulkopuolella, Tanskakin hylkää Emun ja Suomen kansakin varmasti hylkää, jos se saa vain sanansa sanoa. Sitä kautta voidaan valita toinen tie eli itsenäisempi ja järkevämpi työllisyyspoliittinen tie.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näinhän asiassa sitten käy, kun hallitus haluaa panostaa selonteossaan palveluelinkeinojen nostamiseen ja yrittää tässä läpimurtaa viidennen ydinvoimalan; viidettä ydinvoimahammasta pakottaa, sen jälkeen kuudetta, erotaan EU:sta. Itse asiassa tästä tulee kouluarvosanalla mitaten improbatur, kun otsikkoa ei noudateta eduskuntakeskustelussa.

Arvoisa puhemies! Ed. Partasen ajatus liikevaihtoon perustuvasta välillisten työvoimakustannusten rahastamisesta on erittäin hyvä ja pidän sitä onnistuneena. Mutta niin kuin sanoin, Euroopan unionin säännöt eivät anna siihen mahdollisuutta. Mutta esimerkiksi energiaintensiteetti on sellainen laskentaperuste, joka erittäin hyvin vastaa sitä, mitä ed. Partanen toi esiin. Se on siinäkin mielessä hyvä, että kaiken energiankäytön ylikäyttö, oli se ydinvoimaa tai uusiutumattomia muita luonnonvaroja, yhteiskunnassa on elämistä tulevien sukupolvien kustannuksella. Julmimmalla tavalla ydinvoima, joka tuottaa ehkä kahdelle sukupolvelle halvahkoa energiaa, mutta tulevaisuudessa kymmenet sukupolvet joutuvat pelkästään kantamaan kustannukset tästä käyttämättömästä mutta suuria kustannuksia sitovasta laitoksesta.

Arvoisa puhemies! Ed. Partanen mainitsi vielä Meritan osingonjaosta. Kun pankkituen ehdot eduskunnassa asetettiin, niin emme me niin tyhmiä olleet, että olisimme päästäneet nämä tukipanostukset ohi osingonjaon. Osinkoja ei voida jakaa ennen kuin valtion tuki on palautettu. Tämä on ehto, jonka eduskunta asetti.

Ed. P a r t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemi lähti pois, mutta sanon, että tarkoitukseni ei ollut muodostaa pienempiä unioneja. Pitää päästä Euroopan unioniin silloin kun pyrkii.

Ed. K a l l i o : Herra puhemies! Jotkut ovat arvostelleet elinkeinopoliittista selontekoa siitä, että se ei sisällä riittävästi yksityiskohtaisia toimenpide-ehdotuksia. Minun mielestäni selonteon lähestymistapa on hyvä. Kyllä ensin on löydettävä yhteinen valtatie, jota eteenpäin kuljetaan. Tämän jälkeen on aika poikkeilla sivupoluillekin. Liiallisen konkretian vaarana on myöskin se, että me helposti takerrumme johonkin sinänsä tärkeään mutta kokonaisuuden kannalta marginaaliseen asiaan. Konkreettisia toimenpide-ehdotuksia toki tarvitaan, joten tuotakoon niitä juoksujalkaa muissa yhteyksissä.

Herra puhemies! Tämän hetken suurin kansallinen haasteemme on suurtyöttömyyden huomattava vähentäminen. Elinkeinopoliittiset linjaukset ja toimenpiteet ovat keskeisessä asemassa, kun pureudutaan työttömyyden vaikeaan haasteeseen. Selonteon tuleekin olla sen tien viitoittaja, jolta me parhaiten löydämme ratkaisuja keskeisimpään ongelmaamme.

Kansleri Jaakko Honko esitelmöi Keran 25-vuotisjuhlassa runsas kuukausi sitten kansantalouksien menestystekijöistä. Analyyttisessä esityksessään Honko eritteli tutkimustuloksiin nojautuen Suomen vahvuustekijöitä, joita ovat hyvä asenne yrittäjyyteen, korkea yleinen koulutustaso, joillakin kapeilla kaistoilla saavutettu korkeatasoinen osaaminen ja tietotaito sekä eräät organisatoriset järjestelyt innovaatioiden ja koko kansantalouden kehittämiseksi. Näitä organisatorisia järjestelyjä ovat muun muassa Sitra, Tekes ja Kera.

Suomen kansantalouden heikkouksista ovat tulleet esille paitsi rajoitetut henkiset ja aineelliset resurssimme, myös vähäinen markkinasuuntautuneisuus. Rajoitetut voimavaramme esimerkiksi tutkimus- ja kehitystyössä eivät riitä sellaisille maailmantalouden laveille kaistoille, joilla tarvitaan suuruuden ekonomiaa. Todettakoon, että esimerkiksi General Motors -yhtymän tutkimus- ja kehitysmenot ovat noin kolme kertaa suuremmat, kuin koko Suomen valtion tutkimus- ja kehitystoiminnan menot.

Edellä esiin nostetut Suomen kansantalouden vahvuudet ovat se perusta, jolle meidän on menestymisemme rakennettava avoimessa kansainvälisessä taloudessa ja globaalissa kilpailussa. Nämä vahvuustekijät tulevat kyllä selonteossakin esiin. Pääoma, tavarat, työntekijät ja tieto liikkuvat ilman rajoituksia. Työpaikat syntyvät sinne, missä yritystoiminnalla on paras toimintaympäristö. Suomi on vain valitettavan heikosti kyennyt viime vuosina houkuttelemaan ulkomaisia investointeja. Valtiovallan ja julkisen vallan laajemminkin on huolehdittava yhteiskuntamme kilpailukykyisistä edellytyksistä yrittäjyydelle ja yritystoiminnalle. Valtiovallan on pidettävä huolta menestyvän yritystoiminnan puitteista.

Tulevien mahdollisuuksiemme kannalta on ollut myönteistä, että kansakuntamme osaamispääomaa kasvattavien investointien kasvu on ollut sangen ripeää 1980- ja 1990-luvuilla. Tätä tässä mielessä myönteistä linjaa jatkaa tutkimusrahoituksen kasvattaminen 2,5 prosentista 2,9 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 1999 mennessä. Nämä ovat tärkeitä panostuksia, sillä kansantalouksien menestys riippuu olennaisesti niiden kyvystä saada aikaan innovaatioita.

En liene pahasti väärässä, jos totean, että Suomen kansantalous elää parasta aikaa innovaatiokeskeistä vaihetta. Tälle on ominaista ensinnäkin, että kansainvälisesti menestyvien alojen ja tuoteryhmien kirjo laajenee, toiseksi, että kilpailumenestys perustuu erikoistuneisiin tuotannon tekijöihin ja niiden luomiseen eli korkeasti koulutettuun työvoimaan ja osaamispääomaan ja kolmanneksi, että kansainvälistymisestä tulee välttämätön keino turvata yritysten kasvu ja kilpailuasema. Tutun tuntuisia asioita tämän päivän yritystoiminnassamme.

Tällaisessa vaiheessa teollisuuspolitiikalta edellytetään välillistä vaikuttamista erityisesti koulutukseen ja tutkimukseen. Myös kilpailun lisääminen ja uusien yritysten perustamisen helpottaminen ovat luontevaa elinkeinopolitiikkaa. Sen sijaan subventiot ja kilpailun rajoittaminen istuvat huonosti tähän kehitysvaiheeseen.

Meidän kansantaloutemme kasvu ja kehitys riippuu tulevaisuudessa yhä enemmän koulutuksen ja osaamisen tasosta. Tieto ja osaaminen laajasti tulkittuna on eittämättä yksi keskeinen menestystekijä. Kysymys ei ole yrityksissä vain esimerkiksi valmistusteknisestä osaamisesta. Niissä on hyvin tärkeää myös markkinointiosaaminen, henkilöstöosaaminen sekä rahoitusosaaminen. Meidän onkin kehitettävä kaikkea sitä osaamista, mitä meidän kansantaloudessamme ja yhteiskunnassamme on. Tämä koskee myös poliittista päätöksentekoa.

Meillä on eräänä ongelmana, kuten monissa muissakin kehittyneissä teollisuusmaissa, että meidän työvoimamme vanhenee hyvää vauhtia. Hyvin koulutetun työvoiman saatavuutta ei voidakaan turvata pelkästään nuorisoasteen muodollista koulutusta lisäämällä. Vähintään yhtä tärkeäksi tulee aikuiskoulutus yleensä ja työssä tapahtuva koulutus erityisesti. Meidän onkin otettava selkeäksi tavoitteeksi, että jokaisen on saatava työtään vastaava koulutus. Suomessa on erityisen vankka insinööritietojen ja -taitojen taso, mutta tämä ei riitä. Meillä pitäisi olla enemmän kykyä muuttaa ne kaupallisesti menestyviksi tuotteiksi. Ehkäpä myöskin ammatillisessa koulutuksessa käytännön työssäolon ja koulutuksen vuorottelussa meillä olisi paljon opiksi otettavaa Saksan järjestelmästä.

Herra puhemies! Elinkeinopoliittisessa selonteossa kiinnitetään kiitettävästi huomiota palveluyritysten problematiikkaan. Suomihan onkin

itsepalvelujen luvattu maa. Meillä palvelualan työpaikat eivät ole pystyneet korvaamaan teollisuuden työpaikkojen vähenemistä. Meillä korkea, vuodesta 1991 vuoteen 1995 lähes 10 prosentilla kohonnut verokiila on ollut yksi keskeinen palvelualoja kuristanut ongelma. Hallitus on aloittanut verokiilan alentamisen ja jos tällä tiellä pystytään jatkamaan, antaa se palvelusektorillekin parempia työllistämismahdollisuuksia. Työttömyyden nujertamisessa palvelut ovat eittämättä avainasemassa.

On myös korostettava sitä, että monet palvelut edellyttävät hyvin korkeaa ja kansainvälisesti kilpailukykyistä osaamista. Ajateltakoon vaikkapa monia korkean teknologian palveluja, rahoituspalveluja ja konsulttipalveluja. Kansainvälistyvät palvelut ovatkin suuri haaste meille suomalaisille.

Yritystukien suuntaaminen ensi sijassa tutkimukseen, tuotekehitykseen, koulutukseen sekä pk-yritysten kansainvälistymiseen on aivan oikea linjaus. Vähät ja entisestään vähenevät varat on käytettävä parhaalla mahdollisella tavalla. Pidän myöskin hyvänä, että yritystukijärjestelmien vaikutuksiin on tarkoitus paneutua. Seurantatietoa tukien vaikutuksesta tarvitaankin nykyistä huomattavasti enemmän.

Lopuksi pari sanaa energiasta. Meidän teollisuudellemme on tyypillistä korkea energiavaltaisuus. Kuten selonteossakin todetaan, on energiavaltaisen teollisuuden osuus säilynyt 30 prosentin tienoilla. Selonteossa energiapolitiikka on jäänyt varsin vähälle johtuen siitä, että hallituksen on tarkoitus valmistella energiapoliittinen strategia ja palata siinä yhteydessä näihin asioihin.

Linjauksena on kuitenkin, että energian saatavuus Suomen elinkeinoelämälle turvataan kilpailukykyiseen hintaan. Tämä on vaativa linjaus ja edellyttää käsittääkseni varsin pian päätöksiä sähkön lisäkapasiteetin rakentamisesta. En muutenkaan ymmärrä sitä, miksi tuomme sähköä, vaikka pystyisimme itse sen kilpailukykyiseen hintaan tuottamaan ja tähän tuotantokapasiteetin rakentamiseen ei tarvittaisi markkaakaan julkisia varoja. Kyllä suuri kansallinen projektimme, työttömyyden nujertaminen, edellyttäisi kaikkien mahdollisten keinojen käyttöä. Energian kotimaisen tuotannon lisääminen olisi yksi tärkeä askel ja se omalta osaltaan vahvistaisi Suomen mahdollisuuksia ulkomaisten investointien kohteena.

Herra puhemies! Selonteko kaikkinensa ansaitsee hyvän arvosanan.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa puhemies! On hyvä asia, että vihdoinkin hallitus antoi elinkeinopoliittisen selonteon, jonka sisällön tutustumiseen on jäänyt varsin vähän aikaa. Se on ehkä se harmillisempi puoli näinkin tärkeän asian osalta.

Ihan muutama päällimmäinen kannanotto tähän jäsennykseen, millä tavalla elinkeinopoliittisen selonteon sisältö on rakentunut. Elinkeinopolitiikan suunta on ensimmäinen kohta. Mielestäni tästä puuttuu se tahdon rakentaminen, mikä meidän pitäisi saada nyt tässä murrosvaiheessa ja murrostilanteessa. Sen vuoksi täydentäisin tätä näkemyksellä elinkeinopolitiikan suunta ja päämäärät. Nimittäin mielestäni keskeinen valtion tehtävä on asettaa tiettyjä tavoitteita, tiettyjä tahtotiloja suomalaisen elinkeinopolitiikan kehittämiselle nykyistä selvästi tietoisemmin ja nimenomaan niin, että ei ainoastaan ja vain ainoa selvä tavoite ole pyrkiminen Euroopan talous- ja rahaliittoon.

Tässä edellä muun muassa ed. Partanen tarkasteli Euroopan talous- ja rahaliiton merkitystä Suomelle ja otti kantaa siinä mielessä, että puskurirahastot eivät tule kysymykseen Suomen kohdalla, mutta niitä pitäisi kehittää koko Euroopan unionia ajatellen. Minun mielestäni tämä on koko Euroopan tulevaisuutta ja työllisyyttä ajatellen mahdoton näköala. Kyllä meidän pitää pystyä niin kansallisesti kuin koko Euroopan unioniakin ajatellen luomaan sellaiset lähtökohdat työn tekemiselle ja työn teettämiselle, että me pysymme kansainvälisessä kilpailussa mukana.

Toisena pääkohtana on elinkeinopolitiikan välineet. Minusta tätä pääjaksoa olisi hyvä terävöittää nimenomaan lähtökohdalla uudelleenarviointi ja keskeiset välineet, koska minusta koko elinkeinopoliittisen selonteon merkitys ja arvo kiteytyy siihen, kykenemmekö tässä tilanteessa riittäviin uudelleenarviointeihin ja sellaisiin valintoihin, joilla me todella parannamme suomalaisen elinkeinoelämän mahdollisuuksia ja elinkeinopolitiikan mahdollisuuksia menestyä tässä kilpailutilanteessa.

Uudelleenarviointeja me tarvitsemme. Muun muassa veropolitiikka on alue, johonka olisin toivonut, että paljon selvemmin olisi kirjattu ne tavoitteet, mitä hallitus edellyttää tulevassa veropolitiikassa ottaen huomioon sinällään tähän selontekoon hyvin kirjatun osaamisintensiivisen yritystoiminnan lisääntymisen. Mutta jälleen kerran joudutaan toteamaan, että me yritämme verottaa vanhakantaisesta lähtökohdasta, vaikka jo selontekotekstiin on kirjoitettu osaamisin-

tensiivisen yritystoiminnan täysin keskeinen merkitys tulevaisuudessa.

Tässä on tarkasteltu tiettyjä vaihtoehtoja, millä tavalla verotus pitäisi järjestää, että irtauduttaisiin tällä hetkellä työn ehdottoman ylikireästä verottamisesta, joka omalta osaltaan on vaikuttamassa siihen, että kansainvälisessä kilpailussa työ siirtyy Suomen ja Euroopan ulkopuolelle. Mutta erityisen kipeä tämä kysymys on nimenomaan Suomen kannalta. Tässä esille tuli muun muassa se, että siirtyisimme verotuksessa liikevaihtopohjaiseen verottamiseen. Samanaikaisesti todettiin, että Euroopan unionin puitteissa se ei ole mahdollista.

Tämän vuoksi onkin erityisen tärkeää, että ennen kuin lopullisia ratkaisuja Euroopan unionin harmonisoinnissa saadaan aikaan — varmasti menee vielä lukemattoman monta vuotta, ennen kuin tämmöinen tulee ajankohtaiseksi — Suomi riittävän itsenäisesti uudistaisi omaa verotustaan ja verotuspolitiikkaansa, koska se on meille mahdollista. Verotus on alue, nimenomaan työn verotus, jota ei ole harmonisoitu Euroopan unionin puitteissa. Tässä mielessä sen huomioon ottaminen ja riittävän itsenäinen päätöksenteko on täysin välttämätöntä. Tietysti me ajattelemme nimenomaan näin, että tässä valtiontalouden tilanteessa se ei ole mahdollista. Mutta mielestäni selvästi ennakkoluulottomammin pitäisi arvioida sitä tosiasiaa, onko muuta tietä avata todella reittejä uuden työn syntymiselle.

Haluan puuttua myös rahoitusmarkkinoihin, joka asia on ihan omana kohtanaan tässä selonteossa. Mielestäni riskirahoituksen merkitys ei ole saanut riittävää sijaa. Me pyrimme enemmänkin selittelemään valtiovallan edustajina tai kansanedustajina tai valtion eri ministeriöiden virkamiehinä, millä tavalla riskirahoitus on onnistuttu hoitamaan osittain ummistaen silmät siltä tosiasialliselta tilanteelta, mikä meillä tällä hetkellä on. Meidän on nähtävä, minkälaisissa ongelmissa kaiken kaikkiaan meidän pankkijärjestelmämme toimii. Yritystoiminnan nopea vireyttäminen ja vireytyminen on myös pankkijärjestelmän toimivuuden kannalta välttämätön asia. Jotta saamme uutta yritystoimintaa, nimenomaan aineettomia investointeja, nykyistä selvästi enemmän liikkeelle, tarvitaan riskivakuuksia, riskitakauksia, joissa mielestäni valtion pitäisi mennä selvästi pidemmälle, kuin tällä hetkellä mennään. Otan Valtiontakuukeskuksen esimerkiksi, jossa hyvin pitkälle monet hankkeet kariutuvat nimenomaan siihen, että Valtiontakuukeskuksen takuiden ja vakuuden lisäksi tarvitaan myös paikallispankkien riskinottoa. Minusta tämä on selvä epäkohta. Niiden vaiheiden jälkeen, jotka suomalaiset pankit ovat läpikäyneet, paikallispankkien riskinottovalmius on erittäin heikko. Kuitenkin jos me luomme uutta yritystoimintaa, kehitämme nykyistä yritystoimintaa, se on suhteellisen riskitöntä investoimista tulevaisuuteen.

Tässä on useammassa puheenvuorossa jo tarkasteltu koulutuksen merkitystä. On helppo yhtyä niihin puheenvuoroihin, joissa on peräänkuulutettu oppisopimuskoulutuksen lisäämistä. Mutta samanaikaisesti joudutaan toteamaan, että Suomeen on luotu hyvin, sanoisin, raskas ammatillisen koulutuksen järjestelmä. Oppisopimuskoulutuksen lisääminen merkitsee samanaikaisesti tiettyä painetta nykyisen ammatillisen koulutusjärjestelmän purkamiseen. Minusta tämä liittyy myös siihen lähtökohtaan, että meidän pitäisi käydä koulutuksen osalta enemmän arvokeskustelua siitä, millä tavalla koulutus tulevaisuudessa järjestetään, koska kuitenkin keskeinen vaatimus on se, että koulutus ja työelämän vaatimukset tulevat lähemmäksi toisiaan. Siinä mielessä oppisopimuskoulutuksen vauhdittaminen on varmasti yksi olennainen kysymys.

Aluepolitiikkaa tämä selonteko mielestäni käsittelee aivan liian vähän nimenomaan sen vuoksi, että nykyinen ohjelmaperusteinen kehittämistyö kytkee tulevan elinkeinojen kehittämistyön hyvin lähelle paikallistasoa, aluetasoa. Siinä mielessä se, millä tavalla teemme paikalliset ja alueelliset valinnat esimerkiksi uusteollistamisen osalta, tulisi ottaa vahvemmin esille. Tätä kautta tulemme myös niihin valintoihin, millä uusteollistamisen ja teollistamisen alueilla me todella luomme riittävän osaamiskertymän ja tulemme kansainvälisesti jatkossa menestymään. Olisin odottanut, että enemmän tässä selonteossa olisi myös ollut tällaista toimialatarkastelua.

Täällä on muutamissa puheenvuoroissa otettu sellainen kanta, että vanhoilla teollisuuden aloilla ei ole enää tavallaan mahdollisuuksia. Emme saa missään nimessä unohtaa sitä, että kuitenkin monet näistä vanhoista aloista, lähinnä metsäteollisuus ja metalliteollisuus, ovat olleet myös sitä pohjaa, jonka kautta on luotu sitä osaamista, jolla tällä hetkellä korkeamman teknologiankin toiminnot menestyvät kansainvälisessä kilpailussa. Tämän osaamismaaperän merkitystä ei tulisi vähätellä. Olen näkemässä, että myös tulevaisuudessa hyvin monet mahdollisuudet tulevat nousemaan näistä menestystä tuoneista perinteisistä

teollisuuden aloista. Esimerkiksi metsäteollisuudessa meidän pitäisi selvästi vahvemmin ja määrätietoisemmin kehittää mekaanisen puunjalostusteollisuuden mahdollisuuksia ja ennen kaikkea toimialan kansainvälistymistä.

Elinkeinohallinnon kehittäminen on ajankohtainen kysymys. Siinä mielessä tämä koko aluehallinnon uudistus kytkeytyy ajankohtaisesti tähän asiaan. Minusta tässä on kuitenkin jäänyt vajaaksi arvio siitä, mitä tulevat haasteet edellyttävät uusilta instituutioilta. Minä en usko siihen, että ainoastaan ja vain työvoimatoimistojen ja kauppa- ja teollisuusministeriön alaisten nykyisten elinkeinopalveluyksiköiden yhteensovittaminen riittää vastaamaan niihin tukipalveluihin, mitä kansainvälistyvä pk-yritystoiminta meiltä vaatii. Mitä tuki-instrumentteja me tarvitsemme lisää, mitä vanhoja olemme valmiit poistamaan, minusta tätä keskustelua, näitä kannanottoja, olisi ollut paikallaan vähän perusteellisemmin tarkastella tässä selonteossa.

Lisäksi haluan vielä lyhyesti puuttua maa- ja metsätalouden osuuteen ja kytken tähän kohtaan jopa keskustelun ammattiyhdistysliikkeen roolista. Täällä käytiin jo jossain välissä, taisi olla ed. Bremerin puheenvuoron jälkeen, aika vahvaakin debattia siitä, millä tavalla työnantajapuoli ja työntekijäpuoli näkevät ammattiyhdistysliikkeen tilanteen. Minusta se debatti osoitti selvästi, millä tavalla reagoi meistä kansanedustajista se joukko, joka ei ole koskaan toiminut työnantajina. Minusta se on suuri puute silloin, kun me arvioimme nimenomaan pk-yritystoiminnan kehittämistä, mutta sanon, että se on myös puute silloin, kun me arvioimme maa- ja metsätaloudessa tehtäviä toimenpiteitä.

En malta olla tässä yhteydessä ottamatta esiin maitokiintiöiden 6 prosentin leikkausta, joka on nyt ajankohtainen. Rohkenen sanoa, että tuskin tulisi kysymykseenkään, että vastaavalla tavalla leikattaisiin palkansaajien tuloja. Siinä, millä tavalla näihin asioihin suhtaudumme, minusta on keskeistä nähdä se, että maa- ja metsätalous on yksi varsin olennainen pienyrityksen toimiala. Millä tavalla me säilytämme esimerkiksi maataloudessa toimintaedellytykset EU:n sisämarkkinoilla, sitä pohdintaa ehkä olisi tullut käydä enemmän myös tässä selontekotekstissä. Nimittäin olen näkemässä, että me joudumme tekemään uusia valintoja nimenomaan seuraavalla neuvottelukaudella, ehkä löytämään joitain ihan uusia perusteita sille, että maatalouden toimintaedellytykset turvataan riittävässä laajuudessa.

Ihan viimeisenä asiana liittäisin koko tähän selontekotekstiin tavallaan neljännen pääkappaleen, johon kirjaisin välittömästi käynnistettävät toimenpiteet ja suuret projektit sekä kokeilut. Olisin nimittäin toivonut — keskustelun jäntevyyden ja tavallaan sen myönteisen paineen synnyttämiseksi todella elinkeinojen kehittämisen alueella pitää ruveta töihin — että olisi otettu se henkinen riski ministeriössä, että muutama esimerkkiprojekti, muutama rohkea kokeiluesitys olisi tuotu tähän selontekokeskusteluun, jolloin olisimme saaneet jotain todellista tartuntaa. Tässä mielessä kun arvoisa ministerikin on tullut paikalle, haluaisin opposition edustajana rohkaista hallitusta tämän suuntaiseen toimintaan.

Täällä on käyty keskustelua siitä, mikä on valtionyhtiöiden rooli. Ehkä se on hyvin suurelta osin tullut selväksi. Me tarvitsemme edelleen valtionyhtiöitä. Jos me myymme valtionyhtiöitä, toivottavasti myyntitulot pääsääntöisesti käytetään uuden yritystoiminnan kehittämiseen. Olisin näkemässä, että jopa valtionyhtiön myyntitulojen yksi nykyaikainen kanava olisi merkittävien projektien, kehittämishankkeiden, käynnistäminen esimerkiksi kauppa- ja teollisuusministeriön toimesta. Tämän tyyppisten asioiden pöydälle nostaminen tämän tyyppiseen selontekoon kirjaamalla olisi uudenlainen avaus. Se olisi myötävaikuttamassa siihen, että me kansanedustajinakin innostuisimme myös elinkeinopolitiikasta ehkä samalla tavalla, kuin innostumme tässä salissakin sosiaalipolitiikasta ja, voisiko sanoa, menojen aikaansaamisesta.

Kuitenkin haluan lopuksi kiittää ministeri Kalliomäkeä. On kuitenkin hyvä asia, että tämänkin tasoinen paperi on saatu aikaan. Toivoisin, että tämän jatkeeksi tulisi yhä konkreettisempaa, yhä enemmän jopa sellaista luovaa jännitettä tähän taloon ja tähän saliin tuovaa esitystä, jolla todella päästään etenemään, luomaan uusia työpaikkoja, vastaamaan siihen todella mittavaan kansalliseen haasteeseen, joka meillä on edessä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o m ä k i : Arvoisa puhemies! Lyhyenä vastauksena ed. Karjulalle totean, että jo aiemmin puhuin näistä suurista kansallisista projekteista siinä yhteydessä, missä oli keskustelua valtionyhtiöiden myyntitulojen käytöstä. Lähdin siitä tuossa pu-

heenvuorossani ja varmistan sen nyt, että jos saamme jo sovittujen miljardien lisäksi käyttöömme markkinatilanteen niin salliessa huomattavia uusia tuloja, niitä pitää nimenomaan kohdentaa ed. Karjulan esittämien tapaisiin, pitkävaikutteisiin, merkittäviin projekteihin, mutta niitä ei ole selontekotekstiin kirjattu juuri siitä syystä, että ensiksi pitää saada myöskin varmuus niistä tuloista, miljardiluokan tuloista, jotka tarvitaan näiden projektien käynnistämiseen.

Viittasin vain joihinkin alueisiin, missä meillä on tekeillä sinänsä pohjaesityksiä infrastruktuuriin liittyen, koulutukseen liittyen, ennen kaikkea sellaiseen ammatilliseen koulutukseen liittyen, mistä on yhteys ed. Karjulan puheenvuorossaan mainitsemaan tietointensiiviseen alueeseen, joka on kansainvälisesti voimakkaasti kasvava toiminta-alue ja jolle näitä uusia kestäviä työpaikkoja syntyy. Eli olemme liikkeellä ed. Karjulan peräänkuuluttamassa asiassa. Jos todella näitä tuloja saadaan, valmius kauppa- ja teollisuusministeriössä on hyvin pitkälle meneviin esityksiin.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Karjula puuttui veropolitiikkaan ja rohkaisi ansiotulojen verotuksessa liikkumaan ripeämmin. Se on aivan oikea lähtökohta mielestäni. Olisin hänen puheenvuoroaan täydentänyt vielä niin, että jos tätä selontekoa lukee, pahin ongelma tässä sittenkin on pk-sektorin veropolitiikka. Täällähän hallitus vain toteaa, että hallitus jatkaa valmisteluja pk-yrityksiä koskevien menettelyjen yksinkertaistamiseksi ja joustavoittamiseksi verotuksessa. Meillä on kuitenkin se tilanne, että olemme menossa kohti integroituvia rahapoliittisia oloja. Välttämättä pitäisi yrityksen omia pääomia voida vahvistaa pk-sektorilla. Nyt kuitenkin henkilöyrityksistä ovat poistumassa, muuttumassa osakeyhtiöiksi ne, jotka voivat, paljolti verotuspoliittisin toimenpitein, mitä hallituksen suunnasta on tullut, ja koska pääomayhteisöverotuksen siirtymäsäännökset ovat poistumassa. Kun samaan aikaan tulee osakeyhtiölaki, joka nostaa osaltaan sekin yrittämisen kynnystä, meillä on erittäin huono tilanne, kun yrittämisen kynnys on nousemassa Suomessa, vaikka me tarvitsisimme kymmeniätuhansia uusia yrityksiä ja pitäisi yrittämisen kynnystä laskea.

On myös erittäin onnetonta, että siirtymävarausten osalta hallitus ei pysty liikkumaan niin, että voitaisiin pienempien pk-sektorin yritysten, myös palvelualan yritysten osalta löytää jousto pariksi vuodeksi siten, että ne voisivat omia pääomiaan parantaa ja siten edistää työllisyyttä.

Ed. Karjulan puheeseen osin liittyen totean, että mielestäni veropoliittinen osa pk-sektorin osalta on hyvin onneton tässä. Yrittämisen kynnys nousee eikä yritysten mahdollisuuksia kasvattaa omia pääomiaan nimenomaan henkilöyritysten ja elinkeinonharjoittajien osalta paranneta. Tämä, ministeri Kalliomäki, on paha puute teidän selonteossanne.

Ed. M. M a r k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan omalta osaltani replikoida myös ed. Karjulan ja ministeri Kalliomäen keskustelua suurista kansallisista ohjelmista.

On todella erittäin tärkeää, että me saisimme riittävästi voimavaroja valtionyhtiöiden myymisestä siten, että uusia pitkävaikutteisia projekteja ja ohjelmia voitaisiin perustaa. Erityisesti itse pidän mielessä Tekesin monet kansalliset teknologian kehittämisohjelmat, joista on saatu erittäin hyviä kokemuksia. Mutta nyt tarvittaisiin vielä mittavampia ohjelmia, joihin sisällytettäisiin teknologisen kehitystyön lisäksi erittäin laajaa yritysten sisäistä koulutustoimintaa, henkilöstön kehittymistä ja uusien opetus- ja oppimisteknologioiden hyväksikäyttöä yritystasolla. Samoin jos tällaisiin kytkeytyisi uusien innovatiivisten tuotteiden kehittäminen hyödyntäen sitä kaikkea teknologista tietoa, jota eri puolilta maailmaa on saatavissa, nämä ohjelmat jos mitkä toimisivat tehokkaasti uusia työpaikkoja käytännön yritystoimintatasolla luovina ja aivan erityisesti pk-sektorilla. Tältä osin todella ei ole mielekästä, että enää rajautuisimme pelkästään teknologiaohjelmiin, vaan näkisimme todella tuotekehityksen, koulutuksen ja kansainvälisten markkinoiden yhteenkuuluvuuden näissä laajoissa uusissa ohjelmissa.

Ed. L a i t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muutama kysymys arvostamani ed. Karjulan puheenvuoroon. Kyllä täytyy sanoa, että harvoin oppositiopuolueelta kuulee niin reaalipolitiikon puheenvuoroa kuin ed. Karjulan puheenvuoro tässäkin yhteydessä oli.

Täytyy todeta se, että voin lähes kaikkeen siihen yhtyä, mitä te omassa puheenvuorossanne julkisanoitte, muutamaa asiaa lukuun ottamatta. Muun muassa siihen en voi tietenkään yhtyä, kun kysyitte, mitähän palkansaajat sanoisivat, jos heidän ansioitaan leikattaisiin niin kuin maatalousyrittäjien ansioita ollaan leikkaamassa. Varmasti hyvin kuitenkin tiedätte sen, että palkan-

saajien ansioita on leikattu monta kertaa jopa sillä tavalla, että työmarkkinajärjestöjen välillä on sovittu siitä, että ei toteuteta palkankorotuksia, vaan palkkoja alennetaan. Palkansaajilla on kyllä tästä kokemusta.

Mitä tulee riskinottovalmiuteen, kyllä te olitte aivan oikeassa siinä, että tänä päivänä ei tahdota ottaa riskejä sen enempää pankkien puolella kuin myöskään valtion puolella, muun muassa valtion takuulaitosten kesken. Tilanne on nyt äärimmäinen siihen verrattuna, kun ajauduttiin pankkikriisiin. Silloin otettiin yliriskejä. Luottoa jaettiin ilman vakuuksia. Tänä päivänä tilanne on se, että pitää olla moninkertaiset vakuudet, että saa luottoa.

Aivan samalla tavalla on itse asiassa käynyt meidän Neuvostoliiton ja nykyisen Venäjänkauppamme osalta. Venäjän-kauppaa ei edistetä johtuen siitä, että koetaan, että siellä on liian suuret riskit.

Mitä tulee oppisopimuskoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen, oppisopimuskoulutustahan laajennetaan nyt merkittävästi. Hyvä näin! Nyt on vain niin, että ...

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Laitinen!

Ed. L ä m s ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Karjula piti hyvin ansiokkaan puheenvuoron. Siitä voisi tarkastella montakin kohtaa.

Hän aloitti puheenvuoronsa kysymällä, kykenemmekö uudelleenarviointeihin elinkeinopolitiikan osalta, ja itse asiassa päätti puheenvuoronsa tähän pohdiskeluun, josta ministeri Kalliomäeltäkin sai lupausta kansallisesta ohjelmasta ja syvemmästä tarkastelusta. Ed. Karjula toi myös esille pk-yritysten vakuusongelman, joka on eduskunnassa ollut hyvin moneen otteeseen esillä kyselytunneilla ja myös kirjallisten kysymysten muodossa. Kun erilaisilla tutkimuksilla ja kyselyillä on pk-yrityksiltä kysytty sitä, mitkä ovat suurimmat työllistämisen esteet, poikkeuksetta tulee esiin vakuusongelma. Toivoisi todella, että tähän paneuduttaisiin, millä tavalla vakuusongelma saataisiin pois päiväjärjestyksestä.

Ed. Karjula toi myös esille elintarviketalouden, maatalouden, niin kuin ed. Rehn omassa puheenvuorossaan päivällä toi esille sen, että kaiken kaikkiaan ruuantuotannossa on työpaikkoja noin 400 000, elintarvikesektorilla 40 000, mutta siinä, että meillä pysyy elintarvikesektori tuottavana ja kehittyvänä, kyllä keskeistä on se, että meillä ruuan raaka-ainetuotanto on myös toimintakunnossa eli maatilat. Minusta selonteossa maatalousproblematiikkaan olisi voinut puuttua jonkin verran enemmän, koska se on niin keskeinen kysymys kokonaisuudessaan ...

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn niihin, jotka täällä ovat pitäneet ed. Karjulan puheenvuoroa virkistävänä, ja yhdyn myös niihin, jotka katsovat, että suurin ongelma tällä hetkellä on riskinotto ja riskirahan saanti. Me tiedämme, että ylivarovaisuus on vallannut Suomen kansan ja erityisesti sen päättäjät.

Ed. Ala-Nissilä oikeastaan vei jo sanat suustani, mitä tulee veropolitiikkaan. Ministeri Kalliomäki peräänkuulutti huomattavien uusien tulojen saantia. Minun mielestäni vielä tärkeämpää olisi huolehtia niistä keinoista, jotka meillä tänä päivänä on käytössämme, ja ottaa ne käyttöön pikemminkin. Eli toisin sanoen juuri pk-yritysten pitäisi voida vahvistaa pääomiaan ja tämä olisi helposti hoidettavissa siten, että siirtymävarausten purkuaikaa jatkettaisiin, kuten täällä jo peräänkuulutettiin, parilla vuodella.

Vielä toteaisin, että lakisääteiset maksut ja byrokratia ovat ne asiat, jotka yrittäjät kokevat hankalina ja työllistämisen esteinä.

Myös virkamiesten pitäisi kyetä nykyistä suurempaan riskinottoon myös siinä suhteessa, mikä koskee tutkimus- ja kehittämishankkeita. Heidän pitäisi nähdä tulevaisuuteen nykyistä paremmin.

Myös työvoiman pitäisi voida siirtyä alalta toiselle paljon nykyistä joustavammin.

Ed. H e l l b e r g : Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston elinkeinopoliittinen selontekohan luo suunnan ja välineet meidän elinkeinopolitiikkaamme. Näitä välineitähän me todella tarvitsemme hyvin paljon, jotta saadaan suurtyöttömyys nujerrettua.

Kyllä tässä todella hieman ihmetyttää se, että täällä vaaditaan taas riskinottoa, kun juuri on käynyt niin, että ylisuurten riskinottojen takia aika suuressa määrin ollaan tässä tilanteessa kuin nyt ollaan tämän laman jäljiltä. On tietysti ihan hieno asia, että riskejä pyritään ottamaan, kun on kyseessä yritys, joka tulee työllistämään ja on myös sillä lailla vahva, että se taloudellisesti pystyy toimimaan. Mutta kun tässä ovat erilaiset

yrittäjät ottaneet nyt tämänkin vuoden aikana yhteyttä siitä, että eivät ole saaneet rahaa erilaisiin hankkeisiin, niin kun niitä on selvitetty, on pakko sanoa, että jos olisi KTM:n puolelta ja muulta taholta annettu rahaa, niin varmaan se olisi mennyt kuin kankkulan kaivoon.

Kyllä minä olen edelleen sitä mieltä, että hyvin tarkkana tässä täytyy olla eikä missään nimessä pidä uskoa suorien tukien taikavoimaan, että se olisi sellainen asia, joka pelastaisi jotenkin yritystoiminnan. Kyllä tuet on erittäin tarkkaan mietittävä ja ne on suunnattava kansantalouden kasvuedellytyksiä parhaalla mahdollisella tavalla edistäviin kohteisiin. Tässä täytyy todella toimia tarkasti.

Minusta nykyinen hallitus on ottanut ihan toisenlaisen linjan tukipolitiikassa kuin aikaisempi Ahon hallitus. Silloin oli hankkeita, joilla ei kansantaloudellisesti ollut mitään merkitystä. Tietysti jos ministeri Kääriäinen pystyi antamaan Olvi-tehtaalle vähän rahaa lisää, niin että se pystyi vähän uusia laitteita saamaan, niin se oli sitten jonkinlainen tuki, mutta ei sillä kansantaloudellisesti ollut mitään merkitystä. Hyvin paljon tehtiin edellisen hallituksen aikana nimenomaan tällaisia tukitoimenpidepäätöksiä, ja niistä ei ollut kyllä minkäänlaista hyötyä kansantaloudellisesti, ei työllisyyden eikä minkään muunkaan asian osalta.

Kilpailukyky, tehokkuus, ympäristönsuojelu ja kestävä kehitys ovat sidottuja erittäin paljon toisiinsa silloin, kun puhutaan elinkeinopoliittisista asioista. Tämä täytyy aina muistaa, ettei se ole niin yksinkertainen asia, kun puhutaan siitä, että pitää saada atomivoimala, pitää saada lisää energiaa jne. Me tiedämme hyvin, miten herkkä asia tämä on, miten eri lailla ihmiset energiapolitiikasta ajattelevat, ja kilpailukyvyn ja tehokkuuden lisäksi on aina otettava huomioon myös se, että kestävä kehitys on myös turvattava. Silloin ei todella ole yksinkertaista energiapolitiikankaan hoitaminen, koska se on tietysti monta kertaa kilpailukyvyssä ja tehokkuudessa erittäin tärkeä asia.

Mutta hyvä, että me saamme ensi vuonna eduskunnan käsiteltäväksi hallituksen esityksen kansalliseksi energiastrategiaksi. Tässähän on vaikka kuinka kauan energia-asioista puhuttu, vuosikymmenet varmaan, enkä tiedä, aukeaako se ensi vuonnakaan, mutta koetetaan nyt kerran taas saada jonkinlainen järkevä linjaus siitä, miten energia-asiat pitäisi hoitaa.

Kyllä meidän on otettava huomioon, että meidän teollisuudellamme on erittäin tärkeä merkitys viennin selkärankana kaikissa olosuhteissa. Vientiteollisuus, korkean teknologian teollisuus on päinvastaisista väitteistä huolimatta erittäin työllistävä silloin, kun otetaan huomioon nimenomaan, ja niin pitää aina ottaa, sen välillinen vaikutus työpaikkoihin. Siellähän on moninkertaista alihankintatyötä. Se luo myös palvelumahdollisuuksia ja -työpaikkoja ilman muuta ympärilleen. Jos jossain on korkeateknologisia teollisuusyrityksiä, ne luovat ilman muuta muunlaistakin työtä ympärilleen, mutta siitä huolimatta palvelualan ongelma edelleen meillä Suomessa todella jatkuu. Tämä on todella sellainen asia, että hallituksen täytyy tähän kyllä tehokkaammin ja nopeammin puuttua.

Arvonlisäveron alentamiskysymykset ovat minusta tärkeitä. EU:n kanssa täytyisi päästä sopimukseen, että pystyttäisiin arvonlisäveroja alentamaan. Sekin tietysti merkitsee sitten taas vähemmän tuloja valtiolle, joten ei tämäkään tietenkään niin helppo asia ole, kun samaan aikaan pitäisi antaa tukea erilaiseen toimintaan myös. On myös tietysti otettava huomioon, että jos verot alenevat, niin toivottavasti vastaavasti työttömyysmaksut vähenevät.

Kilpailuasiat ovat erittäin tärkeitä. Euroopan unionissa on voimassa asetus yrityskeskittymisen valvonnasta. Tämä asetus koskee vain erittäin suuria yrityskauppoja. Siksi on myönteistä, että EU:n yrityskauppavalvonta voitaisiin laajentaa koskemaan nykyistä alhaisempia liikevaihtorajoja, samoin kuin on mielestäni myönteistä se, että hallitus tulee antamaan syksyllä 1997 eduskunnalle esityksen kilpailulainsäädännön uudistamisesta. Meillähän on sellainen puute, ettei kansalliseen kilpailulainsäädäntöömme sisälly määräyksiä yrityskauppavalvonnasta. On hyvä, että nyt selvitetään KTM:n asettaman työryhmän toimesta kansallisen yrityskauppalainsäädännön tarpeellisuutta ja eduskunta pääsee ottamaan kantaa asiaan. En tiedä, onko meidän kilpailulainsäädäntömme yleensä lainsäädännöllisesti hyvä, mutta ei se kyllä toimi oikeastaan mitenkään.

Minusta on erinomainen asia, että ainakin julkisuudessa esiintyneen tiedon mukaan Keskon Tuko-kauppa on EU:ssa otettu hoitoon, niin kuin se pitääkin, jotta Keskon ylimielinen ja häikäilemätön käyttäytyminen saataisiin vihdoinkin kuriin. Minusta on todella hieno asia, että kun meidän lainsäädäntömme ei siihen pystynyt puuttumaan, niin EU:n lainsäädäntö näyttää siihen ainakin purevan, että me emme joudu täällä Suomessa minkään monopolin armoille, niin kuin nyt

kyllä olemme jossain määrin jo pitkään olleetkin. Tämä luo kyllä toivoa siitä, että kuluttajillekin annetaan EU:n puitteissa jonkinlainen arvo.

Tietoa ja osaamista tarvitaan. Se, että tutkimukseen saadaan nyt lisää rahaa 2,5:sta 2,9 prosenttiin bruttokansantuotteesta, on myös erinomainen asia, koska nykypäivänä ja mitä pitemmälle tulevaisuuteen mennään, niin aivan varmasti tarvitaan entistä enemmän tietoa. Se on aivan ehdoton edellytys, jotta selvitään.

Vielä liikenneasioista olisin halunnut hieman enemmän selontekoon kannanottoja. Se on jäänyt selonteossa kyllä hyvin vähäiselle, koska minä luulen, että liikenteen kehittämistoimenpiteet kuitenkin kansantaloudellisesti joka suhteessa ovat erittäin tärkeitä asioita. Niitä olisi enemmän selonteon puitteissa tosiaan kaivannut.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Hellbergin puheenvuorot ovat vähän samanlaisia kuin aikanaan olivat ed. M. Korhosen puheenvuorot työttömyysvertailusta Ahon ja Lipposen hallitusten välillä, mutta niihin en tietysti puutu.

Mitä tulee riskienottoon, niin totta kai valtion rahoitusinstituutioiden rahoituspäätökset ovat aina riskinottoa. Se on selvä asia. Sen näkee myös, kun katsotaan vuosittain, miten se on onnistunut. Vaikka siellä oltaisiin kuinka varovaisia, siihen liittyy aina riski. Jos riskiä ei oteta, sellaisella yhteiskunnan rahoitusmuodolla ei tietysti ole paljon mitään merkitystäkään.

Riski menee sitten vähän ylimääräiseksi, jos tapahtuu niin kuin Hyrynsalmen Ukkohallan rakennushommissa aikanaan, että kun yhtiölle myönnettiin käynnistysavustusta valtion taholta, niin samanaikaisesti paikallisessa käräjäoikeudessa jo konkurssia käsiteltiin. Se on jo ehkä vähän liian pitkälle menevää riskiä. Saattoi olla, että se oli edellisen hallituksen aikana. En tätä mene sanomaan, kun ed. Hellberg edellistä hallitusta moitti riskienotosta.

On kyllä aika hassua, kun te sanotte edellisestä hallituksesta näin. Te olette valmiita sanomaan, että edellinen hallitus ei ottanut riskiä, ei tukenut yrityselämää, aiheutti valtavan työttömyyden ja muuta. Mutta nyt te väitätte taas toisin päin, että se otti liian paljon riskiä ja tuhlasi valtion varoja. Kyllä kai se ed. Hellberg taitaa olla niin, että teillä ei ole yhtään sellaista kohdetta tiedossa, missä näin olisi Ahon hallituksen aikana tapahtunut. Jos on, niin olkaa ystävällinen ja tuokaa ne esille, jotta saadaan perusta tälle keskustelulle. Sen Hyrynsalmen myönnän, mutta se oli tapaturma omalla alueellaan. Pitäisi ottaa vähän ensin selvää asioista, ennen kuin puhelee, ed. Hellberg.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en olisi ottanut kantaa keskusteluun, mitä ed. Aittoniemi oli virittämässä siitä, oliko edellinen hallitus parempi kuin nykyinen riskien ottajana tai teollistamispolitiikassaan.

Ed. Hellbergin puheenvuoro oli monilta osin mielenkiintoinen ja sisälsi ainesosia, joihin voin yhtyä. Yhden ainoan seikan haluan ottaa siitä esille. Hän korosti vientiteollisuuden merkitystä ja totesi, että meillä viime aikaisessa keskustelussa on osin ehkä aliarvoitukin vientiteollisuuden merkitystä. Hän piti sitä myös tärkeänä työllistäjänä. Yhdyn tähän.

Halusin ainoastaan antaa sen täydentävän huomion, että teollisuustuotantomme kokonaiskapasiteetista ainoastaan hieman yli 40 prosenttia menee vientiin. Tässä suhteessa meidän tietysti pitää nähdä teollinen tuotanto kokonaisuudessaan ja myös oivaltaa se merkitys, mikä kotimarkkinatuotannolla on. Useimmissa tapauksissa on vielä selvillä se, että nimenomaan kotimarkkinatuotanto teollisen tuotannonkin osalta on työvoimavaltaisempaa kuin konsanaan vientiteollisuus. En olisi asettamassa näitä vastakkain, mutta halusin vain täydentää tältä osin ed. Hellbergin puheenvuoroa.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Hellberg toi puheenvuorossaan esiin Keskon ja Tukon kaupan. Kun lueskelin hallituksen selontekoa muun muassa pk-yritysten kohdalta, niin itse kiinnitin huomiota juuri siihen, että pk-yrityksillä ja pienillä käsityövaltaisilla yrityksillä on ollut erittäin suuria tuotteidensa markkinointivaikeuksia. Toivon mukaan Keskon ja Tukon kauppa nyt todella menee kumoon. Sillä edesautetaan ymmärtääkseni sitä, että vastaisuudessa mahdollisesti ja toivon mukaan entistä paremmin erilaiset käsityövaltaiset yritykset, elintarvikelaitokset, elintarvikeyritykset, tekstiiliyritykset ja muut voisivat mahdollisesti saada esimerkiksi Keskon ja muidenkin ketjuihin paremmin tuotteitaan kaupaksi, koska esimerkiksi Kesko on pitänyt erittäin tiukkaa linjaa siitä, ketkä ovat saaneet tulla markkinoille. Pienyrityksillä ei ole mahdollisuuksia kovin mittavaan kaupankäyntiin eikä esimerkiksi ulkomaille läheskään kaikilla. Jos tällä asialla vielä edesautetaan sitä, että kauppakuolemat vähenisivät

tai vauhti ainakin pysähtyisi, niin tältäkin osin Keskon ja Tukon kaupan kumoamisella olisi mielestäni pieni tervehdyttävä vaikutus.

Ed. Hellberg (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivottavasti nyt käy niin, että jokin ulkomainen kauppaketju ostaa Tukon osuuden, kun Kesko joutuu sen myymään. Uskon, että sillä olisi erittäin terveellinen vaikutus vähittäistavarakauppaan Suomessa. Se antaisi varmaan erilaisille pienyrittäjille ja tuottajille aivan toisenlaisen mahdollisuuden myydä tarvikkeitaan kuin heillä tällä hetkellä on ja varsinkin mikä heillä olisi ollut, mikäli kauppa olisi toteutunut.

Ed. Laitinen: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy ensin tyydytyksellä todeta, että harvinaisen pitkään ministeri Kalliomäki on jaksanut kuunnella ja seurata keskustelua. Tahtoo olla niin, kun selontekoja on täällä käsitelty, että melko heti ryhmäpuheenvuorojen jälkeen ministeri on hävinnyt muille asioille, toki, totta kai, tärkeille sellaisille.

Arvoisa puhemies! Hallitus on saanut valmiiksi pitkään odotetun ja kaivatun elinkeinopoliittisen selonteon. Selontekoon kohdistuu suuria odotuksia, että selonteon kautta tulevalla mietinnöllä voitaisiin konkreettisesti vauhdittaa hallituksen asettamaa työttömyyden puolittamistavoitetta.

Selonteko on hyvin monipuolinen ja laaja. Mielestäni hyvä niin. Kauppa- ja teollisuusministeriössä on ollut kuitenkin turhaa varovaisuutta, joka on hyvin ymmärrettävissä sateenkaarihallituksen linjaongelmana, jos osa hallituksesta vetää tietoisesti politiikkaa, jossa talouskasvua ei oikein haluta hyväksyä, vaikka se on yksi hallitusohjelman keskeinen asia. Näin ollen vaikeata varmaankin hallituksessa on saada muunlaista esitystä aikaiseksi.

Olisin toivonut, että selonteko, joka sinänsä on kohtuullisen hyvä, olisi pitänyt sisällään enemmän konkretiaa. On syytä olla unohtamatta, että nykyinen perusteollisuutemme, kemia, metalli, ja metsäteollisuus, tulee olemaan jatkossakin koko Suomen hyvinvoinnin selkäranka. Siksi mielestäni meidän tulee huolehtia siitä, että selkäranka ei murru eikä katkea, vaan vahvistuu, jotta se jaksaa pitää pystyssä mahdollisimman hyvin yhteiskuntaamme.

Jotta maamme voisi paremmin ja työllisyys lisääntyisi, tarvitaan perusteollisuuden pohjan vahvistumista ja toiminnan laajentamista. Eri tutkimukset kiistatta osoittavat, että perusteollisuutemme tuoterakenteella olisi tällä hetkellä paljon laajemmat markkinat kuin mitä nykyinen perusteollisuutemme pystyy tuottamaan. Sitä kautta meillä olisi saatavilla vastaus niin Ahtisaaren asettaman Pekkarisen työryhmän kuin työministeriön ns. Sorsan työryhmän tavoitteiden toteutumiseen. Siksi olisi suotavaa ja toivottavaa, että selonteossa olisi selkeästi todettu, että teollisuuden osuus bruttokansantuotteesta on liian alhainen ja sitä tulee vahvistaa. Se ei pysty kantamaan sitä talous- ja työllisyysvastuuta, mitä nyt tarvittaisiin, jotta voitaisiin edellisen hallituksen raunioittama talous- ja työllisyystilanne korjata varsinkin, kun se pitäisi tehdä pikaisesti.

Kaksi selvää pullonkaulaa on perusteollisuudellamme laajentumismahdollisuuksien suhteen. Ne ovat energian saatavuus 2000-luvulla kansainvälisesti kilpailukykyiseen hintaan ja toisaalta myös raaka-aineen saanti.

Aikaa on kulunut siitä, kun eduskunnassa viimeksi käsiteltiin energiakysymyksiä. Nyt, kun olemme tietoisia siitä, että asia tulee eduskunnan käsittelyyn, niin hyvä niin, mutta tässä elinkeinopoliittisen selonteon yhteydessä siihen on pakko kuitenkin puuttua.

Viime vaalikaudella silloinen eduskunnan enemmistö lähti siitä, että mikäli ydinvoiman lisärakentaminen estetään, niin muita energiamuotoja ja luontoystävällisempää tuotantoa lähtee syntymään maahan kuin sieniä sateella ja mitään huolta energian riittävyydestä ja sen saannista kansainvälisesti kilpailukykyiseen hintaan ei ole. Kuinkas nyt on sitten käynyt? Ydinvoimatulpan alta ei ole löytynyt muuta kuin hiiltä.

On eräällä tavalla surullista, että muun muassa valtiojohtoinen Neste oli silloin osaltaan vetämässä nenästä eduskunnan enemmistöä, joka silloin ripustautui ns. kaasuvaihtoehdon varaan. Aika nopeassa tahdissa ydinvoimaäänestyspäätöksen jälkeen Neste on joutunut toteamaan myös julkisesti ettei ns. Porvoon Pova-hanke ole toteuttamiskelpoinen eikä Norjan kaasua olekaan saatavissa Suomeen, ei ainakaan taloudellisesti sellaisella hinnalla, että Nesteen kannattaisi putkiverkko rakentaa.

Toisaalta ympäristöjärjestöt, Greenpeace etupäässä, ovat nostamassa esille kaasuenergian mukanaan tuomat CO_2-päästöjen lisäykset. Eräiltä osin se on tässä salissa myös oivallettu. Tietynlaista pakokauhua osoittaa se, että nyt energiaveroratkaisun yhteydessä ydinvoiman

vastustajat ovat heränneet tuskanhiki otsallaan siihen tosiasiaan, ettei olekaan muuta vaihtoehtoa kuin hiili ja hiili.

Toivottavasti nyt meidän jokaisen luonto antaisi periksi tunnustaa tosiasiat ja tämän selonteon yhteydessä aikanaan salissa käsiteltävä mietintö johtaisi laajemmalla yhteisymmärryksellä ydin- ja vesivoiman lisärakentamiseen, sen eteenpäin menoon. Muussa tapauksessa toivon, että ydinvoiman vastustajat tekevät myös kansainvälisille tiedotusvälineille selväksi sen, että Suomi ei heidän tahdostaan pysty noudattamaan Rion sopimuksen velvoitteita ja tältä osin Suomi joutuu ilmeisen tietoisesti ensimmäisen kerran rikkomaan kansainvälistä sopimusta.

On toivottavaa, että vihdoinkin ymmärrämme sen tosiasian, että ilman tietoa siitä, että meillä on energiaa saatavissa kansainvälisesti kilpailukykyiseen hintaan, teollisuutemme muuten mahdolliset laajennusinvestoinnit eivät lähde käyntiin ja perusteollisuutemme kansainvälistyy entisestään. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että investoinnit suuntautuvat niihin maihin, joissa saa halpaa energiaa. Niissä maissa se tuotetaan pääsääntöisesti kolmella tuotantomuodolla: ydinvoimalla, vesivoimalla ja hiilivoimalla.

Toinen suuri pullonkaula on ennen kaikkea metsäteollisuuden kohdalla. Metsäteollisuuden raaka-aineen saanti on tällä hetkellä osittain laajentamisinvestointien esteenä. Mielestäni ylisuuret suojelutoimet, joita nyt näytetään edelleenkin Natura 2000 -ohjelman nimissä jatkettavan uusine suojelualueineen, on rajannut erityisesti ja varsinkin Pohjois- ja Itä-Suomessa, mutta myös Keski-Suomessa metsäteollisuuden laajentumismahdollisuudet.

On aika tavalla huvittavaa, että Suomi puhuu elävänsä metsästä mutta joutuu tuomaan, kuten viime vuonna, 11 miljoonaa kiintokuutiometriä raakapuuta metsäteollisuutemme tarpeisiin, kun omasta takaa saatiin hieman yli 40 miljoonaa kiintokuutiometriä. Eli neljäsosa Suomen metsäteollisuuden tarpeisiin tuodaan ulkomailta. Pääsyy tähän on minun käsitykseni ja mielipiteeni mukaan nimenomaan suojelutoimet ja pieneltä osaltaan siihen vaikuttaa myös puun myynnin nihkeys, kun metsien omistusrakenne on muuttunut entistä enemmän kaupunkilaisten käsiin sekä myös pirstoutunut pienemmiksi osiksi.

Nyt olisi vihdoin ja viimein aika ilmoittaa myös Greenpeacelle ja myös ns. ekoterroristeille, että Suomi haluaa edelleenkin elää metsästä, haluamme elää metsästä. Greenpeacelta on kysyttävä julkisesti, miksi suomalaiset Greenpeacen toimet kieltävät myös suojelualueilla ne puunkorjuumenetelmät, joita hyväksytään Saksassa. Miksi Greenpeace on huolissaan Saksan metsäteollisuuden menestymisestä eikä Suomen metsäteollisuuden tulevaisuudesta? Miksi Greenpeace haluaa Suomen metsätalouden ajettavan alas? Onko kenties kyseessä puhtaasti Greenpeacen rahoitustoiminta? Onko D-markka näin vahva myös luonnonsuojelutoiminnassa? Tähän toivoisin Greenpeacen antavan yksiselitteisen vastauksen, sillä sitä kaipaavat muun muassa pohjoisen ja Itä-Suomen, Keski-Suomen työttömiksi joutuneet metsurit ja metsäalan työntekijät ja Suomen metsäteollisuus, kun se miettii tulevaisuuttaan ja tulevia investointikohteitaan. Tämä on meille kansainvälisesti ja meidän metsäteollisuutemme kannalta tavattoman tärkeä kysymys, jolla on aika tavalla nyt viime aikoinakin pelleilty ja mellastettu.

Metsäinvestointien merkitys maamme talouden elpymiseen ja työllistymiseen on varsin keskeinen. Metsätalous ja metsäteollisuus työllistää reippaasti yli 100 000 henkeä, ja sektorin välillinen työllisyysvaikutus on lisäksi reipas 140 000 henkilöä. Metsäteollisuudella on myös huomattava aluetaloudellinen ja aluepoliittinen merkitys.

Olisi toivottavaa, kun aikanaan selonteosta tulee mietintö käsiteltäväksi tähän saliin, että se sisältäisi myös selkeän teollistamisohjelman tai että se ohjelma tulisi myöhemmin, jos ei tässä yhteydessä, sellainen ohjelma, jossa voitaisiin hyödyntää nyt jo eduskunnan antamien valtuuksien pohjalta valtionyhtiöiden yksityistämis- eli paremmin sanottuna omistuspohjan laajentamistoimet, kuitenkin niin että kaikissa perusteollisuuden valtionyhtiöissä tulisi säilymään merkittävä valtion omistusosuus.

Yhden tällaisen ohjelman laadintaan on osallistunut muun muassa Helsingin Kauppakorkeakoulu, jota ohjelmaa täälläkin on siteerattu ja jonka ohjelman myös itse katsoin. Kaikilta osin en voi olla samaa mieltä kuin siinä ohjelman tekijät ja eräät haastateltavat esittivät. Mutta toisaalta luulisi, että Suomessa on riittävästi asiantuntemusta, millä tavalla voitaisiin ns. Kekkosen perintö hyödyntää teollisuuden pohjan laajentamiseksi ja sen monipuolistamiseksi. Tämä ei ole vähämerkityksellinen asia. Ymmärrän erittäin hyvin sen, että tietenkään samalla tavalla tätä prosessia ei voi viedä eteenpäin kuin aikoinaan, kun Suomea lähdettiin teollistamaan silloisissa olosuhteissa. Me elämme tänä päivänä aivan erilaisissa olosuhteissa.

Arvoisa puhemies! Aika kulkee, joten muutaman asian jätän tässä yhteydessä käsittelemättä. En puutu nyt tarkemmin siihen teollistamisohjelmaan, minkä itse näkisin tässä yhteydessä Suomen parhaaksi. Siihen varmasti on vielä mahdollisuus valiokuntakäsittelyssä ja myöhemmin tässä salissa.

Meillä on täydet mahdollisuudet nostaa Suomi jälleen todellisen talouskasvun, työllisyyden ja hyvinvoinnin edistämisen ajouralle, jos vain poliittista tahtoa löytyy. Työttömyys on meillä niin suuri rasite kansantaloudelle, että työttömyyden puolittamiseen tarvitaan todellisia päätöksiä, todellisia päätöksiä. Työttömyyttä ei puoliteta työttömyysturvan leikkauksilla eikä myöskään työn jakamistoimilla tai työelämän ns. rakennemuutoksilla. Teollisuudessahan jo nyt työelämän rakennemuutokset on huomattavilta osin toteutettu.

Arvoisa puhemies! Toivon, että nyt avoimen kriittinen, mutta rakentava keskustelu käytäisiin selonteosta ja tämän myötä siivitettäisiin mietinnössä Suomen teollisuusohjelmaa eteenpäin ja sitä kautta työllisyyttä. Tähän ministeri Kalliomäen johdolla valmisteltu elinkeinopoliittinen selonteko luo hyvät edellytykset.

Arvoisat kollegat! Nyt olemme niitten perustosiasioitten edessä, haluammeko todella tässä maassa pysyvästi korjata työllisyyttä ja nostaa Suomen takaisin ns. Pohjolan Japaniksi vai annammeko veden seistä ja työttömyyden edelleen pahentua. Päätös on nyt hyvin pitkälti meidän muun muassa tämän selonteon annon jälkeen.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En malttanut olla ottamatta puheenvuoroa ed. Laitisen puheenvuoron siihen kohtaan, jossa hän pohdiskeli energiapolitiikkaa Suomessa. Hän totesi, että investoinnit suuntautuvat maihin, joissa saadaan halpaa energiaa, ja ikään kuin antoi ymmärtää, että Suomi ei kuuluisi näiden maiden joukkoon. Itse asiassa Euroopan maiden joukossa Suomessa sähköenergian hinta teollisuudelle on alhaisimpia.

Hän viittasi viime eduskuntakaudella käytyyn keskusteluun nimenomaan ydinvoiman osalta ja totesi ydinvoimapäätöksen perustuneen sellaiselle oletukselle, että nimenomaan maakaasu olisi vaihtoehto, jolla korvattaisiin ydinvoima. Hän totesi, että ne perusteet, joita silloin maakaasun saamiselle Suomeen oli nesteytetyn maakaasun osalta tai sitten Norjasta maakaasuputken kautta rakennettavalla toisella vaihtoehtoisella kanavalla Venäjän putken lisäksi, olivat ikään kuin ohjelmassa, mutta kumpikaan vaihtoehdoista ei ole toteutunut, jonka vuoksi olemme uudestaan samassa tilanteessa kuin neljä vuotta sitten.

Halusin tältä osin tähdentää ed. Laitiselle sitä seikkaa, että itse asiassa maakaasu on edelleenkin ehkä varteenotettavimpia vaihtoehtoja lisäenergiana, myöskin sähköenergian perusvoiman lähteenä. Tämä liittyy siihen mahdollisuuteen, että Venäjältä Suomeen tuleva kaasuputki itse asiassa jatkettaisiin Suomesta Pohjoismaiden kautta Keski-Eurooppaan, jolloin meille tulisi tavallaan tämä toimitusvarmuusongelma ratkaistua. Näin ollen maakaasusta tulisi varteenotettava perusvoiman vaihtoehto.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietämäni mukaan teollisuus, vaikka sinne investoitaisiin suuriakin summia, työllistää suhteellisen vähän. Pyytäisin ed. Laitiselta täsmennystä, minkä tyyppisellä teollisuudella hän näissä oloissa loisi riittävästi uusia työpaikkoja nykyisille työttömille sekä eri aloilta edelleen tuleville vielä uusille työttömille.

Ed. L a i t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kiljuselle: Minä olen todella vakavasti huolestunut siitä, saammeko me tulevaisuudessa riittävästi kilpailukykyisesti energiaa. Tätä päätöstä meidän teollisuutemme odottaa. Tiedän varsin hyvin, että tällä hetkellä tilanne on se, että energian hinta on yksi meidän kilpailuvalttimme. Mutta tätä olotilaa ei voi kovin pitkälle jatkua johtuen siitä, että perusvoimaratkaisua ei ole pystytty tekemään. Meidän on täysin välttämätöntä tehdä se. Pelkään, että jos tämä kysymys siirtyy, siirtyy pitkälle 2000-luvulle, se merkitsee sitä, että tietty investointipatoutuma, mitä kieltämättä on jo tänä päivänä olemassa, realisoituu sitten ulos, ja sitä kautta menetetään ne työpaikat.

En ole missään väittänyt sitä, ed. Rehn, että pelkästään teollistamisohjelman kautta meidän työttömyytemme pystytään poistamaan. Se luo vahvan perustan, sitä pitää edelleen vahvistaa ja laajentaa, se luo hyvinvointia, se tuo viennin kautta lisää jaettavaa, se luo kotimarkkinoille uusia palvelualan työpaikkoja jnp. Se on hyvin keskeinen kysymys joka tapauksessa, että meidän teollinen pohjamme olisi tavattoman vahva.

Ed. V i i t a m i e s : Arvoisa puhemies! Tavoite työttömyyden puolittamiseksi edellyttää hallitukselta jäntevää elinkeinopoliittista linjaa ja toisaalta kykyä toteuttaa sitä poliittisesti yhteiskun-

nan uudistamiseksi. Tämä selonteko luotaa elinkeinopolitiikan haasteita ja toisaalta linjaa vastauksia näihin haasteisiin. Yleisesti ottaen voi todeta, että tällä hallituksella on esimerkiksi vain edeltäjäänsä nähden myös potentiaalia toteuttaa rakenteiden uudistamista. Se tapahtuu yhteistyön linjalla. On oikein ja myös järkevää, että yhteiskunnan kehittämisen kannalta tärkeät eturyhmät otetaan mukaan uudistamiseen.

Selonteon läpikulkevana ajatuksena on yritteliäisyyden ja yrittäjyyden korostaminen. Laman aikanahan Suomessa sortui kymmeniätuhansia pieniä ja keskisuuria yrityksiä, isojakin meni. Vaatii todella henkisen ilmapiirin muutosta, että syntyy vastaava määrä uusia pk-yrityksiä. Politiikassa täytyy toteuttaa useilla rintamilla ratkaisuja, jotka palvelevat tätä pyrkimystä. Valinta yritteliäisyyttä ja toimeliaisuutta korostavan politiikan puolesta on kuitenkin helppo tehdä, koska se on pakko tehdä, se on oikea valinta.

Oppositiossa ja myös hallitusryhmien oikealla laidalla on ehkä kuitenkin taipumusta päästää itsensä liian helpolla tässä asiassa. Lisätään joustoja, sanotaan. Poistetaan ammattiliitoilta sitovat neuvotteluvaltuudet peruspalkkojen suhteen, vaaditaan. Työvoiman hinta on suurin työllistämisen este, väitetään toistuvasti. Huomio kiinnittyy varmasti näissä puheenvuoroissa tärkeihin asioihin ainakin sikäli, että yrittäjät laajalti ajattelevat ja kokevat noin, mutta myös muut asiat tulisi ottaa huomioon. Ei valinta yrittäjyyden kannustamiseksi saa johtaa palkansaajien polkemiseen.

Keskustelen itse jatkuvasti pienyrittäjien kanssa, olen itsekin toiminut sellaisissa tehtävissä, jotka ainakin avaavat näköalaa yrittäjyyteen. Yrityksen ensisijainen pyrkimys on turvata oma jatkuvuutensa ja tuottaa omistajilleen voittoa. Ei siinä mitään pahaa ole, mutta ei kai toisaalta panna pahaksi, jos se sanotaan ääneen. Ei kukaan perusta yritystä vain siksi, että voisi työllistää muita. Tästä näkökulmasta katsoen tietty kriittisyys myös yrittäjien työllistämisneuvojen suhteen on paikallaan. Ei kansainvälinen kilpailukyky salli sellaista yritysten tehottomuutta, joka palkkojen alentamisen politiikan kautta yrityksiin syntyisi. Osaamisintensiivisen viennin, kuten sanonta kuuluu, menestys perustuu väistämättä kohtuullisen hyvään palkkatasoon. Sitten on yhteiskunnallinen tulonjakokysymys, mitä tästä muilla toimialoilla seuraa. Tästä osaamisintensiivisestä viennistä, sen teollisesta tuotannosta Suomen hyvinvointi kuitenkin on riippuvaista.

Suomessahan eletään näinä vuosina valtavaa eurooppalaista rakennemurrosta, jonka hallinnalle asettaa reunaehdot pääoman tehokas toiminta eli rahamarkkinoiden globaali vapaus. Markkinavoimat eivät salli julkista vajetta tai rahanarvon sisäistä tai ulkoista muuttamista muuta kuin aivan poikkeuksellisissa oloissa. Nämä politiikan perinteiset välineet eivät enää ole käytettävissä yhteiskunnan hallinnassa. Markkinavoimat on kuitenkin otettavissa haltuun menojen ja tulojen tasapainoon pyrkivällä finanssipolitiikalla ja talouskasvun edellytyksiä lisäävällä elinkeinopolitiikalla.

Suomen talouden vaikeudet tiivistyvät kieltämättä eräiltä osin verokiilan ongelmaan. Korkea julkinen menotaso, josta merkittävän osan muodostavat poikkeukselliset työttömyyden ja velan hoidosta johtuvat kustannukset, on nostanut verotuksemme liian korkeaksi. Korkea verotus lisää työvoimakustannuksia, kaupattavien tuotteiden hintoja ja vähentää kansalaisten ostovoimaa, aivan kuten selonteossakin todetaan.

Julkisen talouden hoidossa ei kuitenkaan voi kikkailla. Kokonaisveroasteen äkillinen korjaaminen radikaalisti alemmas edellyttäisi vertaansa hakevia menosupistuksia eli valtion ja kuntien työntekijöiden irtisanomisia ja kansalaisten etuuksien leikkauksia. Nyt vakautuksen kannalta aivan olennaiset säästöt on tehty, eikä sitä keskustelua tarvitse toivon mukaan enää avata. On vain niin helppo vaatia veroja nopeasti alas, kun ei tarvitse vastata seurauksista.

Suomessa on nyt kuitenkin päästy talouspolitiikan ansiosta sellaiselle nousu-uralle, että myös verotuksen huojentamisessa voidaan edetä. Ensi vuonna valtion tuloverotus on tätä vuotta kevyempää. Kun verotuksen kevennys kohdistuu voimakkaasti juuri keskituloisten palkansaajien ryhmään, siis siihen ryhmään, jonka ostovoimasta ja jonka muodostamien työvoimakustannusten tasosta ollaan niin huolissaan, ei pitäisi elinkeinopolitiikan ja työllisyyden parantamisen näkökulmasta olla juurikaan huomautettavaa.

Arvonlisäveron tulisi olla nykyistä vaihtelevampi toimialoittain. Majoituksessa, ravitsemusalalla ja muualla työvoimavaltaisissa palveluissa tulisi alv-kannan olla nykyistä selkeästi alempi. Mitä hallitus sitten konkreettisesti tarkoittaa, kun se ilmoittaa tavoittelevansa EU-tasoista päätöksentekoa tässä asiassa? Onko hallituksen politiikka ylipäätään oikeaa? Kaikki politiikka on tietysti väärää. Enemmän väärin olisi kuitenkin pyrkiä yhteiskunnalliseen vastakkainasetteluun. Nyt haetaan yhteisymmärrystä työn

Suomen otsikon alla. On mahdoton kuvitella sellaista linjaa ilman sekä yrittäjien että palkansaajien osallistumista.

Arvoisa puhemies! Verotukseen liittyvien aiheiden lisäksi on puututtu valtionyhtiöiden myynnistä saatavien tulojen kohdentamiseen. Jotta suomalaiset yritykset voisivat menestyä kansainvälisessä kilpailussa Suomesta toimien, tulisi niillä olla saatavilla työvoimaa, joka paitsi kykenee selviytymään monimutkaistuvan informaatiotulvan keskellä myös kykenee hyödyntämään kasvavaa informaatiota. Tiedon haltuunotto ja asioiden luova yhdistäminen on innovoinnin perusta. Näiden kykyjen edistäminen voi onnistua vain hyvällä korkean asteen ja keskiasteen koulutuksella yhteiskunnassa. Voimavaroja koulutukseen sekä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten perustutkimukseen tulee lisätä. Tuotekehitys tapahtuu yrityksissä ja pääosin yrityksen omin voimavaroin. On kuitenkin tärkeää, että yhteiskunta turvaa rahoitusta kehittämistyöhön ja työvoiman kouluttamiseen. Tässä asiassa järjestelmämme ovat kohtuullisen hyvässä kunnossa. Kysymys on tietysti aina käytössä olevien varojen riittävyydestä.

Suomen ammattikorkeakoulujärjestelmä luo osaltaan myös pohjaa yhteiskunnan koulutus- ja kehittämisjärjestelmien ja yritysten väliselle yhteistyölle. Nähtävissä on monia seudullisia kehittämishankkeita eri puolilla Suomea, hankkeita, joissa kunnat, seudun ammattikorkeakoulu ja mukaan lähteneet yritykset yhdessä toteuttavat tuotekehitystä hyödyttäviä ja työpaikkojen syntyyn tähtääviä projekteja. Jotta osaamisen kehittyminen voisi olla turvattua, on valtionyhtiöiden myyntituottoja kohdennettava elinkeinoja edistävällä tavalla.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean iloni siitä, että Itä-Suomen työryhmän loppuraportti on saanut sijansa monissa eduskuntaryhmien puheenvuoroissa. Ainakin kolmen suurimman ryhmän puheenvuoroissa raporttiin viitattiin ja edellytettiin jatkotoimia Itä-Suomen erityisongelmien korjaamiseksi. Hallituksessa vallitseva sitoutuminen Itä-Suomen kehittämiseen näyttää nyt elävän myös eduskunnassa.

Kysymys Itä-Suomen elinkeinojen edistämisessä on tietysti siitä, että luodaan alueellisesti tasapainoista kehitystä, mutta on kyse muustakin, koko Suomen pitkän aikavälin edusta. Itä-Suomihan on jäänyt pohjimmiltaan jälkeen juuri Suomen itsenäisyyden aikana. Syynä on ollut karkeasti ottaen se, että itäsuomalaisille yrityksille ei ollut Neuvostoliiton-kaupan aikana mitään erityistä suhteellista etua muualla maassa oleviin yrityksiin nähden rajan läheisyydestä. Neuvostokauppa ei perustunut markkinoihin. Kuljetuskustannukset, jotka Itä-Suomessa olisivat olleet länttä tai etelää edullisemmat, eivät olleet osana tuotteiden hintaa. Kun hinnoittelu ei perustunut markkinoihin, Itä-Suomi ei voinut hyödyntää edullista sijaintiaan venäläisten läheisyydessä. Neuvostoliittoon menneiden tuotteiden tuotanto sen sijaan keskittyi Suomen rannikkomaakuntien teollisuuskeskittymiin, kuten muukin tuotanto pitkälti teki. Rannikon suhteellinen etu länsiviennin suhteen ei toteutunut Itä-Suomessa itäviennin suhteen.

Jatkossa venäläisten kanssa käydään kauppaan markkinaehtoisesti. Osa Suomen kilpailukykyä tässä kaupankäynnissä on läheinen sijaintimme. Lähinnä sijaitsee tietysti Itä-Suomi. Jotta voisimme hyödyntää tätä asemaa kansakuntana, on välttämätöntä, että Itä-Suomen elinkeinotoiminnan edellytykset turvataan tasapuolisesti muun maan kanssa. Itä-Suomi-työryhmän raportti erittelee tarvittavia toimenpiteitä mutta toisaalta painottaa Itä-Suomen aluekehitysviranomaisten, kuntien, maakuntaliittojen, valtion viranomaisten omaa vastuuta. Itä-Suomen tulee itse nähdä omat kehittämismahdollisuutensa. Kysymys on sitten siitä, osataanko siellä nähdä esimerkiksi Venäjän kehittymiseen liittyvät mahdollisuudet ja tarttua niihin.

Itä-Suomen kielteinen kehityskierre ja jälkeenjääneisyys ovat toisaalta johtaneet siihen, että alueen omat voimat eivät riitä. Tarvitaan Itä-Suomi-työryhmän esittämiä valtion toimenpiteitä. Hallituksen elinkeinopoliittinen selonteko mainitsee myös tästä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Koska on myös uusia kansanedustajia, täytyy eräiltä kohdin korjata ed. Viitamiehen puhetta sikäli kuin se koski kohdentumista ensi vuoden verotuksessa. Ensi vuoden verotuksessa verohelpotukset kohdistuvat hyväosaisiin suurituloisiin. Mikä vaikutus tällä on sitten kulutuskysyntään ja sitä kautta työllisyyteen? Hyväosaiset suurituloiset ostavat tarvittavat tarpeensa ja tavaransa siitä huolimatta, saavatko he veroalennuksen vai eivät. Sen sijaan vähäosaiset, jotka jäävät ilman veroalennusta, joutuvat tinkimään tästä syystä ostoksistaan. Näin ollen tällä on kielteinen vaikutus kulutuskysyntään ja sitä kautta myös työllisyyteen. Se on siis täysin päinvastoin kuin ed. Viitamies ja muutkin hallituksen edustajat täällä aina esittävät.

Vielä lopuksi, rouva puhemies, ed. Viitamiehelle ja kuulijoille: Niin kuin hyvin tiedetään, Itä-Suomi projektin piti tuottaa jo viime lisäbudjetissa suuria summia Itä-Suomen auttamiseksi. Sinne tuli muutama miljoona käsitykseni mukaan Liperiin johonkin siltarumpuun, ei käytännössä juuri muuta. Siinä olivat todellisuudessa Itä-Suomen saamat markat, mutta täällä niitä mainostetaan kuin jotakin suurtakin hyvää. Itä-Suomen kansanedustajat täällä tietävät varsin hyvin tämän, olivat he sitten oppositiossa tai hallituksessa.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kollega ed. Viitamiehen puheenvuorossa olin monista asioista samaa mieltä. Esimerkiksi arvonlisäverokannan työvaltaisilta yrityksiltä ja palveluyrityksiltä pitäisi olla alempi. Itä-Suomen kehittäminen totta kai on meidän yhteinen huolemme.

Mutta sitten on pari asiaa, joista olen vähän eri mieltä. Hän puhui pelkästään osaamisintensiivisestä viennistä, joka tietenkin on teollisuuden alan asiaa, mutta nyt meillä on erittäin paljon osaamisintensiivistä terveydenhuollon ja sosiaalipuolen henkilöstöä työttömänä, niin kuin tänään tullut työllisyystilastokin näyttää. Todella sopisi toivoa, että näihinkin kiinnitettäisiin huomiota palveluyritysten perustamiseksi.

Ed. V i i t a m i e s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan lyhyesti vain Itä-Suomen asiasta sekä ed. Aittoniemelle että ed. Rehnille.

Ed. Aittoniemen vastaus sisälsi juuri tyypillisen tässä vaiheessa oppositiossa olevien kansanedustajien lähestymistavan asiaan. Kysymyksessähän on raportti ja sitä edeltänyt työ, joka merkitsee strategisesti valtavan paljon Itä-Suomen kehittämiselle, jos se yhtäällä täällä valtion päässä ja toisaalla sitten siellä alueella vain osataan lukea. Kysymyshän ei tietenkään ollut mistään sellaisesta toiveiden tynnyristä tai paperista, jonka oletettiin tuottavan ainoastaan sitä, mitä seuraavan vuoden valtion budjettiin saadaan. Toki on tärkeää, että toimenpiteiden rahoituksesta voidaan välittömästi päättää, kuten, ed. Aittoniemi, useassa kohdassa itse asiassa on käynytkin jo. Mutta ennen kaikkea kysymyksessä on sellaisen ajattelutavan omaksuminen ja strateginen ohjaus, joka tulee hyödyttämään poliittista työtä Itä-Suomen hyväksi sekä siellä että täällä useita vuosikymmeniä eteenpäin. Siksi se on tärkeä, perustavan laatuinen asiapaperi.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemi lausui kohtuuttoman kovia sanoja veronalennuksista. Kysymyksessä oli tuloveron alennus. Kyseessä oli asia, josta tässä talossa ja tässä salissa on puhuttu vuodesta toiseen milloin syvemmällä, milloin vähemmän syvällä rintaäänellä. Kaikki ovat siitä puhuneet. Nyt se toteutettiin.

Se toteutettiin sillä tavalla, että se aivan päinvastoin kuin ed. Aittoniemi väittää tulee merkitsemään kulutuskysynnän lisääntymistä. Sillä tavalla se tulee merkitsemään vaurauden ja hyvinvoinnin lisääntymistä Suomessa ja sillä tavalla se tulee merkitsemään ennen kaikkea työllisyydelle sellaista piristysruisketta, johon moni muu yksittäinen toimi ei kykene eikä pystyisi. Tässä mielessä ed. Aittoniemen puheenvuoro äsken oli provokatiivisista provokatiivisin ja myös täysin väärä. Me tiedämme kansainvälisistä tutkimuksista sen, että tuloveron alentamisella on merkitystä kulutuskysyntään ja kulutuskysynnällä on merkitystä työllisyyteen. Tämän me tulemme näkemään ensi vuonna, ed. Aittoniemi, erittäin selvästi.

En myöskään ymmärrä sitä letkauttelua Itä-Suomesta, mitä ed. Aittoniemi tässä harrasti. Se, että Itä-Suomi esiintyy yhä useammin ja yhä enemmän poliittisessa keskustelussa, merkitsee automaattisesti sitä, että Itä-Suomi tiedetään ja tiedostetaan alueena, jossa on pulmia, jotka ovat luonteeltansa erilaisia kuin pulmat muualla. Siitä seurannee myös se, että Itä-Suomi tulee muidenkin toimien kohteeksi kuin sen liperiläisen siltarummun rakentamisen kautta, mihin ed. Aittoniemi tässä viittasi.

Arvoisa rouva puhemies! Tarkoitukseni ei ollut puhujakorokkeelta replikoida ed. Aittoniemelle, mutta muuta mahdollisuuttakaan ei oikeastaan ollut.

Maailmalta saadut kokemukset osoittavat, ettei uusoikeistolaisilla talousopeilla pystytä ratkaisemaan työttömyysongelmaa. Nämä opit johtavat pahoinvointiyhteiskuntaan, niinpä hallituksen on jatkettava työllisyyden ja yhteisvastuun politiikkaa tavoitteenansa työttömyyden puolittaminen ja pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan turvaaminen. Kansainvälisesti on todettu, että Suomen taloudessa on myönteinen perusvire. Olisi suotavaa, että se nähtäisiin myös Suomessa.

Työttömyys, erityisesti pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys ovat laskusuunnassa. Mutta vauhti on liian hidas. Sitä kai kukaan ei tohdi kiistää. Niinpä taloudellisen kasvun ohella ja li-

säksi on jatkettava aktiivisia työllistämistoimia. On toteutettava esimerkiksi koulutusvakuutus, joka parantaa työttömien ja avoimien työpaikkojen kohtaamista.

Minusta osoitti erinomaista realismia ministeri Kalliomäen puheenvuorossa se kohta, jossa hän korosti palveluiden merkitystä myös koulutusmielessä. Se on realiteetti, joka on otettava huomioon silloin, kun pohditaan tulevia toimia. Teollisuutta ei pidä vähätellä. Teollisia työpaikkoja ei pidä aliarvioida, mutta me kaikki tiedämme sen, että palveluiden puolella on se kasvunvara, jota kasvunvaraa me tässä tarvitsemme.

Valtionyritysten osakkeiden myyntituloja on käytettävä teollisen pohjan ja tuotantorakenteen monipuolistamiseen. Panostukset tutkimukseen ja tuotekehitykseen ovat tulevaisuuden teollisuus- ja rakennepolitiikkaa. Liioin infrastruktuuria ei saa unohtaa, kun puhumme elinkeinopolitiikasta, siis asiasta, joka on tämän keskustelun aiheena. Postia, rautateitä ja tielaitosta kehitettäessä on palautettava mieliin niiden perustehtävä. Niitä ei voi jättää pelkästään liiketaloudellisen kilpailun varaan. Palvelujen alueellista — ja tässä tulemme taas Itä-Suomi-problematiikkaan, valitettavasti ed. Aittoniemi lähti jo — ja sosiaalista tasa-arvoa ylläpitävää merkitystä tulee korostaa nykyisestään. Tämä asiahan on esillä myös selonteossa, jota täällä nyt käsittelemme.

Suomi valmistautuu EU:n talous- ja rahaliiton Emun kolmanteen vaiheeseen. On intensiivisesti, intensiivisemmin kuin tähän asti jatkettava selvitystyötä Suomen Emu-jäsenyyden ja Emun ulkopuolelle jättäytymisen hyödyistä ja haitoista. Siinäkin keskeinen näkökulma on työllisyyden turvaaminen. Kyllä se työllisyys on saatava EU:n peruskirjaan, jotta makrotalous saataisiin tukemaan entistä työllistävämpää yhteiskuntapolitiikkaa. Kansalaiskeskustelu tässä asiassa on välttämättömistä välttämättömin. Emu-vaihtoehdoista on käytävä laaja kansalaiskeskustelu. Siinä on oltava mukana kaikkien, ei vähiten puolueiden eikä vähiten ammattiyhdistysliikkeen, pikemminkin päinvastoin. Minusta ammattiyhdistysliike on se tekijä, joka tässä asiassa näyttelee vielä jopa kokoansakin suurempaa roolia.

Eräitä kommentteja, arvoisa rouva puhemies, tähän hallituksen elinkeinopoliittiseen selontekoon, ensinnäkin positiivisia seikkoja.

Selonteko on selkeä jatke hallituksen tähänastiseen politiikkaan. Se on ollut pitkäjänteistä, jos nyt näin voi sanoa, kun hallitus 1,5 vuotta vasta on istunut. Se on ollut luottamusta herättävää. Toistan sen, mitä sanoin äsken. Se on ilmeisesti ollut enemmän luottamusta herättävää ulkomailla kuin Suomessa. Olisi erinomaisen hyvä, että alenevat työttömyysnumerot alenisivat niin nopeata vauhtia, että tämä luottamus heräisi myös Suomessa suuremmin kuin miten tähän asti on ollut asian laita.

Esityksen yksi keskeinen tavoite on vaikuttaa työllisyyskehitykseen elinkeinopolitiikalla, jonka on sopeuduttava toimintaympäristössään tapahtuviin muutoksiin — tietysti. Näitä toimintaympäristön muutospaineita ovat muun muassa tiivistyvä yhteistyö Euroopan unionin alueella ja erittäin tärkeänä tekijänä se muutos, mikä tapahtuu Suomen lähialueilla. Sisäiset toimintaympäristön muutospaineet tulevat muun muassa veropolitiikasta, veropolitiikan kehittämisestä ja myös siitä, että Suomesta olisi hyvä tehdä entistä houkuttelevampi investointimaa kaikkialta muualta katsottuna. Tällainen kehitys on ollut jo hyvän aikaa käynnissä. Sekin kehitys saisi nopeutua.

Koulutuspolitiikan kehittäminen on ollut hyvin keskeisellä sijalla hallituksen toiminnassa, sen elinkeinopolitiikassa. Kysymys on myös siitä, miten turvataan ammattitaitoinen työvoima, kun sitä tarvitaan. Niin vähän makaaberilta kuin kuulostaakin sanoa, että tällaisen työttömyyden aikana eräillä aloilla on pulaa työvoimasta, niin se vain on totta. Minulla oli tilaisuus käydä eräässä high tech -yrityksessä, jossa oli ilmiselvä pula työntekijöistä. Se todella tuntui vähän kolkolta, kun kyseisen tuotantolaitoksen ympärillä kävelee työttömiä pilvin pimein ja Suomessa kaiken kaikkiaan miltei puoli miljoonaa. Mutta näin se vain on, ja kun näin on, niin koulutuspolitiikka, koulutus astuu arvoon arvaamattomaan, ja on ilolla pantava merkille, että hallitus on tämän haasteen itselleen ottanut.

Suomen yritystoiminta on nimittäin aivan viime vuosina siirtynyt kohti yhä enemmän kilpailtuja markkinoita, mutta samaan aikaan suomalaisen yritystoiminnan toimintaa säätelevät normit ja ohjeet eivät ole mukautuneet tilanteeseen niin nopeasti kuin olisi syytä ollut. Tähän puutteeseen selonteko välillisesti puuttuu ja hyvä kun puuttuu.

Selonteossa nostetaan palvelualojen pk-yritykset tulevaisuuden työllistäjinä aivan uuteen merkitykseen, siihen merkitykseen, mihin ministeri Kalliomäki esitellessään tätä selontekoa jo puuttui. Tähän liittyen erinäisiä veroratkaisuja, joilla palveluyritysten verotusta pyritään keventämään, täytyisi edelleen kehitellä ja pohdiskella mutta ei niin, että ne veisivät turvaa työntekijöil-

tä. Palvelualojen yritysten toimialarajoituksia karsitaan aineettomien investointien vakuusongelmien helpottamiseksi. Myös niiden täytyy tapahtua siten, että työntekijän asema turvataan, ei niin, että niistä tulisi jonkinlainen vipuvarsi sille, että työntekijöistä päästäisiin yrityksissä eroon.

Entäpä sitten ne negatiiviset tekijät? Pk-yritysten julkista sektoria koskeva hallinnon keventäminen ja suoraviivaistaminen jää kesken tässä selonteossa. Valitettavasti näin on.

Energiapolitiikan ympäristöohjaavuus jää liian kevyeksi. Täällä on keskusteltu hyvin paljon energiasta. Energiaratkaisun välttämättömyys tulee koko ajan meitä lähemmäksi ja lähemmäksi. Mutta sitä ratkaisua ei voida tehdä ilman erittäin perusteellista ympäristövaikutusten arviointia.

Sitten ehkä kaikkein tärkein negatiivinen tekijä, jonka panin merkille selontekoa lukiessani. Palvelualojen työllisyyden ehkä kaikkein tehokkainta keinoa, palkkojen sivukuluja, ei selonteossa käsitellä lainkaan. Sitä on syytä pitää puutteena. Se on kuitenkin tekijä, joka tällä hetkellä on totista totta kaikkialla, missä yritystoimintaa yritetään panna käyntiin, ja myös siellä, missä yritystoimintaa yritetään ylläpitää.

Kaiken tämän lisäksi olisi kyllä ollut mukava löytää selonteosta vähän konkreettisempia keinoja talouskasvun nopeuttamiseksi. Talouskasvu kuitenkin, sen tämäkin keskustelu on osoittanut, viime kädessä on sittenkin se tekijä, jolla yhteiskuntamme suurinta ongelmaa, työttömyyttä, voidaan parhaiten hoitaa.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kekkonen lopetti juuri siihen seikkaan, mikä selonteossa on olennaisinta, että selonteon lähtökohtana on, miten se tukee hallituksen työllisyystavoitteen saavuttamista.

Ed. Kekkonen puheenvuorossaan korosti myös sitä, että käsiteltäessä Emuun liittymistä toiminnan peruskriteerinä tulisi olla työllisyysvaikutusten huomiointi. Hän totesi, että Euroopan unionin peruskirjaan tulisi ottaa työllisyystavoite. Voin yhtyä tähän.

Mutta haluaisin kysyä häneltä sen, mitä kysytään niiltä, jotka esittävät tätä seikkaa, että Euroopan unionin peruskirjaan otettaisiin työllisyystavoite: Onko se kuitenkin katteeton lupaus? Onko se kuitenkin katteeton lupaus juuri sen vuoksi, että Euroopan unionilla ja erityisesti Emulla, Raha- ja talouslliitolla, ei ole instrumentteja, joilla suoraan vaikutetaan työllisyyteen? Se on kuitenkin primäärisesti kansallisissa käsissä.

Vastaukseni tähän on usein ollut, että joka tapauksessa sekin osoittaisi, jos se olisi peruskirjaan kirjoitettu, sen tahtomisen suunnan, mikä poliittisilla päätöksentekijöillä on myös eurooppalaisella tasolla. Mutta silti halusin tämän kysymyksen esittää ed. Kekkoselle.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itse asiassa ed. Kiljunen vastasi omaan kysymykseensä ja vastasi juuri sillä tavalla kuin olisin itsekin vastannut. Eli kun puhun siitä, että työllisyyden täytyisi kuulua Emu-kriteeristöön, niin toki tiedän varsin hyvin sen, että Emu ei ole asia, jolla olisi instrumentteja hoitaa työllisyyttä niin, että se voisi määritellä työpaikkojen luonnetta, hoitaa työllisyyspolitiikkaa sillä tavalla, niin kuin työllisyyspolitiikkaa perinteisesti kansallisesti hoidetaan. Mutta jos työllisyys siirretään Emu-kriteeristöön, se olisi viesti siitä, että on olemassa jonkinlainen tahtotila, kansainvälinen tahto siitä, että työllisyys on eurooppalaisista ongelmista tällä hetkellä se, joka kipeimmin huutaa ratkaisua.

Arvoisa puhemies! Toistan sen, että ei minulla ole sinisilmäisiä käsityksiä siitä, jos asia kirjataan johonkin dokumenttiin, että se olisi ratkaisu sinänsä, mutta se viestittää jotakin siitä, mitä me tahdomme. Tässä mielessä minusta työllisyyden paikka olisi Emu-kriteereissä.

Ed. I m m o n e n : Arvoisa puhemies! "Yrittäminen on keskeinen osa kansantalouden perustaa. Myös työllisyyden parantamisessa yrittäjyyden edistäminen on avainasemassa. Elinkeinopolitiikan tehtävänä on huolehtia siitä, että yhteiskunnan kokonaiskehitystä tukevat yrittämisen edellytykset ovat kaikilla sektoreilla mahdollisimman suotuisat." Näin sanotaan selonteossa aivan oikein.

Yrittämisen keskeisiä elementtejä ovat työn tuottavuus ja toimitusten luotettavuus. Tämä on taas keskeisessä yhteydessä yrityksen työntekijöiden työmotivaation kanssa. Työntekijöiden motivaatio löytyy työn mielekkyydestä, palkasta, turvallisesta huomisesta. Jokainen työntekijä pohtii elämisen kokonaisuutta, työn ohella vapaa-aikaa, sen viettoa, terveyttä jne.

Selonteon Euroopan talous- ja rahaliittoa koskevassa osassa viitataan työmarkkinoiden sopeutumiskykyyn sanomalla, että kansantalouden kilpailukyvyn kannalta tämä on merkittävimpiä kysymyksiä, johon "on pyrittävä löytämään kaikkia osapuolia tyydyttävä ratkaisu". Tähän saakka olemme raiteilla. Toivottavasti

osapuolia tyydyttävä ratkaisu ei ole köyhät kyykkyyn -ratkaisu, vaan kansantaloutta eheyttävä, kansakuntaa yhdistävä, kotimaista kysyntää lisäävä ratkaisu. Hälytyskellot soivat tahoilta, missä huonojen esitysten vastustaminen ei heilauta päätöksentekijöitä kuin vaalien alla.

Kun etsimme tyydyttävää ratkaisua, on ehdottomasti huolehdittava työttömien ihmisarvoisesta kohtelusta niin työhön siirryttäessä kuin työttömänä oltaessakin. Ymmärrän hyvin, kuinka vaikeaa on yrittäjän ottaa työhön ihminen, joka vaatii toimeentulonsa edellyttämää palkkaa, jos yrittäjällä ei ole tähän varattuna kuin rautatieasemien wc-maksun verran killinkejä. Työntekijän on mahdoton hoitaa maksuvelvoitteitaan, mikäli alle normien työhön menee. Helposti tästä kuitenkin kulkee viestit, kuinka töitä olisi, mutta laiskuus ja suuret työttömyyspäivärahat ovat työllisyyden esteinä.

Olen lukuisia kertoja selvittänyt työttömyyspäivärahojen tasot sekä niillä elämisen, myös työhalukkuuden. Mielen virkistämiseksi näin loppuillan tunteina ja viitaten laiskuudesta ja työhaluttomuudesta käytettyihin puheenvuoroihin kerron esimerkiksi, kuinka viime vuonna 120 yrityksen työntekijät joukkovoimaa käyttäen yrittivät säilyttää työpaikkansa, osittain siinä onnistuen, mutta suurelta osin työpaikat menivät alta. Tämän jälkeen täälläkin salissa ja muuten julkisuudessa näkyy käsityksiä, että työttömät ovat työhaluttomia. Toisin sanoen ensin paiskataan tielle vakinaisesta työsuhteesta, sitten mahdollisesti kehotetaan vastaavan työn vaatimaan koulutukseen. En toki väitä, etteikö meitä suomalaisia liikene kaikkiin vaunuihin, mutta on vastuuton heitto työhaluttomuuden yleistäminen työllisyyden esteenä.

Työttömyys koskettaa aina koko perhettä. Vuonna 1994 työttömyys kosketti 180 000:ta kotitaloutta, kosketti erittäin raskaasti. Lyhyestä työttömyydestä kärsineiden talouksien tulot olivat 70 prosenttia ammatissa toimivien tuloista, pitkäaikaistyöttömien noin puolet. Kaikkien kotitalouksien kulutusmenot olivat 115 000 markkaa vuonna 94. Henkeä kohden kului 52 000 markkaa. Ammatissa toimivien talouksien kulutusmenot olivat 142 000 markkaa, henkeä kohti laskettuina 54 000 markkaa. Pitkään työttömyydestä kärsineiden talouksien menot olivat 77 000 markkaa. Vaikka välttämättömän kulutuksen raja on tulkinnanvarainen, kaikista menoista ei voi tinkiä yhtä helposti. Ruokaa tarvitaan ja katto pään päälle.

Työmarkkinoiden sopeutumiskyvyn tärkeitä ehtoja ovat myös työpaikkademokratia ja työntekijöiden oikeudet isäntä- tai emäntävallan sijaan. Yhä suurempi yritysten joukko pyritään saamaan valvonnan ulkopuolelle siis sellaisiksi, että luottamusmiestä ei ole ja työehdot määräytyvät enemmän tai vähemmän villisti eli työnantajapuolella on saneluvaltti. Kun ei luottamusmiestä ole, ei ole myöskään sopijapuolta työntekijöiden osalta. Väkeä pestataan yksitellen; hädässä tulijoita on tarjolla. Viittaan tällä myös keskustan työreformipaperiin, jolla palattaisiin vuosisadan alun asetelmiin.

Nykyisin ollaan hyvin kaukana siitä, että yhteiskunnallisilla toimilla vaikeutettaisiin ihmisten ulosheittoa työpaikoilta tai helpotettaisiin väärinkäytöksiin puuttumista. Valtion toiminta on mennyt säästöpalapeliksi, johon jokainen kiikuttaa jostakin repäisemiään palasia, mutta kuva ei vain selkene. Talouspolitiikka on annettu, kone käy, kritiikki on vaiennut. Uutta kehitellään kovin vähän. Työvoimapolitiikka on työttömien hallinnoimista — puuhaa ilman näkemystä.

Arvoisa puhemies! Yrittäminen ja palvelusektorin kehittäminen, myös työllistämiskulmasta katsottuna, on selonteon ainesosia. Käytännön tasolla eivät hallituksen toimet viittaa pienyrittäjän aseman helpottumiseen ainakaan vähittäiskaupan sektorilla, sillä esitys myymälöiden uusista aukioloajoista, joka on paraikaa eduskunnan käsittelyssä, käytännössä tarkoittaa pienyrittäjien ympärivuorokautista sekä ympäriviikkoista työssä kiinni olemista ilman hengähdystaukoa sekä pienyrittäjien pakon sanelemaa ammattitaitoisen henkilökunnan vähentämistä, koska suurmarketit hoitavat palvelut ns. massateknologialla. Tämä ei ole sopusoinnussa terveen yrittämisen kanssa.

Ed. V. K o s k i : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuosmanen haastoi tarinaa karjalaiseen tapaan, niin että meinasin vähän myöhästyä, suonette anteeksi.

On erinomainen asia, että valtioneuvosto on erillisellä selonteolla selvittänyt tavoitteitaan ja toimenpiteitään kansantalouden kannalta erittäin keskeisessä elinkeinopolitiikassa. Meneillään olevassa vaikeassa työllisyystilanteessa elinkeinopolitiikan merkitys onkin erityisen korostunut, koska uusien työpaikkojen syntymisodotukset kohdistuvat voimakkaimmin juuri yritystoimintaan. Selonteko on myös sopivan laaja antamaan riittävän yleiskuvan valtioneuvoston elinkeinopolitiikasta.

Yleensä selonteko pysyttäytyy varsin yleisellä tasolla, mikä helposti luo mielikuvaa juhlapuhemaisesta fraseologiasta. Eräitä osa-alueita on kuitenkin onnistuneesti käsitelty käytännönläheisesti ja myös konkreettisesti. Alakohtaisiin ongelmiin selonteossa ei ole puututtu, kuten esipuheessakin jo todetaan. Tämä on tietysti puute, koska eräiden keskeisten alojen osalta on odotettavissa ongelmia muun muassa Emun kolmanteen vaiheeseen siirryttäessä. Koska selonteko ei ota kantaa näihin kysymyksiin, niihin onkin palattava tarkemmin erikseen.

Selonteossa kytketään kansantalous ja elinkeinopolitiikka kiinteästi toisiinsa. Selonteossa todetaan muun muassa sivulla 8, että "kansantalouden kehityssuunta määräytyykin keskeisesti hallituksen ja eduskunnan lähivuosien elinkeinopoliittisista ratkaisuista". Valtioneuvosto on oikeassa korostaessaan elinkeinopolitiikan merkitystä kansantalouden kulmakivenä. Selonteossa esitetään näkemys, että kansantalouden tasapaino ja vakaa kehittyminen ovat elinkeinojen kasvun ja työllisyyden perusedellytyksiä. Tässä lähestytään perinteistä muna — kana-asetelmaa. Vähintäänkin yhtä perustellusti voidaan todeta, että elinkeinotoiminnan kasvu ja kunnossa oleva työllisyystilanne ovat kansantalouden tasapainon ja kehittymisen edellytyksiä.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan julkinen sektori edistää kansantalouden toimintaa tehokkaimmin suuntaamalla voimavaroja markkinoiden toimintaongelmien vähentämiseen. Selonteossa lisäksi luetellaan eräitä keskeiseksi arvioituja markkinoiden ongelma-alueita. On tietysti oikeastaan itsestäänselvyys, että julkisen sektorin myötävaikutus yritystoimintaan voi tapahtua markkinoiden kautta, siis yritysten työympäristöön puuttumalla. Yritysten sisäisiin asioihin julkisella sektorilla on kovin rajalliset mahdollisuudet puuttua.

Elinkeinopolitiikan toimenpiteitä harkittaessa on luonnollisesti tarkasteltava erikseen sekä hyödykemarkkinoita että tuotannontekijämarkkinoita.

Hyödykemarkkinoilla julkisen sektorin toimenpiteet painottuvat lähinnä markkinoiden toimivuuteen kuten kilpailunrajoitusten valvontaan ja poistamiseen. Kysyntää voidaan elvyttää muun muassa alentamalla verotusta kuluttajan ostovoiman lisäämiseksi. On syytä huomata, että julkisen sektorin toimenpiteet hyödykemarkkinoilla ovat usein sellaisia, että ne koituvat samanaikaisesti sekä kotimaisen tuotannon että tuonnin hyväksi. Näin toimenpiteiden elinkeinopoliittinen kokonaishyöty jää tavoiteltua vähäisemmäksi. Tietysti on sellaisiakin elinkeinopolitiikan keinoja, jotka hyödykemarkkinoille kohdistettuina palvelevat ensisijaisesti Suomessa tapahtuvaa tuotantoa. Tästä tyypillisin esimerkki on viennin ja kansainvälistymisen tukeminen.

Julkisen sektorin elinkeinopoliittiset keinot toimivat useimmiten parhaiten tuotannontekijämarkkinoilla. Tällöin tulevat kysymykseen muun muassa tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan tukeminen, koulutuksen kehittäminen, pääomamarkkinoiden toimivuuden parantaminen, kilpailukyvyn takaava energiapolitiikka jne. Tuotannontekijämarkkinoille kohdistuvat toimenpiteet palvelevat lähes poikkeuksetta vain kotimaassa tapahtuvaa yritystoimintaa ja ovat siten suotavampi lähestymistapa.

Selonteon mukaan valtion ei tule suosia tiettyjä klustereita. Useissa muissakin selonteon kohdissa korostuu pyrkimys jakaa hyvää kaikille tasapuolisesti. Valtioneuvoston olisi tullut osoittaa enemmän rohkeutta ja asettaa elinkeinopolitiikassa selvemmin painopisteitä. Käytännössä ei ole mahdollista, että Suomi pyrkisi olemaan kansainvälisesti paras tai edes hyvä lähes kaikilla aloilla. Käytännössä ei ole myöskään mahdollista, että Suomen kaikkia alueita kehitetään samalla tavoin eikä se ole tarkoituksenmukaistakaan. Elinkeinopolitiikassa on siis tehtävä valintoja. On oltava rohkeutta määritellä ne toimialat ja klusterit, joiden avulla Suomi aikoo selviytyä tulevaisuudessa. Panostukset tulee ohjata niille toimialoille, joilla Suomella on kykyä ja tahtoa kuulua kansainväliseen kärkeen.

Aluepolitiikan osalta selonteko toisaalta edellyttää, että on huolehdittava maan eri alueiden tasapainoisesta kehittämisestä ja toisaalta korostaa aluekeskusten ja kaupunkiseutujen kehittämistä. On selvää, että alueellisen kehittämisen tulee lähteä kunkin alueen luontaisista lähtökohdista ja nykytilanteesta. Rakennepoliittisilla toimenpiteillä on turvattava perinteisen suurteollisuuden kunnissa tapahtuva teollisuuden rakennemuutoksen toteutuminen hallitusti. Näissä ns. rakennemuutoskunnissa vallitseva teollinen perinne ja osaaminen ovat vahvuuksia, joita kansantaloudella ei ole varaa jättää heitteille.

Selonteossa todetaan, että elinkeinorakenteemme on suhteellisen yksipuolinen ja monen keskeisen sektorin menestys riippuu hintakilpailukyvystä. Nämä ongelmat saattavat muuttua kriittisiksi yhteiseen valuuttaan siirryttäessä. Selonteossa todetaan myös, että "ulkomaankaupan osuus on Suomessa melko alhainen verrattu-

na muihin pieniin EU-maihin" ja että olisi tärkeää kasvattaa vientiä Emu-alueille. Pelkkä viennin kasvattaminen ei riitä turvaamaan tulevaisuutta, jos kilpailukyky edelleen perustuu hintakilpailuun. Yhteinen valuutta vie mahdollisuuden käyttää sellaisia hintakilpailutoimenpiteitä, joita Suomessa on perinteisesti käytetty.

Kilpailukyvyn tulee jatkossa perustua entistä enemmän muuhun kuin hintaan. Suomalaisten yritysten kilpailukyky harvoin voi perustua myöskään ns. mittakaavaetuihin, vaikka selonteossa tätäkin puolta on haluttu korostaa. Kilpailukyky tulee rakentaa ylivoimaisen osaamisen ja laadun pohjalle. Hyviä tai parhaita ei kuitenkaan voida olla kaikilla aloilla. Sen vuoksi tulisikin valita ne klusterit, toimialat, joihin julkisen sektorin tukea painotetaan. Valtioneuvoston selontekoa ei voi pitää riittävänä linjauksena juuri painopistealueiden valinnan osalta.

Muutama sana lähialueyhteistyöstä. Itämeren alueen yhteistyö tarjoaa Suomelle monia mahdollisuuksia, kuten selonteossa todetaankin. EU:n laajenemisella Puolaan ja Baltiaan on varmasti monia hyödyllisiä vaikutuksia eri politiikkalohkoilla. Talouden osalta laajeneminen sisältää myös epävarmuuksia. On mahdollista, että Suomi osaltaan menettää sitä etua, joka sillä nyt on EU:n ja Venäjän rajavaltiona. Tämän vuoksi Suomen tulisi mahdollisimman tehokkaasti käyttää hyväkseen nykyinen etsikkoaikansa. Erityisesti tulisi panostaa itäsuuntaisten liikenneyhteyksien infrastruktuuriin ja edistää mahdollisimman tehokkaasti myös valtion toimesta kansainvälisten yritysten etabloitumista Kaakkois-Suomeen. Kymijoen kanavointi tarjoaa kestävän kehityksen mukaisen liikenneyhteyden Suomesta niin Venäjälle kuin Keski-Europpaan, minkä vuoksi kanavoinnin toteutusta tulee jatkaa tehokkaasti.

Valtionyhtiöiden merkitystä arvioitaessa ei tulisi tyytyä pintapuoliseen tarkasteluun eikä rajoittua arvioimaan hyötyjä yksinomaan liiketoiminnallisista tai osinkopoliittisista lähtökohdista. Valtionyhtiöillä on ollut ja on edelleen erittäin suuri vaikutus Suomen kansantalouteen. Yksityistämisen ei tulisi olla itsetarkoitus, koska se samalla lisää epävarmuutta alalla olevan yritystoiminnan jatkon osalta. Siltä osin kuin valtio katsoo tarkoituksenmukaiseksi irrottaa varoja valtionyhtiöistä, on mielestäni luonnollista ohjata niitä mahdollisimman suuressa määrin elinkeinopoliittisiin toimenpiteisiin kuten pk-yritysten riskirahoitukseen ja yleensä yritystoimintaa palvelevaan tutkimus- ja kehittämissuuntaan. Tästä linjasta hallituspuolueiden sisällä näyttää olevan erimielisyyksiä.

Pääomamarkkinat ajautuivat 1990-luvun alkuvuosina holtittomuuteen. Sen jälkeen ne kiristyivät toiseen äärilaitaan, jolloin erityisesti pk-yritysten rahoitusluotto katkesi lähes totaalisesti. Rahoitusmarkkinoiden toimimattomuuden vuoksi julkinen sektori, niin valtio kuin kunnatkin ovat joutuneet ottamaan enemmän vastuuta pk-yritysten rahoituksesta. Rahoitusmarkkinoilta tulee edellyttää sellaista toimivuutta, että yritysten normaalirahoitushuolto toimii ilman julkisen sektorin osallistumista. Riskirahoitukseen on kuitenkin luotava sellaisia instrumentteja, joilla vakuuspulasta kärsivien alkavien pienyritysten, voimakkaasti kasvavien innovatiivisten yritysten ja palvelualojen yritysten rahoitus voitaisiin järjestää. Kansantalouden kannalta on suuri epäkohta, jos muutoin toimintakelpoinen yritys jää syntymättä tai kehittymättä vain sen vuoksi, ettei sillä ole pankkikelpoisia vakuuksia.

Valtion tukema pk-yritysten rahoitushuolto on tarpeettoman byrokratisoitunutta ja pääkaupunkiohjattua. Rahoitusratkaisut tulisi tuoda alue- ja kuntatasolle lähemmäksi käyttäjää, jolloin samalla voitaisiin hyödyntää paikallinen asiantuntemus Suomen teollisuussijoitus Oy:n, Valtion takuukeskuksen ja mahdollisesti myös Kera Oy:n resursseja tulisi ohjata alueellisiin ja kunnallisiin kehittämisyhtiöihin ja sieltä edelleen käytettäviksi paikallisen pk-yritystoiminnan rahoittamiseksi.

Ammatillista koulutusta on viime vuosina kehitetty kiitettävästi. Monet uudistukset ovat niin uusia, etteivät niiden kaikki hyötyvaikutukset ole vielä edes ehtineet ilmentyä. Koulutuksen ja työelämän tarpeiden vastaavuus on ikuisuuskysymys nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa. Koulutusjärjestelmän joustavuudella, johon on pyritty muun muassa ammatillisen koulutuksen modulirakenteilla ja yritysten ja oppilaitosten yhteistyöllä ja verkottumisella, epäkohta saadaan varmasti puristettua mahdollisimman pieneksi.

On hyvä, että valtioneuvoston selonteossa on tutkimustoimille määritelty painopistealueet. Suomen uusien teollisuusalojen menestyminen voi rakentua vain vahvalle osaamiselle. Selonteossa käytetäänkin ilmausta "tietointensiiviset kasvualueet"

Selonteon mukaan valtioneuvosto lisää energiamarkkinoiden tehokkuutta kilpailua lisäämällä. Tämä onkin mitä ilmeisimmin oikea periaate. Samalla on kuitenkin otettava huomioon, että energiatuotannon avaaminen kilpailulle

merkitsee kansainvälisten energiayhtiöiden etabloitumista Suomeen.

Valtioneuvoston tavoitteena on turvata energian saatavuus kilpailukykyiseen hintaan. Selonteossa valtioneuvosto ei kilpailun lisäämistä lukuun ottamatta esitä selviä keinoja tavoitteen saavuttamiseksi. Sen vuoksi onkin välttämätöntä, että valtioneuvosto laatii selonteossa luvatun kansallisen energiastrategian.

Arvoisa puhemies! Pk-yritysten kehittämiseen selonteossa ei ole paneuduttu kovinkaan syvällisesti. Kun kysymyksessä on ainakin työllisyyden kannalta erittäin keskeinen sektori, on pk-yritystoiminnan edistäminen nostettava tärkeämpään asemaan. Selonteko toteaa pk-yritysten keskeisten ongelmien liittyvän henkisten ja aineellisten voimavarojen riittämättömyyteen. Toteamus on kovin musertava, koska jokaisen yrityksen olemassaolo juuri perustuu sekä henkisiin että aineellisiin resursseihin. Pk-yritysten kehittämiseen onkin lähdettävä yrityskohtaiselta tasolta, jolloin yrityskohtaisesti arvioidaan juuri sen yrityksen vahvuudet ja heikkoudet.

Valtion elinkeinopolitiikan kehittämispanostukset on ohjattava alue- ja kuntatasolle, jolta ne paikallista asiantuntemusta hyväksi käyttäen viedään perille eri kohteisiin. Valtioneuvoston elinkeinopoliittinen selonteko osoittaa, että valtioneuvosto on suuntaamassa elinkeinopolitiikkaa pääpiirteittäin oikein. Valtioneuvoston tulisi kuitenkin terävöittää panostusten ohjaamista valittaville painopistealoille. Erityisesti pk-yritysten kehittämisessä alue- ja paikallistason asiantuntemusta tulisi käyttää hyväksi, kuten olen useaan otteeseen todennut.

Lopuksi totean, että alueellisen kehittämisen tulee lähteä alueiden luontaisista lähtökohdista ja nykytilanteesta. Perinteisten teollisuusseutujen rakennemuutosta tulee elinkeinopoliittisin tukitoimenpitein ohjata hallitusti uuteen kasvuun. Kaakkois-Suomen osalta tulee hyödyntää tällä hetkellä vallitseva edullinen maantieteellinen asema EU:n ja Venäjän rajamaakuntana.

Ed. M. Markkula: Arvoisa puhemies! Haluan tässä puheenvuorossani eräiltä osilta kommentoida tänään käytyä elinkeinopoliittista keskustelua sekä nostaa tarkasteluun muutamia mielestäni ehdottomia painotuksia, joita tuossa selonteossa ei riittävästi ole huomioon otettu.

On erityisen tärkeää, että me tarkastelemme kilpailukykyistä toimintaa riittävän laaja-alaisesti. Täällä on puhuttu paljon teknologiayrityksistä ja niiden menestymisen edellyttämistä toimenpiteistä, mutta yhtä lailla niin näissä teknologiayrityksissä kuin kaikkialla muuallakin tehokkaassa toiminnassa on aina tarkasteltava samanaikaisesti sekä teknisiä kysymyksiä, taloudellisia kysymyksiä että ihmistä ja johtamista, organisaatioiden toimivuutta kaiken kaikkiaan. Yhä useammin tarvitaan suuria muutoksia myös organisaatioiden toimintatavoissa. Muutosten hallinta hajautetuissa, monipuoliseen tietotaitoon perustuvissa organisaatioissa edellyttää taitavaa ja osallistuvaa työn ja organisaation tuntemusta sekä kehittämisprosessin kattavaa osaamista. Tältä osilta koko selonteko on liian paljon meidän elinkeinopoliittista toimintaamme pelkästään ylhäältä katsovaa.

Selonteko olisi saanut paljon syvyyttä, mikäli siinä eräänlaisten esimerkkitapausten avulla olisi menty tarkastelemaan myös tilannetta yrityksissä tai organisaatioissa hieman syvällisemmin. Tai ehkä oikein olisi ollut menetellä valtioneuvostotasolla niin, että tähän selontekoon, jossa ovat suuret linjavalinnat, liitetiedostona meille olisi kuvattu sitä tilannetta, mikä valtioneuvoston ja erityisesti KTM:n käsityksen mukaan tänä päivänä yrityksissä ja yleensä organisaatioissa on. Näin olisimme täällä voineet konkretisoida omaa palautettamme, omia linjanvalintojamme myös valtioneuvoston tulevien päätösten syventämiseksi ja tehostamiseksi.

Tämä tarkoittaa aivan erityisesti, että yritysten ja organisaatioiden on uskallettava entistä aktiivisemmin ja avoimemmin verkostoitua, on hakeuduttava aktiiviseen yhteistyöhön. Haluan omalta osaltani tässä keskustelussa tarkastella myös sitä, mitä tämä yhteistyö, tällainen laaja verkostomainen, jopa klusterimainen yhteistyö merkitsee pienelle yritykselle verrattuna siihen, että tuo yritys toimisi yksin.

Otan muutaman esimerkin tyypillisimmiltä yrityksen toimenpiteiden osa-alueilta, ensinnäkin asiakkaalta tulevan tilauksen kannalta. Jos pieni yritys toimii yksin, se ei saa useinkaan tilausta, sillä se on liian pieni, se on liian tuntematon, siihen ei voi riittävästi luottaa. Mutta kun yritykset toimivat yhdessä, klusterimaisesti, verkostomaisena yhteistyönä, yritykset yhdessä ovat riittävän uskottava toimittaja. Niiden volyymi ja laatu on riittävän vahva.

Jos markkinointia ajattelee vastaavalla tavalla, yhdellä pienellä yrityksellä on aivan liian heikko markkinavoima. Se jää pimentoon. Mutta kun toimitaan taas yhdessä, yhteisen sateenvarjon alla, yhteisellä bisnesajatuksella, tällöin markkinavoima on riittävä, palvellaan toisia,

palvellaan koko tuota verkostomaisesti toimivaa klusteria.

Tuotantoa ajatellen yhdellä pienellä yrityksellä on riittämätön kokemus, resurssipula, laatu- ja toimitusvirheitä usein, huono tuottavuus. Sen sijaan yhdessä toimimalla saavutetaan suurempi kumulatiivinen kokemus, huomattavasti laajemmat resurssit ovat käytettävissä, osaamista on jaettavissa kaikille, toimitusvarmuus on hyvä, laatu on hyvä. Tällainen tuotteen tekemiselle, on se sitten teollinen tuote tai palvelutuote, on tunnusomaista myös nopea, tehokas tuotantoprosessin läpäisy eli tuote syntyy nopeasti. Näin yhteistyö todella toimii.

Jos ajatellaan tekniikkaa, yhdellä yrityksellä on käytettävissään vain pienen yrityksen olemassa olevia tekniikoita, usein ainoastaan yleiskoneita, joilla kaiken työn tekeminen ei onnistu. Yhdessä toimimalla taas voidaan yhteisesti käyttää pienten yritysten eri tuotantotekniikoita ja koneita eli yhdessä on käytettävissä paremmin asiakastarpeeseen yhteensopivat menetelmät ja koneet ja edelleen laatu, nopeus ja tuottavuus ovat tunnusomaisia.

Pääomatarve on erittäin keskeinen tekijä. Tältä osin taas jos ajatellaan pk-yritystä, yritys joutuu hankkimaan koneita, joiden käyttöaste on huono, pääomaa sitoutuu kannattamattomasti. Taas yhdessä toimimalla hankitaan harvoja tuote- ja tuotantostrategiaan täsmällisesti sopivia koneita ja menetelmiä, saavutetaan huomattavaa pääomasäästöä, laatu- ja toimituskyky ovat hyviä.

Näiden linjausten mukaisesti todella myös tässä elinkeinopoliittisessa tarkastelussa pitäisi ei pelkästään peräänkuuluttaa pk-yritysten uutta uskallusta ja panostusta lähteä omaan tuotantotoimintaan jopa kansainvälisille markkinoille, vaan vielä huomattavasti tähänastista ja viime vuosina toteutunutta kehitystä vahvemmin innostaa ja tukea pk-yrityksiä verkostomaiseen yhteistyöhön.

Elinkeinopoliittisessa selonteossa on useissa kohdissa vahvasti nostettu esille tutkimus- ja kehitystoiminta. Tämä on aivan oikea linjaus. Me kansanedustajat olemme itse eduskunnassa tämän eduskuntakauden aikana useasti peräänkuuluttaneet lisää tutkimus- ja kehityspanostusta niin Tekesille kuin suoraan niille erityisesti pienille korkean teknologian yrityksille, joilla on mahdollisuuksia kansainväliseen menestykselliseen vientitoimintaan.

Elinkeinopoliittisen selonteon eräs kulmakivi on valtioneuvostotasolla viime syyskuussa, siis pari kuukautta sitten tehty merkittävä linjaus, joka on ehkä merkittävin kaikista Lipposen hallituksen aikaansannoksista toistaiseksi, jos ajatellaan todella pitkälti tulevaisuuteen. Tuon linjauksen mukaisesti valtion tutkimus- ja kehitystoimintapanostusta kasvatetaan 2,9 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuonna 99. Tämän linjauspäätöksen mukaisesti Suomi on samalla tasolla merkittävien kansainvälisesti johtavien tutkimus- ja kehitystoimintaa tekevien maiden kanssa eli samalla tasolla USA:n, Japanin, Saksan, Sveitsin ja Ruotsin kanssa.

Liian usein tässäkin salissa on pelätty sitä, että tutkimus- ja kehitystoimintapanostus edesauttaa ainoastaan todella high tech eli korkean teknologian yritysten menestymistä. On pelätty sitä, että tutkimus- ja kehitystoimintapanostus kohdentuu liian harvojen yritysten menestymiseen.

Lueskelin viime viikonloppuna tuottavuutta käsittävää laajaa vuonna 1993 julkaistua kirjaa, jossa yhdessä artikkelissa MIT:n, Massachusetts Institute of Technologyn, professori Lester Thurow arvioi tuottavuuskysymystä hyvin monipuolisesti. Yksi kohta hänen tutkimustuloksistaan sopii erinomaisen hyvin myös Suomen elinkeinopoliittiseen linjaukseen todella vakavasti otettavaksi. Hän jakoi yrityksiä niiden tutkimus- ja kehitystoimintapanostuksen osalta yrityksen luonteenpiirteiden perusteella korkean teknologian yrityksiin ja matalan teknologian yrityksiin. Tietenkin osa yrityksistä jäi vielä siihen välimaastoon. Merkittävä osa hänen tutkimustuloksistaan oli, kun hän vertasi sitä, minkälaisiin yrityksiin ja minkälaiseen teknologiseen kehitykseen tutkimus- ja kehitystyöpanostus kohdentuu eri maissa.

Tutkimuksessaan hän esittää vertailun USA:n, Saksan ja Japanin osalta. USA:ssa tutkimus- ja kehitystoimintapanostuksesta 88 prosenttia kohdistui sellaisiin yrityksiin ja sellaiseen toimintaan, joille korkea teknologia, high tech, oli tunnusomaista, ja ainoastaan 4 prosenttia USA:laisesta tutkimus- ja kehitystoimintapanostuksesta kohdentui matalan teknologian yrityksiin. Saksan osalta vastaavat luvut olivat korkean teknologian yrityksiin 67 prosenttia ja matalan teknologian yrityksiin 10 prosenttia.

Japanissa nämä luvut olivat hyvin toisenlaiset, ja tässä on paljon meille mietittävää Suomessa, eli Japanissa vain 21 prosenttia tutkimus- ja kehitystoiminnan panostuksesta kohdentui high tech -tuotteisiin, high tech -yrityksiin ja peräti 67 prosenttia kohdentui matalan teknologian yrityksiin, siis tuotantoprosessien, tavanomaisten tuo-

tantotapojen uudistamiseen. Perinteisten, yksinkertaisten tuotanto- ja palveluprosessien uudistaminen oli Japanissa selkeä painopiste.

Tätä meidän tulisi Suomessakin paljon enemmän myös tällä poliittisella tasolla arvioida ja nähdä, että tämä panostus tutkimus- ja kehitystoimintaan myös suomalaisessa tilanteessa useimmin tuottaa merkittävästi, kun sitä ei kohdenneta pelkästään aina uusimpaan uutuuteen. Meidän tulisi soveltaa sitä teknologiaa, sitä osaamista, mitä muualla on kehitetty, eri puolilla niin yritystoiminnassa kuin palvelutuotannossa ja uudistaa niitä tuotantoprosesseja, palvelutoimintaprosesseja, joiden tuloksena meidän kansantuotteemme kehittyy ja joiden tuloksena suomalaiset ja myös kansainvälisillä markkinoilla toimivat saavat nauttia niistä tuloksista, joita suomalaisen osaamisen avulla on saavutettu.

Täällä keskustelussa on useasti peräänkuulutettu osaamisintensiivistä yritystoimintaa ja sen lisäämistä. Ed. Karjula puhui tästä asiasta pitkään ja häntä ennen ed. Kallio korosti, että on aikaansaatava lisää koulutusta, joka vastaa todella työn kehittymistä. Toivoisin, että tässä keskustelussa ja meidän kansallisessa elinkeinopolitiikassamme mentäisiin reippaasti syvemmälle näissä kysymyksissä. Ehkä kaikkein kriittisin tehtävä elinkeinopolitiikassakin on nopeasti lisätä työelämässä jo olevien ammatillista lisäkoulutusta. On erityisesti aikaansaatava täydennyskoulutustutkintoja, ammatillisia lisätutkintoja ja niiden toimiva käytäntö.

Näin voisimme edistää todella työelämän uudistamista ja uudistumista, jota tutkimus- ja kehitystoiminnan tulosten avulla merkittävästi voi tapahtua. Korkeakouluissa on jo pitkään luotu erityisiä pd-ohjelmia, professional development -ohjelmia eli ammatillisen kehittymisen ohjelmia, jotka vasta viime vuosina ovat saaneet valtavasti vauhtia siipiensä alle. Näissä yhteensovitetaan yksilön ja yrityksen tai työorganisaation kehittymistarpeet. Ohjelmien tavoitteena on täten siis lisätä koulutettavien ammattitaitoa kunkin osanottajan ja hänen työnantajansa tarpeiden mukaisesti. Näin tuo käytännöllisyys, jota usein peräänkuulutetaan niin korkeakoulu- kuin ammattikorkeakoulu- ja oppilaitostason koulutuksessa, työelämäpainotteisessa ammatillisessa lisäkoulutuksessa ja pd-ohjelmissa saa luontevan sijansa.

Arvoisa puhemies! Elinkeinopoliittinen ohjelma on kaiken kaikkiaan todella tervetullut dokumentaatio. Se on monilta osilta hyvä, kestävä linjaus siitä, mitä lähivuosina tarvitaan. Se, mitä meidän tulee peräänkuuluttaa täällä eduskunnassa, on ne käytännön toimenpiteet, joiden avulla tästä ohjelmasta tehdään todellisuutta.

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! Kaikissa maalle laadituissa ohjelmistoissa tai selonteoissa onnen avainten on osoitettu olevan yrittämisessä ja työllistämisessä ja vastuu on halullisesti sysätty pk-sektorille. Elämme vahvaa muutoksen aikaa, murrosta työintensiivisestä yhteiskunnasta tietointensiiviseen yhteiskuntaan. On helpompaa vilkuilla taakse kuin kohdata tuntematon tuleva.

Innovatiivisuus on ollut kuitenkin inhimillisen kulttuurin ainut matkasauva koko kehityshistoriamme ajan. Hyvinvointiyhteiskuntamme lakiturvaverkko taitaa vain nyt olla niin tukahduttava, ettei innovatiivisuuskaan mahdu verkon silmistä. Työn eli työllistämisen vapauttaminen on työn ja tuskan takana. Hallitus jatkaa kuitenkin sitkeää jotostaan. Tänään eduskunnalle annettu valtioneuvoston elinkeinopoliittinen selonteko on eräs rasti tällä tiellä.

Selonteko pohjautuu kauppa- ja teollisuusministeriössä alkuvuodesta valmistuneisiin useisiin tutkimuksiin ja kartoituksiin. Esitys on siis koostava, mutta myös kantaaottava. Selonteko rakentuu pitkälti hallitusohjelman mukaiseksi ja tähtää yritystoiminnan aktivoimiseen. On muistutettava, että ei eduskunta eikä hallitus perusta yrityksiä tai yritä tai työllistä. Ne voivat vain lainsäädäntötoimillaan estää tai edistää terveen toimeliaisuuden syntymistä. Tähän asti valtakunta on pitkässä juoksussa ensisijaisesti keskittynyt estämiseen varmuuden vuoksi.

Valtakunta ja hallitus oppi tasan vuosi sitten 18.11.1995 tuntemaan lyhenteen pk, kun se salli ao. sektorin edustajana Suomen Yrittäjien istua kolmikannan pöytään. Hyvä, mutta ei riittävää, sillä 63 prosenttia vapaan sektorin työväestä työllistävät tarvitsevat myös tekoja.

Työttömyys on vakava koko Eurooppaa koskeva ongelma, joka johtuu niin eurooppalaisesta kuin globaalisestakin rakennemuutoksesta. Hallitus työministerinsä iloisella optimismilla ilmoitti puolittavansa kotimaisen työttömyyden hallitusaikanaan. Keinoja on, mutta poliittinen tahto niiden käyttöön kuitenkin viime kädessä uupuu. Rohkean remontin sijaan tyydytään edelleen varovaisiin ratkaisuihin, joita taloutemme loivassa nousussaan sietänee.

Kun pk-sektorille on ojennettu oikealla kädellä, on se kaksinkertaisesti pois otettu vasemmalla. Näillä asenteilla ja eväillä tekee usein mieli maakunnassa todeta: "Tie ite, elä työllistä!"

Emulla, kun se syntyy vuosituhannen lopulla, tulee olemaan oma merkittävä vaikutuksensa eurooppalaiseen elämään ja talouteen myös Suomessa. Voisi ennustaa, että joudumme tulevaisuudessa tekemään merkittävän veroharmonisointisyistä johtuvan arvonlisäverotusta ja palkkaverotusta koskevan veroremontin. Samoin työmarkkinoilla väistämättä jossakin ajanjuoksussa tulee työsopimusten solmiminen yhä lähemmäs työpaikkaa eli todellisia sopijaosapuolia. On myös oletettavissa, että työsuhteet ja palkat joustaisivat nykyistä enemmän. Kolmas asia, joka joutunee myllerryksen kouriin, on julkinen sektorimme, jonka merkitys palvelujen tuottajana ja ylenmääräisenä säätelijänä tulee vähenemään. Kaikki tämä siksi, että Eurooppa on menettämässä ja menettänyt kilpailukykynsä suhteessa Yhdysvaltoihin ja erityisesti Aasiaan, minne jo nyt joka toinen investointimarkka, -dollari tai mikä hyvänsä rahayksikkö tässä maailmassa sijoittuu.

Emu ei ole hvk:n agendalla tai lehtien palstoilla nyt päivittäin, mutta vaikuttaa taustalla, sillä kaikissa EU-maissa, niin Emu-halullisissa kuin -haluttomissakin valmistaudutaan sekä työ- että liikemaailmassa Emun koittoon. Suuren läntisen naapurin USA:n kannanotoissa täytyy aina silmätä pukinsorkkaa, sillä euro olisi varsin vaikuttava maailman valuutta jenin ja dollarin ohella. Siksipä sielläkin ollaan sangen kiinnostuneita Emun ja euron etenemisestä, enkä ihmettelisi tulevaisuudessa jonkin asteisia lisäperformansseja sieltä päin.

Selonteko on asettanut valtion elinkeinopolitiikan tavoitteeksi kestävään kehitykseen perustuvan taloudellisen kasvun ja työllisyyden sekä valtiontalouden tervehdyttämisen. Elinkeinopolitiikan tulisikin edistää tervettä, aitoa ja tukitoimista vapaata yrittäjyyttä. Tähän tulisi tähdätä markkinoiden toimintaongelmia vähentämällä. Näihin ongelmiin luen myös työlainsäädännön jäykkyyden ja palkkojen ylivertaiset sivukulut. Työn tekemisen ja teettämisen kun tulisi nyt ja aina olla kannattavaa.

EU:hun liittyessään Suomi sitoutui varaumitta Maastrichtin sopimukseen. Minä tulkitsen sen merkitsevän silloisten päättäjien myös sitouttaneen meidät Emu-prosessiin ja yhteiseen euroon. Ainakin hallintokoneisto tuntuu toimivan sen mukaisesti niin meillä kuin naapurissakin.

EU:n laajeneminen on oletettavasti väistämätön ja tarpeellinen kehitys, jos todella halutaan vahvistaa EU:n roolia yhteisen Euroopan työrukkasena. Tämä sitouttaa meidät jo nyt vahvaan lähialuetyöhön ja elinkeinoelämän verkostojen rakentamiseen niin Baltian maihin kuin Venäjällekin.

Arvoisa puhemies! Jaettavaa yhteiskunnallista lisäarvoa ei synny ilman työtä ja tuloksellista yrittämistä. Vain taloudellisesti terveet niin palvelu-, teollisuus- kuin korkean teknologian yritykset selviävät avoimessa kilpailussa. Valtion tukipolitiikkaa tarvitaan kuitenkin yritysten synnytyspolttoihin yleensä ja myös alueellisista syistä. Uudet tuotteet ja palvelut tarvitsevat jatkuvasti innovaatioita, kehitystyötä, tutkimusta, joihin kaikkiin sisältyy riski, jonka ottamisen kynnystä voidaan madaltaa valtion tukitoimin ja satsauksin.

Tuotteiden ja palveluiden markkinoille saamisesta uhkaa muodostua se toinen korkea kynnys, jonka ylityksessä ei kukaan auta nyt. Markkinointia tulisikin edistää niin verkottumista edistämällä kuin myös taloudellisesti panostamalla, sillä myymätön tuote on turha tuote.

Valtionyhtiötkin toimivat avoimessa ja kilpaillussa maailmassa, jossa tarvitaan osaamista ja intressiä pelkän hallinnoinnin sijaan. Valtio onkin yhtiöittensä omistuspohjaa laajentamalla saanut niihin asiantuntijuutta ja omistajaintressiä sekä sellaista likvidiä rahaa, joka tulisi ehdottomasti sijoittaa sekä elinkeinoelämän että yritystoiminnan kehittämiseen niin Keran, Tekesin kuin Sitrankin kautta. Valtionyhtiöistä saatavia varoja ei tule käyttää budjettitalouden rahoitukseen, sillä syöty raha ei tuota.

Valtio voi verotuspolitiikallaan vaikuttaa merkittävästi elinkeinoelämän kehittymiseen. Verokiilaa kaventamalla sen molemmista päistä madalletaan sekä työllistymisen että työllistämisen kynnyksiä. Palkansaajan merkittävä verokevennys on selkeä vaihtoehto palkankorotusautomaatille, jossa 70 prosentin voitot kerää verottaja kuin pajatsosta ikään. Palkkaverotuksen tulisi tulevaisuudessa vastata pääomaverotusta. Laskevat palkan sivukulut keventävät myös yritysten kulurakennetta ja helpottavat ratkaisua uuden työvoiman palkkaamisesta.

Verotuksen tulisi kohdella myös yritystoimintaa oikeudenmukaisesti. Jos yrityssektori leimataan rikolliseksi ja sitä kohdellaan sen mukaisesti, se estää myös yritysperustantahalukkuutta. Julkisuutemme leimaa ja jakaa ihmisiä liian yksioikoisesti. Yrittäjä on, kuten ed. Bremer totesi, monin tavoin lainsuojaton. Jos meillä löytyy merkittävä määrä järjestäytyneitä, konkurssiin ajettuja yrittäjiä, jotka tuntevat kokeneensa todellista vääryyttä, eivät he kaikki voi olla rikolli-

sia jo tilastollisin perustein. Ihmiset täällä yrittävät ja ihmiset täällä verottavat, ja virheitä muuten osaavat tehdä molemmat. Taitamattomuuttakin löytyy pöydän molemmilta puolin.

Pääomaverotusratkaisu aikanaan lisäsi merkittävästi valtion verotuloja. 28 prosentin pääomaverotaso on myös eräs tapa houkuttaa tänne yritystoimintaa maamme rajojen ulkopuolelta. Meillä on 1 300 kilometriä yhteistä rajaa markkina-alueen kanssa, johon tuntevat suurta mielenkiintoa monet ulkomaiset tai ylikansalliset yritykset. Heidän on merkittävästi helpompaa etabloitua Suomeen, jossa on erinomainen infrastruktuuri ja järjestäytynyt yhteiskunta, kohtuullinen pääomaverotus ja kevyt ulkomaisen työntekijän verotus. Ja mikä tärkeintä, nämä yritykset tuovat työtä ja synnyttävät aina palveluyritystoimintatarvetta ympärilleen.

Siirtymävarausten purkaminen hallituksen esityksen mukaan voi olla seurauksiltaan traaginen. Esimerkiksi useissa pienissä rakennusliikkeissä varaukset ovat kirjanpidossa yliarvostettuina kiinteistöinä ja arvonalennus ei ole ollut mahdollista. Nyt purkaminen 28 prosentin veroasteella ajaa montakin maakunnallista yrittäjää konkurssiin. Konkurssiuhan alla arvioidaan olevan jopa 30 000 yritystä.

Huomattavaa on, että yritysten edellä mainitut varaukset on usein muodostettu varsin pitkän ajan kuluessa nousukauden aikana. Siirtymävarausta muodostettaessa ei siis saatu mitään ylimääräistä veroetua, vaan siirtymävarauksella oli tarkoitus helpottaa yrityksen sopeutumista kiristyneeseen lainsäädäntöön. Huomattavaa on myös, ettei yritykselle varausta muodostettaessa syntynyt mitään ylimääräistä likvidiä.

Pk-sektorilla, joka on pääosin riippuvainen kotimarkkinoiden toiminnasta, toipuminen lamasta ei ole edennyt toivotulla tavalla. Useiden yritysten likviditeetti on edelleen niin kireä, että ei ole mitään mahdollisuuksia suorittaa sellaisia investointeja, jotka olisivat pitkällä aikavälillä liiketaloudellisesti perusteltuja vielä vuonna 1997. Näin ollen ainoaksi vaihtoehdoksi jäisi varausten suora tulouttaminen verotettavaan tuloon.

Tuntuu täysin käsittämättömältä, että voitaisiin arvioida taloudellisen tilanteen pk-sektorilla olevan tällä hetkellä sellainen, että nyt olisi oikea ajankohta rasittaa pienyrityksiä ylimääräisellä tuntuvalla verolla, jota ei verojärjestelmässämme ole nähty aikanaan tarpeelliseksi periä esimerkiksi nousukauden aikana. Niinpä siirtymävarausten purkamisen ajankohtaa tulisi siirtää, jolloin ne olisivat järkevästi käytettävissä esimerkiksi oman pääoman vahvistamiseen.

Arvoisa puhemies! Teknologiaa ja koulutusta me tarvitsemme, kuten valtioneuvostokin selonteossaan toteaa. Ilman vahvaa kansallista satsausta koulutukseen ja sen laatuun emme ole tulevaisuuden taitajia tai selviytyjiä. Raaka-aine- ja energiavarantomme ovat rajalliset. Aivokapasiteettiakin on vain viiden miljoonan pään verran. Siksi sekin reservi olisi hyvin hyödynnettävä.

Tietoinfrastruktuurimme ja verkottumisemme tarvitsee edelleen merkittävää panostamista. Meillä on osaamista, innovaatiota, tietotaitoa, mutta valitettavasti asiakas- ja tuotekohtaanto on puutteellista jopa suurteollisuudessamme, joka hyvin herkästi käyttää ulkomaisia hankkijoita ja usein vain siksi, ettei tiedä eikä tunne kotimaisia vastaavia. Tästä on olemassa merkittävää näyttöä myös metalliteollisuudessamme.

Kotitaloudet ovat vielä hyödyntämätön työllistäjäreservi, joka nyt juuri verokiilasyistä hyödyntää merkittävästi harmaan talouden palveluja ja siten taas omalla panoksellaan kurjistaa valtakunnan verokertymää. Asia on helposti korjattavissa verotusteknisin muutoksin, ja saavutettu hyöty on kaksinkertainen ilo, koska harmaa työkään ei enää kannattaisi.

Selonteko on siis saatu ja pian puhein saattohoidettu valiokuntamatkalle. Niin hyvää kuin keskustelu ja puhuminen onkin, ei se vielä vie mitään eteenpäin. Hyvä jos jonkun meistä saa valaistumaan, mitä epäilen, niin kovin kulmiin linnoittautuneilta me joskus kuulostamme. Jos meille tärkeintä on täyttää kirjain ja pyörittää tätä byrokratian pyhää polkumyllyä, ei mitään lisäarvoa elinkeinopolitiikkaan synny, niin kivaa kuin siten olisi uskoakin — sillä uskollahan me joskus autuutemme tienaamme. Selontekojen tilalle me tarvitsemme tekijöitä ja tahtojia, niitä hulluja kivenpyörittäjiä, ja niin viisaita lakeja, että kannattava yrittäminenkin olisi mahdollista. Ja työn ilo vihdoinkin, ilo yrittäjälle ja ilo yrityksen työntekijöille, kun ilman toista ei ole toista.

Ed. Kiljunen: Arvoisa puhemies! Hallituksen tärkein tavoite on työttömyyden puolittaminen tällä vaalikaudella. Näillä sanoilla ministeri Antti Kalliomäki tänään avasi lähetekeskustelun hallituksen elinkeinopoliittisesta selonteosta.

Kun selonteon lukee lävitse, joutuu toteamaan välittömästi, että se ei varsinaisesti ole mikään työllisyysohjelma kuitenkaan suomalaiselle yhteiskunnalle. Siksi sitä epäilemättä ei ole tar-

koitettukaan. Se on lähinnä, kuten ministeri Kalliomäki totesi, kartoitus niistä valtiovallan toimenpiteistä, joilla luodaan taloudellisia toimintaedellytyksiä elinkeinoelämälle ja yhteiskunnalle laajemminkin. Se ei siis ole työllisyysohjelma. Silti haluaisin korostaa sitä seikkaa, että sen luettua jäi epäilemättä kaipaamaan konkretiaa sekä työllistämisen osalta että myös, voisiko sanoa, niiden elinkeinopoliittisten instrumenttien osalta, joita siinä hahmotettiin. Se on melkoisen yleinen esitys, sinänsä kylläkin mielestäni ihan oikeasta näkökulmasta hahmottamassa niitä haasteita, joita suomalaisella yhteiskunnalla aivan lähitulevaisuudessa ja keskipitkällä välillä on, haasteita, joilla luodaan talouden toimintaedellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Omassa puheenvuorossani haluaisin erityisesti kiinnittää huomiota siihen osittaiseen debattiin, jota käytiin ryhmäpuheenvuorojen jälkeen, jolloin pohdittiin elinkeinopoliittista selontekoa sopivasti saattanutta televisio-ohjelmaa, johon tässä debatissa on jo useampaan kertaan viitattu: Kekkosen perintö. Katson erinomaisen harvoin televisiota, mutta kumma kyllä sunnuntai-iltana televisio oli auki ja jäin katsomaan tuota ohjelmaa.

Täällä käytiin keskustelua siitä, olisiko tuo Kekkosen perintö: "Onko valtakunnalla malttia vaurastua", käytettävissä tämän päivän elinkeinopolitiikkaa rakennettaessa. Ohjelman perusviesti oli se, että meillä on syytä, meillä on varaa tehdä investointeja suomalaisessa yhteiskunnassa. Lähdettiin metsäsektorin potentiaalista, todettiin, että puunjalostusteollisuutemme, sekä mekaaninen että kemiallinen puunjalostusteollisuus, käyttää vuosittain noin 50 miljoonaa kiintokuutiometriä puutavaraa. Vuosittainen kasvu suomalaisissa metsissä on yli 70 miljoonaa kiintokuutiometriä, jolloin meillä olisi reilustikin varaa lisätä kapasiteettiamme puunjalostusteollisuudessa. Johtopäätöksenä oli se, ottaen huomioon kansainvälisen markkinatilanteen, että meillä olisi varaa perustaa kaksi uutta sellutehdasta, viisi uutta paperitehdasta ja vielä hakkeella toimivia lämpövoimaloita. Kaiken perustana on energiaratkaisu. 2 000 megawatin reaktorin voimin taattaisiin perusvoima tälle uudelle teollistamisohjelmalle.

Minusta aivan oikein ministeri Kalliomäki omassa puheenvuorossaan, välirepliikissään, totesi, että niin kunnioitettava kuin tuo ajattelutapa mahdollisesti onkin voimakkaasta investoinnista perusteollisuuteemme, se ei valitettavasti toimi tämän päivän Suomessa sinä runkona, jonka varaan uutta elinkeinopolitiikkaa, kestävää, kilpailukykyistä elinkeinopolitiikkaa tähän maahan voidaan rakentaa. (Ed. Aittoniemi: Miksi?) — Miksi, kysyy ed. Aittoniemi. Vastaan hänelle siihen.

Jos me katsomme suomalaista teollisuuden teollistumishistoriaa, niin sehän on omalla tavallaan poikkeuksellinen eurooppalaisten valtioiden joukossa. Kekkosen ohjelmaa alettiin rakentaa 1950-luvulla. Vuonna 1950 Suomessa oli eurooppalaisittain vielä hyvinkin, voisi kutsua, periferinen tuotantotalousrakenne. Tuossa vaiheessa vielä 45 prosenttia työvoimasta oli alkutuotannossa, maa- ja metsätaloudessa. Teollisuuden osuus oli asteittain tämän vuosisadan alkupuoliskolla noussut 27 prosenttiin, mutta silti selkeästi poiketen muista eurooppalaisista maista meillä alkutuotanto hallitsi vielä lähes puolta työvoimasta.

Noiden vuosien jälkeen, osin tämän Kekkosen perinnön ansiosta, sen voimakkaan investointiohjelman ansiosta, jota suomalaisessa yhteiskunnassa harjoitettiin 50—60-luvuilla, 70-luvun alkuun mennessä alkutuotannon osuus työvoimasta oli pudonnut 20 prosenttiin, teollisuuden osuus 20 vuodessa oli noussut lähes 35 prosenttiin työvoimasta, mutta silti Suomen teollistumiskehitys ei omannut samaa intensiteettiä kuin muissa teollisuusmaissa. Meillä palvelusektori lähti voimakkaasti kasvuun ja oli jo 70-luvun alussa suurin työllistävä sektori. Seuraavat 20 vuotta 1990-luvun puoliväliin eli tähän päivään on merkinnyt sitä, että alkutuotannon osuus on edelleen pudonnut 8 prosenttiin työvoimasta. Teollisen tuotannon suhteellinen osuus työvoimasta laski jo 1970-luvulla, vaikka absoluuttisesti teollisuustyöntekijöiden määrä 80-luvun alkuun saakka nousi. Sen jälkeen se on laskenut, ja luonnollisesti romahdusmainen lasku tapahtui 1990-luvun alun lamavuosina. Tänä päivänä teollisuuden osuus Suomen työllistetystä kokonaistyövoimasta on alle 30 prosenttia, 27 prosentin tasolla. Palvelusektori, kuten monasti on jo tuotu esille, on selkeästi hallitseva lohko.

Mitä teollisessa rakenteessamme on tapahtunut ja missä muodossa voimakas investointi teollisuuteen voisi ratkoa muun muassa työllisyyskysymystä? Puunjalostusteollisuus, metsäsektori, on ollut se selkäranka, jolla Suomi on teollistunut. Oikeastaan Suomi on elänyt viimeiset 300 vuotta, jos viennistä puhumme, nimenomaan metsäsektorin varassa. Tänäkin päivänä metsäteollisuuden, puunjalostusteollisuuden, osuus

viennistämme on lähes 40 prosenttia. Pari uutta sellutehdasta, viisi paperitehdasta tietysti mahdollisesti jopa kasvattaisi puunjalostusteollisuuden suhteellista osuutta viennistämme.

Kuitenkin tuo lohko, puunjalostusteollisuus kokonaisuudessaan, työllistää ainoastaan 4 prosenttia Suomen työvoimasta riippumatta kerrannaisvaikutuksista, joita epäilemättä suurilla teollisuusinvestoinneilla olisi. Joka tapauksessa, jos ja kun hallituksen tavoitteena, kuten ministeri Kalliomäki tänään meille kertoi, on työttömyyden puolittaminen, Kekkosen perintö, voimakas investointiohjelma perinteiseen puunjalostusteollisuuteen ei ole ratkaisu työllisyyteen. Voi olla, kuten sanottu, että se on eräs mahdollisuus, eräs optio, johon kannattaa omalta osaltaan panostaa, mutta se ei voi olla se selkäranka, jonka varassa suomalaista yhteiskuntaa viedään eteenpäin ja ennen kaikkea työllistetään väkeä tulevina vuosikymmeninä. Jostakin muualta on lääkettä löydyttävä.

Tässä suhteessa, arvoisa puhemies, pitäisin hallituksen elinkeinopoliittista selontekoa, vaikka se ei konkreettinen olekaan suosituksiensa osalta, kuitenkin tärkeänä siltä osin, että se on aivan oikeata elinkeinopoliittista ilmansuuntaa ollut hahmottamassa. Ilmiselvästi ns. palvelusektori on se, jossa työllistämismahdollisuudet ovat suurimmat. Tänä päivänä me joudumme kuitenkin eriyttämään tuota palvelusektoria. Tavanomainen talouden toiminnallisuuden jako kolmeen lohkoon, alkutuotantoon, teollisuuteen ja palveluihin, on itse asiassa analyyttisessä mielessä käymässä epäkelvoksi. Tämä palvelusektori on ns. kaatoluokka, johon sisällytetään kaikki mahdollinen muu toiminta, talouden aktiviteetti, jota ei voida lukea alkutuotannoksi tai teolliseksi tuotannoksi. Siinä suhteessa se on meidän kannaltamme pohtiessamme jopa elinkeinopolitiikkaa valtakunnassa epäkelpo jako.

On yhä enemmän alettu erottaa asioita palvelusektorin sisällä. Puhutaan informaatiopalveluista ja niiden tuottamisesta, jakelusta, käyttämisestä, jolla viitataan tietysti informaatioyhteiskuntaan. Ehkä vielä parempi jako olisi tänä päivänä eriyttää työvoimaa siten, että me puhuisimme toisaalta rutiinityöstä, toisaalta puhuisimme henkilöpalveluista ja toisaalta puhuisimme aivotyöstä, osaamispuolen asioista. Tällaisella jaolla ehkä pääsisimme parhaiten kiinni siihen dynamiikkaan, jossa yhteiskuntaa tullaan rakentamaan, ja nimenomaan näkisimme palvelutehtävien luonteen erilaisuuden ja samalla tunnistaisimme sen, että erityyppisiä palveluja me myös tarvitsemme. Me tarvitsemme ns. osaamispalveluja mutta tarvitsemme myös ns. henkilöpalveluja. Tällä lohkolla luonnollisesti julkisen sektorin rooli on ollut merkittävä ja tärkeä ja siihen tulee vastaisuudessakin panostaa.

Ed. Kankaanniemi käytti aikaisemmin puheenvuoron, johon yritin saada vastauspuheenvuoroa. Teknisistä syistä se ei onnistunut. Ehkä nyt kommentoin lyhyesti, mikä oli ajatukseni silloin.

Hän asetti ikään kuin vastakkain avoimen sektorin, tuottavan työn sektorin, teollisen sektorin ja näki, että se on se veturi, joka suomalaista yhteiskuntaa vie eteenpäin. Tämähän on hyvin konventionaalinen tapa argumentoida, ja tavallaan asetetaan ikään kuin se tärkeämmäksi, siksi voimavaraksi, jolla muu yhteiskunta toimii. Itse en voisi nähdä asiaa tällä tavalla. Tuo veturi tarvitsee ratakiskot. Joku rakentaa ne ratakiskot. Tuo veturi tarvitsee myös kuljettajan. Jos tuo kuljettaja ei ole terve, jos hän ei ole hyvin koulutettu, jos hän ei ole osaava, jos hän ei ole myöskään ammatillisesti järjestäytynyt ja sitä kautta myös palkkaa kunnolla saava, veturi ei kulje. Tässä suhteessa haluaisin korostaa sitä, että avoin sektori, teollinen sektori, sen menestystarina suomalaisessa yhteiskunnassa ja missä tahansa yhteiskunnassa riippuu siitä, kuinka vahva on muu talouden toiminnallisuus kyseisessä yhteiskunnassa. Silloin me puhumme tietenkin eri tyyppisistä palveluista. Me puhumme sekä julkisista että yksityisistä palveluista. Me puhumme investoinneista inhimilliseen pääomaan, joka on yhä tärkeämpi tuotantotekijä. Siitä riippuu kunkin kansakunnan menestys tulevaisuudessa.

Tänään on puhuttu ja selonteossa myös puhutaan hyvinkin paljon käsitteestä reaalinen kilpailukyky. Arvoisa puhemies! On itsestäänselvää se, että tänä päivänä pitkälle teollistuneissa maissa — puhun mieluumminkin jo palveluyhteiskunnasta tai informaatioyhteiskuntaan siirtyvistä maista — varsinainen voima kansainvälisessä kilpailussa liittyy reaaliseen kilpailukykyyn. Ei ole enää kysymys työn hinnasta; Suomi ei voi koskaan, uskallan sanoa näin voimakkaasti, kilpailla enää halvalla työvoimalla. Me löydämme nykyisin jo emme kovin kaukaa vaan suorastaan 80 kilometrin päästä pääkaupungista sellaiset työmarkkinat, joiden hinnoittelutasolle Suomi ei koskaan pysty enää kilpailemaan niillä ehdoilla. Tällöin se ainoa osatekijä, jolla me pärjäämme, on luonnollisesti tuotteiden laatu, markkinoinnin tehok-

kuus, tutkimus- ja tuotekehittely, intensiivisyys, osaaminen kaikilla laajoilla tasoilla.

Sen vuoksi pidän erinomaisen arvokkaana sitä, että hallituksen elinkeinopoliittisessa selonteossa ei ainoastaan ole korostettu palvelujen merkitystä vaan on myös asetettu ehkä ainoa konkreettinen tavoite, joka siinä ohjelmassa on, tutkimus- ja tuotekehittelyvarojen määrä. Elinkeinopoliittisessa selonteossa sitoudutaan siihen, että tutkimus- ja tuotekehittelymäärärahat nousevat Suomessa bruttokansantuotteesta 2,5 prosentista, joka se on tänä päivänä, tämän vuosikymmenen loppuun mennessä, tämän hallituskauden loppuun mennessä 2,9 prosenttiin, ja tavoite on myös vastaisuudessa ylläpitää tuo taso. Minusta on arvokasta, että se on kirjattu selontekoon, ja meidän on syytä tässä talossa myös asettua tukemaan sitä.

Arvoisa puhemies! Olisin erään keskeisen kritiikin kuitenkin selontekoon tuonut esille. Sen lisäksi tämä kritiikki ei oikeastaan muilta osin ole kovin konkreettinen, tutkimus- ja tuotekehittelyn osalta kylläkin. Se kritiikki liittyy siihen, että minusta siinä on epäkelvosti — tai oikeastaan epäkelpo on väärä sana — liian kevyesti tarkasteltu kansainvälisen toimintaympäristön muutosta ja sen asettamia haasteita suomalaiselle elinkeinopolitiikalle. Siinä on pohdittu Euroopan Talous- ja rahaliiton vaikutusta, ennakoitu Suomen liittyvän siihen. On lyhyesti pohdittu myös Itämeren alueen lähialueyhteistyön, Venäjän yhteistyön merkitystä. Mutta ikään kuin unohdetaan se, että Eurooppa sijaitsee maailmassa, ja globaalitalouden erityyppiset haasteet ovat yllättävän keveästi esillä.

Selonteossa ei tarkastella syvemmin sitä, mikä tulee olemaan tulevaisuudessa Suomen asema kansainvälisessä työnjaossa. Siinä ei oivalleta välttämättä eikä eksplisiittisesti tuoda esille esimerkiksi teollisella sektorilla sitä, että kun Suomi on menestynyt näiden puujalkojensa varassa, se menestys ei ole pelkästään siinä, että olemme onnistuneet nostamaan jalostusasteemme puunjalostusteollisuudessa pitkälle, vaan sen menestyksen pohjahan on tietenkin siinä, että tämä on ainoa integroitu teollinen toimiala Suomessa, jolla raaka-ainetuotteesta loppuhyödykkeeseen liittyvä valmistus on täällä. Täällä on myös pääomahyödykkeiden valmistus. Me olemme johtavia paperikoneen valmistajia maailmassa, me olemme johtavia metsäntyöstökoneiden valmistajia maailmassa, tämä on ainoa teollinen toimiala, jolla meillä on kokonaisosaaminen hallussamme. Se on ollut merkittävä osa-alue, ja siihen liittyvät sitten erityyppiset palvelutoiminnat, konsultointitoiminnat tämän sektorin ympärille.

Tästä näkövinkkelistä olisi ehkä kannattanut arvioida myös kansainvälisen työnjaon muutosta ja sen haasteita suomalaiselle yhteiskunnalle. Aasia mainitaan, kehitysmaita ei mainita käytännössä ollenkaan, Yhdysvallat on jossakin sivulauseessa mukana. Ei huomioida sitä äärimmäisen voimakasta muutosta, joka maailmantaloudessa tapahtuu. Nyt ei ole kysymys ainoastaan kaupan tasolla tapahtuvista haasteista, mahdollisista uusista markkina-alueista, mahdollisista potentiaalisista tuontipaineista Suomen suuntaan, vaan yhä selkeämmin siitä globalisoitumisesta, joka tapahtuu yritysverkostoissa ja joka tapahtuu nimenomaan työmarkkinoilla.

Tämä on se seikka, jossa myös meidän elinkeinopoliittisen selontekomme olisi pitänyt olla huomattavasti analyyttisempi ja erittelevämpi. Kun me puhumme yritysten verkostoitumisesta, kysymys on siitä, että ulkomaisia yrityksiä investoi Suomeen, jopa Suomen perusteollisuuteen, mutta myös siitä, että suomalaiset yritykset kansainvälistyvät. Ne myös investoivat ulkomaille yhä enemmän. Tämä on luonnollisesti keskeinen osatekijä arvioidessamme tämän valtakunnan talouden reunaehtoja, joissa me toimimme.

Arvoisa puhemies! Päätän puheenvuoroni tähän.

Ed. H. K o s k i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tunti pari sitten ed. Aittoniemi kritisoi tuloveron alennuksia, ja mielestäni hän käytti varsin populistista kieltä, ja kun hän mainitsi asian a, katsoin, että olisi myös ollut hyvä mainita asia b. Joitakin vuosia sitten, kun veronkorotukset olivat muodissa, silloin suhteellisesti eniten korotettiin juuri ns. hyvätuloisten tulojen verotusta, ja nyt sitten tavallaan tultiin alaspäin. Tällöin tämä asia olisi ollut oikeudenmukaisesti hoidettu.

Itse puheenvuorossani puhun sillä kokemuksella, jonka on antanut vuosikymmenien kokemus kaupungin, johtavien yrittäjien ja elinkeinotoiminnan yhteistyökumppanuudesta. Elinkeinotoiminnassa osapuolina ymmärrän olevan valtion, kuntien, rahoituslaitosten, yrittäjien ja tietysti markkinoiden. Yrittäjät totta ihmeessä esittävät pääosaa, valtio, kunnat ja rahoittajat ovat välttämätön paha onnistuneelle ja tuloksia tuottavalle yrittämiselle.

Kehitykseen pyrkivät kunnat loivat 1970- ja 1980-luvuilla elinkeinoasiamiesjärjestelmän. Se

palveli aikansa valtion viranomaisten rinnalla ansiokkaasti yrittämisen edellytysten parantamiseksi. Kunnat ovat 1990-luvulla kiihtyvässä tempossa lakkauttaneet elinkeinoasiamiesten virkoja ja toimia. Irlannista Suomeen tuotettu uusyrityskeskusmalli on astunut elinkeinoasiamiesten työn sijaan ja sen työn jatkajaksi. Uusyrityskeskukset ovat kokemukseni mukaan tehneet varsin hyvää työtä toiminta-alueensa elinkeinoelämän vireyttämiseksi. Toivon, että valtio huomioi omissa tukitoimissaan uusyrityskeskusten hyvät tulokset ja mahdollisuudet uusien yritysten ja työpaikkojen luomisessa.

Pidän valtioneuvoston elinkeinopoliittisen selonteon yhtenä tärkeimpänä jaksona osaston II kohtaa 5 Teknologia ja koulutus. Nostan esiin osaamiskeskustoiminnan. Suomeenhan perustettiin jokunen vuosi sitten kahdeksan osaamiskeskusta ja runsas vuosi sitten kaksi verkostokeskusta maataloutta ja toisaalta matkailua edistämään. Mielestäni osaamiskeskusten roolia ja mahdollisuuksia olisi tullut käsitellä juuri luvussa 5.

Paitsi teknologian ja osaamisen edistämistä osaamiskeskuksilla on tärkeä merkitys aluepolitiikan kannalta, ovathan osaamiskeskukset perustettu alueittensa veturikeskuksiin, veturikaupunkeihin. Niiden rahoitus hoidetaan nykyisin alueen oman rahoituksen rinnalla sisäasiainministeriön hallitseman aluekehitysrahaston kautta. Kuitenkin esimerkiksi meillä Vaasassa myös suurteollisuus, lähinnä ABB ja Wärtsilä ovat olleet osaamiskeskustyössä aktiivisesti mukana.

Tämä toimintalohko, jossa siis valtio, kunnat ja elinkeinotoiminta ovat yhteistyössä uusien innovaatioiden kehittämisessä, on jo lyhyenä toiminta-aikana saanut varsin hyvää tulosta eri puolilla Suomea aikaan. Tässä voidaan kysyä, olisiko valtiolla syytä lisäpanostukseen osaamiskeskusten tärkeän työn tukemisessa.

Paria puheenvuoroa sitten kommentoin. Ed. Riitta Korhonen puuttui siirtymävarausasiaan. Ed. Bremerin aggressiiviseen puheenvuoroon viitaten ilmoitan yhtyväni ed. Korhosen esittämään, usean kokoomuksen kansanedustajan mielipiteeseen siirtymävarauskysymyksessä.

Arvoisa rouva puhemies! Aivan lopuksi lainaan ministeri Sinikka Mönkäreen puhetta Etelä-Karjalan yrittäjien maakunnallisessa juhlassa Lappeenrannassa. Hän sanoi muun muassa: "Yrittäjien ei tulisi polttaa kynttiläänsä molemmista päistä, vaan heille tulisi sallia hyvät toiminnan mahdollisuudet, jotta he loistaisivat yrittämisen halua ja iloa ympäristöönsä."

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Tälle sankalle edustajajoukolle kannattaisi pitää varmaan pitkä puhe, mutta tyydyn kuitenkin toteamaan muutaman hajahuomion tästä selonteosta.

Ensinnäkin valtionyhtiöpolitiikasta. Siinähän on linjoituksena se, että tutkimukseen käytetään enemmän, elikkä tulevaisuudessa 2,9 prosenttia bruttokansantuotteesta. Sen sijaan huolestuttava on se seikka, että sitten loppu aiotaankin käyttää syömävelkaan eli siihen, että valtion velka ei kasvaisi. Sehän tarkoittaa sitä, että tässä näkyy se näköalattomuus siinä mielessä, että meillä ei ole sellaisia kohteita näkyvissä, joihin kannattaisi sijoittaa rahoja, jotka tuottaisivat takaisin työpaikkoina tai muuten parempana tuottona kuin valtionvelan korkoa säästyy. Toisin päin käännettynä: Jos meillä olisi hyviä hankkeita, meidänhän kannattaisi ottaa lisää valtion velkaa vaikka miten paljon, jos tiedetään, että tuotto tulee olemaan parempi ja saadaan ihmiset töihin ja saadaan myytyä tuotteita ulos. Se on tässä selkeästi näkyvissä.

Muuten selonteko minusta olisi voinut olla huomattavasti konkreettisempi. Vaikka joku edellinen edustaja totesi, että tämä ei ole työllisyysohjelma, tässä olisi toivonut olevan sellaisia hankkeita, joissa olisi kuitenkin näkynyt, millä tavalla tehdään enemmän temppuja, sellaisia temppuja, joilla saadaan työtä, joilla voidaan työttömyyden puolittamisuralla edetä nopeammassa aikataulussa, mitä nyt on tapahtunut. Nyt se ura kyllä jatkuu hyvin pitkälle. Siinä perä maata viistää ja näyttää, että ei ainakaan tämän vaalikauden aikana sitä puolittumista tapahdu.

Tässä olisi voinut olla sellaisia hankkeita, joissa todetaan, että me tarvitsemme korkean teknologian käyttöönottoa, siihen liittyvää teollisuutta, mutta sen lisäksi myös ihan matalan teknologian hankkeita. Yksi merkittävä seikka tässä on puun jalostaminen. Olen toista mieltä kuin ed. Kimmo Kiljunen aikaisemmin, että puunjalostukseen ei voi hyvin paljon luottaa, että sieltä ei tule työpaikkoja. Jos meillä nyt jalostetaan 50 miljoonaa kuutiota vuodessa puuta, meidän kasvuhan on lähes 90 miljoonaa kuutiota, mutta siitä voidaan hyödyntää sellainen noin 80 miljoonaa kuutiometriä. Loppu on sellaisia alueita, joita ei voi hyödyntää. Kaiken karmeuden lisäksi suojelualueetkin vievät aika paljon pois hyötykäyttöä. Sen takia meillä on hyvin iso vara saada lisää hyötykäyttöä. Se tarkoittaa sitä, että meidän pitää hyödyntää puu sillä tavalla, että se jalostetaan mahdollisimman pitkälle.

Suomessahan mekaaninen puunjalostus on sinällään lapsenkengissä suhteessa vaikka Tanskaan. Tanskassa tehdään jokin 20-kertainen määrä mekaanisen puunjalostuksen tuotteita Suomeen verrattuna. Mekaanisen puunjalostuksen koneiden suhteen meillä sillä puolen ei oikeastaan ole saatavilla ollenkaan työstökoneita. Ne tuodaan Italiasta, Saksasta, mistä hyvänsä kaukaa maailmalta. Siihen puoleen me emme ole paneutuneet. Meillä osataan kaataa puut, meillä on koneet sinne metsään, meillä on raskaan teollisuuden koneita paperipuolella, mutta meiltä puuttuu mekaaninen puunjalostus sillä tavalla koneiden osalta, että joudumme hankkimaan ne muualta. Sille puolelle ei ole panostettu.

Toisekseen me silppuamme hyvän puutavaran, tehdään siitä sellua, tehdään paperia. Miksi emme tee valmiita huonekaluja? Suomeenkin tuodaan tällä hetkellä enemmän huonekaluja kuin viedään. Sieltä löytyy työpaikkoja. On laskettu, että kaikki mekaanisen puunjalostuksen mahdollisuudet jos hyödynnettäisiin pelkästään sen jalostuksen puolella ja jos koneiston kehittäminen otetaan lisäksi huomioon, se on paljon enemmän — mutta pelkästään mekaanisen puunjalostuksen osalta sellainen satatuhatta työpaikkaa on hyvin löydettävissä.

Työllisyys yleensä ja sen voittaminen tulee pienistä asioista. Se matalampi teknologia on paljon muuta. Meillä on paljon hyödynnettäviä asioita luonnossa, kalojen ja yrttien jalostamisen puolella, mikä on myös teollisuuspolitiikkaa. Ne meidän on myös hyödynnettävä.

Energiapolitiikasta lyhyesti. Tähän liittyy myös sellainen kotimaisuusajattelu. Meidän pitäisi lähteä siitä, että me hyödynnämme kaiken mahdollisen energiaksi. Olemme puhuneet puusta ja turpeesta, mutta lisäksi on hyvin paljon sellaisia polttoaineita, vaikka järvikaislat, mitkä voitaisiin niittää nyt kun syksyllä taas järvet jäätyvät, työntää kasaan, silputa, tehdä se lämmöksi, mikä tarkoittaisi myös sitä, että järvien tila paranisi. Seuraavana keväänä taas nämä kaislat imevät ravinteet ja taas korjattaisiin satoa. Tätä voitaisi käyttää kotimaisten voimaloiden lämmönlähteenä.

Ilmeisesti parempiakin aikoja tälle puhumiselle joskus päiväsaikaan olisi. Päästän ed. Olinin puhumaan.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Kiitos edelliselle puheenvuoron käyttäjälle, ed. Lahtelalle. Aivan lyhyesti illan päätteeksi halusin kuitenkin todeta muutaman näkökulman käsillä olevaan asiaan.

Ensinnäkin kiinnitin huomiota siihen, että selonteko elinkeinopoliittiseksi käsitykseksi on aivan hyödyllinen ja hyvä asiakirja. Se avaa hyvin monia näkökulmia kyseiseen tehtäväalueeseen ja varmasti myös tuo sille tehtäväalueelle uutta.

Toisaalta kiinnitin huomiotani siihen, että tällaisessa asiassa on erityisen tärkeätä sisäistää, millä käsitteillä kirjoitetaan, millä käsitteillä puhutaan asioista ja kiinnitin huomioni myös sinänsä hyvään ministeri Kalliomäen puheenvuoroon, jossa hän määritteli elinkeinopolitiikan muodostuvan niiden toimenpiteiden kokonaisuudesta, joilla julkinen valta muokkaa elinkeinoelämän toimintaympäristöä ja edellytyksiä. Ilmeisesti tätä ei ollut tarkoitus rajata vain julkisen vallan alueeseen, koska selonteon sivulla 11 esimerkiksi todetaan, että elinkeinopolitiikan keskeisenä tavoitteena on aidon, valtion tukitoimenpiteistä riippumattoman yrittäjyyden edistäminen.

Mistä sitten tässä elinkeinopolitiikassa todella on kyse ja kenen hyväksi toimenpiteitä suoritetaan? Siltä osin haluaisin vastata osaltani, että ihmisen näkökulmaa ja ihmisen hyvän pitäisi tällaisessa keskusteluissa ja toimenpiteissä myös näkyä. Siltä osin toteaisin myös, kun kysymys on pitkälti rahan, kilpailun ja markkinoiden välisestä suhteesta elinkeinopolitiikassa niin paikallisella, valtakunnan kuin kansainvälisellä tasolla, että kysymys on rahan osalta esimerkiksi siitä, millä tavalla Suomi todella tämän täälläkin puhutun Emu-kriteerinsä hoitaa ja kenen toimesta arvio tapahtuu.

Siltä osin haluan, arvoisa puhemies, myös kiinnittää tänä yönä lyhyesti huomiota siihen, että mielestäni ed. Skinnarin puheenvuorossa aivan oikein kysyttiin myös kansalaisnäkökulmaa ja sitä, että tätä kriteerikeskustelua ei voi jättää yksinomaan professoriryhmän harkintaan, vaan siinä tarvitaan tätäkin; sanoiko hän niin, että "ethän minua unhoita". Se oli jotenkin aika kivasti siinä sanottu. Siinä oli suuri viesti sisällä.

Arvoisa puhemies! Haluaisin vain todeta yhden asian tästä ministeri Kalliomäen kolmijakoisesta puheenvuorosta, jossa hän kiinnitti huomiota valtion muuttuneeseen elinkeinopolitiikkaan ja toisaalta valtion omistajuuteen ja valtionyhtiöiden myynnin tuoton käyttöön sekä sitten palvelusektorin kehittymiseen. Tästä valtionyhtiöiden myynnistä: Nyt vaikuttaa hyvin suuresti olevan vallalla se, että varat käytetään hyvin

keskittyneesti tuotekehitykseen ja osin myös tutkimukseen ja nostetaan Suomen panostus aivan hienolle tasolle, 2,9 prosenttiin burttokansantuotteesta vuoteen 99 mennessä, jolloin Suomi käytännössä on Yhdysvaltojen, Saksan, Ruotsin ja Japanin kanssa samalla viivalla.

Mutta tältä osin myös eduskunnassa mielestäni meidän on syytä korostaa, että kaiken tuotekehittelyn vetopää on tieteellisessä tutkimuksessa, perustutkimuksessa. Sen takia olisi vakavasti harkittava, koska se uusi tieto hyödyntää pitkällä aikavälillä myös elinkeinopolitiikkaa, että tästä valtionyhtiöiden myynnin tuotosta, johon ministeri viittasi aivan oikein, voitaisiin kuitenkin osoittaa myös yliopistojen perustehtävän edistämiseen ja tukemiseen varoja ja sitä kautta tähän perustutkimuksen edistämiseen ja sitä kautta, toistan, uuden tiedon tuottamiseen käytännön elinkeinopolitiikan tarpeisiin.

Ed. M. Markkula: Arvoisa puhemies! Ed. Lahtela ja useat muut ovat myös tässä keskustelun viime hetkillä ilmoittaneet mielipiteenään, ettei valtionyhtiöiden myynnistä saatavia tuloja tulisi käyttää syömävelan katteeksi, vaan todella rahat pitäisi kohdentaa tutkimus- ja kehitystoimintaan ja uuden pitkävaikutteisen yritystoiminnan syntymiseen. Olen aivan samaa mieltä.

Tässä keskustelussa on kuitenkin nostettu esille, onko meillä riittävästi ideoita, hyviä innovatiivisia tuotekehitystuloksia, joihin panostus voitaisiin suunnata. Uskon ja olen vakuuttunut, että näin todella on. Valmiin tuotteen markkinoillevienti voi olla huomattavasti kalliimpi ja vaikeampi prosessi kuin alkuperäinen tuotekehitysvaihe. Jatkorahoituksen puuttuessa syntyy rahoituskuilu ja innovaatioketju katkeaa. Tällöin on vaarana, että koko tehty työ ja panostukset menevät myös kansantalouden kannalta hukkaan.

Viime kuukausien aikana on käyty keskustelua erityisesti teknologiayhteisöjen puitteissa siitä, että Tekesin yhteyteen pitäisi perustaa erityinen korkean teknologian pk-yritysten aito venture capital -rahasto. Tämä olisi todella tarpeellinen ja siihen rahastoon tarvittaisiin kaiken kaikkiaan miljardin markan pääoma, josta sitten satoja uusia yrityksiä saataisiin liikkeelle.

Teknologiakummitoiminnan kautta ympäri maata on valikoitu jo useita satoja tällaisia uusia pk-yrityksiä tai pitkälle kehitettyjä tuoteinnovaatioita, joita rahaston kautta voitaisiin todella saada tehokkaasti kansantaloutemme tueksi ja uusien pysyvien työpaikkojen aikaansaamiseksi.

Tässä olisi juuri sitä oikeata panostusta, jonka avulla on mahdollista päästä eteenpäin.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Tässä illalla otin esille käsitteen Kekkosen perinnöstä, joka ajatus pohjautuu sunnuntai-illan televisio-ohjelmaan. Televisio-ohjelman lopussa luotailtiin tulevaisuuden visioita siitä, että Kekkosen perintö voitaisiin ottaa vieläkin käyttöön ohjaamalla valtionyhtiöiden myynnistä saadut tulot samalla tavalla, kuin aikanaan ohjattiin yhteiskunnallista panostusta valtionyhtiöiden pystyttämiseen ja niiden tuotantokapasiteetin perustamiseen.

Täällä on liian kaavamaisesti esimerkiksi ed. Kiljusen puheessa todettu, että sunnuntai-illan ohjelmassa kyse oli kahden ydinvoimalan rakentamisesta, kahden sellutehtaan tekemisestä ja viiden paperitehtaan tekemisestä ja että tällä systeemillä ei olisi mitään tulevaisuuden mahdollisuuksia nykyisessä suomalaisessa yhteiskunnassa. Haluan korjata sen, että tarkoitukseni ei ollut olla näin kaavamainen, puhua sellutehtaista, paperitehtaista, kylläkin ydinvoimaloista. Meidän pitäisi ajatella valtionyhtiöistä saatavan pääoman sijoittamista mahdollisesti johonkin muuhun, kuten korkean teknologian tuotantoyritykseen, joka olisi tietynlainen uusi Valmet. Jos sellaisia ideoita suomalaisessa yhteiskunnassa syntyy, niin tällä tavalla saataisiin ehkä liikkeelle tuotanto, jota ei ehkä yksityinen teollisuus pystyisi saamaan liikkeelle. Ei sen tarvitse olla perinteistä metsäteollisuutta eikä metalliteollisuutta, vaan se voisi olla jotakin korkean osaamisen tuotantoa, jota en nyt osaa tietysti sanoiksi pelkistää.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Kun keskustelu nyt näyttää olevan päättymässä, niin totean yhtyen ed. Aittoniemen näkemykseen, että me kyllä tarvitsisimme kansallista pitkän tähtäyksen strategiaa sellaisen yritystoiminnan aikaansaamiseksi, jolla me kansakuntana ja maakunnat ja eri alueet taas alueina voisivat mahdollisimman hyvin selviytyä tulevissa tilanteissa. Näyttää siltä, että meillä hyvin paljon nyt on puhuttu asioista, mutta viime kädessä valitettavasti myös valtionyhtiöiden myynnistä saatavia tuloja ollaan herkästi siirtämässä yleiskatteeksi budjetin menoihin ja näin satsaus tulevaisuuteen jää liian vähälle. Kyllä meidän pitäisi katsoa eteenpäin kyllin pitkälle ja satsata sellaiseen

osaamiseen, sellaiseen tietoon, sellaiseen tuotantoon, jolla voisimme myös tulevina vuosina työllistää, mikä on kaikkein tärkein kysymys, ja maksaa myös niitä laskuja, joita ylikuumenneina kulutuksen aikoina on syntynyt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja selonteko lähetetään talousvaliokuntaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 193/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 22/1996 vp

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Tässä on kyseessä aika pitkälle tekninen kirkkolain muutos, jossa muutetaan kirkkolain hallintolainkäyttöä koskevia säännöksiä sen vuoksi, että muutoksenhaku hallintoasioissa on korvattu uudella hallintolainkäyttölailla. Tämä liittyy seuraavaan asiaan, jossa on kyse muutoksen hakemisesta eläkeasioissa. Nythän tämä säännöstö on muuttumassa, ja siinä valitusviranomaisena olisi jatkossa korkeimman hallinto-oikeuden asemasta vakuutusoikeus.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 194/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 23/1996 vp

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Tämä nyt kolmannessa käsittelyssä oleva asia on kiireellinen. Kirkon eläkeasioiden muutoksenhakujärjestelmää on tarkoitus muuttaa niin, että valitusviranomaiseksi tulee korkeimman hallinto-oikeuden sijasta vakuutusoikeus. Valiokunta on pitänyt järjestelmän muuttamista sinällään tärkeänä.

On kuitenkin katsottu, että kirkon eläkeasioiden muutoksenhaun tulisi myös olla kaksiportainen, niin kuin on valtion ja kunnankin eläkeasioissa. Tästä syystä valiokunta on liittänyt mietintöön ponnen ja tässä lausumassa edellytetään, että "hallitus ryhtyy selvittämään mahdollisuutta muuttaa evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain valitusjärjestelmä kaksiportaiseksi siten, että kirkkohallituksen päätöksestä valitettaisiin ensimmäisenä valitusasteena lautakuntaan". Se lautakunta voisi olla myös valtion eläkelautakunta, kuitenkin niin tarkistettuna, että siinä olisi mukana myös jäseniä, jotka tuntevat kirkon työolot. Tällaisella asiantuntemuksella täydennettynä varmaan tämä valitusasia olisi saatavissa kaksiportaiseksi, niin kuin se on todella valtion ja kunnankin osalta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1994

Ainoa käsittely
Kertomus 7/1995 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 6/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys Moldovan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 222/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

5) Hallituksen esitys laeiksi Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta ja ulkoilulain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 223/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

6) Hallituksen esitys laiksi omaisuuden lunastuksesta puolustustarkoituksiin

Hallituksen esitys 224/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti puolustusvaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys laeiksi liikennevakuutuslain, potilasvahinkolain, tapaturmavakuutuslain, vakuutusyhtiölain ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 33 ja 49 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 226/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8) Hallituksen esitys laiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 227/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 23.54.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen